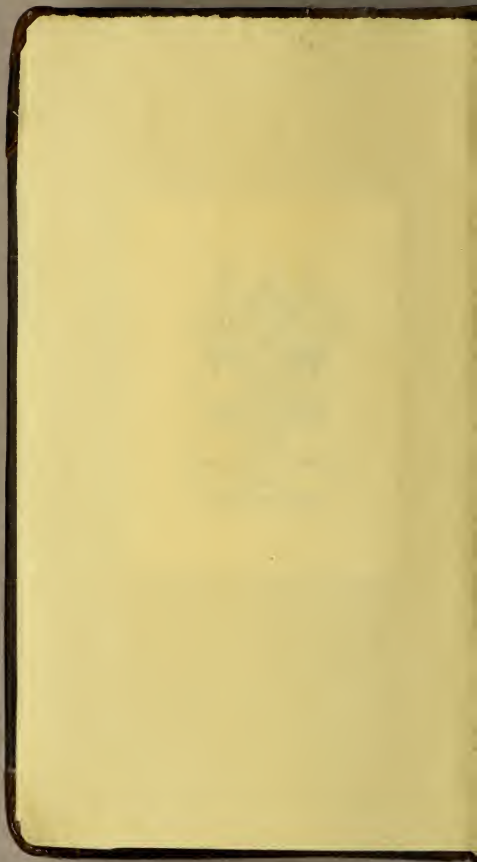

John Carter Brown
Library
Brown University

W^ol

Edw &

Edw &

Edw &

Edward
Goddard

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

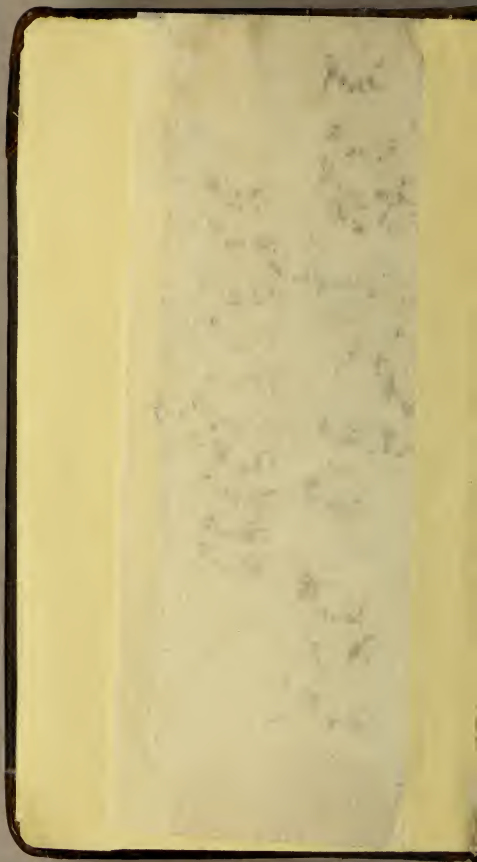
Edw &

Edw &

Edw &

Edw &

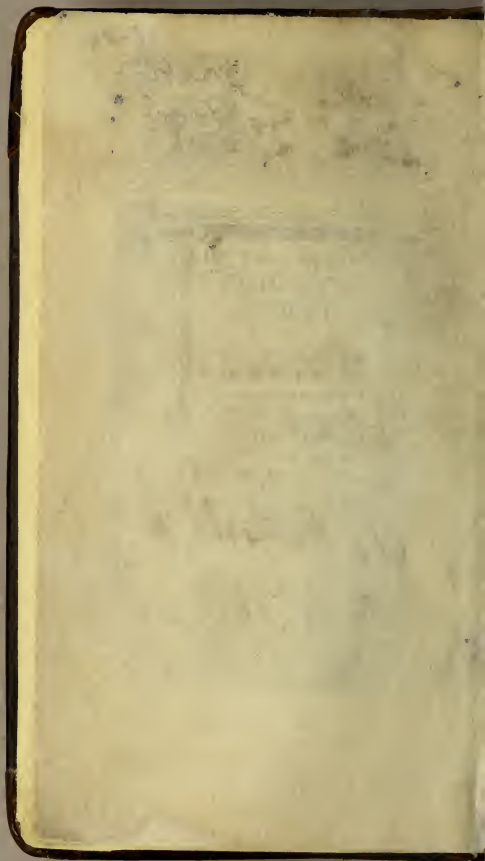
Edw &

39.10
Joseph Sekyll
His Book

Joseph Sekyll
His Booke
Anno dom.
1675

J. Russell to
R 96

BRITANNIA

UNIVERSITY

Philippi Cluverii
INTRODV-
TIONIS

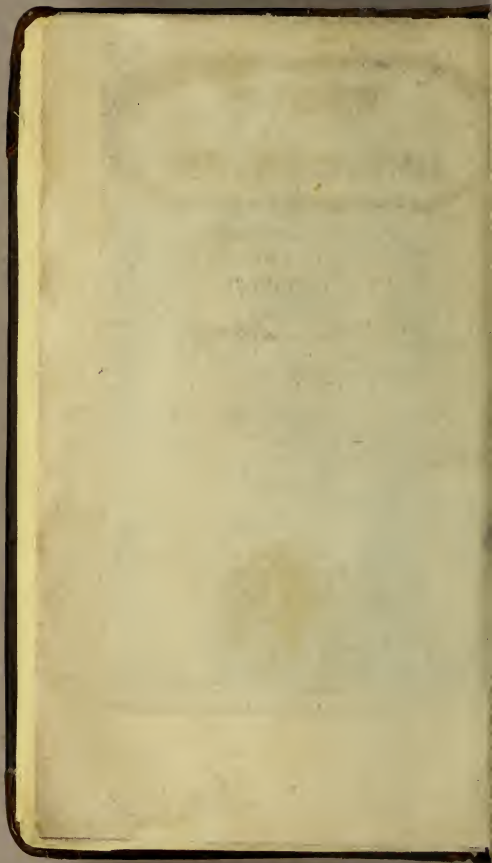
collegi in Librarij
Vniuersam GEO-
GRAPHIAM, tam
Veterem quam
Noenam, Libri VI.
Accessit

P. Bertij Breviarium
orbis terrarum.

OXONIAE

Impensis Roberti
Blagrave Biblio-
polae, cl. bclm

John Cheekley 3

Illustris. & Amplis. Viro

DOMINICO MOLINO

Patritio & Senatori Veneto,

S. D.

JOSEPHUS VORSTIUS EV. F.

 Omplures causæ sunt, Vir illustri-
ssime, quæ me impulerunt, cur sæ-
tum hunc posthumum PHIL-
LIPPI CLUVERI curæ
meæ concreditum clarissimo tuo nomini in-
scribendum esse duxerim. sive enim tua erga
defunctum merita considerem, sive in nos ne-
stramque, familiam à te collata beneficia, sive
denique, quod Palmarium esse puto, incredi-
bilem illum tuum in bonas literas ac litera-
tos omnes amorem, summa cum studio ubique
terrarum eos juvandi promovendiq; conjun-
ctum, nemini nisi uni tibi meritissimo operis
hujus dedicationem deberi comperio. Qualis
autem quantaque semper fuerit tua, qua
Cluverium nostrum, dum nobiscum esset, pro-
secutus es benevolentia, vel inde satis super-
que constare potest, quod de manibus etiam
demortui porro bene mereri pergas; dum poste-
rorum ejus orbitati favorem ac opem tuam de-
esse ullo modo pateris. Quæ res certam mihi
spem facit, divinioris illius animi partem hunc
immaturum minimè à te derelictum iri.

A 2

Patrociniura

Patrocinium tuum implorat, Vir Illustrissime; & quod in eo imperfectum obscurumque, breve, heu! nimium, genitori suo vita spatium concessum esse voluit, id nominis tui splendor ac consummata laus uti perficiat ac illustret, obnixè petit. Tu qui vivum nihil desiderare, quod quidem ab humanitate tua expectari poterat, voluisti, neque mortuo, ut confido, hanc denegabis gratiam. Merentur id eximia viri virtus & eruditio, tibi, si cuiquam; perspectæ; meretur id summa illius olim in te observantia. Quantam verò jacturam in illius morte, eruditius omnibus acerba, re publica literaria fecerit, non unius paginae res est, aut paucularum linearum. Non ex alio hoc disces melius, quam ex eo quem maximis in deliriis habes D. Heinsio tuo, viro ingentibus meritis ac fama supra conditionem humanam erecto, qui, de more majorum, collegæ sui exequias funeris disertissima oratione ex pio officio celebravit. Verum luctuosa hac de obitu auctoris nostri recordatione relicta, ad lætitiorem me confero. Accedo ad tua in carissimum mihi fratrem benefacta, quibus totam familiam nostram tibi debendi ream constituisti quæ talia tamâque sunt, ut tuus ex asse non solum dici frater velit, sed & debeat. Tu ille es, Vir illustrissime, qui primus meum Adolphum in illas Italiæ oras advenieret complexu, benevolentia, amore, ac familiaritate

miliaritate tua dignatus es. Neque magnum tuum hic flere lubet Heinsum, cui cum is debeat quamplurimum, hoc tamen debere volet semper maximum, quod literis suis aditum illi ad te paraverit liberiolem. Tu toto quo ibidem vixit tempore, ita illum fovisti, ita tutatus es, ut omne desiderium patriæ parentumque magna ex parte lenis veris, ac eo ut vix, imò ne vix quidem procul suis se esse senserit. Tua opera claris doctisque quamplurimis in Italia viris innotuit, Bibliothecas celeberrimas introspectit, ac ea oculis auribusque usurpavit, quæ haud facile cuiquam ex tanto peregrinantium numero videnda audiendaque contingere solent. Et cum reliquæ Italiæ lustrandæ desiderio teneretur, ac demum domum revertendi, tu ubique eum commendatitiis prosecutus es; quibus adjutus, Legatis tribus Serenissima Venetæ Republicæ ita carus acceptusque fuit, ut partim eorum hospitio per Italiam, partim comitatu in reditu usus, uberrimum fructum peregrinationis suæ in patriam reportasse, jure gloriari possit. Quis digne depradice Illustrissimi herois Reineri Zeno, gravissimi, tum temporis cum Romæ esset, apud Pontificem Oratoris singularem humanitatem, qui aulæ suæ acceptum maxima cum verecundia non semel renitentem, ita benigne tractavit, ut perpetua apud nos sit futura beneficiorum

ejus memoria, ac nominis illius cultus? quibus
 magnam illam M. Antonii Mauroceni ani-
 mam pro meritis extollas? qui cum potentis-
 simos nostros Ordines à Legatione Sabaudi-
 ca, qua gloriosissime defunctus erat, Orator
 mitteretur, Augustam Taurinorum in co-
 mitatu successoris sui illustrissimi & excel-
 lentissimi Laurentii Paruta aspellentem, non
 modo lubentibus oculis conspexit, verum eti-
 am ad diem itineri suo praestitutum apud se
 detinuit, ac comitum suorum numero adscri-
 ptum saluum ac incolumem ad patriae lares,
 periculosis hisce temporibus, reduxit. Qua
 praestanti summorum virorum beneficentia in
 perpetuum quidem illis devinctus manebit,
 tibi tamen soli tantum quantum ceteris om-
 nibus; utpote cujus autoritas ac existimatio
 apud singulos, illi conciliatrices tantorum fa-
 vorum extiterit. Quanquam autem tot no-
 minibus scripti hujus tibi vendices dedicatio-
 nem, nulla tamen re propius ea ad te specta-
 re videtur, quam propter excelsum illum tuum
 animum ac plane heroicum; ita erga humanio-
 res literas affectum, ut iniquo hoc saeculo so-
 lus fere ad excitanda & sustentanda litte-
 ratorum ingenia natus esse videaris, dum
 sic eos asstimas, sic diligis ac pro virili tueris,
 ut tibi uni primatum hac in parte deferentes,
 toti se ad tui venerationem convertere jam
 coeperint. Taceo reliquas tuas virtutes qui-
 bus

bus Mortalitat^{is} hujus limites transcen-
 dens, proxime ad divinitatem accedere dice-
 ris. Quis summum in Remp. studium, quis
 prudentiam singularem, ac in maxima autori-
 tate raram comitatem. quis omnigena eruditio-
 ne plene imbutum pectus, quis oris facundiam
 ineffabilem, quis incorruptam tuam fidem, can-
 dorem, ac tantam perpetuæ humanitatis con-
 stantiam, quanta vel in homine optari possit,
 non molo collaudare, sed admirari pro magni-
 tudine earum queat? Gloriosum quidem sibi
 putat frater, Italiam tuam, humani generis
 delicias, vidisse; Italiae urbium ocellum Vene-
 tias adiisse; at te quod coram cognoscere potu-
 erit ac colere, purpuratorum Patrum decus
 eximium ac priscae nobilitatis Venetæ ma-
 gnum columen, id verò serio triumphat. De
 majoribus tuis, viris domi forisque maximis,
 multa dicenda forent. Offerunt se nobis Fa-
 cobi, Cræsi, Andreae, Hieronymi ac Aloisii;
 in toga, armis ac literis jam multa ante sa-
 cula strenuissimi, & antiquissimæ Molinorum
 prosapia clarissima lumina. Verum cum publi-
 ci annales hos jamdudum loquantur, & ni-
 hil potius, quam pauca de sublimibus illis ani-
 mabus re ferre expediat, in te uno tota mea co-
 gitatio defixa maneat in quem natura parens,
 miraculi instar aliquid edere gestiens, omnes
 omnium gentilium tuorum congeffit virtutes,
 ut quas in singulis admiramur singulas, in

te suspiceremus ac veneraremur universas.
 Accipe itaq; magne patrone, serena fronte lite-
 rarium hocce munusculum, meritis ac virtuti-
 bus tuis debitum, quod alienis laboribus ex-
 tructum adornatumq; , nostra verò industria
 ac cura in lucem bono publico protractum. Am-
 plitudini tuæ in grati animi signum, submis-
 serimus ac dedicamus; daturi aliquando, si
 genius fauceat & fata sinant, majora tēque di-
 gniora. Vale saculi decus, & nos nomini di-
 gnitatiq; tuæ devotissimos amare perge.

PHILIPPI CLUVERII
I N T R O D U C T I O N E S
I N U N I V E R S A M G E O G R A P H I -
A M , tam novam, quam veterem ,

L I B E R P R I M U S .

C A P . I .

*Quid Geographia, & quid Globus
seu Orbis terra.*

GE O G R A P H I A est terræ
universæ, quatenus nobis
cognita est, descriptio. Vo-
cabulum ejus Græcum est:
nam à γαῖα, sive γαῖν, id
est, terra (pro quo in compositione usur-
patur γῆα) & γεγραμ, hoc est, scribo, com-
positum sit Γεωγραφία, id est, Terræ-
descriptio.

Differt autem Geographia à Cosmo-
graphia, ut pars à toto; à Chorographia, ut
totum à parte. Cosmographia quippe, quæ
à κόσμος, id est, mundus, & γεγραμ di-
citur Mundi-descriptio, est totius unversæ
seu Mundi tam elementaris quam ætherei

A 5 scriptio,

scriptio, Chorographia, cujus vocabulum à $\chi\omega\sigma$ vel $\chi\omega\sigma\sigma$, id est, regio, & $\rho\alpha\iota\sigma\omega$ componitur, est regionis alicujus particularis descriptio veluti Hispaniæ, Italiæ, Germaniæ: hujus pars iterum est Topographia, quæ $\tau\omicron\pi$, id est, locus, & $\rho\alpha\iota\sigma\omega$ dicitur; est hæc loci alicujus particularis descriptio; utpote agri sive territorii, alicujus oppidi, seu pagi: in qua etiam arva, prata, arbores, plateæ, & ædificia depicta veniunt. Geographia autem solius terræ situm describit. Terræ autem nomine in Geographia non separatim quartum elementum, ut Physici, accipimus: sed complexim terram, una cum aquis infusis, pro totius universi centro intelligimus, quod à figura, Orbis, seu Globus terræ vocatur. Globus quippe est corpus solidum, undique rotundum; in medio habens centrum sive punctum, à quo omnes lineæ, ad superficiem ductæ, sunt æquales. Unicus igitur ex utroque elemento Globus conficitur; unamque & eandem convexam constituit utrumque superficiem. Hunc verò terræ Globum varie Geographi in circulos atque parteis distinguunt; de quibus singulis ordine agendum.

CAP. II.

De Globi partibus & Circulis.

Primum Axis in Globo constituitur, si-
ve linea recta, per centrum terræ tra-
ducta; quæ est totius mundi diameter, à
præpositione Græca *διὰ*, id est, per, &
verbo *μετρέω*, id est, metior, dicta: quasi
medium dimetiens, circum quam volvitur
atque convertitur Mundus.

Axis autem, extrema, Poli mundi appel-
atur, à verbo *πλάω*, quod est verto: un-
de & vertices Latinis, & cardines dicti;
quia circum hos tota mundi machina cir-
cumvolvitur. Quorum alter Arcticus, id
est, Ursinus, *ἀπὸ τοῦ ἀρκτῆ*, ab ursa; vi-
cino sidere; alter Antarcticus nominatur,
quia Arctico ex diametro est oppositus.

Arcticus polus, qui & Borealis sive Bo-
reus, & Aquilonaris sive Aquilonius, à
Borea sive Aquilone vento, qui ab hac
plaga spirat, & Septentrionalis dicitur, à
septem stellis, quas Triones vocant, est is,
qui in his locis, quæ nos incolimus sem-
per adparet.

Antarcticus, qui & Australis, & Au-
strinus, & Notius, ab Austro sive Noto
vento, & Meridionalis, à mundi plaga di-
citur,

citur, est is, qui nostro hemisphærio nunquam conspicitur ; sed sub Horizonte latet.

Porro Globo terrarum octo præcipui assignantur circuli, bifariam distincti : primum dividuntur pari numero in Majores atque Minores. Majores dicuntur, qui idem cum globo obtinent centrum ; ipsi sumque globum in duas secant partes æquales. Sunt autem Æquinoctialis, sive Æquator, Zodiacus, Horizon, Meridianus. Minores dicuntur, qui diversum habent centrum à globi centro ; quique globum in duas parteis dividunt inæquales. Sunt verò, Tropici duo, totidemque Polares.

Rursus, ex universis circulis quinque dicuntur recti, sive Paralleli, id est, æquidistantes, quod eisdem cum universo polos habeant ; quodque æqualiter inter se in latitudinem distent. Sunt autem, Æquator, Tropici duo, totidemque Polares. Reliqui tres dicuntur Obliqui, quod diversos à mundi polis habeant suos polos.

C A P. III.

De quatuor Majoribus circulis.

MAjores Circuli distinguuntur in Fixos, atque Mobiles. Fixi, sive immutabiles, dicuntur, qui eundem perpetuo locum in globo obtinent; ideóque in globi superficie pinguntur. Sunt autem Æquator & Zodiacus. Mobiles sive mutabiles dicuntur, qui non eandem semper in Globo sedem obtinent; sed multipliciter, pro varia regionum atque locorum mutatione mutantur: ideóque extra Globi superficiem designantur. Sunt Horizon & Meridianus. Sed de singulis agendum.

De Horizonte.

Ὀρίζων, Horizon, Latine Terminator, Finitor, & Finiens, est circulus major mutabilis, qui conspectam mundi partem ab inconspicua dirimit; hoc est, inferius hemisphærium ab superiore. Describitur in theca sive armilla Globi; hujus enim superficies, quæ supra est, vere Horizontis munere fungitur; dirimens globum in duas æquas partes. Est autem duplex;

duplex: alter, qui ratione atque intelligentia percipitur; alter qui sensu. Is qui intelligentia percipitur, est is, qui ad fixarum stellarum orbem pertingit, & in duas æqualeis parteis universam mundi sphaeram dividit; ita ut alterum hemisphaerium super terram exstet, alterum sub terra condatur: Estque iterum duplex; Rectus & Obliquus. Rectus est, qui per mundi polos transiens, polum seu verticem habet sub Æquatore; quem ad rectos angulos interfecat. Obliquus dicitur, cujus vertex ultra citraue Æquatorem ad Obliquos interfecat; altero mundi polorum elevato, altero deorsum depresso. Hujusmodi Horizontem qui habent, iis Sol & reliqua sidera obliquo adscendunt & descendunt motu. Is vero quem sensu percipimus, est Horizon, qui oculo nostro terminatus, quoad usque conspectus ferri potest, extenditur, dividens partem Orbis, quæ nobis cernitur, ab ea quæ non adparet. cujus diametri longitudo CLXXX stadia, id est, millia passuum XXI cum dimidio, miliaria Germanica V cum V octavis, non excedere putatur; quod oculorum acies non ultra se extendit. Mutabilis dicitur atque multiplex Horizon, quia non potest mutari locus quo versus eas, quantumvis mutatio ea per exigua sit, quin una varientur

Horizon,

Horizon, regio, & cœlum. atque hac ratione infiniti possunt fingi Horizontes. Porro Horizontis duo sunt poli; quorum alter Arabico vocabulo, dicitur Semith, corrupte vulgo Zenith: estque punctum perpendiculariter vertici nostro incumbens; alter vocatur Nadir vulgo, ac proprie Nathir; superiori ad diametrum oppositus; Antipodum cervicibus incumbens.

De *Æquinoctiali.*

Æquinoctialis, qui & *Æquidialis*. Græce *Ἰσημερινός*, & *Æquator*, est circulus quinque parallelorum maximus, qui globum in duas partes æquales septentrionalem & meridionalem dividit, æquali spatio ab utroque polo distans, quem cum Sol attingit, æquale toto Orbe efficit diei ac noctis spatium; unde & nomen ei quaesitum. Fiunt autem ejusmodi *Æquinoctia*, quæ *Æquidialia* antiquis dicebantur, bis in anno: semel in principio Arietis, quum Vernum, atque iterum in principio Libræ, ubi Autumnale vocatur. Cæterum nautæ

Æquatorē

Æquatorem vulgo adpellant Mediam lineam, sive unde Lineam $\alpha\gamma\tau'$ ἐξοχλω'.

De Zodiaco.

Zodiandēs, Zodiacus, est circulus major, inter mundi polos oblique locatus; ex una parte tropicum æstivum in principio Cancrī, ex altera hibernum in principio Capricorni adprehendens; ac medium interfecans Æquatorem; à quo vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ: ita uti altera ejus medietas ab Æquatore ad polum Arcticum, altera ad Antarcticum declinet. Dividitur in xii partibus, quæ signa vocantur: unde nomen Latinum Signifer: Græcum verò *Zodiandēs* ζῳδιῶν, hoc est, animalibus, quæ in eo finguntur. Quorum nomina, duobus versibus ab Ausonio expressa, sunt ista:

♈ ♉ ♊ ♋
Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer.

♌ ♍

Leo, Virgo,

♎ ♏ ♐ ♑

Libræque, Scorpius, Arcitenens, Capr.

♒ ♓

Amphora, Pisces.

Horum versuum prior Septentrionalia,
posteriores

Posterior Australia signa continet. Singulis vero signis xxx tribuuntur gradus, qui computati cccix in universum conficiunt; in quos totus distribuitur Orbis terrarum.

De Meridiano.

Meridianus, Græce *μεσημβριος*; major mutabilis circulus est, qui per polos mundi, & dati cujuslibet loci verticem ductus, Æquinoctialem ex transverso intersecat; totumque terræ Orbem in duas partes dispescit; altera ejus medietate ad Ortum, altera ad Occasum relicta: ita dicitur, quod Sol, cum in nostro hemisphærio eum attingat, apud nos atque omnes eos, qui sub eodem Meridiano, Septentriones Austrumve versus sunt positi, facit medium diei: ac rursus medium noctis, cum inferiore hemisphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur potissimum officium est, medium diem mediâque noctem ostendere. Est autem Vertex loci, punctum in cælo, directe illi loco suprapositum, vel vertici capitis cujusvis hominis perpendiculariter incumbens. Mutabilis dicitur Meridianus, quia si tantillum, ortum occasumve versus progrediaris, alius continuo

tinuo erit Meridianus: ita uti semper mutetur una nobiscum pro ratione locorum ac regionum, in quibus consistimus. Atque hac ratione infiniti constitui possunt Meridiani: quot enim puncta verticalia, tot Meridiani dabuntur.

CAP. IV.

De quatuor minoribus Circulis,

DE TROPICIS.

TRopici circuli sunt duo, æquali spatio, ab Æquatore distantes: quorum alter qui nobis propinquior est, Cancrī Tropicus, alter in Austrum vergens, Tropicus Capricorni dicitur, Latini Solstitiales appellant, propterea, quod Solstitia in iis sunt. hosce quippe circulos Sol nunquam egreditur, verum quum ad alterum eorum pervenit, retrorsum se convertit: unde & nomen acceperunt, ἀπό τῆς Ἐπιστροφῆς, hoc est, à reversione. Tropicus Cancrī, qui & æstivus dicitur, est circulus omnium, quos Sol describit, Septentrioni proximus, in quo quum fuerit Sol, non ultra Septentrionem versus progreditur, sed ad alteram mundi partem versus Austrum facit reversionem Æstivam: ubi omnium totius anni longissima

longissima in nostro hemisphærio dies, nox
verò brevissima. Cancræ autem Tropicus
dicitur à signo Zodiaci, in cujus principio
Sol tunc vertitur. Tropicus Capricorni qui
& hibernus & brumalis, circulus est om-
nium, quos Sol per Mundi conversionem
describit, Austro proximus, in quem cum
Sol pervenit, non ultra Austrum versus
procedit, sed ad alteram Mundi partem,
versus Septentrionem, reversionem facit
hibernam, sive brumalem: ubi longissima
totius anni in nostro hemisphærio nox, di-
es verò brevissima efficitur. Capricorni
Tropicus adpellatur à signo, cujus prin-
cipium tunc Sol transmittit.

De Arctico.

Polares circuli sunt duo extimi, polis
vicini, æquali spatio à suo quisq; polo di-
stantes. Horum, qui nobis semper conspi-
citur, Arcticus dicitur, ut ipse Polus, ἄρκτος
& ἀρκτικός, ab Ursa, quia proteribus Ursæ pe-
dibus describitur, minoris videlicet. Item
Septentrionalis & Borealis, & Aquilonaris;
à mundi regione, cui subjacet.

De Antartico.

Alter verò æqualis & parallelus Arctico

co ex diametro opponitur : totus sub terra conditus , cujus objectu à nobis haud cerni potest . Idem Austrinus , siue Australis & Meridionalis.

CAP. V.

De Zonis.

Quatuor minores circuli totius terræ superficiem in quinque dividunt spatia seu plagas , quas Zonas vocant Geographi .

Zonè, Latine cingulum, est spatium in globo terræ inter duos circulos minores, vel inter circulum minorem & polum comprehensum. Appellantur autem Zonæ ab habitudine seu natura, una Torrida, duæ Frigidæ, totidémque Temperatæ. Ea, quæ in medio reliquarum sita est, Torrida vocatur, à Solis, cujus viæ subjecta est, perpetuo ardore : propter quem vetustissimis mortalium inhabitabilis putabatur. Est autem spatium inter duos Tropicos comprehensum, continens in latitudine grad. XLVII mediam intersecat circulus Æquinoctialis.

Duæ autem extremæ, quæ sunt circa mundi polos, altera Septentrionalis, circa polum Arcticum, altera circa Antarcticum,

cum, Australes, Frigidæ vocantur; quia longissime à Solis via sepositæ sunt, & ob nimium frigus itidem inhabitabiles veteribus existimabantur. Eas autem determinant utrinque circuli Arcticus & Antarcticus, suam versus suum quisque polum. A polis etiam dicuntur Polares. Harum quæque complectitur gradus XIII cum dimidio.

Reliquæ vero duæ, quod in medio inter frigus & ardorem positæ sunt, Temperatæ dicuntur & habitabiles. Harum altera, quæ Arctico & Tropico Cancrini finitur, Septentrionalis, altera, quæ Antartico & Tropico Capricorni terminatur, Austrina sive Australis & Meridionalis dicitur. Continet quæque gradus XLIII.

CAP. VI.

De Parallelis & Climatibus.

AT distinguitur etiam terræ superficies secundum aliam rationem, nempe per quantitatis dierum variationes. Quippe qui sub ipso Æquatore consistunt, perpetuo diem nocti æqualem XII horarum habent: quanto autem aliqua regio latius ab Æquatore versus alterutrum polum declinaverit; tanto plus æstate diei longissimæ, vel vicissim hyeme noctis quantitas

quantitas augetur. Proinde Geographi pro diversa quantitatis dierum variatione diversas plagas terræ distinxere, quas vel Parallelos vocarunt, vel Climata.

Paralleli sunt circuli æquali undiq; spatio abs se invicem distantes, ab occasu in ortum ducti. Hi varii in Globo ad libitum cujusque describi possunt. Verum Ptolemæus, quem plerique alii sequuti sunt Geographi, XXI Parallelos descripsit Septentrionales. Hac observata intercapedine, uti dies unus paralleli longissimus, superet paralleli præcedentis diem prolixiorem. Clima autem est terræ spatium duobus parallelis inclusum: in quo, longissimo die dimidiæ horæ variatio, sive auctio fit. Sed nomen Climatis ac Paralleli aliquando circulum, aliquando spatium duobus circulis comprehensum significat.

Cæterum distinguuntur Climata in Septentrionalia & Australia; utraq; ab Æquatore versus suum quæque Polum initia ducentia. Ideoque quorum aliquid Clima fuerit ab Æquatore, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem. Et vice versa, uti scire queas, sub quo Parallelo vel climate quilibet locus positus sit, considera numerum horarum, cujus longissimus ejus loci dies superat diem Sphæræ rectæ, qui semper horarum est duodecim;

decimis enim duplicatus ostendit numerum Climatum: quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.

Cæterum Climata à Veteribus **vix** numerata sunt; quod loca ultra septimum Clima, sibi incognita, vix inhabitaverunt existimarint. Climata autem hæc ab antiquioribus locis per quæ climatis medioprotenditur, nomina acceperunt: ut primum per Meroën, Nilo circumfusam urbem & urbem Africæ; secundum per Syrenen, Ægypti urbem; tertium per Alexandriam, itidem Ægypti urbem; quartum per Rhodum insulam: quintum per Romaniam; sextum per Pontum Euxinum; septimum per Borysthenis ostia. Posteriores vero, qui experti sunt ulterius habitari, fecerunt **xxiv** Climata, ad elevationem usque graduum **lxvii**. Primum per Syrenen, secundum per Syrenen, sub tropico æstivo; tertium per Alexandriam; quartum per Rhodum; quintum per Romaniam & Hellepontum; sextum per Mediam & Venetias; septimum per Podoniam & Tartarium minorem; octavum per Scythiam; nonum per Rostochium; decimum per Hiberniam; undecimum per Norvegiam, castrum Norvegicæ; duodecimum per Gutiam; tertiumdecimum per Bergos, Norvegicæ oppidum; quartumdecimum per Viburgium,

Viburgium, oppidum Finniæ; quintumdecimum per Arotiam Suediæ; sextumdecimum per Dalenkaulii fluminis ostia: reliqua paribus intestitiis per alia Norvegiæ. Suediæ, Russiæ, & proximarum insularum loca. Ac certum quidem est, ab Æquinoctiali circulo ad eum locum, ubi dies longissimus horis xxiv definitur, climata xxiv interjacere, inde vero ad polum climatum distinctio minus certa est: propterea quod non jam horis dimidiatis, sed integris primum diebus, mox septimanis, ac tandem totis mensibus dies ita augeantur, ut sub ipsis polis hemisphæriorum alterum vi mensium luce perpetua exsiccetur, altero in densissimis tenebris languente. Cæterum, quæ ratio climatum est ab Æquinoctiali ad Arcticum versus, eadem est ab eodem Æquinoctiali versus Antarcticum & par numerus. Hæc autem climata proprias appellationes non habent apud auctores, sed ex oppositis nominantur; adjecta præpositione Græca ἀντι, ut ἀντι δία Μερῶν, id est contra per Meroen; & ita deinceps. Possent tamen eodem modo, ut illa, ab suis locis appellari: ut primum clima per Lunæ montes, ac fontes Nili; secundum per promontorium, vulgo dictum *Cabo de Corientes*, sub Tropico hiberno: & sic deinceps. Sed singulorum Climatum,

&

& Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum longitudines, quo facilius intelligantur, tabulam hic adponemus.

Clima.	Parallel.	Dies longissimi Hor. scr.	Latitudo Gr. Scr.	Intervalla Climatum.
0	0	12 00	0 0	4 18
	1	12 15	4 18	
1	2	12 30	8 34	8 25
	3	12 45	12 34	
2	4	13 00	16 43	7 50
	5	13 15	20 53	
3	6	13 30	23 10	7 3
	7	13 45	27 36	
4	8	14 00	30 47	6 9
	9	14 15	33 45	
5	10	14 30	36 30	5 17
	11	14 45	39 2	
6	12	15 00	41 22	4 30
	13	15 15	43 32	
7	14	15 30	44 29	3 34
	15	15 45	47 20	

B

8	16	16	0	49	1	3	13
	17	16	15	50	33		
9	18	16	30	52	58	2	44
	19	16	45	53	17		
10	20	17	0	54	29	2	17
	21	17	15	55	34		
11	22	17	30	56	37	2	0
	23	17	45	47	34		
12	24	18	0	58	26	1	40
	25	18	18	59	14		
13	26	18	30	59	59	1	26
	27	18	45	60	40		
14	28	19	0	61	18	1	13
	29	19	15	61	53		
15	30	19	30	61	25	1	1
	31	19	45	62	54		
16	32	20	0	63	22	0	52
	33	20	15	63	40		
17	34	20	30	64	60		44
	35	20	45	64	30		
18	36	21	0	65	49	0	36
	37	21	15	65	6		
19	38	21	30	65	21	0	29
	39	21	45	65	35		

20	40	22	0	65	47	0	22
	41	22	15	65	57		
21	42	22	30	66	60	0	17
	43	22	45	66	14		
22	44	23	0	66	20	0	11
	45	23	15	66	25		
23	46	23	30	66	28	0	5
	47	23	45	66	30		
24	48	24	0	66	31	0	0
<i>Menses.</i>							
		1		67	15		
		2		69	30		
		3		73	20		
		4		78	20		
		5		84	0		
		6		0	0		

C AP. VII.

De Globi in partes CCCLX sectione; item de ambitu terra: & de longitudine ac latitudine ejus.

OMnis circulus à Geometris in CCCLX parteis secatur: quam sectionem & Sphæra

Sphæra Globusque admitti. Terra igitur quemadmodum Sphæra, in CCCLX partibus, qui gradus dicuntur distribuitur. Singuli gradus in LX distribuuntur scrupulos, qui sunt totidem millia passuum Romanorum seu milliaria Italica. Horum quatuor conficiunt unum milliare Germanicum commune, hinc singuli gradus XV milliaria Germanica continent. Hæc computata conficiunt milliaria in universum quinquies mille quadringenta: quæ est circumferentia totius terrarum Orbis. Hinc diameter ejus fit milliarium mille septingentum octodecim, cum duabus undecimis, cujus semissis, sive semidiameter, est à superficie ad centrum milliarium octingentum quinquaginta novem, cum una undecima.

Cæterum gradus, per quos terra describitur, alii sunt longitudinis, alii latitudinis. Longitudines distinguuntur per circulos meridianos, latitudines per parallelos. Meridiani inscribuntur Globo XXXVI, X singuli gradus continent, qui numerus multiplicatus CCCLX conficit gradus. Sed primum Meridianum Ptolomæus in Fortunatis, quas nunc Canarias vocant, posuit insulis: Hispanorum postea nautæ in Ascibus insulis: alii etiam in medio Hispaniæ, Paralleli ab Æquatore ad alterutrum Polum notantur

notantur IX, x itidem gradus singuli continentes. hoc itaque numero quadruplicato, paralleli in universum erunt XXXVI: ut in longitudine. Longitudo igitur regionis est spatium Æquatoris, duobus Meridianis, uno Astorum Insularum unde initium ducitur, altero ipsius regionis aut loci, comprehensum. Latitudo vero est loci seu regionis ab Æquatore versus alterutrum polum recessus. Hinc poli elevatio eadem est, quæ latitudo regionis. Cæterum duplex est: altera in nostro hemisphærio, ab Æquatore ad Polum Arcticum, Septentrionalis: altera in inferiori hemisphærio, ab Æquatore ad Polum Antarcticum, Australis.

CAP. VIII.

*De quatuor Mundi Regionibus
& de ventis.*

Omne hoc, cui Mundi Cœliq; nomen inditum, unum est, & uno ambitu se cunctaq; amplectitur, partibus differt, quæ Regionibus Mundi seu Cardines vocatur. unde Sol oritur, Oriens nuncupatur, sive ortus: quo demergitur, sive occidens, sive occasus: qua decurrit, Meridies: ab adversa parte, Septentrio. His quatuor, aliæ interponuntur regiones. Inter Septentrio-

nem & Orientem Æquinoctialem Oriens Æstivus ; qui & Ortus Solis æstivi dicitur. Inter Orientem Æquinoctialem ac Meridiem , Oriens Hibernus sive Brumalis ; qui & Ortus solis Hiberni, sive Brumalis. Inter Septemtrionem & Occidentem Æquinoctialem, Occidens Æstivus ; sive Occasus Solis æstivi. Inter Occidentem Æquinoctialem & Meridiem, Occidens hibernus sive brumalis, quæ & Occasus Solis hiberni sive brumalis.

Cæterum IV Mundi regionibus seu cardinibus , IV Principes assignantur Venti ; qui inde Cardinales vocantur. Nomina eorum atque regiones sic referuntur ab Ovid. in Trist. lib. 1. Eleg. 2. (*ortus* ;

*Nam modo purpureo vires capit Eurus ab
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest :*

*Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto ;
Nunc Notus adversa prælia fronte gerit.*

Sed cum Græca sint vocabula, Latinis ab Septemtrione flans dicitur Aquilo ; ab Oriente subsolanus : à Meridie Auster : ab Occidente Favonius. Sed hæc commodius ex typis noscuntur. A.

Verum hic ventorum nominibus tam varios varii simul veteres atque recentiores auctores attribuerunt situs : uti unum certum typum ex universorum sententiis componere nequeas. Cætero Internum

mare,

mare, quod inter Europam, Asiam & Africam diffunditur, navigantes Itali, sic ventos in XVI parteis distribuunt. B.

Externum mare sive Oceanum navigantes Europæi omnes Germanicis utuntur vocabulis, varie tamen ad suam quique linguam detorquentes. Germani sic in XXXII nomina distribuunt. C.

C A P. IX.

De locorum Mensuris.

Romani locorum intervalla per millia passuum, quæ milliaria dicebantur, dimensi sunt. Singula millia passuum quum lapidibus sive cippis notarentur, ipsa inde milliaria lapides appellantur: ut ad decimum lapidem, id est, ad decimum milliare. Quatuor millia passuum conficiunt unum milliare Germanicum commune. Hinc gradus unus in Globo terræ continet millia passuum LX; milliaria autem Germanica communia XV. Græci sua intervalla per stadia dimensi sunt. Stadium est CXXV passuum; hinc octo stadia conficiunt unum milliare Romanum, id est, mille passus, XXXII stadia constituunt milliare Germanicum commune. Persæ suas habuerunt in demerendis

endis intervallis Parasangas : quarum singulæ XXX continuerunt stadia. Ægyptii habuere Schœnos; sed dispares inter se longitudine. Alii enim Schœno XX tribuunt stadia; alii XL ; alii X tantum. Hodie milliariis vocabulo utuntur maxime Germani, Dani, Norvegii, Suedi, Angli, Scoti, quibus est *meile* & *mile*. item Poloni & Bojohæmi: aliæque Slavicæ gentes; quibus est, *mila* & *mile*: item Itali; quibus *miglio*. Hispani & Galli sui intervalla dimetiuntur per leugas sive leucas: quas illi *leguas*, hi *lieuës* adpellitant. Itali etiam & Angli de Germanorum, Slavorum, Hispanorum, Gallorumque intervallis loquentes, per leugas indicant, quæ illis *leghe*, his *legues* dicuntur. Russi sive Moscovitæ suam locorum mensuram agunt per spatia, quæ patria lingua vocant *vost*. Sed horum omnium mensuræ & comparationes ex typo quam facillime cognoscuntur.

Sed notandum, quod nulla gens æquis ubique utitur intervallorum mensuris, nam ut Germanis, pro ratione variarum regionum; milliaria alia dicuntur magna, alia parva, alia communia, quorum XV unum constituunt gradum in Globo Terræ, sic Hispanis quoque & Gallis leucæ sunt inæquales. & aliis itidem gentibus milliaria. Anglorum quoque ple-
rique

tique Mathematici LX milliaria tribuunt
uni gradui cum Italis.

C A P. X.

De Oceano, ejusque partibus.

TERRA, in mundi medio tanquam in cen-
tro posita, mari undiq; omnis cingitur.
Totum autem mare, seu quicquid aqua-
rum terris passim infusum, universum Or-
bem ambit, id uno nomine Oceanus nun-
cupatur. qui postea nominibus, ut locis dif-
ferens, in varia maria ac sinus varie distri-
bitur. At primum quatuor adpellationes,
ex IV Mundi regionibus accipit. ab
Oriente Eous dicitur, id est, Orientalis: ab
Occidente Occidus sive Occidentalis :
à Meridie Notius, id est, Australis: à Septē-
trionibus Septētrionalis. Præter hæc prout
quâq; regionem perfundit, diversa à litori-
bus suis vocabula trahit. A Septemtrioni-
bus, qua Sarmatiæ adfunditur; inter Lap-
piam & flumen Obium, Sarmaticus; qua
Scythiæ, Scythicus appellatur Oceanus.
Sed à toto Septemtrione etiam Hyperbo-
reus dicitur, à gente in extimo hoc Septem-
trionis litore posita. idem mare Cronium:
quod Saturnus hic locis regnare dicitur, si-
dus frigidum. eadem ex causa Concretum,
& Amalchium, quod gentis olim illius
B 5 lingua

lingua Congelatum significabat : & Mortuosa: quod Mare mortuum: ob perpetuam caliginem, & alienum molliorum siderum inibi adsp̄ctum, maligna, ac pruina, tantum albicante luce, ut inquit Plinius. Tacito, est Mare pigrum ac prope immotum. Ab Oriente Sericus dicitur ad Sericam regionem, quæ nunc est *Kitaia*, & Sinensis ad regionem Sinarum, quæ vulgo Hispanis *China* vocatur, id est, si Germanicis scribas literis. *Tschina*. Hinc sequitur Hippadis pelagus, vulgo Archipelagus S. Lazari, ob multitudinem insularum in eo, ad comparationem Archipelagi Europæi, id est, Maris Ægæi, sic dictus. Inde a Meridie Oceanus est Indicus, qua Indos, Persas atque Arabas Æthiopsque ab Oriente alluit. Hic vero ea parte, qua à Gange Indiæ flumine adfunditur, Gangeticus dicitur, vulgo nunc Bengalensis sinus, ab Indiæ urbe *Bengala*: qua Persidem tangit, Persicum mare: mox Arabicum, qua Arabiam ab Austro percurrit. hinc ad Cernen seu Minuthiam insulam, quæ vulgo est *Madagascar*, Aspernum, ob brevia & syrtis, quibus refertum. At totum hoc mare Indicum, quod Gangetici, Persici, Arabici, & Asperi nominibus distinguitur, alio nomine mare Rubrum Latinis, Græcis *Erythræum* dicitur; quod à Solis repercussu

cussu talem reddit colorem , alii ab arena terraque, alii talem ipsius esse naturam existimarunt ; vel, ut alii, quorum verior videtur sententia , à Rege Erythra, cujus sepulchrum in Ogyri insula ejusdem maris erat. Porro à mari Erythræo promontorioque Bonæ Spei, pars altera Meridionalis Oceani incipit, versus Occasum, Oceanus Æthiopicus, seu mare Æthiopicum, qua Æthiopia alluitur, adusque Ostia fluminis Nigri. Inde jam est Atlanticus Oceanus (ab Atlante, Mauritanix monte, vel ejus promontorio dictus) seu mare Atlanticum , ad Hispaniæ usque promontorium Artabrum, vulgo *Cabo de Roca*. Hinc Oceanus Gallicus ad promontorium usque Gallix Celticæ, vulgo *le Four*. At idem, qua Cantabriam Hispaniæ regionem alluit, Cantabricus adpellatur: qua Aquitaniam, Galliæ provinciam Aquitanicus, mox Britannicus est, inter Britanniam & Galliam; inter Hiberniam & Britanniam Hibernicus: & supra Scotiam, quæ quondam Caledonia dicta, Caledonius, qui apud Ptolomæum mendose est Deuceledonus. Ultra Britanniam, adusque Cimbrove Jutiam, Daniæ regionem, Germanicus Oceanus Germaniam lambit.

Hæc igitur sunt nomina, in quæ totus Oceanus à Veteribus divisus, hodieque
 maxima

maxima ex parte servat. Cæterum quum in
 ulteriores mundi parteis postmodum navi-
 gatam sit, Oceano recens conspecto recen-
 tia quædam imposta sunt vocabula : in
 quatuor scilicet parteis universo Oceano
 diviso . Quicquid aquarum inter Asiam ,
 Americam & Magellanicum, seu Austra-
 lem terram interfusum est , Hispani *Mar
 del Zur*, id est, Mare Auftrinum, alio no-
 mine Pacificum nominant , à fluctuum pla-
 ciditate . Hinc quod inter Americam, Eu-
 ropam & Africam, ad usque lineam Æqui-
 noctialem protenditur; *Mar del Nort* , id
 est, Septentrionale : ultra lineam^l, inter
 Americam, Africam & Australem terram,
Mard' Ethiopia, hoc est, Æthiopicum: inter
 Africam, Asiam, atque Australem, *Mard'
 India* , hoc est, Indicum . Atque hæc
 de Oceano , quatenus oras terrarum exten-
 das amplectitur.

CAP. XI.

De Magnis sinibus Oceani.

IN gremiis autem Terræ describuntur, ad
 nostram continentem, quæ in Europam,
 Asiam & Africam distinguitur, sinus ma-
 gni à veteribus quinque . Primus est in-
 gens ille Plinii sinus Codanus, quod Tici-
 to mare Suedicum , à Suevis olim accolis,
 dicitur:

dicitur: idem vulgo nunc Balticum, &
 Germanico vocabulo *die Oost-Zee*. Mare
 Orientale, inter Pomeraniam, Daniam,
 Suediam, Livoniam ac Prussiam. Secun-
 dus est, qui medius inter Europam, Afri-
 cam & Asiam, ad paludem usque Mœotin
 protenditur: unde maris mediterranei vul-
 gare nomen traxit, Latinis olim Internum
 mare dictum. Tertius, dicitur, Persicus; qui
 laterè suo dextro Persidem radit. Quartus,
 qui litore dextro Arabiam perfundit, A-
 rabicus. Hic in sacris libris appellatur Ru-
 brum mare; quia sinus est maris Erythræi,
 sive Rubri: hodie etiam vulgo *Mare Rosso*:
 idem *Mar di Mecca*, ab urbe natalibus Ma-
 humetis celebri. Quintus habebatur Caspi-
 us, seu Hircanus: cui nomina à binis popu-
 lis accolis quæ sita sunt. Hunc prisci inter si-
 nus numerabant, quia Oceanum Scythicum ab
 Septentrionibus eum recipere opinaban-
 tur; ut Indicus Arabicum & Persicum ab Au-
 stro. Herodotus tamen, antiquissimus scri-
 ptor, & item Aristoteles atq; Diodorus, ab
 hac opinione dissentientes, mare id per se
 esse tradiderunt, nec Oceano misceri, hinc
 Ptolemæus lacum quam mare appellare
 malluit, qui pedibus circumiri possit. huic rei
 recētiore quoq; ad stipulantur, vulgato ta-
 men nomine etiam nunc mare dicitur Ca-
 spium atq; Hircanum: vulgo *Mar de Sala-*
 ab

ab urbe adposita , & Russis accolis
Chovalensk More.

C A P. XII.

De Mari Interno.

Oceanum parteisque ejus, ac sinus præcipuos diximus. ex his mare Internum, quia omnium celeberrimum est, pluribus adhuc est dicendum. Oceanus igitur Atlanticus ab occasu Solis per Fretum Gaditanum irrumpens, scissis utrimq; (id veteres credidere) ab Hispania Calpe, ab Africa Abyla montibus, quos Columnas Herculis dixere, quasi laborum ejus metas, inter Europam & Africam Asiãque diffunditur; unde Mediteranei vulgare nomen ei quæsitum. Fretum ipsum, quod tanquam limen ejus est, cognominatur Gadianum, à Gadibus insula celebratissima ante sita & alio nomine Herculeum, à fabuloso Herculis ex Africa in Hispaniam transitu. Intransi ipsum mare, à lævo latere Europa est, à dextro Africa, inter has ad immum recessum Asia. Diffunditur autem mare in varia nomina, prout regionum litoribus adfunditur. Ad Iberiam, id est, Hispaniam, dicitur Ibericum sive Hispanicum mare; circa Baleares Insulas, Balea-
ricum;

ricum : ad Narbonensem Provinciam ,
Gallicus sinus: mox Ligusticus ad Liguri-
am : ab eo ad Siciliam Tuscum mare :
quod Græci Tyrrenum , Latini Inferum
vocarunt: circa Corsicam insulam Corfi-
cum est mare: circa Sardiniam Sardoum: à
Sicilia Cretam usq; Siculum. Inde Creti-
cum ad Cyprum usque: mox Cyprum, ad
Asiam usque continentem. Inter Siciliam,
Italiam, & Græciam, Jonium dicitur ma-
re. cujus pars sinus Adriaticus inter Itali-
am & Illyricum: ab Adria urbe quondam
sic dictus. Idem & Superum vocatur mare,
respectu Inferi quod est Tyrrenum. A-
driatici iterum partes sunt, Illyricum ma-
re; & hujus rursus partes duæ, Dalmati-
cum ad Dalmatiam, Liburnicum ad Li-
burniam. inter Siciliam & Adriaticum si-
num Ausonium dicitur mare: quia hæc
pars Italiæ quondam vocabatur Auso-
nia. Sed postea omne hoc mare inter Ita-
liam & Illyricum, Græciam atque Sicili-
am, Adriaticum est dictum, quod alio no-
mine erat Ionium. idem & Siculum. In-
ter Peloponnesum & Achajam Corinthi-
acus est sinus. Inter Græciam, Cretam In-
sulis, & Asiam, Ægæum est mare; quod
nunc *Archipelagus*, innumeris Insulis refer-
tum. Id etiam varia ab insulis, quas alluit,
sortitur vocabula: ut ad Myrton dicitur
Myrtoum;

Myrtoum; ad Icariam, Icarium; ad Carpathum, Carpathium, alibi aliter. Hinc vastum mare inter Europam Asiámque angusto iterum meatu irrumpit inter terras, in magnúmque sinum effunditur. Primas angustias Hellespontum vocant: qua Xerxes Rex Persarum constrato in navibus ponte duxit exercitum, Græciæ bellum inferens. porrigitur inde tenuis Euripus. mox exspatiatur æquor: rursúmque in arctum coit. Laxitas Propontis adpellatur, ceu vestibulum Pontis; angustia Bosphorus Thracius; à meatibus boum per viis; qui Darius, pater Xerxis, copias ponte transvexit. hinc vastum rursus mare Pontus Euxinus à moribus accolarum appellatus, quondam Axenus, longe refugees occupat terras: magnóque litorum flexu jungitur Mæotici lacus ostio; quod Bosphorus vocatur Cimmerius. ipse lacus Mæotis Tanaim amnem, novissimum inter Europam Asiámque terminum recipit. Atque hætenus partes interni maris dictæ sunt, quatenus Europam alluit. Porro ad Asiam post Ægei nomen Carium vocatur, qua Cariam perfundit: Rhodium, circa Rhodum insulam; Pamphylium ad Pamphyliam; Cilicium ad Ciliciam: mox Syrium sive Syriacum apud Syriam. Inter Ciliciam, Syriam & Cyprum insulam vocatur
 Cyprum

Cyprium mare, & Issicus sinus, ab Isso celebri Ciliciæ urbe. Ad Phœnicen Phœnicium est: ad Palæstinam Palæstinum; ad Judæam Judaicum; ad Ægyptum Ægyptium sive Ægyptiacum; ad Cyrenaicam regionem Cyrenaicum. Hinc ad Libyam, id est, Africam, Libycum sive Africum: ad Numidiam Numidicum; ad Mauritaniam Mauritanicum.

C A P. XIII.

De Navigatione Oceani.

Oceanum Atlanticum, qui est inter Europam, Africamque & Americam, antiqui mortales quando primum navigare cœperint, haud facile dictu est. Notam fuisse Ægyptiis Græcisque terram Americam, eoque Carthaginenses navigasse, post suo loco ostendam. Nostri atque avorum nostrorum memoria omnis terræ Orbis jam aliquoties circumnavigatus est. Medio Mundi sæculo, quum Græcis Romanisque; una tantum continens, quam Europæ, Africæ Asiæque; nominibus distinxerant cognita fuerit; de hujus circumnavigatione narrat Plinius lib. I I. cap. LXV I I, à Gadibus Columnisque; Herculis Hispanæ & Galliarum circuitu totum suam ætate navigatum fuisse

fuisse Occidentem. Septentrionalem autem Oceanum majore ex parte navigatum auspiciis Divi Augusti, Germaniam classe circumvecta usque ad Cimbrorum promontorium, & inde immenso mari prospecto, aut fama cognito, ad Scythicam plagam & humore nimio rigentia. quod Tiberii ductu factum, ex Vellei libro secundo prospicitur. Idem Plinius eodem loco auctor est, Alexandri Magni victorias majorem partem meridionalis orientalisque Oceani perlustrasse, usque in Arabicum sinum. in quo etiam postea res gerente C. Cæsare, Augusti filio, signa navium ex Hispaniensibus naufragiis fuisse agnita. Carthaginis vero potentia florente, Hannonem, circumvectum à Gadibus ad finem Arabiæ, navigationem eam prodidisse scripto, sicut ad extera Europæ noscenda missum eodem tempore Hemiliconem. Præterea, Nepos Cornelius auctor est apud eundem Plinium, Eudoxum quendam sua ætate, quum Lathyrum Ægyptii Regem fugeret, Arabico sinu egressum, Gadeis usque pervectum. multoque ante eum Cælius Antipater ibidem adfirmat, vidisse se, qui navigassent ex Hispania in Æthiopiam commercii gratia. Idem Nepos, eodem loco apud Plinium, de Septentrionali circuitu tradit, Q. Metello Celeri, Galliæ Procon-

suli,

fuli, Indos à Rege Suevorum dono datos, qui ex India commercii causa navigantes, tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Hodie tamen ea navigatio sæpius ab Hollandis Anglisque tentata, nunquam perfici potuit; perpetua glacie & diuturnis tenebris obsistentibus: Illa, quæ à Plinio narrantur, si vera sint; jam totus hic noster Orbis circumnavigatus fuit.

C A P. XIV.

Summa totius Orbis divisio.

DE aquis, id est, de Oceano ejusque partibus, hætenus in compendio dixisse sufficiat. nunc terras exponamus. Totus igitur terrarum Orbis in treis potissimum partibus, sive in tres Insulas magnas, quas Oceanus circumfluus efficit, divisus est, quarum prima est quam nos incolimus; altera America; tertia Magellanica; eadem terra Australis & Incognita vocitata: quia præter litora, nihil dum à nobis cognitum est. Ex his tribus Insulis, sive eas treis continenteis appellare libeat, primo loco eam explicabimus, quam nos incolimus, ut quæ nobis patria est: quamque jam dudum cognitam plurima ex parte habemus. Hæc quibus Oceani nominibus cingatur,
supra

supra memoratum est. De cætero & ipsa in treis potissimum omni ævo divisa fuit partibus; quarum nomina, Europa, Asia & Africa. hancque divisionem à numero filiorum Noachi habere putatur: Schemo obvenisse Asiam; Chamo Africam; Japheto Europam. quanquam primi earum limites, pro imperiorum, quæ exorta sunt, ratione, vel etiam Geographorum libitu, mutati fuerunt; ita ut nonnulli Chami Japhetique partes Schemi posteris accesserint. Nec quidem posteriores mortales, qui circa medium sæculum fuere, uno eodemque modo eas divisere. alii quippe duas tantum ejus constituerunt partes; idque bifariam: quidam Asiam atque Europam; Africam sub hujus nomine comprehendentes, tanquam partem; scissis utrimque (id crediderunt) Calpe & Abyla montibus, freto divulsam; alii itidem duos à freto Gaditano ad Tanaim amnem; hinc Europam, inde Asiam; sub qua Africam etiam intellexerunt. Alii rursus in iv partibus distribuerunt Europam, Asiam, Ægyptum & Africam. Hinc alii postea, qui treis ejus partibus posuere, Europam, Asiam & Africam; Asiæ Ægyptum tribuerunt; quamvis minus commode minusque rite Nilum terminum inter Asiam Africamque statuentes; qua ratione

pars

pars altera Ægypti Africæ, altera Asiæ accessit. Novissimi sinum Arabicum terminum inter Asiam & Africam ponentes, Ægyptum Africæ adjecerunt: Atque hæc quidem universi orbis variæ partitiones atque limites diserte apud veteres auctores passim exstant. De termino autem inter Europam Asiâque obscurior ac minus certa est traditio, nam qui Tanaim flumen statuerunt, fontem ejus per summum errorem in Riphæis montibus, haud procul Oceano Sarmatico posuerunt, quæ Perzora eos perripit amnis. alii vero, qui Isthmum, qui est inter Ponticum Caspiûmque maria pro fine constituerunt; his persuasum fuit, Caspium mare esse sinum Oceani Septentrionalis, ea regione, quæ Obii amnis immensum est ostium, irruentem: nam omne litus, quod est sub Septentrionibus ab occasu in ortum versus, ad Obii usque Ostium, ad Sarmatiam pertinet: Sarmatia autem pars est Europæ. Ita quoque verum certumque terminum inter Europam Asiâque uti habeas; statue post mare Ægæum, Hellepontum, Propontidem, Bosporum, Thracium, Pontum Euxinum, Bosporum Cimmerium, lacumque Mæotin, primum Tanais fluentia, donec ad verso amne ad flexum ejus pervenias, apud Tuzam oppidum: inde lineam duc ad proximam

ximam Obii fluminis ripam. hinc pone ipsum flumen Obium ad Oceanum usque.

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

Summa Europæ descriptio.

PRIMUM ergo de Europa dicemus, longe terrarum celebratissima, cum ob armorum virtutem, tum propter literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis Orbis partibus antestitit. Terminos habet, ab Oriente, qua Asiæ jungitur, quos superiore capite diximus; à meridie, mare Internum, fretum Herculeum, & Atlanticum mare: ab Occidente item mare Atlanticum: ab Septentrionibus mare Hypeboreum, sive Septentrionalem. Longitudo ejus summa est inter Hispaniæ promontorium Sacrum, quod vulgo nunc dicitur, *Cabo de Vincente*, ad Obii fluminis ostium, milliarium Germanicorum circiter **IOCCCC**; latitudo maxima à Tanaro Peloponnesi

Peloponnesi promontorio ad Scritofinnia
promontorium Rutubas, vulgo nunc
Noortk ym dictum, mil. I, 1. Divisa olim
fuit in varias gentes Regionésque, quarum
nomina, etiam nunc clara, sunt ista: Hi-
spania, Gallia, Germania, Vindelicia,
Rhætia, Italia, Noricum, Pannonia, Illy-
ricum, Epirus, Græcia, Macedonia, Thra-
cia, Mœsia, Dacia, & Sarmatia. In insu-
lis vero Oceani maximis, Britannia, Hi-
bernia, Thule: maris interni, Baleares
Iulæ, Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta, Eu-
ropea, cum aliis minoribus sine numero.
Hodie dividitur in complura regna, at-
que Principatus. Regnorum præcipua
sunt, Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hi-
bernia, Norvegia, Suedia, Dania, Germa-
nia, quod nunc Romanum vocatur Im-
perium; dein Polonia, Bojohœmia, Un-
garia, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Bosnia-
Herzegovina, Bulgaria, Tartaria minor, sive Pre-
tensis; item Regnum Neapolitanum,
Sicilia. Archiducatus unus est Austriae.
Magniducatus tres, Moscovia, Lituania,
Tulcia. Ducatus & Principatus innu-
meri. Figuram universæ Europæ Strabo
dicit Draconis, cujus caput Hispania, col-
la Gallia, corpus Germania, alæ dextra
Italia ac Cimbrica peninsula.
nostro ævo quidam foeminae sedentis
speciem

speciem ei tribuerunt, cujus caput Hispania, collum extrema Gallia, qua Pyræneis subjacet montibus: pectus ipsa Gallia, Bra-
chia Italia ac Britannia, venter Germania, umbilicus Bojohæmia. reliquum corporis sub vestibus late circa sedem diffusis im-
plent Norvegia, Dania, Suedia, Finnia, Livonia, Lituania, Prussia, Polonia, Un-
garia, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Græ-
cia, Thracia, Servia, Bulgaria, Transilva-
nia, Valachia, Moldavia, Tartaria Preco-
pensis, & Moscovia. Sed summa Euro-
pæ in parteis divisio postquam tradita est, singulas nunc ejus regiones inspiciamus.

C A P. II.

De Hispania.

PRIMA terrarum est Hispania; atrix
semper Martiarum gentium regio; om-
ni materia adfluens, quæcunque aut pretio
ambitiosa est, aut usu necessaria: viris &
equis abundat: metallis, auri, argenti, æris,
ferri, plumbi albi nigrisque tota ferme sca-
ter: frumenti, maxime vero vitium ac o-
leæ adeo ferax, ut, sicubi ob penuriam a-
quarum effœta ac sui dissimilis est, linum
tamen & spartum alat. Atque de hac Hi-
spaniæ fertilitate, quum omnes fere præsi-
Geograph

Geographi consentiant, errare mihi videntur, qui Græco vocabulo eam *Σπαιία*, ob raritatem incolarum, ac locorum asperitatem sterilitatēque dictam suspicantur, quamquam hac nostra ætate ubertas ejus præ aliis terris prædicari nequeat. Ab Hispano Rege dictam vult Justinus. ego ab urbe Hispali, ceu quondam totius regionis capite, nuncupatam conjecerim. Græci ab initio vocaverunt Iberiam à flumine ejus celebratissimo Ibero: non ab Iberis Asiæ populis, quos in Hispaniam pervenisse Varro tradidit. Iisdem Græcis fuit Hesperia; quod in Occidentem versus ipsis sita fuerit. Terminos habet ab ortu ac meridie Internum Mare, Fretum Gæditanum, & Oceanum Atlanticum: ab occasu eundem Oceanum: à Septentrionibus Oceanum Cantabricum, & Pyrenæa juga, quibus à Gallia submoveretur. Longitudo ejus summa à sacro promontorio, quod vulgo est *Cabo de S. Vincente*, ad usque Salsulæ fontem, vulgo *Salsas*, in finibus Galliæ ad mare Internum, miliarium Germanicorum est circiter cxc. Latitudo à Cellico promontorio, quod vulgo *Cabo Finis terra*, ad usq; promontorium Saturni, vulgo nunc *Cabo de Palos*, miliarium ccl. Oceani internique maris

C

circumfu-

circumfusione pene insula efficitur: Pyrenæis jugis transitum maris arcenibus. Strabo corio bubulo expanso eam adsimilat.

C A P. III.

Divisio Hispaniæ veteris.

DIvisa fuit olim Romanis in tres provincias: Bæticam, Lusitaniam, & Tarraconensem. Bætica clauditur à Sepremtrionibus & Occasu flumine Anax; à meridie Oceano & mari Interno, usque ad Murgim opidum, vulgo hodie *Almeria* dictum; ab ortu Tarraconensi jungitur provinciæ: à qua recta linea, ab Murgi ad opidum, quod vulgo dicitur *Ciudad Racl*, & Anam amnem ducta, discernitur. dicta Bætica, à flumine Bæti, mediam secante. Cæteras provincias diviti cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Partem ejus, quæ Bætim Anamque Amneis inter, Bæturia dicta fuit, Turduli versus Ortum Celtici versus Occasum in Lusitaniam usque protensu tenuere. Hodie universa Bætica continet duo Regna Hispaniæ, Granatam & Andalusiã, partemque Castiliæ Novæ, & Estremaduram, Lusitania terminatur

terminatur à Septentrione flumine Durio, ab Occasu Oceano, à Meridie Anz fluvio; ab Oriente linea à Civitati Regali ad Samoram opidum, apud Durium flumen ducta, à Tarraconensi provincia separatur. Dictam voluerunt antiqui Lusitaniam à Luso ac Lyfa, fabulosis Bacchi comitibus. habet Olyssiponem opidum ad Tagi amnis ostium, quod ab Ulysse conditum esse fabulati sunt. continet hodie totum ferme Regnum Portugallix, partem Castilix Veteris, partemque Novæ. Reliquum vero Hispaniæ occupat Tarraconensis provincia à Tarracone, capite suo, cognominata. In hac populi fuerunt, quorum nomina olim clara; Celtiberi, dextram Iberi fluvii ripam late accolentes: quorum caput Segobriga, nunc Segorbe vulgo dicta: & clara Romanorum everfione Numantia, nunc *Almasan*: regio ipsa Celtiberia. hinc Vascones; qui maxima pars hodie Navarræ Regni, Pirenæis montibus adfixa. Horum caput Pompelon sive Pompeiopolis, nunc vulgo *Pompelona*. Varduli, hodie *Guipuscoa*; quorum caput Flaviobriga, nunc *Bilbao*. Cantabri; qui nomen Oceano Cantabrico dedere; nunc *Biscaya* caput Juliobriga, hodie *Val de Viece*. Astures; nunc *Asturias*: quorum caput Asturica, nunc *Astorga*, urbs quondam

dam magnifica. Gallæci, inter Minium & Durium amneis; quorum Brigantia, hodie *Breganca*; pars nunc Portugalliæ. Vacæciæ, quorum Pallantia, vulgo nunc *Palencia*. Carpetani, quorum Toletum, nunc *Toledo*; & Complutum, nunc *Alcala de Henares*. Sub his versus meridiem fuere Oretani. Complectitur tota Tarraconensis provincia regiones hodie istas; Murciam, Valentiam, Cataloniam, Arragoniam, Navarram, Biscajam, Asturiam, Gallæciam, Legionem, Castilias Veterem ac Novam fere totas. At eadem Hispania distincta etiam fuit Romanis duabus tantum provinciis, Citeriore, & Ulteriore; unde sæpissime Hispaniæ plurali numero dicuntur hæ terræ. Citerior Hispania est eadem quæ Tarraconensis provincia: Ulterior Bæticam ac Lusitaniam complectitur. Dictæ sunt Citerior atque ulterior, respectu Urbis Romæ; sicuti & Galliæ duæ.

C A P. IV.

De Nobilioribus Hispaniæ fluviiis, & urbibus olim claris.

FLUVII majore fama celebrati sunt; in Tarraconensi Iberus, vulgo nunc *Ebro* dictus, navigabili commercio dives: in Bætica Bætis, vulgo nunc *Guadalquivir*; inter Bætiam ac Lusitaniam Anas, nunc *Gualiana*: totus ad Medelinam, opidum cuniculo se condens, post octavum circiter milliare Germ. renascitur. Tagus, vulgo accolis *Tajo*, in Tarraconensi provincia ortus, Oceanum intrat; mediam Lusitaniam secans; auriferis quondam arenis celebratus. Inter Lusitaniam & Tarraconensem provinciam Durus, vulgo *Duero*, supra Numantiam in Celtiberis ortus, in eundem effunditur Oceanum. Ultra est in Gallæcia Minus, vulgo nunc *Minio* dictus. sub Pyrenæo autem Sicoris, vulgo *Segre*, Ilerdam opidum præterlapsus, in Iberum defluit.

Urbium tota Hispania clarissimæ fuere olim; in Bætica Astigi, nunc vulgo *Ecyz*; Hispalis, nunc *Sivilia*; & Corduba, nunc *Cordova*. In Lusitania Augusta Emerita, nunc *Merida*, in Tarraconensi, Pallantia

& Numantia, ante memoratæ; item Taraco, vulgo *Tarragona*; Scipionum opus, maritimarum in his locis olim opulentissima; Cæsaraugusta, sive Cæsarea Augusta, vulgo *Caragoca*; hodie etiam omnium Hispaniarum splendidissima; Asturica ante dicta. Sed & Carthago Nova, vulgo *Carthagena*, clara fuit à conditoribus Pœnis; & Saguntus, nunc *Morviedro*, fide atque ærumnis inclytum nomen reliquit.

CAP. V.

*De incolis Hispaniæ, ac recentioris
ejus divisione.*

Tubalem, Noachi nepotem, in Hispaniam primum pervenisse, post aquarum inundationem, in dispersione gentium, adfirmant nostri seculi scriptores ex Josepho; qui tamen Tubalem in Asiæ Iberia inter Ponticum Caspiumque maria statuit. Haud minore errore, in universam Hispaniam pervenisse Iberos ex Asia & Persia, tradidit M. Terentius Varro. Celtarum gentem, ab Aschenaze propagatam, omnem post terrarum inundationem obsidisse Hispaniam, Galliámque, Britannicas insulas, Germaniam atque Illyricum, tam
ex

ex sacris quam gentilibus dispicio auctoribus; unde etiam nomen eorum multis Hispaniæ locis adfixum retulerunt Græci Romanique scriptores: ut Celticorum; qui partem Bæticæ ac Lusitaniæ, partemque Tarraconensis provinciæ ad usque promontorium Celticum, quod vulgo nunc est *Cabo finis terra*, tenuere; item Celtiberorum, ad Iberum flumen incolentium. Germanos cognominat, nescio unde, Plinius Oretanos, Tarraconensis provinciæ populos. Primi exterorum post hominum memoriam ad Celtos in Hispaniam venire Phœnices, à Tyro, mare internum huc usque & ad Gadeis navigantes; partemque Bæticæ, quæ postea Turditania dicta fuit, occupantes; ut ex Diodoro atque Strabone dicimus. Græci postmodum à Massilia colonias deduxerunt inter Pirenæum & Iberum, Rhodam & Emporias: quæ oppida etiam nunc vocantur vulgo *Rosus* & *Empullias*. Interiora etiam Græcos quosdam incoluisse indicat corruptum (ut vult Silius Poëta) nomen Graviorum, quasi Grajorum; Græcorumque castellum Tyde, vulgo nunc *Tuy*, in ea parte Tarraconensis, quæ hodie est Gallæcia. Postea Carthaginenses majorem ejus partem tenuere ad Internum mare, Amilcare eam occupante. Secundo bello Punico superatis

tis atque expulsis Pœnis tota Romanorum facta est. Sub quorum Imperio, tribus provinciis distincta mansit, usque ad Honorii Imperatoris tempestatem; quum Gothi ac Vandali, Germanica utraq̃ue gens, circa annum Christi CCCC, eam invadentes, dictas provincias in tria Regna distribuerunt. Deinde vero Saraceni cum Mauris, circa annum ICCXX inuesti, tota Hispania direpta, complura in ea Regna instituerunt: Christianis, id est, Gothorum reliquiis, in Asturiam ac Legionem, regiones natura locorum munitas, compulsis. Regnorum numerus tandem crevit ad XIV; quorum nomina hæc recensentur; Legio, Gallæcia, Portugallia, Algarbia, Andalusia, Granata, Murcia, Valentia, Arragonia, Catalonia, Navarra, Castilia Vetus, Castilia Nova, quod Toletanum Regnum; & Balears insulæ, vulgo *Majorca* & *Minorca* dictæ; quæ una cum Ebuso Insula, vulgo nunc *Tyica*, unum Regnum conficiunt. Ex his postea durabili titulo, ad hoc nostrum sæculum, clara fuere tria; Castilia, Arragonia & Portugallia.

Regnum Castiliarum.

Legionis Regnum, vulgo *Leon*, constituere reliquæ Gothorum, à Mauris ut dictum,

Etum, in ea loca compulsæ. At Ferdinando primus Legioni per matrimonium, junctâ Castilia, uno nomine Castiliam adpellavit Regnum suum. Huic postea, devictis ac pulsis Mauris, accesserunt Gallæci, Andalusia, Granata, Murcia, ac Navarra; Navarræ autem Regnum initium cepit circa annum 1000. quum Enecus, Bigorriæ (pars est Galliæ Aquitanicæ) Comes, transgresso Pyrenæo, Mauris ejectis, Regem se constitueret. post hunc Henricus IV, Castiliæ Rex, armis occupatum Navarræ Regnum, suo Imperio adjecit.

Regnum Arragoniæ.

Arragoniæ Rex primus factus est Ramirus, Sancti Magni, Navarræ Regis, filius spurius, anno 1096. Huic deinde titulo annexæ sunt Catalonia & Valentia. Jacobus autem Rex anno 1000 Insulas Baleares suis armis occupatas, Arragoniæ Regno fideique Christianæ adjecit. Tandem Ferdinandus VI, Caroli Navus maternus, Castellæ & Navarræ Rex, per matrimonium Castellæ junxit Regnum Arragoniæ. Hic tandem Mauros, quos Ferdinandus VII in Granatense Regnum compluerat, omnemque una Judæorum gentem tota Hispania anno 1000.

Regnum Portugallia.

Portugallia Regnum cepit initium ad hunc modum: Quum Henricus Lotharingæ Comes res ingentes contra Mauros in Hispania gessisset, præmium virtutis ac laborum Alfonsus VI Castellæ Rex, Tiresiam filiam notham ei dedit in matrimonium; dotemque apposuit eam Hispaniæ partem, quæ nunc Portugallia dicitur. Huius filius cum quinque Reges Maurorum uno prælio fudisset, Rex primus Portugallia appellatus est circa annum 1139; habuitque successores continua serie, donec ultimo Rege Sebastiano in Africa caeso, Regnum ad Regem Castellæ recidit.

Hac igitur ratione cuncta Hispaniæ Regna ad unum corpus rediere; caputque unum tota Hispania agnoscit: qui nunc est Philippus III, Hispaniarum potius, quam Castellæ titulo gaudens. At operæ præmium est, tanquam in tabula cognoscere, quo titulo Rex Hispaniarum, quamque terrarum suarum possideat. Triplici igitur titulo tenet quicquid tenet; Castellæ, Arragoniæ, & Portugallia. Sub Castellæ regno sunt: Duæ Castellæ, Legio, Asturia, Galæcia, Extremadura, Andalusia, Granata, Murcia, Biscaya, Navarra, Mediolanum,

lanum, Belgica, Burgundiæ Comitatus, Insulæ Canariæ, America, Insulæ Philippinæ. Sub regno Arragoniæ; ipsa Arragonia, Catalonia, Valentia, Insulæ Baleares, quæ Majorca & Minorca: Regnum Neapolitanum, Sicilia, Sardinia. Sub regno Portugalliæ; ipsa Portugallia, Algarbia, Guinea, Æthiopia, India Orientalis, Brasilia, Insulæ Molluccæ. De cætero, in ipsis Hispaniis Duces numerantur XXI.V. At id maxime mireris; reperiri heic quod haud facile alias toto orbe terrarum: scilicet ducem in Portugallia, nomine Brigantinum, cui tertia pars Regni pareat. Porro Archiepiscopatus in universa Hispania sunt XII. Episcopatus LV.

C A P. VI.

*De Urbibus, Portibus, & Academiis
hodie claris.*

URbes in Hispania nunc celebres sunt Barcino, vulgo *Barcelona*, Cataloniae caput; parvum quondam opidum, nunc celebre Emporiū; licet portus commoditate destituatur; eoque naves sæpe in statione tempestatibus pereant. Cæsar Augusta vulgo *Caragoca*, Arragoniæ caput, magnificentissima totius Hispaniæ urbs Pompe-
lom,

lon, five Pompeiopolis, vulgo *Pompeiona*, caput regni Navarræ. Valentia, caput Regni, nunc fructuum varietate Hispantarum amœnissima. Murcia, caput Regni. Hortus totius Hispaniæ vocatur. Carthago Nova, vulgo *Caribagena*, optimus Hispaniæ, ad mare Internum, portus. Granata, caput regni, splendida atq; ampla urbs. Hispalis, vulgo *Sevilia*, Andalusiæ caput, urbs magnificentissima, opulentissimum totius Europæ Emporium, *S. Lucas*, navium statio Hispalensiu. Corduba, urbs admodum ampla, at minus populosa. Marcenæ opidi ager lectissimos totius Hispaniæ fert *Asturcones*: Tolctum, centrum fere Hispaniæ obtinet. omnium maxima ac munitissima Madritium; vulgo *Madrid*, & *Madril*, Regia sede nobile opidum. Quinto ab hinc milliaro visitur in Escuriali superbum illud D. Laurentii Monasterium, Phillipi II opus, in memoriam victoriæ adversos Gallos, ad S. Quintinum in Picardia, anno cDc Id LVII obtenta exstructum. Burgi, vulgo *Burgos*, Castellæ veteris caput, opidum antiquitate & magnitudine celebre. *Valiadolid*, inter nitidissimas Europæ urbeis censetur. Compostellam, Gallæciæ caput, alias vulgo *S. Fago*, D. Jacobi Apostoli ossa, ut creditur, ibi sita, claram effecerunt. vulgo Olyssipo Hispanis *Lisbona*, inco-

lis Portugalis *Lisboa*, Portugalici regni caput, urbs magna, populosa, negotiatoribus celeberrima. *Setubal*, *cuidad di Puerto*, *Corunia*, *Ribadeo*, *Vierus Bilbao*, portus ad Oceanum celebres.

Academix illustriores sunt, Salmantica & Complutum in Regno Castellæ, Conimbrica in Portugallix Regno.

C A P. VII. De Insulis ad Hispaniam.

Insularum Hispaniis adjacentium celebriores sunt, *Baleares* duæ item *Ebusus* & *Gades*. *Baleares* contra *Tarraconensia* littora sitæ, haud longe inter se distant, & à spatio suo cognominibus acceptis, *Majores*, *Minores*q; plurali numero, vel etiam singulari *Major*, *Minor*q; appellantur: funda olim bellicosa, unde & nomen traxisse putantur, quasi ἄπο τῆς βάλλειν, i. e. à jaculando: Græcis *Gymnesiæ* dictæ, ἄπο τῆς γυμνότης, i. e. à nuditate, quod incolæ aliquandiu nudi vitam egisse dicantur: nunc vulgo *Majorca*, & *Minorca*. *Pyratice* olim incolæ maxime vivebant: *Carthaginensibus* iidem contra Romanos stipendiarii, donec Hispaniis debellatis à Romanis subigerentur. *Mauri* postea ex Africa occuparunt, cum Hispanias diriperent, regnumq; adjecta *Ebuso* Insula in iis condiderunt: quos tandem *Jacobus Arragoniæ Rex* eiecit; ut supra commemoramus. *Ebusus* inter *Majoricam* & Hispaniam sita est; frumentis tantum non fecunda; ad alia largior; & omnium

animalium, quæ nocent, adeo expers, ut nec ea quidem, quæ de agrestibus mitia sunt, aut generet, aut si insecta sint, sustineat. hodie vulgo *Tyica* dicitur, salis copia maxime celebris. In capite Bæticæ, ubi extremus antiquis mortalibus noti Orbis erat terminus, Insula Gades fretum contingit, quod inde Gaditanum perhibetur, à continenti angusto spatio, ac veluti flumine abscissa: quam Tyrii à Rubro mari profecti, Erythræam; Pœni, lingua sua, Gadir, id est, septem nominarunt. In hac Geryonem, cujus boves Hercules abduxit, habitasse fabulati sunt. Tyrii condidere in ea ejusdem nominis urbem, quæ postmodum evasit opulentissima: nunc etiam Emporium haud ignobile, vulgari vocabulo *Cadiz*, & corrupte *Calis*, dictum.

CAP. VIII.

De Gallia.

Hispaniæ proxima est Gallia. Hæc ab initio inclusa fuit ab Oriente Rhodanæ, Alpium parte & Varo flumine; à meridie Mari interno Pyrenæis que jugis; ab Occidente Oceano Gallico; à Septentrionibus Oceano Britannico. At postquam Gallorum nonnulli Alpes transgressi Italiæ fere dimidium occuparunt, Galliæ nomen huc usque extensum fuit. Om-

ne autem hoc terrarum spatium bifariam
 fuit divisum: Primo in Galliam Cisalpi-
 nam, quæ & Italia, eadêmque Citerior
 & Transalpinam, quæ Ulterior, Gallia ho-
 die proprie dicta. Rursus hoc idem terra-
 rum in tria populorum genera, ab habitu
 corporis cognominata, distributum fuit
 in Togatam, quæ Cisalpina; in Braccatam,
 quæ & Narbonensis, Romanorum pro-
 vincia; & Comatam, quæ reliqua est Gal-
 liarum pars. Sed de Cisalpina post age-
 mus, quum de Italia erit sermo: nunc de
 Transalpina, illius matrice, primum di-
 cendum.

Pyrenæis igitur jugis superatis, proxi-
 ma aperitur terra Gallia, felix præpingui-
 bus glebis, & commoda proventibus fructu-
 ariis; consita vitibus & oleis quibusdam
 in locis; omni ad animantium usum foetu
 beatissima; rigua & fluminum & fontium
 aquis, & noxiõ genere animalium minime
 frequens, frumento adeo fertilis, ut me-
 lioribus Europæ terris conferri possit. No-
 men ab initio proprium & peculiare, quod
 habuerit, haud facile dispectu est. Tarqui-
 nio prisco Romæ regnante vocabulum
 tandem Gallix nata est, ab incolis Gallis,
 ut postea ostendetur. Longitudo ejus o-
 lim à Pyrenæi montis in Oceanum excur-
 su ad Rheni Vahalísq; divergia, apud Mu-
 nimentum

nimentum Schenkii, vulgo *Schencken-schanz*, porrigebatur. Latitudo à Gobæo promontorio, vulgo nunc *le Four*, in Britanniæ extremo ad Varum usq; flumen. In hoc terrarum spatio Gallia sita erat, duobus ut dictum est, distincta nominibus. Braccata interno imminet mari; Comata ad Oceanum ac Germanos.

CAP. IX.

De Gallia Braccata, quæ & Narbonensis Provincia.

Narbonensis Provincia, sive Gallia Narbonensis, appellatur pars Galliarum, quæ Interno mari alluitur; Braccata ante dicta; amne Varo Alpiumq; jugis ab Italia discreta, ab Hispania Pyrenæo monte; à reliqua vero Gallia flumine Garumna, Gebenna Monte, ac Rhodano amne. Agrorum quondam cultu virorum morumq; dignatione, amplitudine copum nulli Provinciarum Romani Imperii postferenda; sed Italia verius quam provincia. Quin nunc etiam agrorum proventu, civitatum opulencia, ædificiorum nitore, reliqua Gallia lætior est. Continet hodie lingua doctum, Sabaudium, Delphinatum, ac Provinciam; quæ veteris appellationis memoriam servat. Populi in ea quondam clarissimi in Subaudia, Allobroges, quorum Geneva & Vienna; Centrones, quorum axima, nunc *Centron*, & Tarantasia, nunc *Monstier & Tarantaise*. In Delphinatu; Segalauni quorum Valentia; Vocontii, quorum *Dea*, nunc *Die*; *Caturgies* quorum *Ca-*

urigomagus, vulgo *Chorges*. In Provincia, Gavates, quorū Avenio, nunc *Avignon*; Sa-yes, quorum Aquæ Sextiæ, nunc *Aix*. In Linguadoco Gabali, nunc *Vellay*; Ruteni, nunc *Rodes*; Helvii nunc *Albigois*; Volcæ Tectosages, circa Tolosā; Volcæ Arecomici quorum Nemausus, nunc *Nismes*. Horum populorum clarissimi Allobroges. Urbium opulentissimæ olim Vasio, nunc *Vaison*; Viē-za, Avenio, Nemausus, Tolosa, Arausio, nunc *Orange*; Arelate, nunc *Arles*; Blitteræ, nunc *Beziers*: sed omnes præcedebat, unde nomen ac decus Provinciæ, Martius Narbo, vulgo nunc *Narbonne*. In litore autē portu- lara Massilia, vulgo *Marseille*, urbs antiquis- sima, à Græcis condita. Eædem etiam nunc otius provinciæ clarissimæ sunt.

CAP. X. De Gallia Comata; ac pri-
ma ejus parte Aquitania.

Gallia Comata in tres partes divisa fuit; Aquitaniã, Celtica ac Belgicã; sed his a- lios alii posuerunt terminos. Cæsar Belgicã ecit inter Rhenum, Oceanum & Sequanum, Matronãq; amnes, Celticã quam eundē pro- rie Galliã & incolas ejus Gallos adpellat- biq; Belli Gallici Comentar. primo, inter Matronã Sequanãq; Oceanum & Garum- nam flur. ē, Gebennã montē, Rhodanũ ac Rhenũ flumina: Aquitaniã inter Garumnã, Oceanũ & Pyrenæos montes. Postea vero Au- gustus aliter distinxit; Belgicã statues inter

Rhenum, Rhodanum, Ararem, Matronam Sequanamque amneis & Oceanum; Celticam, quam & Lugdunensem appellavit à capite Lugduno, inter Matronam, Sequanam & Ligerim amneis, & Oceanum; Aquitaniam inter Ligerim, Gebenam & Pyrenæos Montes, & Oceanum. Aquitania vetus sive Cæsariana, Aremorica ante dicta, Nunc Vasconia, vulgo *Guaſcogne*, vocatur. Vascones quondam ex Hispania ab altero Pyrenæi latere transfessos, haud dubium est. Populi heic olim clari; Ausci, nunc regio *Armignac*; Vasates, nunc regio *Albeet*, opidum *Bazas*; Bergerri, sive Brigerriones; nunc *Bigorres*; Tarbelli, quorum opidum Aquæ Tarbellæ nunc *Acqs*. Horum clarissimi fuere Ausci, & caput eorum Elusaberris, nunc *Aux*, totius veteris Aquitanix opulentissima.

In reliqua Aquitania augusti populi quondam, qui hodiernis provinciarum nominibus originem dedere, Cadurci: *Quercy*; quorum opidum Devena, nunc *Cahors*; Petricorii, nunc *Perigort* quorum Velsonna, nunc *Perigueux*; Arveni, sive Alverni, nunc *Auvergne*; quorum Augusta Nemetum nunc *S. Flour*; Limovices, nunc *Limosin*; quorum Augustoritum, nunc *Limoges*; Bituriges, nunc *Berrii*; quorum Avaricum, nunc *Bourges*; Pictones, nunc

Poitou

Poitou; quorum *Limonum*, nunc
Poitiers: *Santones*, nunc *Sainctonge*, quo-
rum *Mediolanum*, nunc *Sainctes*.

C A P. XI.

De Gallia Celtica seu Lugdunensi.

IN Celtica quondam populi, quorum ho-
dieque ex parte nomina exstant, clari fu-
ere: *Osismii*, nunc ultimus *Britanniae* in
mare excursus; quorum opidum *Vorgan-
um*, vulgo nunc *Guinguand*: *Veneti*, quo-
rum *Vindanna*, nunc *Vannes*, *Nannetes* quo-
rum *Condivincum*, nunc *Nantes*: *Curio-
tolires*, *Britannia inferior*: *Redones*, *Bri-
tannia superior*, quorum opidum *Conda-
ve*, nunc *Redon*: *Audegavi*, qui & *Ande-
gavi*, & *Andes*, nunc *Anjou*, quorum opidum
Juliomagus, nunc *Angiers*: *Turo-
nes*, nunc *Tourraine*, quorum *Caesaro-
dunum*, nunc *Tours*: *Auleri Diablintæ*,
quorum opidum *Noviodunum*, nunc
Maine: *Auleri Cenomani* quorum opi-
dum *Vidunum*, nunc *Mans*: *Unelli*, quo-
rum *Crociatonnū*, nunc *Quarentain*: *Car-
nutes*, quorum *Autricum*, nunc *Chartres*;
& *Gennabum*, nunc *Orleans*; ipsa regio
Beausse: *Lexobii*, quorum *Noviomagus*,
nunc *Lisieux*, in *Normandia*: *Auleri Ebu-
rovides*, quorum *Mediolanum*, nunc *Eve-
reux*, in *Normandia*: *Parisii*, quorum Lu-
cetia

tetia, nunc *Paris*: Senones, quorum *Agendicum*, nunc *Sens*, in Campania: *Tricastri*, quorum *Augustobona*, nunc *Troyes*, in Campania: *Ædui*, sive *Hedui*, quorum *Augustodunum*, nunc *Austum*, in Burgundia Ducatu: *Vadicassies*, quorum *Noviomagus*, nunc *Nuys* in dicto Ducatu: *Segusiani*, nunc *Forest*, quorum opidum *Forum Segusianorum* nunc *Fours*, & item in ipsorum agro *Lugdunum*, nunc *Lyon*. At horum omnium clarissimi *Hedui*, urbem eorum totius *Celticæ* opulentissima, *Augustodunum*, *Lugdunum* nomen *Provinciae* dedit.

CAP. XII.

*De Gallia Belgica; Item Fluminibus
universa Gallia Transalpina.*

BELGICA illa Vetus, quæ tertia pars Gallia Comata, vetustissimis scriptoribus, clauditur *Rheno Rhodanoque* amnibus, *lacu Lemano*, *Matrona ac Sequana* fluminibus, *Oceanoque Britannico*. At *Plinius* atque *Tacitus* ab *Helvetiis* ad *Oceanum*, omnem interiorem ripam *Rheni* à *Germaniæ* populis incoli tradunt. Hodie sane idem fit: at aliquanto latius quam olim. Itaque *Plinius* initium *Belgicæ*, à *Scaldi* flumine

flumine facit. Inter Mosam & Flandriam
 ad Oceanum fuere Taxandii; nunc est
 Zelandia ac Brabantia inferior pars. In-
 de Menapii reliqua Brabantia pars, & item
 Geldria ad Rhenum usque: quorum opi-
 dum Castellum Menapiorum, in Mosæ ri-
 pa, nunc *Kessel*. Morini, pars Flandriae in-
 ter Oceanum & Legiam amnem; opidum
 Teruanna nunc *Teavvanc*; & portus Gesso-
 riacus, qui antea Itius, & postmodum
 Bononia, nunc *Boulogne*: Ambiani, quo-
 rum opidum Somanobriga, nunc *Amiens*
 Bellovaci, quorum regio Belgium,
 nunc *Beauvoisin*; & opidum Caesaroma-
 gus, nunc *Beauvais*: Caletes, *Pais de Cault*;
 opidum Juliobona, nunc *Diepe*: Velloca-
 si, quorum Rotomagus, nunc *Roüan*:
 Atrebatas; opidum Nemetacum, nunc
Arras: Nervii, opidum Bagacum, nunc
Bayay: & item Cameracum, nunc *Cam-
 bray*. Eburones, Condrusi, Segni, Cæ-
 rassi, Pœmani; quæ primo uno nomine
 appellati fuere à Gallis Germani, postea
 vero à se ipsis Tungri; quorum opidum
 Atuatuca, nunc *Tongeren*: Veromandui;
 quorum Augusta Veromanduorum, nunc
Vermandois, vicus in extima Picardia. Sues-
 siones, quorum Augusta Sueffonum, nunc
Soissons: Silvaneæ; quorum Augustoma-
 gus, nunc *Seulis*: Remi; quorum Duro-
 cortorum

cortorum , nunc *Reims*, in Campania
 Treviri quorum Augusta Triviro-
 rum , nunc *Trier* Germanis , *Treue*
 Gallis. Mediomatrices; quorum Divodu-
 rum, nunc *Metz*. Leuci; quorum opida
 Tullium & Nasium, nunc *Toul & Nansy*,
 in Lotharingia. Lingones; quorum An-
 domatunum, nunc *Langes*. Sequani; quo-
 rum Vesontio, nunc *Besancon*, in Burgun-
 diæ Comitatu. Rauraci , nunc ager Basi-
 leensis; eorum opidum Augusta Rauraco-
 rum, nunc vicus *Augst*. Hinc Helvetii,
 in quatuor Pagos distincti. Pagorum no-
 mina, Tigurinus, Tugenus, Ambronicus
 & Urbigenus. Tigurinus nomen habuit
 ab opido antiquissimo Tiguro, sive, quod
 rectius scribitur, Turigo, nunc *Zurich*:
 Tugenus, ab opido Tugio, nunc *Zug*:
 Ambrones nomen habuere à flumine,
 quod accolere, Amma, nunc *Emme*: Urbi-
 geni dicti sunt ab opido Urba, nunc *Orbe*.

Caput Helvetiorum fuit Aventicum,
 nunc *Avances* Gallis , Germanis *Wisflis-*
burg. Rhenum autem accolentes Germa-
 niæ nationum in eadem provincia; Tre-
 boci in Elsatia; quorum Argentoratum,
 nunc *Strasbourg* Nemetes, quorum No-
 viomagus, nunc *Speir*: Vangiones; quorum
 Moguntiacum, nunc *Metz*: Ubii, quo-
 rum Colonia Agrippinensis, nunc *Col-*
len:

en : Iugerni in partibus Gelriæ & Cli-
 iæ; ubi opida *Goch* & *Gelre*: quondam,
 uum trans Rhenum incolerent, Sicam-
 ri didi. Hinc Batavi, Rheni Insulam in-
 olentes. Occupat hæc partem Gelriæ,
 partem Trajectensis Provinciæ; partem-
 que Hollandiæ. Incipit haud procul Cli-
 is opido, & munimentum Schenkii, vul-
 go *Schencken schans*: ubi Rhenus in duo ve-
 uti cornua scinditur. Sinistrû, Vahalis flu-
 men adpellatur: Mosæ amni apud Vocor-
 num opidum confusum, uno ejus alveo ad
 Oceanû defertur, ubi Mosæ ostium dicitur.
 Dextrum cornu primo latum ad usq; Bata-
 vodorum, quod vulgo est *Wijk te Duerste-
 de*, inde modicû nomini sui custodiens al-
 veum, Trajectumque & Lugdunum tran-
 siens opida, propter vicum *Car-vvijk* in
 Oceanum olim effundebatur, nunc Osti-
 um hoc arenis obstructum est. Quicquid
 igitur duobus hisce alveis Oceanóque in-
 cluditur, Insula Batavorum fuit: cujus
 nomen hodiéque in superiore ejus parte
 servatur, vulgo *de Betavv* dictum. Præte-
 rea extra Insulam tevere Batavi, quicquid
 Vahali ac Mosæ includitur. Partem in-
 sulæ circa Trajectum & Wordam inco-
 luere Caninefates. De cætero Gallorum
 omnium fortissimi erant Belgæ: horum
 bellicocissimi Helvetii; clarissimi Treviri,
 urbium

urbium Belgicarum opulentissima Augusta Trevirorum.

Fluvii Gallia.

Nobiliores Gallia fluvii sunt; Oceanum petentes, Mosa, vulgo *die Mase* Germanis, Gallis *la Meuse*; Scaldis *l'Escaut* Gallis, Germanis *die Schelde*; Sequana, *la Seine*, Matronam devebens, vulgo *le Marne*, & Ligeris, *la Loire*; Garumna, *la Garonne*. Rhodanus, *der Roden* Germanis, Gallis *le Rofne*, velocissimus amnis, inter tres maximos Europæ fluvios computatus, tardissimum Ararem, vulgo *le Saone*, in Mare internum secum trahit.

CAP. XIII.

*De Incolis Gallia, ac posteriorum
ejus divisione.*

U Nam gentem, Celtarum nomine, omnem quondam incolluisse Hispaniam, ac Galliam Germaniamque, Illyricum, & Britannicas Insulas, supra ad Hispaniam dictum est; latiusque infra in Germaniæ descriptione dicetur. Ceterum Gallorum natio adeo populosa fuit, uti, quum domi haud sterile solum tenerent,

ab multitudinem tamen hominum, necessarium habuerint, in diversas ac longinquas mundi regiones colonias deducere. Nonnulli eorum Italiae dimidiam fere partem occuparunt. ex his quidam ultra profecti, in Asiam usque pervenerunt; noménque in Galatiae, sive Gallograeciae, seu Graecogalliae fecerunt. Alii in Britanniam insulam pervenisse putantur. In Germaniam autem alii inuesti, ingentem tractum Rheno ad Vestulae usque fonteis obsiderunt. In ipsa Gallia vixit universa gens, quot nominibus, tot civitatibus, imperiis ac magistratibus discreta. Primi Romanorum arma sensere Salyes; cum de incursionibus eorum Massilia, socia Romanorum civitas, quereretur. Deinde Allobroges & Arverni; quum adversus eos similes Eduorum querelae opem & auxilium flagitarent. Prima igitur Narbonensis Gallia subjugata, in provinciae formam redacta est; Domitio Aenobarbo & Fabio Maximo triumphante in ea statuentibus. Reliquae Galliae per x annos domitiae laus ad Julium Caesarem defertur. Paruit hinc tota sub praefectis Romano imperio ad Honorii Imperatoris usque tempestatem; quum circa annum Christi MCCC, Gothorum, Hispaniam atque Italiam vastantium, pars Narbonen-

sem Prövinciam invasit, noménque Regi-
 oni de suo imposuit, quod postmodo cor-
 rupte Languedoc, quasi *langue de Goths*,
 dictum est. Prolatis deinde ad Ligerim
 usque annem Imperii finibus regnum
 constituerunt, cujus caput ac regia Tolosa
 fuit. Eadem tempestate Burgundiones,
 ab ultima Germania (pars Cassubiorum,
 parsque Brandeburgensium nunc ea loca
 tenent) cum Vandalis Suevisque profes-
 sti, alias Gallix partes occuparunt, regno-
 que constituto. Burgundix nomen de suo
 imposuerunt, cujus caput regiáque sedes
 Arelate. Complectebatur utrámqve
 Burgundiam, Lugdunensem agrum, Del-
 finatum, Sabaudiam, & Provinciam. Sub
 idem ferme tempus, Franci Germanica
 gens, Rheno trajecto, proximam Gallix
 partem, Tungriam) nunc est Braban-
 tia, ac Leodiensis Episcopatus) obsederunt,
 at pulsi mox à Gothis, paulo
 post redierunt, utraque in Parisios usque
 progressi, regione ac regno inibi condito
 Francix vocabulum de suo imposuerunt,
 cujus caput ac regia Lutetia. Circa ea-
 dem tempora Britanni ex Britannia Insu-
 la, ab Anglis & Saxonibus, quos in opem
 & auxilium adversus Scotos Pictósque
 ex Germania vocaverant, pulsi, extrema
 Gallix Celicæ obsederunt, & de suo no-
 mine

mine Britanniam minorem appellarunt .
 At Clodovæus, V Franciæ Rex, Burgun-
 diæ Rege Gundebaldo armis devicto, Ge-
 thisq; ex Gallis ejectis , utrúmq; re-
 gnum suo imperio adjecit . Hic vita ex-
 cedens, regnum Franciæ IV filiis in qua-
 tuor parteis seu regna distributum reliquit.
 Primus erat Parisiorum rex : cui parebant
 Parisi, nunc vulgo *Ile de France*, id est,
 insula Franciæ, Campania Cenomani,
 Turones, Andegavi, Aquitani, Averni.
 Secundus Sueffionum Rex; cujus regno
 submissi Veromandui, Neustrii, nunc
 Normanni; Picardi, Flandri. Tertius
 Burgundiæ, sive Aureliani Rex; cui ces-
 sit totum Burgundiæ regnum, ante di-
 ctum, cum Aurelianensi Ducatu. Quar-
 tus Rex Metensis, seu Austrasiæ; quæ com-
 plectebatur quicquid inter Mosam ac Rhe-
 num. Mortuis autem fratribus, Clota-
 rius solus rerum potitus est. Hujus itidem
 quatuor filiis regnum iterum in quatuor
 diætas parteis divisum est. At defunctis,
 ut ante, fratribus, Clotarius II totum re-
 gnum Franciæ solus obtinuit. Id inte-
 grum intactúmq; successoribus ejus man-
 sit, ad Caroli Magni usque tempestatem,
 quum Austrasia divelleretur, mox Flan-
 dria etiam sui juris facta est. Imperator
 dein Henricus III. Burgundiæ regnum

Germanorum imperio adjunxit. Sed id postea in quatuor parteis direptum est. Beroaldus Saxoniae Dux, Sabaudiam invasit. Otho, Flandriae Comes, partem occupavit, quam *FrancheComté*, id est, liberum Comitatum Burgundiae nuncupavit, Guigius Comes eam, quam à filii soceri nomine Delfinatum appellavit. Boso postremus in Provincia regnum tenuit, quod Arelatense dictum fuit. Posteriores Franciae Reges Provinciam ac Burgundiae Ducatum recuperarunt. Delfinatum Hubertus ultimus ejus Princeps Regi Galliarum vendidit, ea lege pacta, uti in posterum primogenitus cujusque Regis filius nomen Delphini inde gestaret. Sabaudia successoribus Beroaldi etiam nunc manet. Burgundiae Comitatus eodem titulo ac jure ad Hispaniam Regem pervenit, quo ipsa Flandria. Avenionensem Comitatum Joanna Provinciae Comes Papae Clementi VI concessit, manetque etiam nunc sub Romanae Ecclesiae ditione.

CAP. XIV.

De recentiori Gallia, ejusque in varias Provincias divisione.

HAc igitur ratione Gallia arctior, quam olim fuit, facta est; toto propemodum Belgica avulsa. Itaque à Meridie, Occasu ac Septemtrione servatis antiquis terminis,

nis, ab Ortu clauditur Sabaudia, Burgundia Comitatu Lotharingia, ac Inferiore Germania, quam vulgo nunc Belgicam & Belgium vocant. Longitudo ejus ab extrema Britannia, ad usque Varum flumen, Italiae terminum, porrigitur milliarius Germanicorum CLXXX. Latitudo à Pyrenæis jugis in Bearnia ad extremam usque Picardiam milliarius CXL. Francia autem dicitur vulgo à Francis, Germanica gente; in eam transgressis. Tota paret uni Regi, in parteis varie divisa. Præcipuæ tamen regiones sunt, quarum vulgaria vocabula ista sunt: *Bretaigne, Normandie, Picardie, Champagne, la France, Beauſſe, Berry, Blaiſois, le Maine, Tourraine, Anjou, Poictou, Saintonge, Perigori, Limosin, Bourbonnois, Bourgogne, Duché, Quercy, Guascogne, Languedoc, Province, Dauphiné.* Accessit haud ita pridem *la Bresse*, pars Sabaudia. *Mets* etiam atq; *Toul* Lotharingia opida Regis Francorum nuper facta sunt. Ceterum Ducatus in Gallia sunt XIX: *Orleans, Bourgogne, Narbonne, Bretagne, Anjou, Berry, Normandie, Auvergne, Gujenne, Tours, Barleuc, Valois, Nemours, Alencon, Reims, Laon, Langres, Bourbon, le Maine.* Pars Franciæ quondam Carolus Magnus, XXI instituit: quorum sex Ecclesiastici, sex seculares. Ecclesiasticorum III sunt

Duces; Archiepiscopus Remensis, vulgo *Reims*, Episcopus Laudunensis, vulgo *Laon*; Episcopus Lingonensis, vulgo *Langres*. Tres Comites, iidemque Episcopi; Catalaunensis, vulgo *Chalons*; Noviodunensis, vulgo *Noyon*; Bellovacensis, vulgo *Beauvais*. Secularium itidem tres Duces; Burgundicus, Normannicus, Aquitannicus, *Guienne* vulgo. Tres Comites; Flander, Tolosanus, Campanus. At hodie duo ex his XII aboliti sunt; Burgundicus ac Flander. Conventus Juridici (Parlamenta Franci vocant) sunt octo; Parisiensis, Rotomagensis, vulgo *Roüan*, in Normandia; Redonensis vulgo *Renes*, in Britannia; Divionensis in Burgundia, vulgo *Dijon*; Burdegalensis, in Vasconia, vulgo *Bordeaux*; Tolosanus in Linguadoco, vulgo *Toulouse*; Gratianopolitanus, in Delphinatu, vulgo *Grenoble*; Aqueusis in Provincia, vulgo *Aix*. His accesserunt nuper duo alii conventus; *Pau* in Bearnia, & *Mets* in Lotharingia. Archiepiscopatus sunt per universam Franciam XV, quibus subiecti Episcopatus CIII.

C A P. XV.

De urbibus Galliae celebribus, Academiisque illustribus.

URbes Galliae celeberrimae sunt, in Parisiis, sive Insula Franciae, Lutetia Parisiorum, vulgo *Paris*; caput ac regia regni, urbs totius Europae, unam si Constantinopolin excipias, magnitudine atque incolentium frequentia, clarissima, dignitate sua maxime aestimanda. In Picardis Ambianum, vulgo *Amiens*, templi interno splendore, ac ornamentis insignis. In Normannis Rotomagus *Roitan*; opulentissimum Galliae ad Oceanum Britannicum Emporium: Cadomum, *Cach*; Diepa navium appulsu celeberrimum opidum. In Britannis *Renes*; & *Nantes* satis clarum Emporium. In Andegavis Andegavum, sive Juliomagus vulgo *Angiers*. In Turonibus Turonum, vulgo *Tours*. In Blensi provincia, Belense castrum, vulgo *Blois*; cujus ager ob multiplicem amoenitatem hortus Galliae nuncupatur. In Beauſſe *Chartres*, & item Aurelianum, vulgo *Orleans*. In Biturigibus *Bourges*, antiquitatum reliquiis ac Xenodochio clara. In Campania *Remi*, vul-

go *Reims*, templi artificiosa extrinsecus
 structura nobilis: *Catolauni*, vulgo *Chalons*. *Tricassium*, vulgo *Troyes*, urbs ampla
 ac populosa. In Burgundia *Divionum*, vulgo
Dijon; Ducum quondam sedes: *Cabilo-*
num, vulgo *Chalon*, emporium haud sper-
 nendum: *Matiscona*, vulgo *Mascon*, satis ni-
 rida: *Belna*, vulgo *Beaune*, Xenodochii ma-
 gnificientia famosa: *Augustodunum*, *Au-*
tun, antiquitatibus Romanis adeo referta,
 uti *Roma Gallica* quibusdã vocitata fuerit.
 In Borbonensi provincia, *Molins*. In *Le-*
movicibus *Lemovicum*, vulgo *Limoges*;
 emporium opulentum. In *Pictonibus* *Pi-*
ctavium, vulgo *Poitiers*; magnitudine se-
 cundas quidem à *Lutetia* fert, at multa mi-
 nus populosa. In *Santonibus* *Saintes*; anti-
 quitatibus Romanis maxime ornata: *Ru-*
pellæ, vulgo *la Rochelle*, celeberrimum ad
 Oceanum Aquitanicum emporium, urbs
 munitissima, propugnaculum proximis
 bellis civilibus Protestantium tutissimum.
 In *Vasconibus* *Bardegala*, vulgo *Bor-*
deaux, urbs ampla, antiquitatum Romæ-
 norum reliquiis conspicua; opulentissi-
 mum emporium: *Garamna* flumine navi-
 um appulsum commodante. In *Lingua-*
docia est *Tolosa*, *Toulouse*, inhabitantium
 multitudine insignis: *Martius Narbo*,
 vulgo *Narbonne*, magnifica quondam
 urbs

urbs, nunc munimine maxime clara. Mons Pessulanus, urbs magna ac splendida; vulgo *Monpellier*. Nemausus, vulgo *Nismes*, antiquitatum Romanarum reliquiis omnium Gallicarum refertissima. In Provincia Massilia, *Marseille*; portus commoditate juxta ac pulcritudine clara; opulentissimumque Galliae ad internum mare emporium; Triremium regiarum statio. caeterum libera est civitas, una cum Arelate: utraque in Galliae Regis clientela. Aquae etiam Sextiae, vulgo *Aix*, nitida urbs: item Avenio, *Avignon*, Romanae Ecclesiae parens.

Academia.

Academiae Galliae illustres sunt; Lutetiae Parisiorum, Cadomi, Andegavis, Aureliani, Biturigibus, Pictavii, Burdegala, Tolosae, Montispessulani.

C A P. XVI.

De Sabaudia ac Burgundiae Comitatu.

PERACTIS haftenus regionibus; quae Regi Franciae hodie parèt, reliqua Galliae pars, quae veterem Belgicam ferme totam occu-

pat, cum Narbonensis provinciæ parte, explicanda est. Tota igitur illa pars, quæ veteri Galliæ avulsa est, in quinque ditio- nes dispertita est. Primam obtinet Dux, cui cognomentum Sabaudici dedit ipsa regio Sabaudia, in qua nihil clarum, præ- ter unam Genevam, liberam civitatem, bellis Sabaudicis, & Protestantium religi- onis professione celebrem. Conventus Juridicus est Cameriaci, vulgo *Chambe- ri*, Fanum Divi Joannis in valle Mau- riana, vulgo *S. Jean de Morienne*, e regio munimento celebratur. Secunda ditio est Hispaniarum Regis in Comitatu Bur- gundiæ, ubi Vesontio, vulgo *Besancon*, urbs eximia, liberâque civitas, in fide præ- dicti Regis. Tum dola, *Dole*, conventu Juridico & Academia clara. Tertia di- tio est imperii Germanorum: sub qua Al- fatia, Lotharingia, Treverensis ac Leodia- centis Episcopatus, Juliensis Ducatus, & item Clivensis Ducatus portio; de qui- bus in Germania agetur. Quarta ditio est Helvetiorum ac Vallesiorum. Quin- ta inferioris Germaniæ, sive, ut vulgo vocant, Belgarum. De duobus postre- mis nunc agendum est; ac primum de Hel- vetis.

CAP. XVIII.

De Helvetiis ac Valleſiis.

HELVETII loci natura undique tuti continentur : una ex parte flumine Rheno à Germania dividuntur : altera ex parte monte Jura altissimo à Gallia separantur, tertia parte lacu Lemano ac flumine Rhodano à Subaudia determinantur. In quatuor pagos, Figurinum, Tugenum, Ambronicum & Urbigenum, olim fuisse divisos, supra in descriptione Veteris Galliae dictum est. Gens quum foret totius Celticae bellicosissima, reliquos Gallos virtute praecedebant, quod fere quotidianis proeliis cum finitimis Germanis contenderent. Qua fiducia freti totius Galliae imperium adfectarunt. Rem ipsam tentantes C. Julius Caesar armis in sedes suas redegit, & una cum reliqua Gallia Romano imperio subiecit, cui paruerunt usque ad Honorii Imperatoris tempora; quum diversis populis, diversas imperii partes diipientibus, Alemanni, inter Rhenum, Moenum atque Danubium tenuerent loca) Helvetiam, in quam jam ante crebras incursiones fecerant, occuparent; Galliaeque

Galliæque avulsam, Germaniæ, corpori suo adjicerent. Inde gens ea *Svuitzeri*, à vico, forte quondam capite, *Svuitz* dicta, sub Germanico Imperio tenuere, Ducibus suis subiecti; donec Leopoldo Duce in prælio cæso, in libertatem sese, circa annum cDccccc vindicarunt. Fœdere post libertatem adeptam inter se sancito, nunc libere agunt, XIII pagis seu civitatibus (incolæ *die Oerter*, Galli *Cantons*, vocant) divisi, Civitates sunt hæ; *Zürich*, *Bern*, *Lucern*, *Vri*, *Zvuitx*, *Uderrvalden*, *Zug*, *Glaritz*, *Basel*, *Friburg*, *Solour*, *Schafhausen*, *Appenzell*. Ex his *Appenzel*, *Glaritz* & *Svuits*, sunt vici; *Uderrvalden* & *Vri* regionum nomina, quorum capita duo vici: Hujus *Altorf*, illius *Stantz*. Reliqui octo Cantones sunt urbes; quarum potentissima est *Berna*; quidpe cujus ditio à *Geneva* ad *Basileam* fere protenditur miliaria Germanica ultra xxx. Sequuntur *Tigurum*, *Basilea*, *Lucerna*, *Friburgum*, *Solodurum*, opulentæ civitates. Ex universis Cantonibus Protestantium religionis sunt *Bern*, *Zürich*, *Basel*, *Schafhausen*; Catholicæ Rom. *Lucern*, *Friburg*, *Solour*, *Zug*, *Vri*, *Uderrvalden* *Svuitx*, utramque religionem profitentur *Glaritz* & *Appenzell*. Conventus totius Helvetiæ fit *Aquis Helveticis*, vulgo *Reichsbaden*,
Aacca

Academia est Basileæ celeberrima . Præ-
 terea Gymnasia , Academias æmulantia,
 Tiguri , Bernæ , atque Laufannæ in Ber-
 nensium agro . Est præterea in Helvetia
 orum agro confœderatum oppidum ,
 S. Galli Fanum , linificio maxime
 nobile.

Vallesi.

Helvetiorum reip. confederata est resp.
 Valleſiorum: vulgo *die Walliser*, Gallia
 etiam hi olim populi Inalpini Penninarum
 Alpium à Rhodani fontibus ad lacum Le-
 manum, vulgo *Genfersee*, vallem, unde eti-
 am hunc nomen habet, incolentes. In qua-
 tuor populos tota valis divisa fuit. Viberi
 ad Rhodani fontes incoluere, circa vicum
Gomers. Seduni circa opidum nunc E-
 piscopale Sedunum, vulgo Germanis
Sitten; Gallis *Sion*. Veragri quorum vi-
 cus Octodurus, nunc *Martinach*. Nantua-
 tes, circa Sancti Mauriti fanum. Pri-
 mus omnes hos subjugavit Ser. Galba,
 Jul. Cæsaris in Gallia Legatus. Nunc
 Germani incolunt, sub una liberaque
 republ.

CAP. XXVIII.

De Hodierna Belgica, sive de Inferiore. nunc Germania.

BELGICAM hodie adpellant eas terras quæ confusis Galliæ Germaniæque antiquis limitibus, XVII provincias continent, eandem Inferiorem Germaniam, & vernaculo vocabulo dicunt *Niederlandt*, Itali, Hispani ac Galli *Flandriam*; ab una earum, quondam clarissima provincia. Regio est agrorum cultu, urbium vicorumque multitudine, ac nitore totius Europæ amœnissima, variisque negotiationibus navigationibusque longinquis ditissima. Terminos habet, à Septentrionibus Oceanum Germanicum; ab ortu Frisiam Orientalem, Westfaliam, Coloniensem agrum, Juliacensem Ducatum, Trevirensis Episcopatum; à Meridie & Occasu Galliæ Regnum. In ea parte, quæ cis Rhenum in Gallico solo est, populi qui fuerint, jam ante ostensum est. In altera parte, quæ trans Rhenum in Germania sita est, fuere quondam; Frisii, à Rheni ostio ad ostium usque Amisæ amnis, vulgo *die Ems*, in Septentrionali Hollandia, Frisia Occidentali, Groningensi agro,

agro, & parte Trajectensis provinciae: Bruçteri in Transsalana provincia: Marafaci, circa *Amersfort*, inter Rhenum & Ifalem amneis. Hos omneis L. Drufius imperitante Augufto Cæfare subegit, Illos, qui in Gallia, Jul. Cæfar perdomuit. Manserunt inde sub Imperio Romano, maxime qui cis Rhenum, donec id Theodofio imperante, ab advenis gentibus direptum. tunc enim varii Germaniæ populi, alii subinde atque alii huc immigrarunt; quorum cum quidam postea in Galliam, nonnulli vero in Britanniam insulam commigrarunt, incolæ in priscam, creatis sibi Regulis, libertatem sese vindicarunt. Inde temporis progressu in XVI provincias tota hæc regio divisa fuit, quarum aliæ Ducum nomine, aliæ Comitum, aliæ etiam Dominorum titulo, rectores acceperunt. Sunt autem hæc: IV Ducatus: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, Geldria. Comitatus VII; Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Sutfania. Marchionatus unus sacri Imperii, Anverpia. Dominia V; Frisia Occidentalis, Mechlinia, Trajectus, Transsalania, Groningium. Frisia, postquam jugum Romani imperii excusserat, annos ferme cccc sub regibus suis fuit; donec extinctis his, dominium

dominum ad Carolum Magnum pervenit. post eum, regulis suis, ut cæteræ, regi cœpit. At procedente tempore, alia alii provincia per matrimonium rectorum juncta est: donec tandem ad unum dominum pervenerunt. Is primus fuit Carolus, Burgundiæ Dux, cognomento Audax; abavus Caroli V Imperatoris; qui postmodum hæres factus, Philippo filio Hispaniæ Regi reliquit, cui successit filius ejusdem nominis.

At quum incolæ jam inde à Carolo V, vim atque injuriam sibi fieri, privilegiâque quibus satis libertati sui provisum erat, eripi lentirent, vim vi repellere, armisque libertatem avitam defendere; decreverunt. Inde diutinum illud annorum XL bellum. Pars Hispanorum armis succubuerunt; pars in pristinam libertatem sese vindicarunt. Hinc in duas partes Belgica, seu inferior Germania divisa est. Provinciæ Hispano imperio audientes sunt istæ: Brabantia, Limburgium, Luceburgium, ac dimidia pars Gelriæ, cis Rhenum ac Vahalem, in veteri Belgica sita; dein Flandria, Artesia, Hannonia, Namurcum, Marchionatus S. Imperii & Mechlinia. Reliquæ provinciæ sub una republica constanter ac fortiter libertatem tuentur.

C A P. XXIX.

De præcipuis Inferioris Germaniæ
urbibus.

Flandria, vulgo Flandren.

Flandria omnes Christiani Orbis Comitatus superat: ager fertilis, pascuâque læta. Insulas habet adjacentes *Cadfant*, *Oostburg*, *Biersliet*; Ordinibus fœderatis parentes. Urbes præcipuæ Flandriæ sunt; Gandavum, vulgo *Gent*; caput Provinciæ, inter majores Europæ urbes computata; Caroli V. incunabulis nobilitata. Brugæ vulgo *Brugge*, primas ob pulchritudinem & amœnitatem sibi vendicant. Sequuntur Tornacum, Gallis *Tournay*, German. *Doornick*; Cortracum, Gal. *Courtray*, German. *Cortrijck*; Duacum, *Douay*; Insulæ Gall. *L' Isle* German. *Ryssel*, sive *der Iffel*; Yperæ, *Yperex*; Neoportus, *Nieupoort*; *Sluys*, *Dynkercke*, piratica superiori bello infamis. Ostenda, trienni Hispanorum obsidione insignita. Grevelinga, nobilissimum in finibus Galliæ munimentum.

Arctia;

Artesia; Artois.

Caput Artesiæ est Artebatium, vulgo Germanis *Atrcche*, Gallis, *Arras*; urbs splendida. clarum hic est Fanum D. Audomari, vulgo *S. Omer*. Tervanna insignis quondam erat: postea vero à Carolo V. expugnata ac funditus eversa. Est præterea heic nobilis Comitatus cognomine *D. Pauli*.

Hannonia Gallis *Hainaut*,
Germ. *Hencguyv*.

Hannoniæ caput est Montes, vulgo *Monts*, Gallis; Germ. *Bergen*. Secunda ab ea Valentianæ, Gall. *Valenchiennes*. Cameracum, German. *Camerick*. Gall. *Cambray* cum agro suo singularem provinciam conficere videtur, quæ dicitur *Cambresis*.

Namurcum; Gall. *Namur*;
Germ. *Namen*.

Caput est, quæ provinciæ nomen dedit, *Namurcum*, ædificiis magis valida quam splendida.

Luceburgium; Lucelburg.

Hic Ducatus nihil insigne habet, præter Luceburgium, unde nomen Provincia; & ipsa urbs tam sœda, quàm satis natura loci munita.

Limburgium.

Hujus caput est Limburgium urbs, minus inter reliquas XVI I provincias clara. Falcoburgium ac *Dalem*, duo Comitatus, portiones sunt Limburgiensis Ducatus.

Brabantia, Brabant.

Primaria Brabantia urbs est Antverpia, Gallis *Anvers*, Germanis inferioribus *Antwerpen*, superioribus *Antorf*. Emporium quondam totius Europæ celeberrimum, nunc etiam urbs totius terrarum Orbis splendidissimæ aïce sua maxime nobilis. Bruxellæ, *Brussel*, magnifica urbs, rectorum Belgii Hispanici sedes. Silva Ducis, *Des Hertogenbosch*; ac Lovanium, vulgo *Leuven*, insignes urbes: Præterea *Breda*, *Sevenbergen*, *Bergen op Zoom*, *Licr*, *Herentals*, *Diest*, *Tienen*, & *Gemblours*, haud

haud ignobilia sunt opida. Mechlinia, Mechlen Germanis, Malines Gallis, quæ unam provinciam in XVII conficit, inter nitidissimas Belgicæ merito numeratur. De cætero, & in Brabantia Ducatus *Arschor*. Marchionatus *Bergen op Zoom*: Comitatus *Hoochstraten & Mergen*; Baronatus *Breda, Diest, Grimbergen*.

Zelandia.

Zelandia in insulas complures dissecta est, quarum nobiliores, Walachria, vulgo *Walcheren*; Scaldia, vulgo *het Landt van Schouwen*; & Bevelandia Austrina, vulgo *Zuyt-Beverlandt*. In Walachria urbs princeps est *Middelburgium*, celebre Emporium. Secunda est *Vlissingen*, proximus in Zelandia ex Gallia ac Britannia advenientium navium adpulsus, Vera, vulgo *ter Veer*, Scoticarum mercium Emporium. In Scaldia insula est *Sirickhes*, opidum satis nitidum. In Bevelandia *Gusa*, vulgo *ter Goes*.

Hollandia.

Hollandia ob frequentia in varias Municipi parteis commercia totius Belgicæ celeberrima potentissimæque, dividitur in Septentrionalem & Australem. Septentrionalis Hollandiæ pars meridionalis, crebris lacubus interfusa, *Waterlandt* incolis vocatur.

vocatur. Princeps dignitate est totius Hollandiæ urbs Dordracum, vulgo *Dordrecht* & *Dort*, in ipsis lacuum, quos Mosa Vahalésque efficiunt, undis sita; vini Rhenani frequenti mercatu nobilissimum Emporium. At maxima potentissimâque omnium est Amsterodamum, vulgo *Amsterdam*, opulentissimum ad Oceanum Germanicum Emporium: Lugdunum Bavorum vulgo *Leyden*; omnium Belgicarum, nedum Hollandicarum, amœnitate salubritatêque splendidissima. Delphi, vulgo *Delft*, Gulielmi Principis Auriaci, Illustrissimi Principis Mauritii parentis cæde insignita civitas: Roterodanum, *Rotterdam*, natalibus Erasmi Roterodami clara, secundum ab Amstelodamo Emporium. Haga-Comitis, vulgo *des Graven Hage*, nobilissimus totius Europæ vicus; multisque urbibus præferendus. Comitum quondam Hollandiæ, nunc Consilii Confœderatum Provinciarum universalis sedes: hac quippe, quoties de communibus negotiis decernendum est, universæ provinciæ conveniunt. Sunt præterea nobiles urbes, *Haerlem*, *Goude*, *Geertrudenbergh*, *Alckmaer*, *Edam*, *Hoorn*, *Enckhuysen*. In insulis Australibus est *Briel*, haud postremum provinciæ opidû, & itidem *Geerfliet*. Septentrionali Hollandiæ adjacent insulæ duæ

dux, *Texel* & *Flielandt*, navium stationibus celebres. De cætero est in *Hollandia Comitatus Egmont*, *Baronatus Brederdiorum Vianen*.

Trajectensis Provincia.

Trajectensis sive *Ultrajectensis* provincia, nomen accepit à capite suo *Trajecto*, sive *Ultrajecto*, vulgo *Utrecht* vel *Victr*. Urbs est ampla atque magnifica, Episcoporum quondam *Frisiorum* sedes. Est & *Amersfort*, haud spernendum opidum.

Gelria sive Geldria, Gelderlandt.
Zutphania, Zutphen.

Gelriæ Ducatus in duas hodie secatur parteis: quarum altera *Hispanici*, altera *Confœderati* juris est. *Hispanicæ* *Gelriæ* caput est *Ruremunda*, sedes *Episcopalis* & *conventus Juridicus*; dein *Gelre*, quæ nomen *Ducatus* dedit: post eam *Vento*. *Gelria* *Confœderata* in tres dividitur potissimum portiones: quarum *Velavia*, vulgo *de Veluwe*, urbes habet *Arenacum* vulgo *Arnhem*, caput in hac parte, ac sedes olim *Ducum*, nunc *conventus Juridicus* totius provinciae. Post hanc sunt *Harderwicum*, & *Elburgum*, *Batavia* altera pars

pars hodie de *Betuvve* veteris *Baraviæ* nomen fert: in hac sunt Comitatus *Buren* & *Culenburg*, eodémque pertinent duæ munitiſſimæ urbes *Bommel*, & *Noviomagus*, vulgo *Nimmegen*, & *Nieumegē*. Tertia pars antiquæ *Gelriæ* est Comitatus *Zutphanienſis* quæ unam in *XVI* conficit per ſe provinciam. Nomen habet à capite ſuo *Zutphen*; ſunt prætera nobilia munimenta, *Grolle*, *Bredafort*, *Lochem*.

Transſalania, Over-Yſſel.

Transſalania nomen habet à ſitu *trans* *ſalam* flumen. Dividitur in tres partes *Salant*, *Tvvente* & *Drente*. Tota provincia celebratur tribus quondam liberis civitatibus, *Deventer*, *Campen*, *Zwolle*: nunc etiam eodem nomine glorientibus. Sunt prætera duo inſignia munimenta, *Steen-vuyk* & *Coeverden*; quorum illud ſatis egregium opidum.

Friſia, Weſt-Frieſlandt.

Friſia, quæ *Occidentalis* cognominatur, vulgo *Weſt-Frieſlandt*, caput habet *Leovardiu*, *Lieuwarden*, urbem ſplendidâ, ac magnificam, ubi conventus *Juridicus* totius provincię, præfeſtorumq; ſedes. Sequuntur
Harli.

Harlingen , celebris portus , Franiker ,
Sneek .

Groningensis Provincia,
Dreningerlandt.

Groninga urbs est satis ampla ac celebris,
quæ nomen provinciæ dedit. *Delfziel* ,
locus versus Germaniam munitissimus.

Academia Belgica.

Academiae sunt , Hispanicæ ditionis,
Lovanium ac Duacum. Confœderata-
rum provinciarum , Lugdunum Batavo-
rum, Franikera, ac nuper erecta Groninga.

C A P. XX.

De Britannicis Insulis.

GAllico littori ac Rheni ostiis adjacent
insulæ innumeræ , Britannicæ in uni-
versam appellatæ : quarum duæ magnitu-
dine nobiliores Albion atque Îbernia di-
ctæ sunt: at quæ Albion ante , ab albis ad
littus petris , Græcis hominibus vocitata
fuit, propter excellentiam postea Britan-
niæ nomen sola obtinuit, cum reliquæ suis
sibi nominibus appellarentur.

Hæc omnium quæ Europæ adjacent,
quasque

quaeque Romana notitia
complexa est, maxima,
nomenque bis alterius mer-
eri amplitudine sua vot-
oribus visa est. clara Grae-
cis clara Latinis monumen-
tis. Duo hodie regna Ang-
liam et Scotiam continent
atque solo est tam ub-
ero ac fecundo, ut omnia
majori nitidiorique forma
prognata benignius quam
alia torra albat, caelo adeo
clementi uti rorem mari-
num ac laurum magna
copiam producat. sed imbori-
bus ac nebulis crassam
asperitatem frigorum
prohibet. at posteriori caeli
solique est scotia longius in
septentrionem producta:
saxo sterili plurimum ac
lacubus horrida tristisque
aspectu.

Gens

Gens olim Britannica inculta, inhospita, immanibus moribus fera vulgata: Nunc Angli omnium delicatissimi prohibentur. Nomen genti seu Insulae, unde, quae situm parum constat. Forrigitur fucus: la in longum à Heroïdi seu Oreade promontorio, vulgo nunc dicitur byheat, ad Dubrim portum, vulgo Doodr, miliaria Germanica circiter CL. Latitudo maxima patet inter Dubrim ac Bolorium promontorium vulgo the. sandes ond, mill: Germ: LXX ipsa forma trigona in tetradangulos se cureat. quorum unus septentriones prospicit nullis contra torris vasto atq; aperto mari: alter Belgas ac Rheni ostia: tertius Hispaniam. Unum latus in Orientem

Orientem, Germaniæ (intellige veteris
ujus pars Norvegia) obtenditur; alterum
in Meridiem, Galliæ; tertium in Occi-
dentem, Hiberniæ. Oceano undiquâ-
ue alluitur, ab occafu, Hibernico, ab Sea
temtrionibus, Caledonio, ab Ortu, Ger-
manico, à Meridie, Britannico; ubi fre-
um Gallicum inter Dubrim & Bononiam.

CAP. XXI.

*Divifio Veteris Britannia, item de
fluviiis & opidis.*

Am infulæ partem, quæ nunc Scotia
est *Caledoniam* olim appellatam, cum ex
his, tum ex Tacito maxime liquet. at to-
ta postmodum divifa in Majorem, & Mi-
norem Major ea pars, quæ nunc Anglia.
Minor quæ Scotia.

Major Britannia.

Majoris populi, quorum nomina apud
veterum auctores clara: Ostidamni ac Dam-
onii, nunc *Cornuwall* regio: Durotriges,
Devonshire: Belgæ, *Somerset*: Segontia-
ni, *Wiltshire* & *Southernhampton*: Bibroci, *Surreis*
Cantii, quorum regio Cantium, vulgo
nunc *Kent*: Trinobantes, *Middelfex*, &
Hertfordshire: Cassii, *Cambridge* & *Es-*
sex;

ser: Zocni *Norfolk* & *Suffolk*: *Ancaliter*; *Oxford*, & *Buckingham*: *Attrebatii*, *Berberia*; *Dobuni*, *Glocester*: *Silures* omnium latissime incolentes, nunc *Wallia*, vulgo *Waelles*. *Ordovices*, *Cardigan*: *Demetæ*, *Carmathin*: *Cornavii*, *Cornavvan*. Præterea *Coritani*, *Lincolnshire*: *Parisi* ea pars *Yorckshire*, quæ *Lincolnshire* contermina: *Brigantes*, reliquum *Yorckshire* & *Northumberland*. *Meætæ*, *Cumberland*. Horum omnium clarissimi fuere *Silures* atque *Brigantes*; hi numeroſissimi, illi pugnaciſſimi.

Minor Britannia.

At in *Minori Britannia* sive *Caledonia*, olim omnia obscura, ac plerâque veteribus ignota, nihilque *sylva Caledonia* ac monte *Grampio* clarius.

Fluvii Britannia.

Fluvii Britannia celebriores sunt; *Tamesis*, vulgo *Tames*: *Sabrina* *Severn*, & *Humber*: brevissimo cursu, at latissimis costis (id æstuaria efficiunt) commodum majoribus navibus accessum præbentes.

Habitationes Veterum Britaunorum.

Urbes Britanni nullas antiquitus incoerunt, quum autem hominum esset infirma multitudo, creberrimis ædificiis dispersi egerunt; opida, ut auctor est Cæsar, vocarunt, quum sylvas impeditas vallo fossaque munivissent, quo incurfionis hominum vitandæ causa convenire consueverant. Postea vero cum Romani eò legiones suas coloniâque invexerunt, cultius etiam paucis quibusdam urbibus habitare ceptum est. In his Camalodunum fuit Romanorum colonia, nunc *Malden*, opidum maritimum in *Essexia*; & *Londinium* nunc *London*, copia negotiatorum & conventu jam tum maxime celebre.

CAP. XXII.

De incolis Britannia.

DE incolis Britannia sic Cæsar in Comment. de Bell. Gall. *Britannia pars anterior ab iis incolitur, quos natos in insula ipsi memoriae proditum dicunt. Maritima pars ab iis, qui prædæ ac belli inferendi causa ex Belgis transferunt, qui omnes his fere nominibus civitatum appellantur, quibus orti ex*

civitatibus eo pervenerunt. Post hunc Tacitus: Britanniam, inquit, qui mortales initio coluerint, indigenæ, an advecti, ut inter barbaros, parum comperium: habitus corporum varii, atque ex eo argumenta: namq; : Caledoniam habitantium rutila comæ, magni artus, Germanicam originem adseverant: Silurum colorari vultus, & torti plerumque crines, & positus contra Hispaniam, Iberos veteres trajecisse easq; sedes occupasse fidem faciunt: proximi Gallis & similes sunt. Gallos vicinum solum occupasse creditur. Regibus olim, ut nationibus distincti, regebantur. Primus omnium Romanorum Jul. Cæsar cum exercitu insulam ingressus, quamquam prospera pugna terruerit incolas ac littore potitus sit, potest videri ostendisse posteris, non tradidisse. At Claudius Imperator trajectis legionibus gentem perdomuit: paulatimque in formam provinciæ proxima pars Britannia redacta est: donec tota tandem in Romanorum potestatem sub Domitiano pervenit. Quamquam non desunt, qui negarent, unquam à Romanis perdomitam fuisse Caledoniam, id est Scotiam: pro argumento adferunt, murum in limitibus majoris minorisque Britannia à Romanis contra Pictorum Scotorumque incursiones constructum

xtruçtum. Verum hos refellunt Dio-
 nis Zosimique historiæ, in rebus ge-
 tis Severi & Constantini Imperatorum.
 Cæterum, imperarunt Romani Britannia
 ad Theodosii usque tempora: tunc vero
 cum legiones præsidiaque Romana, ad
 Galliam defendendâ accersita, illam in-
 nem relinquerent, Scoti Pictique ulterio-
 rem insulæ partem, quæ nunc Scotia est,
 incolentes, ea occasione illecti, citeriorem,
 id est, Angliam armis invaserunt: quorum
 impetum quum hi sustinere nequirent,
 Anglos ex Germania atque Saxones in
 auxilium vocarunt; hi postmodum hospi-
 tii fide ac jure violatis, Britannos domi-
 bus agrisque pepulerunt. Pulsorum pars
 in Gallia extremum angulum sedem, ut
 supra dictum, noménque intulerunt: pars
 intra montes, (Wallia nunc est) utpo-
 te loca contra hostium violentiam satis
 munita ac tuta concedentes, ad hanc us-
 que tempestatem præscam Britannorum
 gentis linguam conservare creduntur. Sco-
 tia abhincà Scotis denominata suos ordine
 habuit Reges: Angliaque ab Angelis no-
 mine tracto, seorsim suos. Wallia, vulgo
 Anglis *Wales*, incolis *Cambray*, suis o-
 lim principibus post Anglorum perfidiam
 diu recta fuit. tandem bello victa, horum
 cessit imperio. Inde mos inventus, uti

primogenitus Anglorum Regis filius
Princeps Wallia nuncupetur.

C A P. XXII.

De Anglia.

CÆterum, Anglia dividitur ab Scotiâ
 Tueda ac Solveio fluminibus. Oc-
 cupat in longitudinem à *Waymouth* pro-
 montorio prope Dorcestriam, ad Barvi-
 cum opidum in finibus Scotiæ, milliaria
 Germanica LXXX: In latitudinem ab o-
 pido S. David's ad opidum *Yarmouth* mil-
 liaria circiter LX. At si infimam partem,
 ad est, latus meridionale permetiaris, mil-
 liaria erunt circiter LXX.

Divisio Angliæ.

Cæterum, Anglia divisa fuit medio æ-
 vo in duas parteis: Cambriam; quæ ea-
 dem nunc Wallia; & Loegriam, reliquam
 Angliæ partem. Fuerunt ad patrum no-
 strorum memoriam in ea Ducatus aliquot;
 verum his oblitis, LII. Comitatibus,
 quos incolæ *Shires* vocant, tota distincta
 est.

Archiepiscopatus sunt duo: Cantuariens-
 is in urbe Cantuaria; vulgo *Canterbury*.
 &

& Eboracensis in urbe Eboraco, vulgo
York: his Episcopi subsunt XXIV.

Urbes Angliæ, Portus & Academia.

Urbium princeps est Londinium, *Lon-*
don; caput atque compendium totius re-
gni, Emporiumque inter celeberrima Eu-
ropæ nequaquam postremum: urbs at-
que amplitudine ac duorum templorum immen-
sa magnitudine maxime conspicua:
Hanc magnitudine incolarumque fre-
quentia sequitur Eboracum, inde *Bristol-*
um, vulgo *Bristow*, Galliarum mercium
nobile Emporium, ut *Southampton* Hispa-
nicarum. De reliquo *Oxonium*, vulgo
Oxford, & *Cantabrigia*, vulgo *Cambridge*,
illustribus Academiis ornatæ, magnificen-
tissimis collegiorum ædificiis celebrantur.
Sunt præterea in primis visendæ arces seu
domus Regiæ circa Londinium, in lætiori-
bus atque amœnissimis agris dispositæ:
quarum nomina *Grinwich*, *Richmont*, *Kingston*,
Nonfuch, *Hamptoncourt*, *Windser*, & versus
Cantabrigiam Tebal. Brevissimus ex Bri-
tannia ad continentem trajectus est à Du-
bri ad Caletum, vulgo *Calais*, Galliarum opi-
dum, mil. Germ. VI. Reliqui portus celebri-
ores sunt; in Orientali insulæ latere *Nicu-*
castel, *Hull*, *Lym*, *Tarmouth*, *Harwich*, *Colche-*
ster,

ster, *Sandwich*; in Meridionali latere, *Pley-*
mouib; in Occidentale latere, *Chester*: unde
naues in Hiberniam navigaturæ solvunt.

Insulæ ad Angliam.

Insularum Anglico littori appositarum
clariore sunt; ab Occasu Mona, nunc *Man*,
incolis quondam valdissima; & *Menavia*
sive *Monapia*; nunc *Anglesey* Anglis, *Wal-*
lis; *Mon*, à Meridie est *Veſtis*, nunc *Wight*,

C A P. XXIV.

De Scotia.

SCOTIÆ longitudo est à Meridie in Se-
ptentrionibus, i. e. à promontorio quod
accolis *The Mule of Galloway*, qua Hiberniã
ſpectat, ad promontoriũ *Dunsby-beath*, quod
ab Orcadibus Insulis conſpicitur, mil. Ger.
Lxx. latitudo ab Occasu in Ortũ, hoc est, à
Novantũ promontorio, nunc *Ardermouſb*
head, prope *Mulam* insulam, ad promonto-
rium *Buchananum*, vulgo *Buquehamnes*,
milliaria L. Regio, ut ſolo ſic incolis bifa-
riam diuiſa eſt. quippe *Grampus* mons,
nunc *Gransbam*, ab occaſu in ortum ten-
dens, mediam ſecat. Qui meridionalem
partem habitant, cultiores numeroſioréſq;
lingua propemodum ac moribus utuntur
Anglicis. Septentrionalis, hominum
gens aſperum, ferum ac ſylveſtre, ſer-
mone, habitu, moribúſque Hibernicis vi-
vunt.

vunt. Urbium clarissima est Edenburgum, vulgo *Edinbrou*; regni caput sedesque Regia: *Glasco* & *S. Andreas*, Archiepiscopatus sunt insignes, quibus suppositi Episcopatus XII. Academia illustris est *S. Andreæ*, & *Aberdoniũ*, vulgo *Aberdon*, & *Aberdain*, haud ita nobilis, at portus celebris.

Insula ad Scotiam.

Insularum ad Scotiam clarissimæ sunt; versus occasum, Hebrides xxx amplius numero; ad Septentriones Orcades, nunc *The iles of Orknay*, xl. amplius numero; longius distitæ verius Septentrionem vii. *Acmodæ*, nunc *Farre*. Ultimam Britannicarum erat *Thule*, nunc *Islandt*: de qua postea suo loco.

CAP. XXV.

De Hibernia.

HAÆenus de Albione Britannicarum Insularum maxima, item de minoribus Britannicis insulis: at secunda magnitudine est in Occasum sita Hibernia; *Iverna*, & *Ierna* quibusdam appellata: nomine inibi nato; quam incolæ hodièque *Eryn* vocitent, Angli vero *Yrlandt*. De natu-

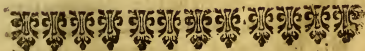
ra hujus insulæ , incolarumque ingenio, etiam nunc verum manet , quot tot retro seculis Pomponius Mela tradidit : *Adeo luxuriosam herbis . non latis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant : Cultores ejus inconditos esse, & omnium virtutum ignaros, magis quam alias gentes.* Hæc Mela ; Cæterum, cœlo est miti, clementi ac sereno, terra nullam animal venenosum alit nec paritur . Longitudo ejus maxima porrigitur mil. German. Lx. Latitudo autem mil. German. xxx. Qui populi primi eam incoluerint parum constat , nisi quod Celtici cum reliquis Britannis fuerint generis. Brigantes, Cauçi, Menapii, quos in ea Ptolomeus memorat, mirum ni ex Gallia, Britannia, Germania , huc trajecerint. Dividitur hodie in quatuor potissimum regiones. Langinia , vulgo *Lenquester*, in Orientem spectans, ut Angliæ propior, ita cultior . Haud multum absimilis huic Mononia , vulgo *Mounster*, qua Galliæ in Meridiem obtenditur. asperiores, *Connacia*, *Conacht*, & *Hultonia*, *Quunster* ; hæc in Septentrionem , illa in Occasum, vergentes.

Comitatus per totum regnum sunt
 XXXII. Opidula rectius quam urbes.
 Hibernæ

Hibernos incolere dixeris . Regni caput
est *Armagh* : Secunda ab hac *Dublyn* ,
opidum munitissimum , sedes præfecti,
quem huc cum titulo Viceregis mittit Rex
Angliæ : sedes item Archiepiscopi, ut &
Armagh, & *Cashyl*. his subiecti sunt Epif-
copi XI I. *Arglas* celebris est portus; Aca-
demiam sustinet prædictum *Dubli-*
num. Atq; hæc breviter de Insulis
Britannicis: nunc tempus est in
Continentem reverti: ac pri-
mo loco de *Germania*.

LIB

LIBER TERTIUS,

CAP. I.

De veteri Germania.

GERMANIAM, quæ nunc terrarum cultu, urbium splendore, ædificiorumque magnificentia, cum Italia conferri, reliquis vero regionibus præferri possit, *terris informem, montibus asperam, cultu aspectuque tristem, in unversum sylvis horridam, aut paludibus fœdam, utrisque inviam*, veteres prodiderunt, in tantum res mutantur.

Nomen Germanorum unde deductum sit, varium inter autores est certamen: à Gallis id inventum, & quinque primo Germanorum nationibus, Eburonibus, Condrusis, Segnis, Cæræsis & Pæmanis, è Germania in Galliam transgressis inditum, qui postea uno itidem fuere nomine Tungri dicti, ex Cæsaris, Taciti, Dionis, & aliorum scriptorum monumentis clarum sit rimantibus. Id postmodum Gallorum Romanorumque usurpatione in unversam gentem Transrænanam transtulit.

Ipsa

Ipsa gens suo sibi vocabulo semper appellata fuit Teutisci, vulgo *Die Teutische*, ab ipsius veri æternique Dei, rerum omnium conditoris - antiquissima pluribusque gentibus usurpata appellatione *Theuth*: ab hoc enim illi & à primo mortalium *Manno*, id est, Adamo, è terra condito, originem se ducere prædicarunt; ut latius infra dicitur. Ad limites Germaniæ quod attinet, vehementer errant illi, qui latius nunc quam olim Germaniam patere, ex Ptolomei Geographia adfirmant, maximi ii, qui duplo majorem faciunt. Secus mihi sententia est, qui dimidio minorem censeo. Elsatiam, Lotharingiam, Treviros, Luceburgenses, Brabantios, Juliacenses, dimidiam partem Gelriæ, Hollandiæ, omnem Selandiam, ac Flandriam hodie accessisse, ajunt: ego accessisse nego; mansisse adsevero. Quippe Plinius jam inde Germaniæ limitem ad Scaldim fluvium protendit. Idemque simul & Tacitus ab usque Sequanis omnem Rheni ceteriorem ripam Germanos accoluisse tradit. Apud Cæsarem ipsi Rhemi, Belgico natio, ultro testati sunt, Belgas plerisque esse ortos à Germanis. Ex Gallia quidè uni Helvetii, ex Illyrico veteri Vindelicia & Noricum, quæ inter Alpes Danubiùmque sitæ sunt regiones; item Pannoniæ

noniæ superioris pars; extra veteris Germaniæ limites noménq; censiæ fuerunt. Verum eis oppono quicquid est terrarum hodie Poloniæ citra Vistulam amnem, qui terminus olim Germaniæ fuit; item Bojohæmum; quarum regionum sermo aperte genus atque originem incolarum indicat. Prussios etiam atque Livones quia Germanica lingua utuntur, Germaniæ accessisse illi censent: quum antiquitus Venedi, Sarmatica gens, incoluerit: ego & hos accessisse nuper, nego; mansisse à multis seculis, aio. Quippe Æstios, quæ olim totam Livoniam ac Prusiam, omnemque fere dextram ripam Vistulæ late patentem occuparunt, disertissimis verbis Germaniæ adscribit Tacitus. Idem auctor, & Plinius, regiones hodie, Norvagiæ, Suediam ac Fennos, & quicquid terrarum Oceano Septemtrionali, Moscoviæque confiniis ambitur, Germaniæ attribuunt. Quin etiam Peucini, alio nomine *Bastarnæ* dicti, à Vistulæ fontibus olim ad Pontum usque Euxinum & Istri ostia extensi, Germani fuerunt, testibus iisdem Scriptoribus. Vetustissimi igitur Germaniæ termini fuere; ab Occasu Rhenus amnis, & Oceanus Germanicus; à Septemtrione Oceanus Septemtrionalis sive Hyperboreus; ab Octu Granvicus & Fin-
nicus

nicus sinus, mare Suevicum, sive sinus Codanus, Vistula amnis, & à fonte ejus linea ad Sarmaticos montes ducta, qui è Septentrione in Meridiem ad Danubii usque ripam protensi, ubi opidum nunc Hungariæ *Vacia*; dein à Meridie ipsum Danubii flumen. Postea vero portiones ei ex Gallia ad lævam Rheni ripam, & ex Sarmatia ad sinum Codanum & dextram Vistulæ ripam accesserunt, ut dictum est. Longitudo ejus summa fuit à Scritofinnix promontorio, vulgo *Noortkijm*, quod in Oceanum Septentrionalem excurrit, ad Danubium usque mil. Germ. cccc. Latitudo vero maxima à Rheno amne juxta Basileam, ad Amadocam usque paludem, quæ in confiniis Russiæ, Lituaniæ ac Podoliæ sita est, mil. Germ. cc.

C A P. II.

Divisio Veteris Germaniæ, ac primarum de Vindilibus & Ingævionibus.

Genera Germanorum quinque à Plinio traduntur, Vindili, Ingævones, Istævones, Hermiones, & Peucini, qui & Bastarnæ.

Vindili

Vindili.

Vindili, etiam Vinili, & Vandili, Vandalii, Vandalii, & Vanduli Romanis Scriptoribus simul & Græcis dicti sunt. Horum nationes fuere, Gothones, qui & Gotones, Gutones, Gutthones ac Gythones, Gothi & Gotthi auctoribus dicuntur; nunc Castubiæ pars ad Vistulæ infimā partē, quæ propriæ *Pomerellia* nunc dicitur: ubi nobis natale solum. Carini, Pomeraniæ pars, in quo opida, *Stolpe, Colberg, Corlin, Camin*. Lemovii, ea pars Pomeraniæ, in qua *Stetin, Usedom, Wilgast, Griepswolda*. Rugii antiquitas, circa *Rege* flumen Pomeraniæ, & opidum *Regenwolde*, dein in insulam transfressi, quæ etiam nunc *Rugia*, vulgo *Rügen* appellatur. Varini, in Meckelburgensi Ducatu circa flumen & opidum *Warne*. Angili sive Anglii, reliqua Meckelburgensis agri pars, ad *Lubecam* usque *Eudoses, Suardones*, Nuithones pars Meckelburgensis agri, Pomeraniæ Marchiæque proxima. Caviones, pars Marchiæ, *Dannebergensi Comitatu* proxima. His contermini *Deuringi*, sive *Thoringi*, in eadem Marchia, circa opida *Havelberg & Ruppin*. *Lōgobardi*, in Marchia media, vulgo nunc *Middelmark*, inter *Albim & Viadrū* aneis, circa opida *Grabow, Brandeborgh, Berlin,*
Gran-

Granzöy, Brötſen. Semnones in portio-
nibus Marchiæ, Miſniæ, Luſatiæ, Sileſiæ,
atque Poloniæ, inter Albim & Wartam
atnam in Viadrum defluentem. Bur-
gundiones, in partibus Caſubriæ ac Polo-
niæ inter Gotones ac Semnones.

Ingævones.

Ingævonum populi fuere iſti : Chau-
tia, qui & Cauchi, & Cauci ; inter
Arniſiæ Albiſque oſtia utrâmq̃ ac-
coluerunt Urſurgis ripam ſupra Bremam
uſque opidum ; deinde uſque Mindam, qua
Chattis jgebantur. Qui apud Tacitum
Foli ; reliquis auctoribus *Saxones* appellan-
tur ; horum tota fuit Hoſſatia apud Cim-
bricam uſque peninſulam. Poſtea om-
nem oram maritimam occupâunt ab Al-
bi ad Rheni uſque oſtia : unde cum An-
glis in Britanniam inſulam abiverunt.
Cimbri omnem eam tenuerunt p̃ cenſu-
lam, quam nunc antiqui nominis iſdem
gens incolit Jutæ. Teutoni Danicas in-
coluerunt inſulas ; quarum maxima vulgo
Zelandæ, Melæ dicitur Codanoni, nempe
à gente Teutonorum, qui variantibus dia-
lectis jam tunc dicebantur Dani, Goda-
ni & Codani : unde totum hoc mare eti-
am dicitur Codanus ſinus eidem Melæ ac
Plinio,

Plinio, quod Tacito mare Suevicum, quia utrumque Suevi accoluerunt, ut mox ostendam. Regiones trans dictum mare, quæ nunc sub Norvegiæ ac Suediæ Finniæque maxime nominibus veniunt, immensas Germaniæ insulas esse, falso crediderunt veteres, quum verius sint peninsula. Harum maximam, quæ Norvegiæ Suediæque regna continet, à proxima gente quidam dixerunt Scandiam, & Scandinaviam: alii à freto, quod est inter Danicas iniusas, vulgari vocabulo *Belt*, *Biltiam*: quod vocabulum postea corruperunt in *Basiliam*. Altera peninsula, vulgo nunc *Finland*. Plinio dicitur *Finningia*. In Scandia populi *Scandii*, sive *Scanii*: vulgo nunc *Scanen*, unde toti peninsulae nomen. His contermini fuere *Hilleviones*, nunc *Halland*. Ultra utroque incoluerunt *Sitones*, nunc *Norvegii*, vulgo *Norige*, & *Norge*: quorum terra jam antiquissimis Græcorum autoribus dicta *Nerrigon*. Ultra hos sunt *Marchiifini*, vulgo *Marchfennen*. His continuatur *Scritofinni*, vulgo *Scritfennenz*: extremi versus Septentriones apud promontorium, *Rutubæ* Plinio, vulgo nunc *Noortkijn*. His proximi sunt versus Orientem *Lappiones*, sive *Lappii*, vulgo *Lappen*: infra hos versus Meridiem sunt *Suiones* sive *Sueones*,

Sueones, nunc Suedi, vulgo *Sweden*. Infra hos Gutæ sive Guti, quorum regio nunc vulgo *Gutlandt*. hi falso vulgo appellantur Gothi, & regio eorum Gothia; quum hi fuerint iidem & Gothones ad *Vistulæ* ostia: ut supra dictum. Sed hic jam est antiquus scriptorum error: unde ridiculæ illæ *Jornandi* fabulæ de Gothorum origine. Finni *Ptolomæo*, *Tacito* dicuntur *Fenni*, quod nomen hodièq; servant, variatis dialectis, vulgo *Fennen* & *Finnen* dicti.

C A P. III.

De Istævonibus, Hermionibus, atq; Bastarnis, item Suevia, & veterum Germanorum habitationibus.

JAM verò Rheno proximi erant Istævones: horum nationes fuere Frisii, Brusteri, Angrivarii, Chamavi, Ansibarii, Dulgibini, Chastuarii, Marfi, Tubantes, Marfati, Sicambri, Ubi, & qui in horum postea agros successerunt, Ulsipii, Tencteri, Juhones, Mattiaci; prætereaq; antiquissimis temporibus Marcomanni, Harudes & Sedusii: qui tres populi postmodum in *Bojohæmo* inter Hermiones sedes locarunt. Ex his omnibus Frisii, Marfati & Brusteri quo situ fuerint jam ante
in

in XVII. inferioris Germaniæ Provinci-
 arum descriptione dictum est. Sed
 Bruſteri poſtea inter ſuperiorem Luppia
 amnis partem & Agrippinenſem Colo-
 niam coluerunt. Marſi, antequam Dru-
 ſiana foſſa, quæ eſt in Gelria inter Arn-
 hemum & Duſburgium, facta eſt ſuperio-
 rem Velaviam & Zutphanienſis Comi-
 tus partem, qua oppida ſunt *Dotechum*,
Grolle & *Bredfort*, incoluerunt. Foſſa
 autem facta, pars eorum intra Rheni di-
 vortia incluſi novum vocabulum Marſa-
 corum, ſive Marſatorum, adſumſerunt;
 de quibus ſupra; pars autem veteri nomine
 ſervato in interiora conceſſerunt, inter
 Amiſiam & Luppiam amneis, opi-
 dumque *Dulmen*. Angrivarii, Bruſteris
 vicini, primum inter Amiſiam & Vi-
 ſurgim amneis, qua eſt opidum *Minden*, co-
 luerunt: Chamavi vero, ſupra hos inter
 Amiſiam & Loam flumen, quod Amiſiæ
 paullo ſupra Emdam miſcetur, poſtea ve-
 ro utraq; gens Bruſteris expulſis agros
 eorum occuparunt: Chamavi verſus Occi-
 dentem; Angrivarii verſus Septemtriones.
 Hinc *Dulgibini* tenuerunt inter opidum
Paterbornâ & *Viſurgim*, qua *Flotox* ei o-
 pidum appoſitum. In his *Quintilius Varus*
 cum tribus legionibus, cæſus ab *Arminio*
Cheruſcorû Duce, inter oppida *Dietmelle* &

Horn;

Horn. His proximi versus Meridiem fuerunt *Chassuarii*; qui & *Chattuari*, inter *Paterbornam* & *Visurgim*, quæ ei opidum *Huter* impositum; pars quondam fuerunt *Chattorum*. At *Anlibarii* tenuerunt inter *Visurgim* & lacum *Dommel*, apud quem opidum *Diepholt*. *Tubantum* varia semper fuit sedes, ad superiorem *Amisæ* partem. *Sicambri Rheni* ripam tenuerunt à *Colonia Agrippinensi* ad *Rheni* usque divortium; ab Oriente vero usque ad *Chattos*, circa fontes *Lappiæ*, & opidum *Mcdebach*: postea à *Tiberio* in *Galliam* transportati, ubi inter *Mosam* & *Rhenum* *Gugerni* dicti. Horum agri portiones deinde tenuerunt in *Rheni* ripa *Ulsipii*, sive *Ulsipetes*, & *Tencturi*: hi apud *Coloniam*, illi ad *Rheni* divortia. *Ubbi* in *Germania Rheni* *Moenique* dextras ripas tenuerunt, ad *Coloniam* usque ab Oriente *Chattis* contermini. Horum agros *Chattorum* postea partes, occuparunt *Juhones* & *Mattiaci*. horum fuit superior ripa & *Nasoviensis Comitatus*, cum *Wettervia* & *Hassia* parte, qua *Marpurgium* nunc est, quondam *Mattium* dictum; unde genti nomen; illi inferiora tenuerunt, cum *Westerwaldia*. *Marcomanni*, antequam cum *Sedusis* & *Harudibus* in *Bojohæmum* migrarent, fines habuere inter Rhenum

num, Danubium, Cocharam & Nicrum
 amneis. Sedusii inter Cocharam, Ni-
 crum, Rhenum & Mœnum: proximi his
 fuere Harudes, ad lineam à fonte Mœni
 ad Danubium usque & opidum Ingolsta-
 dium ductam. Allemanni Gallorum fue-
 re colluvies, sub Cæsare Augusto, quum
 Maroboduus Marcomannos, Sedusios-
 que & Harudes, in Bojohæmum deduce-
 ret, in horum finis inter Danubium, Rhe-
 num ac Mœnum transgressi; unde no-
 men.

Hermiones.

Hermiones versus Meridiem ad Danu-
 bii usque ripam incoluerunt, in his populi
 fueri isti: Cherusci, Chatti, Hermunduri,
 Narisci, Marcomanni, Quadi, Osi, Gothi-
 ni, Lugii, Buri, Marigni. Cheruscorum
 agros nunc tenent Brunswicenses, ac Lu-
 neburgenses; Chattorum Hassi & Thu-
 ringi. Hermunduri, ab initio inter Salam
 & Albim & Bojohæmum incoluere Voit-
 landiam, & Misniæ Saxonixque superio-
 ris parteis; deinde quum Harudes cum
 Marcomannis ac Sedusis in Bojohæmum
 transgressi, Harudum porro agros illi
 occuparunt ad Danubium usque. Hi
 postea proprie Suevi dicti sunt. Narisci
 tenuerunt inter Bojohæmi Occidentale
 latus

atus & Danubium, lineamque à Mœni-
ontibus ad opidum Ingolstadtum du-
ctam: postmodum *Armalaufti* dicti. Mar-
comanni, Sedusii atque Harudes, Maro-
modo Duce, à Rheno in Bojohæmum
transgressi sunt: ubi tamen Sedusiorum
Harudumque nomina obscura vel prorsus
extincta. Quadi antiquitus inter Bojo-
hæmum, Danubium & Marum flumen
incoluerunt; postea vero nomen eorum ad
Sarmatica usque juga, quæ sunt in Hun-
garia inter duo celebria quondam opida
Erlam & *Vasiam*, protensum fuit. Osi
Moraviæ ac Silesiæ parteis coluere, inter
opida *Oram* & *Oswieczym*; quorum hoc
Vistulæ, illud Maro impositum. Infra
hos fuere Gothini, itidem Silesiæ partem
inter Mari Vartæque fluminum fonteis
colentes. Hinc Lugii magna gens inter
Vartam & Vistulam, Poloniæ partem te-
nuere, ad opidum usque Uladislum Vi-
stulæ oppositum. His contermini versus
Occidentem Barii, inter Vartam & Via-
drum; his Marfigni inter Viadrum & Bo-
johæmum; utrique finitum Semnonibus
supra dictis.

Bastarnæ, sive Peucini.

Bastarnas quondam à Vistulæ dextra
ripa ad ostia usque Istri incoluisse, supra
dictum

dictum est. Ipsos quoque ostiorum insulas tenuisse, quarum maxima dicebatur Peuce, nomen eorum alterum Peucini indicat.

Æstii, quos Livoniam Prussiámque inhabitasse, supra dixi, cui quinque generum adscribendi sint, dubito: quum ab Rheno quondam in has sedes inter Ingvones Bastarnásque profecti fuerint. Distinguebantur in Hirros atque Scyros sive Sceros: hi Prussiam, illi Livoniam habuere.

Suevia.

Cæterum, Suevia antiquissimis temporibus erat quicquid ab Occidente Bojohæmicis montibus, Sala, Albi, & Trava amnibus sinu Codano, ac mox mari Germanico; à Septentrionibus mari glaciali; ab Oriente sinu albo, lacu Albo, sinu Botnico, mari Codano, & Vistula Meráque; à Meridie Danubio includebatur, quod spatium Suevi incoluerunt, in nationes supra memoratas distincti. Eorum antiquissimi nobilissimique Semnones fuere, utramque late accolentes ripam Viadri, qui amnis antea *Suevus* dictus; unde genti nomen, & à gente postea mari cognomen Suevico, vulgo nunc *die Ost-see*. Sed posteribus sæculis Suevi proprie habitati

biti sunt, ceu pecuarii nomine Suevorum
pars, Hermunduri: quorum nunc etiam
posteritas durat in regione, quæ vulgo di-
citur Swaben.

Priscorum Germanorum habitatioes.

Nullas, inquit Tacitus. Germanorum
populis urbeis habitari satis notum est: ne
quidem pari inter se junctas sedes, colunt
discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut
nemus placuit.

CAP. VI.

De Vindelicia & Norico.

Antequam hodierna Germaniæ expli-
centur, terrarum inter Alpes & Danubi-
am primum exponenda erit antiquitas;
nam hæ jam circa annum Dom. CCC. ab
Allemanis, Marcomannis ac Quadis oc-
cupari cœperunt, perpetuóque in hunc
usque diem ab iisdem nationibus pos-
sessæ sunt: unde etiam partes factæ Ger-
manici Imperii. Inter Rhenum igitur,
sive quem Rhenus transit, lacum Brigant-
inum, & Lichum amnem, Rhætos:
inter Lichum & Ænum Vindelicos: in-
ter hos & Cethium montem, qui ad Vi-
ennam desinit, in Danubii ripa Noricos

F

ponit

ponit Ptolomæus : sed falso : ut ex Strabonis Pliniisque patet Geographia, simulque situ regionum. namque Rhæti Alpes tantum incolere, & earum valles, à Septentrione ad lacum usque Brigantium. Sub Alpibus ad Danubium usque fuere inter dictum lacum & Ænum flumen Vindelici. Hinc ad Cethium usque montem Norici : quorum hi etiam ipsas Alpeis tenuerunt apud Fori Julii regionem. Nomen habuerunt à Norcia, urbe supra Aquileiam sita. Reliqua opida clara fuere ista : Ovillia, *Wels* nunc ; in Danubii ripa Vindoniana, quod corrupte Vindobono, & apud Ptolomæum corruptius, Juliobona, vulgo nunc *Wien* ; Lauriacum, nunc *Lorch*. Vindelicorum caput fuit Damasia, quæ postea, colonia Augusti Cæsaris auspiciis deducta, *Augusta Vindelicorum* dicta est. Cætera loca maxima celebria fuere : Juvavium, sive Colonia Jovavia, vulgo nunc *Salzburg*. Dein Reginum, sive Regina castra, vulgo nunc *Regensburg* : nomine à flumine Regino, vulgo nunc *Regen*, olim tracto. Hinc Batava castra, vulgo *Passau* : & prope hoc opidum, apud Danubii Æni que confluentes, Bojodurum, quod nomen accepit à Bojorum trajectu, qui à Marcomannis è Bojohæmo pulsi in has ca-

as transmigrarunt, quas etiam nunc eorum posterius tenent, nomine nunc vitiatum, *Bavari*; superioribus sæculis *Bojoarii*, & *Bojuvarii* dicti. Reliqua opida fuere, *Abusena*, *Abensperg*: *Guntia*, *Guntzsperg*: *Campodunum*, *Kempton*: *Abudiacum*, *Fuessen*, *Ihnisca*, *Munchen*.

C A P. V.

De fluviis, silvis ac montibus
Germania.

Celebriores Germaniæ fluvii, iidemque navigiorum capaces sunt: Oceanum petentes; *Rhenus*; secundus claritudine Europæ: quilacum *Brigantium*, vulgo *der Bodensee*, transiens, recepit *Nicum*, vulgo *der Necker*; & *Mœnum*, vulgo *der Meyn*; *Luppiamque*, vulgo *die Lippe*. Hinc *Amisus* sive *Amisia*, vulgo *die Ems*; *Vilurgis*, *die Weser*; superiore sui parte *die Werre*. Inde *Albis*, nunc vulgo *die Elbe*; *Salam*, vulgo *die Sale*, una secum devehit. In sinum *Codanum* sese effundunt; *Chalusus* sive *Trava*, vulgo *die Trave*: *Vidarus*, antea *Suevus*, & *Plinio Guttalus* dictus, vulgo nunc *die Oder*. *Vistula* sive *Vistillus*, *die Weixel*. At *Danubius*, vulgo *die Donaw* & *Danaw*, omnium Europæ maximus, à dextra ripa ex *Vindelicia Lichum*, vulgo *die Lech*,

& Ænum, vulgo *der In*, à læva Navam, vulgo *die Nabe*, & Marum, *die March*, in Pontum Euxinum defert.

Sylvarum Romanis monumentis celebratæ sunt; Hercinia, totam fere olim Germaniam occupans; proprie tamen sic circum Bojohæmum appellata; vulgo nunc, *der Bohaymer wald*. Bacenis, quæ & Semana, vulgo nunc in Brunswicensi Ducatu *der Harz*, antiquam Herciniæ memoriam servans. Gabreta, vulgo *der Döringer-waldt*. Luna, inter Moraviam, Poloniam & Hungariam. Martiana, seu forte rectius Hartiana, nunc *der Schwartzwaat*. Cæsia ad dextram Luppiaë amnis ripam, haud procul Vesalia.

Montium nobilissimum jugum Hercinicum, Bojohæmum cingens, qui & Subdiri montes. Dein Abnoba in Ducatu Wittenburgensi circa Danubii Nicrique fonteis. Taunus, ex adverso Moguntiaci, vulgo *der Hayrich*. Rhætico, ex adverso Bonnæ, *das Siebenbirge*. Meliobocus in Brunswicensi Ducatu, apud Semanam Silvam, vulgo *der Blockesberg*.

CAP. VI.

De incolis Germaniæ.

DE origine gentis Germanorum, multi hoc nostro sæculo, multa fabulari sunt, nugatque Germani scriptores. Antiquus juxta & gravis in primis auctor Romanus Tacitus, in libro quem de hac gente conscripsit: *Celebrant (inquit) carminibus antiquis, (quod unum apud illos memoria & annuum genus est) Tuitnem Deum, terræ dicitur, & filium Mannum, originem gentis conditorisque.* Mannus hic erat Adam, Theut vero, sive Tuit, ipse Deus rerum omnium auctor, qui è terra condidit firmavitque primum hominem, Germanis *Man*, Hebræis *Adam* dictam. ab hujus igitur *Theut* nomine tota gens sibi nomen adscivit, *Theutisci*, sive variante Dialecto, à *Tuit*, *Tuitisci*. vulgo *die Teutische & Duytsche*. Unam eandemque linguam antiquissimis temporibus fuisse per universam Hispaniam, Galliam, Britannicas insulas, Germaniam & Illyricum, omnisque has nationes in universum Græcis dictos fuisse Celtas, supra in descriptione Galliæ dictum. Cæsar in Comm. de Bell. Gall. Gallos ait, à *Dite* patre se

prognatos prædicasse: quem illi haud dubie
 intellexerunt eundem *Tuitonem* Germanum:
 quando Lucanus illorum Deum *Teutamem*
 memorat. Eundem vero *Teutamem* Mer-
 curium coluisse Hispanos, auctor est Livi-
 us. Ex hoc igitur argumento, simulque
 ex illo de lingua Celtica, colligere licet
 omnes prædictas quinque nationes uno
 vocabulo olim dictas fuisse *Teutiscos*, *die*
Teutische. *Aschenazem* Noachi prone-
 potem ab urbe Babylone in dispersione
 gentium huc deduxisse suos, alibi demon-
 stratum est. Hinc postmodum Hebræ-
 is semper gens Germanorum dicta fuit
Askenazim. Cæterum, nationes nonnul-
 las jam antiquissimis temporibus à Germa-
 nia in Gallias commigrasse, Gallos in Ger-
 maniam transgressos, tradunt apud Ro-
 manos maximè Cæsar & Tacitus. Hel-
 vetii inter Danubium, Rhenum & Mœ-
 num. *Bojohæmum*que, loca tenuere: ip-
 sum *Bojohæmum* *Boji*; unde nomen regi-
 oni. Posterioribus sæculis quum Ger-
 manorum diversæ nationes, Gothii, Bur-
 gundi, Rugii, Vandali, Longobardi, Mar-
 comanni, Quadi, alii in Italiam, in Gal-
 liam alii & Hispaniam, proficiscerentur;
 contermina olim trans *Vistulam* gens
Venedi, sive *Vinidi*, quæ iidem & *Slavi*,
 magnam Germaniæ partem occupant,
 ad

ad Albim usque. hinc crebra in Silesia, Lusacia, Misnia, Marchia Brandeburgensi, Meckelburgensi Ducatu, ac Pomerania, Slavonica urbium, castellorum ac vicorum nomina. Gens ipsa adhuc incolit totum Bojohannum atq; Moraviam, Lusaciæ item agros magna ex parte.

CAP. VII.

Quota pars Germaniæ subjecta fuerit Imperio Romano.

AT operæ pretium fuerit, antequam ad hæc nostra sæcula pergam, primum indicasse, quota pars olim Germaniæ Romanorum armis debellata fuerit. Primi igitur Germanorum Romanis nomen suum dederunt, armæque noscenda, Cimbri atque Teutoni, ultro Galliam Italianque parentes: quos C. Marius partim in Gallia, partim in Italia sub ipsis Alpibus vicit. Cæsar post hinc, dum Gallia domita Rhenum transgressus Germanos irritavit, perpetuum Romanis bellum cum Germanorum gente concitavit. Reliqua omnia, quocunque arma tulerunt, prona illis fuerunt. Germanos ingentibus sæpe exercitibus triumphatos magis, quam victos, ipsimet Romæ

Romanorum fatentur scriptores. At quanta pars horum armis tot sæcula Germaniam petentibus perdomita fuit? Maximis equidem ipsorum Romanorum cladibus debellati fuerunt populi Rhenum inter & Albi, Augusti Tiberique auspiciis: at post hos nihil sub imperio suo retinuerunt, nisi Rheno proximos Frisios, Usipios, Tencteros, Juhones, Mattiacos, & his conterminos Alemannos, qui tamen non origine Germani, sed Galli fuerunt, ut supra dixi. Sed & hi mox circa annum Christi CC. rebellant, Galliamque crebris incursionibus vexarunt, quo tempore quoque natum Francorum nomen: quod sibi omnes populi inter Rhenum Albi que incolentes, in unum corpus congressi, novum à liberatis argumento imposuerunt; protinus & ipsi Galliam crebris incursionibus depopulantes. Reliqua ultra Albi Danubiūque Germania intacta semper mansit: quæ & ipsa postmodum Suevis, ut supra dixi, Gothicis, Burgundis, Vandalis & Longobardis, aliisque nationibus emissis, ultro Romanorum imperium petiit, totūque propemodum occupavit. Marcomanni & Quadi Danubii accolæ, iam inde à M. Antonini Imperio, Vindeliciam, Noricum & Pannoniam Romanorum provincias, petere

cœpe-

cœperunt. Nec ante Martia hæc Germanorum gens quievit, donec toto Romano Imperio per varias provincias occupato, ipsum tandem Imperii nomen decusque in fines suos pertraheret.

C A P. VIII.

De variis Germaniæ Regnis, ac novissima ejus divisione.

CÆterum, liberis olim rebuspubl. Germani, inter Rhenum, Danubium, Vistulam & sinum Codanum, egerunt. principes tamen plerique suos habuere: quos falso nomine sæpe Reges vocant Romani. Ultra sinum Codanum duo fuere jam inde ingentia regna, Sitionum in Norvegia, & Sueonum in Suedia: quæ etiam nunc durant: nisi quod Norvegiorum imperium translatum est ad Danos. His postea accesserunt Czechorum in Bojohæmo & Polonorum ad Vistulam amnem. At Saxonum, Daringorum, Francorum Orientalium, Suevorum ad fontes Danubii, ac Bojoariorum, quæ iisdem fere tempestatibus orta fuerant, circa Caroli M. tempora abolita sunt. Hic tandem Romanorum Imperio in Germaniam delato, in varias provincias atque

Ducatus eam dividit ; Norvegia , Suedia ,
 Daniæque parte , trans mare Suevicum ,
 ac Polonia cis Vistulam , jam tum à Ger-
 mania avulsus. Hinc Germania in du-
 as partes , id est , in superiorem & infe-
 riorem , divisa est. In superiore sunt re-
 giones istæ : Helvetia , Alsatia , Suevia , Wir-
 tenbergensis Ducatus , Bavaria , Franco-
 nia , sive Francia Orientalis , Palatina-
 tus Rheni , Bojohænum , Moravia , Au-
 stria , Stiria , Carinthia , Carnioia , Tiro-
 lis. In Inferiore , præter XVII provin-
 cias , quas vulgari nunc vocabulo vocant
Belgium , sunt Leodicensis Episcopatus ;
 Lotharingia , Juliacensis Ducatus , Coloni-
 ensis , Treverensis , Mogunticensis Archie-
 piscopus ; Clivia , Westfalia , Hassia , Durin-
 gia , Saxonia , Misnia , Lusatia , Silesia , Mara-
 chia Brandeburgensis , Pomerania Me-
 chelburgensis Ducatus , Holsatia . Hel-
 vetii , postquam Idccc prope annis in
 Germania , ac novissime sub Germano-
 rum Imperio computati essent , jugo tan-
 dem imperii excusso , ccxx circiter annos
 libere agunt. Cæterum , Othone III
 imperante , (ut vulgaris opinio est) in-
 ter Germaniæ Principes conventum at-
 que decretum fuit , ne quis , nisi Germa-
 nici nominis Princeps Rom. Imperator
 crearetur. Atque cum Septemviri con-
 stituti

stituti, quibus obeligendi Imperatorem potestatem Electorum nomen inditum. Horum tres Ecclesiastici, iidemque Archiepiscopi, Archicancellarii S. Imperii; Primus, Moguntiacus in Germania: Secundus, Coloniensis in Italia: Tertius, Treverensis in Gallia. Quatuor reliqui sunt seculares; Primus, Rex Bojohemiæ, pocillator: Secundus, Palatinus Rheni, dapifer: Tertius, Saxo, ensifer: Quartus, Marchio Brandenburgensis, cubicularius.

CAP. IX.

De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis.

Leodicensis Provincia, Gall. Liege, super. German. Lüttich, infer. Luyck.

Leodicensis provincia, quamvis Belgicis undique cincta, tamen ad S. Imperium spectat, Coloniensi Episcopo subiecta. Caput ejus est Leodicum, urbs ampla & superba, magnificiis edificiis instructa; ob amœnitatem deliciasque varias *Paradisus sacerdotum* nuncupata. Huy, nitidum cum arce opidum. Bullion, sui quondam juris Ducatus; nunc Leodicensi Episcopo subiectus; arcem habet ejus nominis munitissimam,

Duca

Ducatus Juliacenſis , *Gulich.*

Caput Ducatus Juliacenſis, quod ei nomen dedit, eſt Juliacum, opidum antiquum atque munitum. In Juliacenſi agro ſita eſt urbs Aquæ Grani, ſive, ut vulgo uſurpatur, Aquis granum; German. ſuper. *Aach*, inferioribus *Aken*, Gallis *Aix* dicta; ſaluberrimis calidarum aquarum fontibus; Caroli M. primi Germanorum Imperatoris aula ac ſepulchro inſignis. Mos erat olim, Imperatores heic inauguraré ſub corona ferrea in templo pendente.

Coloniensis Archiepiſcopatus.

Coloniensis Diœceſis veterum Ubiorum ad utrâmq; Rheni ripam ſedes olim fuit. Ipa ſa urbs Colonia Agrippinenſis, ſeu, ut vulgo uſurpatur, *Colonia Agrippina*, Ubiorum caput, à Colonia, Agrippinæ Claudii Imperatoris uxoris auſpiciis deducta, nomen cognomento traxit. Urbs nunc eſt Germanicarum maxima, Emporiûmq; ad Rhenum celeberrimum. Cæterum, libera eſt Imperii civitas. Bonna antiquum munitumque opidum, Archiepiſcopi Coloniensis, Electoris Imperii ſedes.

Lotharingia , Lotharingen.

Lotharingæ Ducatus à Lothario, Caroli

roli. M. nepore, nomen accepit, caput ejus quondam fuit Divodurum Mediomatricorum, vulgo *Metz*, libera Imperii civitas: at nunc Gallia Rex eam tenet; unacum Viroduno, *Verdun*; & Tullo, *Toul*. Nansium, vulgo *Nansy*, sedes nunc ducum & caput provinciæ, egregia munitaque urbs.

Austrasia, Westrych.

Austrasia complectitur Diœceses Treverensem & Moguntinam; item Ducatum Bipontinum, vulgo *Zweybrucken*, Comitatusque, *Sarbrucken*, *Leyningen*, *Bisich*.

Treverensis Archiepiscopus caput est Augusta Treverorum, vulgo *Trier*, Gallis *Treves*: urbs antiquitatem suam præ se ferens. Confluentes *Coblentz*, urbs ad Rheni Mosellaque confluentes posita, haud exigui est momenti. Vetillicum, *Wulich*, Treverensis Archiepiscopi atque Electoris sedes.

Moguntini Archiepiscopus caput est Moguntiacum, sive Moguntia, *Metz*, urbs inter præclaras Germaniæ computata. At sedes Archiepiscopi Electorisque est trans Rhenum in Germánico solo, *Aschiburgii*, *Ascheburg*. Sūt præterea in Austrasia liberæ Imperii urbes; *Wormatia*, vulgo *Wormbs*; *Oppenheim*; & *Spira*, Juridico totius Imperii conventu clara; *Came-*

Cameram Imperialem vulgo vocant. *Frankenthal*, nitidissimum est à Belgis excultum opidum, Electori Palatino subditum.

Alsatia, Elsas.

Alsatia Austriacæ ditionis, in duos Langraviatus, superiorem & inferiorem divisa est. In superiori opida sunt Colmarii, Selestadium, Rufacum, haud ignobilia. Inferior habet; Tabernas, vulgo *Zabern*; & Hagenoam. Argentoratum in eodem tractu, vulgo *Straßburg*, in clarissimis Germaniæ civitatibus. turris, quæ est ad Cathedralem Ecclesiam, mirifica & magnifica structura; item armamentario instructissimo maxime insignis est.

Montbeliard.

Est in confiniis Alsatia ac Burgundiæ Comitatus *Montbeliard*, German. *Mumpelgard*, Wirtenbergensi Duci subiectus. opidum *Montbeliard* tutissimo munimento clarum est.

CAP. X.

*Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni,
Brisigavia, Brisgaw.*

PRIMA trans Rhenum est Brisigavia regio, Elsatia quondam pars. Caput hujus Provinciae est Friburgium, splendida atque amœna urbs; secunda est Brisiacum, *Brisach*.

Suevia, Schwaben.

Suevia, vastæ quondam illius gentis exiguæ reliquæ, ad supremam Danubii partem constitit. Urbium hujus Ducatus prima est Augusta Vindelicorum, *Augsburg*, opulentissimum Emporium: urbs splendida in primis & magnifica, munitiōne tuta, libera Imperii civitas. Ulma, munitissima & ipsa simulque ditissima Imperii civitas, ædificiorum splendore facile finitimas præstat. Reliqua loca nobiliora sunt; *Nordlingen, Memmingen, Lindaw, Füssen, Rotveil*, ubi Juridicus Imperii conventus est.

Wirtenbergenfis Ducatus.

Wirtenbergenfis Ducatus, ab arce Wirtenber

temberga cognominatus, pars erat Sueviæ; at quum nuper Ducatus factus sit provincia seorsim censetur. Urbes inibi claræ sunt, *Canstatt*, mercatu celebris, *Stuttgart*, Ducum sedes Rotenburgium; quæque reliquas antestat, *Tubinga*.

Frantonia, sive Francia Orientalis,
Frauchenlandt.

Dux est, qui & Episcopus, cognomine Herbipolitanus, ab Herbipoli, vulgo *Würtzburg*, capite provinciæ, dictus. Urbs est inter primas præclara. At *Frankfurtum* ad ad *Mœnum* libera imperii civitas, celeberrimis totius Europæ, nedum Germaniæ, nundinis nobilitatur. *Bamberga* Episcopali dignitate celebris urbs, centrum Germaniæ obsidere videtur. Est in *Franconiensi* agro *Arx Ansbach*, *Marchionatus* titulo gaudens.

Palatinatus Rheni, die Pfaltz.

Franconiæ quondam pars, nunc *Palatinatus Rheni*, caput habet provinciæ *Heidelbergam*, eandem *Electorum Palatinorum* sedem. Ad confluentes *Rheni* *Nicri*que *Manhemium*, opidum munitissimum, provinciæ propugnaculum est. Est eodem tractu, inter *Elfatiam* & *Palatinatum*, *Marchionatus Badensis*, ab aquis totius Germaniæ

manix celeberrimis cognominatus. Sedes
Marchionis est Duclarum, opidum cum
arce

CAP. XI.

Palatinatus superior, Bavaria, Salisbur-
gensis Archiepiscopatus, Tirc-
lis Comitatus.

Nortgavia, *Norigaw*, qui & Palati-
natus Bavariæ, sive superior Pa-
latinatus, *die Ober-Pfaltz*.

NOimberga, *Nurnberg*, in confiniis
Franconiæ, Sueviæ, ac Bavariæ posita,
nullius soli esse cupit. Urbs est magnifica,
splendida, potens ac totius Germaniæ su-
perbissima. Caput Nortgaviæ nunc cen-
setur Amberga. *Neburg & Sultzbach*
Principium Palatinorum sunt sedes. Est
circa hæc loca Landtgraviatus *Leuchten-*
bergicus, cujus sedes *Pfreimtz*. Est & *E-*
gra, Eger, libera Imperii civitas. Item Co-
mitatus *Ellenbogen*, qui ad *Bojohæmiam*
spectat.

Bavaria, Baieren.

Bavariæ Ducatus dividitur in Superio-
rem & Inferiorem. hic ad ortum; ille ad
Occasum spectat. In superiori sunt urbes
claræ *Monacum, München*, Ducum sedes,
omnia

omnium Germanicarum pulcherrima. Secunda est Ingolstadtium : hanc Sequitur Frisinga. In inferiori Augusta Tiberii, quod nomen illi falso tribuerunt olim fabulosi Grammatici; alias Ratisbona dicta, vulgo *Regensburg*, comitiis imperii quæ heic haberi consueverunt, antiquitatem reliquias, & ponte prælongo clara. Reliquæ memoritu dignæ sunt, Patavium, vulgo *Passau*, *Landsbut*, *Straubing*.

Salisburgiensis Archiepiscopus.

Bavariæ pars est Salisburgiensis Archiepiscopus, cujus caput sedesque Archiepiscoporum. Salisburgium, *Salzburg*, urbs satis elegans.

Tirolis Comitatus.

Terioli, vulgo *Tyrol*, est arx, unde maximus Europæ Comitatus in ipsis Alpibus, in Germania Norici, in Italia Rhætiæ partem obtinens, nomen habet. Urbes claræ sunt, *Ænips*, vulgo *Innsbruck*, quondam Comitum, nunc Austriæ Archiducum in his oris sedes. Tridentum. Italis *Trento*, Germanis *Trient*, concilio Oecumenico clara. Bolzanum, mercatus non incelebris. Brixia etiam, vulgo *Brixem*, nobilis in hoc tractu Episcopus est.

C A P. XII.

*Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola,
Carinthia, Stiria & Austria.*

CROATIA, Marcha Vinidorum, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria superior, quia hodie domui Austriacæ parent, in Germania hodie censentur; quum olim Pannoniæ portiones fuerint.

Croatia, & Vinidorum Marchia.

Croatia, Germ. *Krabaten*, regni titulo decora, & Vinidorum Marchia, Germ. *Windisch Mark*: nihil in se habent memoratu dignum. Cæterum incolæ utriusque sunt Slavonici generis. In Vinidorum tamen Marchia sunt etiam Germani.

Carniola, Krain.

Caput hujus Ducatus est opidum *Lubiacum*, *Laubach*, & *Lubiana* dictum. *Krainburg* locus est munitissimus. *Celeia*, *Cilly*, Comitatus titulo insignitur. Cæterum incolæ partim sunt Germani, partim Slavi,

Carinthia, Kernten.

Ducatus hic Stiria Ducatui conjunctus;
urbes

urbes insigniores habet, *Villach, Claghensfurt,*
 Ducum quondam sedem; *Volckmarck, S.*
Veit, Fudenburg.

Stiria, *Steirmarke.*

Dividitur Stiria in superiorem atque inferioriorem. In hac caput totius Stiriaë & sedes Archiducum Austriacorum, est *Grätz*, *Gräts* admodum magnifica. Sunt præterea celebres, *Rackelspurg, Pettaw, Marburg*: *Kermend, & Canisla*, duo munitissima erant contra Turcarum irruptiones propugnacula; sed hoc jam superioribus annis Christianis ereptum est. In superiori Stiria urbs primaria est *Muripons, Pruck an der Mure.*

Austria, *Oesterreich.*

Unicus totius Europæ Archiducatus est Austria, in Superiorem ac inferiorem divisa. Inferior inter Danubium, *Bochæmiam*, & *Tejam* flumen sita urbem præcipuam habet *Krembs*. Superiorem, quæ inter Danubium & *Stiriam* posita, caput est *Vindoniana*, sive, ut vulgo usurpatur, *Vienna, Wien*; urbs magnifica ac splendida, tutissimum in his oris contra Turcarum irruptiones munimentum. *Lincium, Linz*, nobile est ad Danubium Emporium.

C A P. XIII.

Bojohæmia, Moravia, Silesia, Lusania.

BOjohæmia regnum, Germ. *Böh-*
imb, montibus ac sylvis, ceu munitissi-
 mo vallo undique cinctum, ab initio
 incoluere Germanorum quidam: qui-
 bus pulsis Boii, Gallica gens, obsederunt;
 noménque de suo regioni reliquerunt. Bo-
 jos pepulerunt Marcomanni, Germanica
 gens; hos, circa annum à nato Jesu ICL.
 Slavonica gens, quæ etiam nunc tenet,
 Bojohæmi, *die Bohmen*, a solo quod occu-
 parunt, Germanis dicti; at *Czechi* suo
 sibi patrio vocabulo nuncupantur. Prin-
 cipio adventus à ducibus populus regeba-
 tur; donec circa annum CLXXXVI. U-
 radislaus primus Bojohæmiæ Rex creatur.
 Hunc postea continua serie secuti sunt alii
 Reges, donec Regia stirpe prorsus extincta,
 ad Austriacam domum regnum devolutum
 est. Regio ipsa est omnium rerum ad usum
 vitæ humanæ necessarium fertilissima; ar-
 genti ærisq; metallis abundans, quibus in le-
 cis etiam auri sunt venæ. Urbium clarissima
 est Praga regni caput, Regnumq; sedes, to-
 tius Bojohæmiæ compendiu: urbs sane ma-
 gnificentissima, superbis ædificiis frequens,
 exteris

exteris nationibus adfluentissima. Secundum locum tenet *Pilsen*. Reliqua opida nobiliora sunt *Kralowihradetz*, Germanis *Königgratz*, *Kutnahora*, German. *Kuttenberg*; *Nympurck*, German. *Limburg*, *Tabor*, *Budicowice*, Germ. *Budeweis*; *Laný*, German. *Laun*; *Satetz*. German. *Satz*: *Litomierzitze*, Germ. *Leitmeritz*; *Chomutow*, Germ. *Commetaw*; *Thermæ Carolinæ Karlsbad*, saluberrimis aquis opidulum est celebratissimum.

Moravia, *Mähren*.

Sub *Bojohæmia* regno censentur *Moravia*, *Silesia* ac *Lusatia*. *Moravia* *Marchionatus* nomen habuit à flumine in *Danubium* exeunte, quod *Plinius* *Morum*, *Tacitus* *Marum* vocat. Gens incolit *Sclavonica*, Germanis *mista*. Urbium clarissima est *Olmütz*, Slavonice *Olomucc*; caput regionis, elegans ac dives. *Brin* & *Znaim* inter splendidissimas hæud postremæ. *Iglaw* & *Kremsier*, non negligenda opida.

Silesia, German. *Schlesinghen*,
& *Schlesien*.

Silesiæ ampla ac dives regio, sub *Ducatus* titulo *xvi*. *Principatus* in sese completitu; quorum nomina sunt *Breslaw*, *Glogan*,
Sagan,

Sagan, Schweinitz, Lignitz, Brieg, Neisse, Crossen, Teschen, Oppelen, Ratibor, Münsterberg, Troppe, Faur, Olse & Fägerndorff. Poloniæ regibus subiecta fuit primum uniuersa Silesia: postea circa annum 1300. in Bohæmiæ Regnum fidem se contulit, à quorum Imperio etiam nunc pendet. Urbium Princeps est Uratislavia, Bohæmis *Wratzlaw*, Germ. *Breslaw*; opulentissimum in his oris Emporium, splendida sane urbs, ac merito inter tres pulcherrimas Germaniæ (quarum alteræ Monacum & Lipsia) computata. Secunda ab hac est Glogovia cognomine Major. *Groofs Glogaw*. Sequuntur hinc Sagan, Schweinitz, Neisse, Lignitz, Brieg, Olaw, Oppelen, Troppaw, Teschen. Est præterea in his oris inter Bohæmiam & Silesiam, sui quondam juris Comitatus Glacensis, *Glatz*; cuius titulo, Comitum stirpe extincta, Bohæmiæ Rex nunc gaudet.

Lausatia, *Lausnitz*.

Silesiæ ab solis æstivi occasu contermina est Lusatia, Hexipolitano agro *die Sechsstätte*, à senario opidorum numero sic appellata clara. Nomina eorum sunt, *Bautzen*, *Gorlitz*, *Sittaw*, *Kamitz*, *Luben*, *Guben*, quorum tria priora satis lauta.

CAP. XIV.

*Marchia Brandenburgensis, Pomerania,
Meckeloburgium, Holsatia.*

Marchia Brandenburgensis.

REgio hæc est spatiosa, ingentibus silvis, lacubusque atque paludibus invia, ab opido Brandenburgio cognominata. Dividitur in duas potissimum parteis, Veterem ac Novam Marchiam. Veteris caput est *Brandeburg*. Novæ *Francofurtum* ad *Oderam*, celebris civitas mercatu nobilis. *Berlinum* in medio Provinciæ situm, sedes est Principium Electorum Brandenburgensium; urbs amœnissima. *Costrinum*, vulgo *Köstrjū*, mirando munimento nobile opidum. Alterum munimentum est *Spandauw*, prope *Berlinum*. Cætero *Crossen* Ducatus, qui antea in *Silesia* censebatur, nunc Marchionibus Brandenburgensibus paret.

Pomerania, Pomern.

Pomeraniæ Ducatus solo fertilissimo juxta litus maris *Codani* longo tractu expanditur, in septem parteis, quarum quæque Ducatus dignitate censeatur, divisus.

Nomina

Nomina Ducatum sunt *Wenden*, *Stetin*,
Gütschkow, *Wolgast*, *Vsedom*, *Rügen*, *Bart*.
Ex his *Rügen*, & *Vsedome* sunt *Iusulæ*.
Caput Pomeraniæ est *Stetinum*, urbs haud
exigui momenti, Emporiumque celebre.
Sequuntur *stralesond*, *Wolgast*, *Gripes-*
wold; *Wollin*, celeberrimum quondam in-
oris emporium: *Stargard*, *Colberg*, *Camin*,
Cöslin, *Stolpe*, opida nobilia.

Meckelburgiensis Ducatus

Meckelburgiensis Ducatus, quem vul-
gus Latinorum inepte *Magapolitanum* ad-
pellat, urbes habet claras *Lubecam*, *Lu-*
beck: *Rostochium*, *Rostock*; *Vismariam*,
Wismar. *Lubeca* opulentissima quondam
marique potentissima imperii civitas, nunc
etiam Suedicis Moscoviticisque commer-
ciis celeberrimum Emporium. Urbs est
ampla, splendida & magnifica.

Holsatia, *Holstein*.

Dividitur hæc regio in *Holsatiam* pro-
prie dictam, & *Ditmarsiam* ac *Slesovicen-*
sem Ducatum. *Ditmarsii*, *die Ditmersen*, li-
bera nuper gens, nunc sub Danorum Re-
gum imperio vicatim incolunt. Clarissi-
ma totius *Holsatiæ* urbs est *Hambur-*

G

gura

gum, opulentissimum ad Albim flumen Emporium, quo adverso, naves ex variis mundi partibus adpellunt. *Kiel*, item *Ecksforde*, & *Husem*, nitida opida portusque celebres. In mediterraneis sunt *Flenzburg*, *Rensburg*, & *Slesvick*; huic contigua fere arx *Gottorp*, ducum sedes est.

CAP. XV.

Luneburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Mortanus Ducatus.

Luneburgensis Ducatus.

Ducatus hic cognominatur à capite suo *Luneburgio*, *Luneburg* urbe lautissima, salis fontibus maxime clara. *Cella*, *Cell*, Ducum sedes est *Danneberga*, Comitatus titulo decorata.

Bremensis Archiepiscopatus.

Bremensis Archiepiscopatus caput *Brema* est, *Bremen*, civitas egregia & magnifica, Emporiumque haud ignobile, *Vilurgi* fluvio navium appulsum accommodante. *Stade*, opidum prope *Albim*, Anglorum,
qui

qui per universam Germaniam pannis negotiantur, celebre nuper fuit Emporium. *Worde*, sive *Bremerforde*, arx cum vico, Archiepiscoporum Bremensium sedes est.

Frisia Orientalis.

Frisia Orientalis, *Oost-Friesland*. alio nomine Comitatus Embdanus nuncupatur, à capite suo Emda, *Emden*; urbe haud equidem amplà; at portu celeberrimo. Auricum, *Aurick*, Comitum sedes est.

Westfalia, Westfalen.

Westfalia satis ampla regio, gregibus quàm hominibus alendis benignior est; silvis horrida ac plaudibus crebris fœda, veterem illam Germaniam referre videtur. Episcopatibus & Comitatibus frequentibus distinguitur. Episcopatus sunt; *Monasteriensis*, *Paderbornensis*, *Mindensis*, *Osnabrugensis*, *Verdensis*. Monasterium, *Munster*; caput totius *Westfalix*, nobilis & magnifica civitas, in amœnissimis agris sita annis superioribus Anabaptistarum lymphatico regno celebris. Secunda à Monasterio *Westfallicarum* est *Susatum*, *Soest*, nulla re, quam amplitudine sua clara. Deinde *Tremonia*, *Dortmund*, *Minden*,

Osenbrugge, Paderborn, cultorum frequentes sunt urbes. Comitatus nobiliores sunt *Marck, Oldenburg, Delmenhorst, Benhem, Arnsberg, Lingen, Teckelenburg, Waldeck, &c.* *Lingen* opidum est munitissimum.

Clivia, Cleve.

Clivia, ad utrámque Rheni ripam porrecta, à *Clivis*, capite totius Ducatus, cognominatur: junctáque est *Juliacensi* Ducatui. Colles sive *Clivi*, in quibus condita, nomen urbi præbuisse, vulgo putantur. At clarissima omnium est *Vesalia Wesel*, secunda *Emeriacum, Emerick; Santen*, antiquitatum Romanarum reliquiis priscam originem claritatéque indicat. *Móurs* Comitatus titulo insignitum opidum, munimine maxime clarum est.

Montensis Ducatus.

Montensis Ducatus *Clivensi* Ducatui conterminus est, vulgo *Berg*, cujus caput *Düsseldorf*, opidum cum arce, Ducum *Juhaci, Cliviæ & Bergæ* sedes.

C A P. XVI.

*Hassia, Wetteravia, Buchovia,
Thuringia.
Hassia, Hessen.*

HASSIA Landegraviatus, Comitatus in se habet nobiles hos, *Zigenhaim*, & *Nidda*; caput provinciæ est Castellum *Cattorum*, sive, ut vulgo nunc usurpatur, *Cassella*, *Cassel*; lauta sine civitas cum splendida arce, Landgraviorum sedes. Secunda est *Marpurgium*, literarum studiis maxime clara. *Giesßen* munitissimum totius Provinciæ opidum.

Wetteravia, Wetteraw.

Inter Hassiam ac Rhenum fluvium est *Wetteravia*, regio, quam maxime nobilitat nobilissimus Comitatus *Nassovicus*; unde decus illud, gentis *Belgicæ* fœderatæ munimen ac gloria, **PRINCEPS MAURITIUS** originem ducet.

Buchovia, Buchow.

Inter Hassiam, Franconiam atque *Thuringiam* media sita est regio *Buchovia*, cuius

caput *Fulda*, opidum celebre, præstantissima Europæ, nedum Germaniæ, Abbatia insignitum.

Thuringia, *Düringen*.

Thuringiæ Landgraviatus omnium nobilissimus, inter Salam Visurgimque amneis protensus familiæ Saxoniciæ paret. Caput regionis est *Erfordia*, *Erfurt*, ingens urbs, & quasi compendium totius provinciæ. Academia quondam clara: & *Vinaria*, *Weimar* Principum sedes; urbs est amœnissima. *Gothacum* diruta arce *Grimmenstoyu*, Augusti Electoris obsidio arcisque everfione clara est. *Fena* Musarum est domicilium. *Isenacum*, *Eisenach*, Ducum sedes est.

Præterea est in Hac provincia Ducatus *Coburgiensis*, cuius caput *Coburgium*, urbs cum egregia arce, Ducum sede. Item Comitatus *Swartzeburgiensis*, cuius caput *Arnstat*, haud spernendum opidum.

C A P. XVII.

Misnia, *Saxonia*, *Brunsvicensis Ducatus*,
Misnia, *Meiser*.

Misniæ Marchionatus, Ducum Saxoniæ domicilium, agro amœnissimo, argenti venis

venis ditissima, urbibus splendidissima est regio. Urbium quondam prima erat Misna ad Albim amnem sita, unde Provinciae nomen; at nunc clarissima omnium est Lipsia, *Leipzig*, haud ita magna, verum ædificiorum nitorem, incolarum mores, agræ circumjectæ amœnitatem si spectes, nihil adeo festivum in tota Germania reperiri posse credas; nundinis quæ hic ter in anno habentur, post Francofurtum ad Mœnum, celeberrima. major est Noviburgium, *Naumburg*, at minus splendida, & ipsa nundinis celebris. *Dreida*, *Dresden*, urbs est cum arce magnificentissima, Ducum Electorum sedes. Celebrantur hic maxime pons super Albim, Stabulum equorum, armamentarium, & quod incolæ vœcant *die Kunstkammer*; ubi notatu digna visuntur plurima. *Freiberg*, *Annaberg*, *Marienberg*, argenti metallis fœcunda opida, *Weissfels*, *Zwick*, *Zeit*, *Chemnitz*, *Torga*, *Jochims thal*, haud contemnenda opida, quorum postremum est dum regni Bojohæmiæ. Est præterea in Misnico agro Principatus Snebergenis, ab opido arcæque *Schneberg*, cognominatus; cui conjunctus est Comitatus *Henneburgensis*. *Altenburgium* Ducum sedes est. Misnicæ etiam ditionis est *Voytlandia*, cujus caput est opidum *Hoff*, satis nobile.

Saxonia, Sachsen.

Saxoniae Ducatus ad utramque Albis fluvii ripam est, in varias ditiones discerptus. Urbium clarissima, amplissimaque est Magdeburgium, *Meyburg*, Burchigrauiatus S. Imperii, & Archiepiscopatus titulo maxime insignis.

Wutenberga opidum nitidum ac munitum, Ducum Saxoniae quondam sedes, Martini Lutheri Theologica professione maxime clara. *Halla*, vulgo *Hall in Sachsen*, elegans urbs, salis coctione maxime celebris. Est in Saxonia, sui juris Principatus Anhaltinus, ab arce *Anhalt* ita conominatus, huic subsunt duo Comitatus, *Ascanien* & *Barby*, Baronatusque *Bernburg*. *Dessau*, Principum sedes, urbs est lauta. hac quidem maior est *Servesta*, *Zerbst*, at minus polita. Est in eadem Saxonia clarissimus omnium Comitatus Mansfeldicus, ab opido *Mansfeld* denominatus, quatuor alios intra se Comitatus includens.

Brunsvicensis Ducatus; *Brunswick*.

Caput est, unde Ducatui nomen *Brunsvicum* libertate imperii fruens; urbs dives ac probe munita, fortissima contra Ducum Brunsvicentium crebras obsidiones defensione maxime nobilis. Secundum locum

locum obtinet *Halberstadium*, inde *Hildesheim*, *Hannover*, *Goslar*, *Helmstad*, haud spernenda opida. *Wolfsbüttel*, arce munitissima, Ducum sedes est.

C A P. XVIII.

*De Archiepiscopatibus & Academiis
Germaniæ.*

ARchiepiscopus in Germania sunt 7. Moguntinus, Coloniensis, Treverensis, Magdeburgiensis, Salisburgiensis, Bremensis, & Pragensis. Episcopatum in tam vasta regione incertus est numerus. Præcipui sunt: Herbipolitanus, Bambergensis, Argentoratensis, Spirensis, Leodicensis, Monasteriensis, Paderbornensis, Hildesheimensis, Mindensis, Osna-brugiensis, Verdensis, Halberstadiensis, Halensis in Saxonia, Uratislaviensis.

Academiæ illustres sunt; Basileæ, Frisburgi in Brisgavia, Argentorati, Heidelbergæ, Tubingæ, Ingolstadii, Altorfensis. Pragæ, Viennæ, Francofurti ad Oderam, Gripswoldiæ, Rostochii, Helmstadii, Wittembergæ, Lipsiæ, Jenæ, Erfordiæ, Marpurgii, Giesæ, Coloniæ.

C A P.

CAP. XIX.

Dania Regnum.

DANIA nomen habet à Danis, sive Codanis populis. qui & Teutoni olim dicti fuere. Codano sinu sive mari Suetico, in plures secatur portiones. Partem ejus eis sinum in Germaniæ continenti sitam, Cimbricam peninsulam Romanam vocitatum, ante diximus. Cimbri ab initio incoluere: postea Jutæ, unde regioni nomen in hunc usque diem *Futlandt*, præter unum opidum *Flensborg*, nihil clarum habens. Alteram partem, trans sinum sitam, veteres insulam putarunt esse, nomine Scandinaviam, sive Scandiã; at continentem esse, una cum Suedia & Norvagia, satis nunc constat. Dividitur in tres partes; *Holland*, & *Scanen* & *Bleicking*. Urbes in ea, seu potius opidula, litori prætensa, sunt *Elleboge*, *Landskroon*, & *Elzenborg*, freto Danico, quod vulgo dicitur *der Sondt*, appositum. In mediterraneis est *Londen*, Archiepiscopali sed edecoratum. Tertia pars regni in insulis dispersa medium situm obtinet. In his Codanonia, ab ipsis incolis Codanis, qui alio nomine fuere Teutoni, veteribus sic dicta, nunc *See'andia*

dia, ut magnitudine sic fecunditate alias antestat. In hac totius regni caput Hafnia vulgo incolis *Copenhafen*, & *Copinhafen*. German. *Copenhagen* & *Kopenhagen*, celebre Emporium Regumque sedes. *Elsenöre* celebris ad dictum fretum naviam appulsu locus est: hic namque vestigal Regibus à transeuntibus navibus penditur. Contigua est splendidissima & munitissima arx *Cronenburg*, contra vim ex Oceano vel ipso sinu irruentium extracta. In Mediterraneis est *Rotshol*, dives quondam urbs, nunc opidum Regnum sepulchris clarum. *Fredrichsberg*, arx in amœnissimo agro condita, Regnum secessibus frequenter.

Est præterea in hoc siuu insula *Bornholm*, hæcque multo major Gothia, vulgo *Gotlandt*, saxo albo ad exeruenda ædificia utilis, utraque, Danicæ regno submissa.

C A P. XX.

Norvagia, Finnómarchia, Islandia, Gronlandia, Frieslandia.

N O R V A G I A.

NORVAGIA, vulgo incolis *Norrige*, & contractè *Norge*; Germ. *Noortvuegen*, & *Norve*

Norwegen, (Timæo apud Plinium *Nerigon*, qui insulam omnium Septemtrionalium maximam falso credidit) nomen à situ accepit : quippe *Nort Germ.* est quod Latinis Septentrio. Sevone monte Orientale ejus latus, Meridionale situs Codani faucibus è Oceano, Occiduum eodem Oceano clauditur : à Septemtrione Finnomarchia ei obtenditur. Terra ipsa vasta, sed maxime aspera, saxoque sterili aut sylvis ingentibus horrida. Antiquissimi Sitones incoluisse traduntur. Postmodo potens Norvagiæ in Danos etiam & Frisios imperium fuit : at nunc ipsi Daniæ regibus parent. Urbes in ea sunt, *Nidrosia*, vulgo *Drunthem*, caput regni, Regumque quondam sedes, ubi superbissimi templi totius Septemtrionis rudera visuntur. *Bergi*, vulgo *Bergen*, celeberrimum in his oris Emporium, prædicto Timæo pro insula memoratur. Hinc est *Ansto* sive *Opslo*, haud ignobile Emporium.

Finnorum Marchia.

Norvagiæ ab Septemtrionibus continuatur Finnomarchia satis ampla & ipsa regio, duobus diversis imperiis in duas partes distracta. Pars Meridionalis Daniæ:
Septem-

Septentrionalis Suediæ regno subiecta est.

Islandia.

A Norvagiæ littore in occasum versus ad CL. mil. German. navigantibus occurrit in Oceano Hyperboreo insula Britannicarum olim ultima, Thule; vulgo nunc *Islandi*, ab immensis frigoribus & perpetua glacie, quibus damnata est, sic dicta; magnitudine sua, Melitæis catellis, & monte Hecla, perpetuum ignem eructante, maxime clara; De cætero Daniæ regibus subiecta.

Gronia

Islandiæ ab occasu æstivo proxime obiacet Gronia, vulgo *Groenland*: immenso terrarum spatio, incertum insula an continens terra sit cum Americæ terris; quibus propinquior longe quàm Europæ. Imperium in litora hætenus cognita sibi vendicârunt Daniæ Reges. Balænarum captura regio maxime nobilitatur.

Friezandia.

A meridie eidem Islandiæ opposita est insula *Frieislandi*; & ipsa à frigoribus ac perpetua fere hieme nomen habens, nulla re alia Regibus Angliæ quibus paret; quàm piscium captura utilis.

CAP. XXI.

*Suedia, Botnia, Scrickfinnia, Lappia,
Finnia.*

SUE D I A.

AT in Continenti rursus Norvagiæ Daniæque regnis jungitur Suedia, continua certaque serie antiquissimum in orbe terrarum regnum; quod semper Suiones five Sueones incolere. Clauditur ab Ortu, Finnico sinu, Codanóque mari; à Meridie, Daniæ confinio: ab Occasu, Sevonis immensi montis jugo à Norvagia submoveretur: à Septentrione est Botnia. Pars regi Australis antiquo nomine Guthia, vulgo *Gutlandi* vocatur, reliquis partibus longe celebrior lætiórque. Caput regni universi Regumque sedes est *Stockholme*; urbs posita in stagnis marinis, palis superstructa; unde etiam nomen traxit, natura operibusque munitissima, Emporiumque celeberrimum. Secunda est *Vpsalia*; Academia Archiepiscopatúque insignis. *Calmar* in confiniis Daniæ, cum arce validissima, urbs est satis magna, portusque celebris. Est item *Nicopen*, munitum opidum Emporiumque clarum.

Botnia

Botnia.

Botniam sinus Botnicus in duas secat partes, Orientalem & Occidentalem. Nihil in ea notatu dignum præter Emporium *Torniam*, ad intimum sinus recessum situm.

Scrickfinnia.

Supra Botniam Scrickfinni sive Scritfinni, incolunt, una cum Botnis, Suediæ regibus subjecti.

Lappia.

Hinc versus Orientem in extremo veteris Germaniæ angulo Lappia, vulgo *Lappeuland*, & incolæ ejus Germanis *Lappen*, Russis *Lappi*; in duo genera distincti. Occidentales Suediæ regibus parent. Orientales Russico vocabulo *Dickiloppi*, id est, feri Lappones, magno Molcoviæ Duci subjeæi sunt.

Finnia.

Infra Lappiam Botniámque versus Meridiem est Finnia, inter Botnicum Finnicumque sinum posita. Plinio Fenningia, (qui insulam esse credidit) vulgo nunc *Finland*, dicta; haud parva Suedici imperii portio

portio, fertilis arvis, pacis que letæ. Urbium clarissimæ sunt *Albo* Episcopalis sedes, ac *Viburgium* in intimo sinus Finnicij recessu nobile Emporium.

CAP. XXII.

De Italia & variis ejus nominibus.

Explicatis veteris novæque Germaniæ partibus, commodissimus nunc videtur locus, à Septentrionibus versus meridiem pedem referre, ac transgressis hinc Alpium jugis Italiam introspicere. Quin pigear, quæ omnium dignitate prima erat, eam posteriore loco dici: quidpe terra olim fuit omnium terrarum alumna simul & parens; divina providentia electa, quæ sparsa congregaret imperia, ritusque molliret; & tot populorum discordes feræque linguas sermonis commercio contraheret ad colloquia & humanitatem homini dare; breviterque una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Jam vero locorum salubritatem, cœli temperiem, aprica collium, opaca nemorum, tantam frugum & vitium olearumque fertilitatem, pecorum fecunditatem, tam innocuos saltus, tot munifica silvarum genera, tot lacus, tot annuum fontiumque ubertatem,

tem, colonias tam frequenteis, tam ad-
 fiduam novarum urbium gratiam, tam
 clarum decus veterum opidorum, viro-
 rum denique ingenia, mores ac ritus, lin-
 guaque ac manu res gestas si reputes; nihil
 toto orbe terrarum commemores quod hu-
 ic conferri, nedum præferri, queat.

Nomen unde sortita sit, varie au-
 res tradunt. alii quidpe à bobus, quo-
 rum magnitudine pulchritudinèque fœ-
 cunda est, vocitatam Italiam existimant:
 nam Ἰταλὸς veteri sua lingua dixisse Græ-
 cos, quos Latini Tauros; alii verius ab
 Italo, Rege Sicularum, qui primum a-
 grum Sabinorum & Latium incoluere,
 hanc terrarum partem adpellatum tradunt
Italiam: quod postea nomen in totam
 terram, inter Alpeis & Siculum fre-
 tum, transit. Hesperia etiam dicta fuit
 Græcis, à vespertino sidere Hespero; quia
 illis in occasum sita erat. Saturnia, Aus-
 onia, Oenotria, Latium, quanquam ab anti-
 quissimis Græcis, postea etiam à Latinis
 poëtis pro universa Italia ponantur, par-
 tium duntaxat fuere nomina.

Cæterum natura Imperio Romano præ-
 spiciens, mari Supero Inferoque & altissi-
 mis Alpium jugis, ceu firmissimo vallo,
 fosaque latissima totam undique cinxit.

Terminos igitur habet à Septemtri-
 onibus

onibus Alpes; ab ortu Arsiam Histriæ flumen & mare Superum, qui & Adriaticus finus dicitur; à Meridie mare Infernum sive Tuscum; ab occasu iterum Alps & Varum amnem.

Longitudo ejus summa est ab Alpino sine Augustæ Prætoris, quæ vulgo nunc *Aosta*, per urbem Romam Capuamque mediante cursu ad Rhegium opidum & Leucopetram promontorium, quod vulgo *Capo del P Arme*, millium passuum Idccc, id est, mil. Germ. ccxxv. Latitudo varia est, at subter Alpes millium passuum, IdLx, id est, mil. Germ. cXL. medio cursu inter Anconam & ostia Tiberina millia passuum cxxxvi, id est, mil. German. xxxvi. Veteres querno folio eam assimilârunt, at nostri ævi homines cruri humano.

CAP. XXIII.

De Divisione veteris Italiæ.

Divisa fuit olim Italia aliter a' iis subinde temporibus; prout gentium migrationes finitumque commutationes factæ sunt. Nos eam maxime divisionem sequemur, quæ subprimis Romanorum Imperatoribus fuit.

Postquam Gallorum inter Oceanum, Rhenum, Alpes, Internum mare & Pyrenæos

nos montes incolentium, ingens multitudo, variazque nationes trans Alpeis profectæ, eam Italiæ partem obsederunt, quæ inter Alpeis & Apenninum ad Æsum usque flumen, prope Anconam porrecta est; **GALLIA** hæc Romanis dicta est **ITALICA**: item Gallia citerior, & Cisalpina, item Gallia Circumpadana & Togata, à toga Romana, quia vestitum ritusque Romanorum assumerat: quum trans Alpeis ulterior Gallia diceretur *Comata*, à Coma seu Cæsarie, quam incolæ ejus alebant: pars autem Transalpinae Gallia à Braccis, femorum tegumento, *Braccata*; quæ eadem Narbonensis provincia. Sed sub eadem Gallia Togatæ provincia comprehendebantur etiam alii populi; ut ad mare infernum, Ligures; ad Superum, Veneti, Carni, Histri; in Alpibus, Taurini, Salassi, Lepontii, Euganei: & qui postea Provinciam per se una cum Transalpinis populis, Vindeliciis atque Noricis conficiebant, Rhæti. Post Galliam Togatam primi sequebantur sub Apennino Etrusci, sive Tusci: ultra hos ad utrumque Apennini latus Umbri; infra hos Sabini ac Latini, Æqui, Volsci, atque Hernici: Juxta Umbros ad mare Superum erant Picentes; dein Marrucini, Vestini, Fren-

tani,

tani, Peligni, Marfi, ultra hos in mediter-
 raneo Samnites & Herpini: Infra Samni-
 nites ad mare Inferum Campani; mox
 Picentini, Frentanis Hirpinisque jungaban-
 tur Apuli. Inde Calabri & Sallentini læ-
 vum Italiæ cornu infidebant. Sub Apu-
 lis erant Lucani, ad utrumque mare. Sub
 his in dextro cornu & extimo Italiæ an-
 gulo erant Brutii.

CAP. XXIV.

*Ligures, Taurini, Cottii & Ideonni regna,
 Salassi, Lepontii, Euganei, Rheti,
 Veneti, Carni, Histri.*

Liguria inter Varum & Macram am-
 neis marèque Ligusticum & Padum flu-
 vium ad Placentiam usque porrecta, caput
 gentis Ligurum habuit Genuam, vulgo
 nunc *Genova*. Reliqua inde opida clara
 fuere in ora maritima, Nicæa & portus
 Herculis. Monæci à Græcis Massiliensi-
 bus condita; inde Ligustica opida Albium
 Intemelium, & Albium Ingaunum, quæ
 vulgo contra Æte dicebantur Albintemeli-
 um, Albingaunum, nunc *Vintimilia* & *Al-
 bengia*. Hinc Vada Sabatia, nunc *Savona*.
 Intus fuere Pollentia, Alba, Pompeja, A-
 sta, Aquæ Statiellæ, Dertona, Iria, quæ vul-
 go nunc dicuntur, *Polenzia, Alba, Aste, Ac-
 qui*

qui sive *Aich*, *Tortona*, *Voghera*.

Liguribus jungebantur Taurini inter Padilævam ripam, Alpium radices & Orugum fluvium. Caput gentis olim Augusta Taurinorum, nunc vulgo *Turino*.

His finitimi erant Cottii & Ideonni Regulorum regna in Alpibus. Cottiani Regni caput fuit Segusio, sive Segusium, nunc *Susa*.

His iterum continuebatur Salassi, in valle quam Duria amnis mediam secat. Horum caput Augusta Prætoria, nunc vulgo *Aosta*; inde Eporedia, nunc *Invréa*.

Salassis contermini erant porro Lepontii, circa lacum Verbanum, vulgo nunc *Lago Maggiore*, & flumina quæ is recipit. Caput fuit Oscla, vulgo nunc ad Tosam amnem *Domo d' Oscla*.

Lepontios sequebantur in Alpibus Euganei inter Larium sive Comensem Lacum & Athesim fluvium. horum opida fuere Anaunia, sive Anonium, Saraca & Vannia, vulgo nunc *Castel Nân*, sive *Nôn*; *Sarca* & *Civida* ad Ollium fluvium; dein Clavenna; & item Telium in Valle Tellina. Nobilissimi Euganeorum populi fuere Sarunetes in vallis Clavennensi & Tellina; Vennonés, ad ortus Athesis amnis. Camuni, nunc *Val Camonica*; ad Ollium fluvium Triumplini, sive Trumplini, nunc *Val Troppia* ad Melam amnem.

Supra

Supra Euganeos fuere Rhæti, Duce Rhæto ex Tuscis, quum hi pellerentur Circumpadana regione à Gallis, orti. Fines habuere à Rheni fontibus ad fontes usque Dravi amnis, in Danubium defluentis. Caput eorum Tridentum, nunc vulgo *Trento*. reliqua opida clariora; Curia vulgo nunc *Chûr*, Italis *Coira*; Feltria, Belunum, nunc *Feltre*, *Bellano*. At Verona celeberrima omni ævo urbs, ab Euganeis simul & Rhætis condita fuit.

Rhætis ab ortu solis proximi fuere Veneti; quos fabulosa Græcorum antiquitas ex Paphlagonum ad Pontum Euxinum gente, Duce Antenore à Trojæ excidio huc deduxit. Alii verius Illyricum fecere populum Euganeorum, qui inde in Alpeis secesserunt, occuparunt agrum ad mare Adriaticum, inter Padum amnem & Timavi fonteis. Caput Venetorum Patavium, nunc *Padoua*, ab Antenore Trojano conditum vel auctum. Inde opida celebria, Atria sive Adria, nunc *Adri*, à Tuscis quondam conditum; unde mari seu sinui Adriatico cognomen; tum Ateste, nunc *Ester*; *Vincencia* nunc *Visenza*; ad Altinum, ex quo præter nomen & tenuia quædam ruinarum vestigia apud Silium fluvium nihil nunc reliquum est. Hinc sequebantur *Travisium*, *Opitergium*

pitergium; nunc *Treviso* & *Oderzo*: & *Concordia*, cujus nomen manet.

Reliquam hinc Euganeorum sive Venetorum oram ad Formionem usque amnem, qui nunc *Risano* est, apud opidum *Capo d' Istria*, Carnorum postea obtinuit populus. Urbs heic, quondam potens atque ingens inter primas Italiae, *Aquileia*, nunc *Aquiloa*, deserta plane. Inde clara opida, Forum Julii, nunc vulgo *Cividad di Friuli*; *Julium Carnicum*, nunc *Zuglio*. in ruinis inter *Tilaverum* fluvium & *Alpeis*: *Vedinum*, vulgo Germanis nunc *Weiden*, Italis *Vdene*. Circa *Venzonum* *Nereia* fuit *Tauriscorum* urbs, qui inde postea *Norici* trans *Alpeis* dicti. *Tergeste* item, vulgo nunc *Trieste*, clara olim *Histrorum* primum urbs, post *Romanorum* fuit colonia, *Carnorum* provinciae attributa. Sed imprimis celebratus in hac ora fuit *Græcis* pariter ac *Latinis* monumentis *Timavus* amnis, inter *Aquilejam* & *Tergeste*, septem capitis exoriens, uno ostio post mille haud amplius passus in mare emissus.

Post *Carnos* igitur est *Histria*, & populi *Histri*. Regio ceu peninsula inter *Formionem* & *Arsum* amneis, in mare procurrit. Caput gentis fuit *Pola*, à *Colchis*, *Jasonem* & *Medeam* persequentibus

tibus olim condita. Inde celebria opida,
Parentium & Ægida nunc *Parento & Ca-*
bo d' Istria; item Nesactium ad Arsiam
fluvium, nunc *Castel Nuovo*.

CAP. XXV.

De Gallis Cisalpinis.

GAllicæ gentes trans Padum fuere, Ly-
bici, Lævi, Insubres, Orobii, Ce-
nomani. Lybicorum caput fuere Vercel-
læ, nunc *Vercelli*. Lævorum Ticinum,
nunc *Pavia*; eorundem fuit Novaria, nunc
Novara. Insubres omnium Gallicarum
in Italia gentium fuere validissimi. Ca-
put eorum Mediolanum, vulgo nunc Ita-
lis *Milan*, German. *Meyland*. Opida
hinc clara; Laus Pompeja, nunc *Lodi*;
Forum Diuguntorum, nunc *Crema*; Mo-
guntiacum, sive Modicia, nunc *Monza*.
Orobiorum fuere Comum, Bergomum,
Forum Licinii, nunc vulgo *Como*, *Berga-*
mo, *Berlasina*. Ultra Insubres Orobios-
que incoluere ad Veneriam usque Ceno-
mani; quorum caput Brixia, nunc *Bre-*
scia, sive *Bressa*. Præterea celeberrimæ
urbes, Cremona & Mantua, à Tuscis
quondam condita. At cis Padum Gallia
ci populi fuere Ananes, Boii, Senones. A-
nanes Lingurix continuabantur circa Pla-
centiam

centiam Romanorum coloniam, vulgo nunc *Piacenza*. Inde sequebantur Boii, secundum Insubres maxima potentissimaque Gallorum Italicorum gens. Caput eorum fuit Bononia, nunc vulgo *Bologna*; Felsina ante dicta, cum caput Hetruscorum esset. Inde opida nobilia: Parma, Brixellum, Regium Lepidi, Mutina, Forum Cornelii, Faventia, Forum Livii, quæ nunc vulgo *Parma, Brisse'lo, Reggio, Modena, Imola, Faenza, Forli*. Postremi Gallorum in Italia fuere Senones inter Ravennam & Æsim flumen, quod nunc *Iesi*, prope Anconam, partem Umbrorum agrum incolentes. Caput heic gentis constituere Senam Gallicam sive Senogalliam, vulgo *Sinigaglia*. Reliqua hujus oræ opida in Umbris dicemus.

C A P. XXVI.

Etruria & Umbria.

Gallia Togata jungebatur à meridie Etruria, sub Apennino monte. ejus incolæ Etrusci sive Tusci: Græcis Tyrhæni dicti. Sed horum prima sedes fuit, ut ante dictum, trans Apenninum, ab utràque Padi ripa: unde à Gallis expulsi, intra Apenninum, mare Inferum & Tiberim Mactramque amneis considerunt, duodecim urbibus, totidémque Principatibus inter-

H

se

se constitutis. Urbium nomina hæc sunt: Veii, Volfinii, Clusium, Perugia, Crotona, Aretium, Falerii, Volaterræ, Vetulonii, Rusellæ, Tarquinii, Cære. Ex his hodièque extant, nominâque vulgaria habent ista; *Bolsena, Chiusi, Perugia, Cortona, Arezzo, Cività Castellana, Volterra, Cerveteri*. Reliquarum Veii ad XII. lapidem ab urbe Roma fuere, circa opidum nunc *Scrofano*, Vetulonii fuere prope litus inter *Plombinum & Mossam* opida: vulgo nunc dicitur *Bagni de Rosselle*, id est, Aquæ Rosellarum. Tarquiniorum vestigia jacent supra Cornetum opidum.

Celebres præterea urbes in Etruria fuerunt, in littore; Luna trans Macram fluv. sed Etruscorum tamen opidum, portu nobile, nunc *l' Erici*, inde Pisæ, nunc *Pisa*: Portus Liburnus sive Hercules Liburnus, nunc *Livorno*: Populonia, cujus vestigia extant prope *Plombinum*: Telamon, nunc *Telamone*: Cosa, nunc *Ansidonia*: Gravisæ, quondam infra Cornetum: Centum Cellæ, nunc *Cività Vecchia*: & Alsium nunc *Palo*.

Intus in mediterraneo, Nepete, Sutrium, Falerii Faliscorum, Fanum Voltumnæ, Hortanum: quæ vulgo nunc *Nepe, Sutri, Cività, Castellana, Viterbo & Horti*. Inde Herbanum; quæ postea Urbs vetus, nunc

nunc *Orvieto* *Suana* & *Saturnia*, *Senæ*, *Florentia*, *Pistoria*, *Luca*, nomina antiqua retinent.

Umbria.

Tuscis jungebantur ad *Tiberim* fluvium *Umbri*. Sed hi ab initio ad utrumque mare late incoluerunt. unde fluvius, mediam postea *Etruriam* secans, *Umbro* olim, nunc *Umbro*. Ab *Infero* mari eos rejecerunt *Etrusci*; à *Supero* *Senones Galli*. At his à *Romanis* deletis, *Umbris* fines fuere in *Romano Imperio* ab *Austro Nar* amnis, vulgo *Nera*, in *Tiberim* confluentis; ab occasu *Tiberis*; & trans *Apenninum* *Bedefis*, nunc *Ronco*, apud *Ravennam* mare *Hadriaticum* petens; à *Septentrioni* bus ipsum hoc mare ab ortu *Ælis* fluvius, & inde linea ducta ad *Naris* fonteis.

Urbes in ora *Hadriatici* sinus; *Ravenna*, *Ariminium*, *Pisaurum*, *Fanum Fortunæ*, & *Sena Gallica*, supra dicta: nomina vulgaria nunc sunt, *Ravenna*, *Riminio*, *Pésaro*, *Fano*, *Sinigaglia*. Intus *Cæsena*, *Sassina*, *Urbium*, *Sentinum*, *Ælis*, *Camerinum*; vulgo nunc, *Césena*, *Sarsina*, *Urbino*, *Sentino*, *Iesi*, *Camerino*. Cis *Apenninum*; *Iguvium*, *Mevania*, *Spole* tium, *Tifernum*, *Nuceria*, *Camellaria*; *Alisium*, *Hispellum*, *Fulginium*, *Tuder*, *Interamnium*, *Narnia*, *Ameria*,

& citra Narem Otriculi: quæ vulgo nunc, *Augubio, Bevagna, Spoleti, Città di Castello, Nocera, Assisi, Ispello, Fuligno, Todi, Terani, sive Terni, Narni, Amelia, Otricoli.*

CAP. XXVII.

De Sabinis & Latio.

INfra Umbros ad mare usque antiquissimis temporibus incoluere Siculi, à quorum rege Italo, hæc regio primum dicta est Italia; quæ deinde ab Aboriginibus, pulsis inde Siculis, *Saturnia* vocata est, & mox item Latium: unde Aboriginibus novum nomen Latini. Sed in partem Antiqui Latii postea successerunt Sabini, inter Narem & Anienem, quorum hic *Teverone* dicitur. Caput Sabinorum fuit Reate, nunc *Rieti*; & ante hanc *Cures*, nunc *Il Vecovio di Sabina*, cœnobium, cum ingentibus veteris urbis reliquiis: hinc Romani dicti fuere *Quirites*. Reliqua opida celebria sunt, *Nursia*, nunc *Norcia*; *Cutiliæ*, cujus ruinae prope opidum *Civita Ducale*; *Amiternum*, cujus vestigia prope Aquilam. Inde Eretum, & *Nomentum*, prope Anienem, nunc vulgo *Monte Eretundo & Lamentario*.

Sub Sabinis itaque juxta Tuscos fuere Latini, non totius Italix solum, sed & orbis

orbis universis gens nobilissima. Terra eorum *Latium* dicta, arctis initio finibus incluso, ab Aniena ac Tiberi ad *Circæum* usq; promontorium, quod vulgo nunc est *Circæcellæ*. At postquam finitimi etiam populi *Æqui*, *Hernici*, *Volsci*, & *Aufones* sub eodem Latinorum nomine computati sunt, finis novi Latii fuit *Liris* amnis, vulgo nunc *Garigliano*.

Caput Latii omni ævo fuit *Roma*, urbs, ab Aboriginibus, qui antea *Oenotri* dicebantur, cum ex Græcia in Italiam advenissent, condita; ab *Æneæ* posteris, ut tradunt, aucta; urbium sane Regina, orbisq; terrarum caput ac domina. Reliqua opida, antiquitate & claritudine, præcipua fuere *Tibur*, nunc *Tivoli*; *Prænestæ*, nunc *Palastrina*, *Gabii* medio inter *Prænestæ* & *Romam* itinere quondam; *Tusculum*, nunc *Frascati*; *Aricia*, nunc *l' Aricia*; *Lanuvium*, nunc *Città Lavinia*; *Alba longa*, inter *Albanum* quondam montem & *Lacum*; & *Albæ* mater *Davinium*, prope litus, nunc *Patrica*; inde *Laurentum*, nunc *Paterno*; & tandem *Ostia*, ab *Ostijis* *Tiberinis* nomen habens. *Circa* *Anienis* *Tiberis*que confluentibus opida *Antemnæ*, *Collatæ*, *Fidenæ*, in tenuibus incertisq; vestigiis ostenduntur *Rutulii* pars fuere *Latinorum*; caput eorum *Ardea*.

In Æquis fuere Carseoli sive Carsula nunc *Arsuli*, & *Valeria*, quæ & *Varia*, nunc *Vico Varo*, tum *Sublaqueum*, nunc *Suliaca*; *Algidum*, in *Algido monte* & *nemore*, nunc *Selva d' Aglieri*.

Hernicorum fuere: *Anagnia*, *Alatrium*, *Veruli*, *Ferentinum*, nunc *Anagni*, *Alatri*, *Veroli*, *Ferentino*, dicta.

Sub Hernicis ad mare fuerunt *Volsci*, opida eorum in litore *Antium*, *Circæi*, *Tarratina*, quod antea *Axuri* intus statim celeberrimus *Pomtinus ager*, & *Pomtinæ Paludes*, à capite olim *Volscorum Sueffa Pometia* dictæ. inde *Velitræ*, *Cora*, *Norba*, *Privernum*, *Setia*, *Signia*, *Sulmo*, *Frusino*, *Fabrateria*, *Aquinum*, *Casinum*, *Atina*, *Arpinium*, *Arx*, *Sora*: vulgo nunc dicuntur: *Beltiri*, *Cora*, *Norma*, *Piperno*, *Sezza*, *Segni*, *Sermonetta*, *Fraselozna*, *Falvaterra*, *Aquino*, *Monte Casino*, *Atina*, *Arpino*, *Arce*, *Sora*. At *Fregellæ*, nunc *Ponto Corvo* est, & *Interamna*, l' *Isola* nunc dicta.

Ausonum fuere *Cajeta*, *Fundi*, *Formiæ*: nunc vulgo dicuntur, *Gaëta*, *Bondi*, *Mola*.

CAP. XXVIII.

Picentes, Vestini, Marucini, Peligni, Marfi, Frentani, Sannites, Hirpini.

ULtra Apenninum rursus juxta Sabines & Umbros, fuere Picentes, inter Æsim & Aternum amneis: quorum hic nunc *Pescara* dicitur. Regio eorum vocabatur *Picenum*. gens à Sabinis fertur orta. Opida in littore; Ancona, Græcorum colonia, à Syracusanis condita: Castrum novum, nunc *Flaviano*; Castellum Truentinum, ad Truentum amnem. Intus Auximum, nunc *Osmo*; Septempeda, nunc *S. Severino*; Tollentinum, Firmum Picenum, & Asculum Picenum, Interamnium, Atria; quæ nunc *Tollentino, Fermo, Ascoli, Teramo, Atri*. Picentibus continuabatur Vestini, quorum opida Angulus & Pinna, vulgo nunc *Cività di Sant Angelo & Cività di Penna*; Avia five Avella, nunc est *Aquila*.

Vestinis ad mare contermini erant Marucini, quorum opidum Teate, nunc *Thieti & Chieti*.

Marucinis simul & Vestinis finitimi erant Peligni, quorum caput olim Confinium nunc destructum; deinde Sulmo nunc *Sulmona*.

Pelignis & Vestinis in mediterraneo continuabantur.

tinuabantur Marfi. quorum Alba Fucensis, ad Furinum lacum; quæ hodiè que nomen antiquum in ruinis retinet; vulgo *Albe*, & *Albi* dicta; & Marubium, nunc *Moréa*.

Rurfus in litore ultra Marrucinos & Pelignos incolebant Frentani, quorum opida *Ortona*, *Anxanum*, *Histonium*; nunc *Ortona*, *Lanzano*, *Guaſto*, *d' Amone*.

Infra Frentanos fuere Samnites, Sabelli etiam dicti, à Sabinis orti: & à Samnitibus orti Hirpini. Illorum regio Samnium; in quo opida, *Bovianum*, *Æsernia*, *Sæpinum*, *Allifæ*, *Telesia*; nunc vulgo *Bojova*, *Iſernia*, *Sepino*, *Alifi*, *Teleſt*. Horum opida *Beneventum*, *Equus Tuticus*, *Abellinum*, *Compsa*, nunc *Benivento*, *Ariano*, *Avellino*, *Conza*.

C A P. XXIX.

De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria.

Juxta Samnites Hirpinosque ad mare inferum erat Campania, vulgo nunc *Terra di Lavoro*: in qua summum Liberi patris cum Cere certamen. Opida in litore, *Liternum*, *Scipionis Africani* voluntario exilio clarú; vulgo nunc *la Torre di Patria*: *Bajæ*, *deliciæ*, an corruptelæ populi Romani

manis Misenum, nunc *Monte Miseno*; statio quondam classis Romanæ ad Inferum mare: Puteoli, *Puzzuolo*, portus ad hoc mare totius Italiæ celeberrimus: Neapolis, Parthenope ante dicta, nunc *Napoli*, literarum studiis Ciceronis Virgilique ætate clara: Herculanium, vulgo *Torre di Græco*; & Pompeii, vulgo *Scasati*; Vesuvii montis incendio nota opida. Inde Surrentum, nunc *Sorronto*. Intus in mediterraneo, unde Campaniæ nomen, Capua, à Tuscis condita; æmula quondam Romæ, atque ob id ipsum perdita. nunc ruinae ejus visuntur duobus amplius milibus passuum à Nova Capua. Suesfa Aurunca, nunc *Sessa*; Venafrum, nunc *Venafri*; Casilinum, nunc *Nova Capua*, ad Vulturnum amnem: Teanum Sidicinum, nunc *Tiano*: Calatia, nunc *Cajazzo*: Cales, *Caivi*. Atello, nunc *Aversa*: Acerræ, nunc *Accerra*; Nola nomen retinens: Nuceria, nunc *Nocera*.

Juxta Campanos fuere Picentini, à Surrento, sive Minervæ promontorio, ad Silarum usque amnem: pars quondam Picentium, huc à Romanis à Supero mari traducti. Caput eorum Salernum, vulgo *Salerno*.

Apulia, Calabria.

Juxta Frentanos, Samnites atque Hir-
 pinos fuere Apuli, quorum regio Apulia,
 longissimo tractu à Frentone fluvio, vulgo
 nunc *Fortore*, ad fauces usque Adriatici
 maris excurrens. Divisa fuit in treis par-
 teis Daunia Dicebatur à Frentone ad Au-
 fidum amnem vulgo nunc *Lofanto*: inde
 ad Brundisium, & Tarentum, Peucetia,
 cujus partem Pœdiculi incoluere. hinc
 reliquum sub peninsulæ forma tenuere
 Messapii. Sed Messapia post dicta fuit
 Calabria, & incolæ *Calabri*: Cala-
 briæ rursus dimidia pars, Tarentino
 sinui contermina, Salentinorum fuit regio.
 Atque tum Apulia propriè dicta consiste-
 bat inter Frentanos & Calabriam. Opi-
 da in Apulia fuere clara, Teanum Apu-
 lum; nunc exiguum murorum vestigium
 dicitur *Civitate* vulgo. Gerion, nunc *Tra-*
gonara; Sipuntum, nunc *Siponto*, Luceria,
 nunc *Lucera*, Æquulanum, nunc *Tro-*
ja, Arpi, cujus ruinæ apud *Foggiam* opi-
 dum: Asculum Apulum, nunc *Ascoli*;
 Venusia Horatio Alumno nobilis, nunc
Venosa, Archerontia, nunc *Acirenza*, Ca-
 nusium, nunc *Canosa*, & clade Romano-
 rum insignis vicus, Cannæ, nunc *Canna*,
 Salapia, *Salpe*, *Rubi*, *Ruvo*, *Butunti*, nunc
Biton-

Bitonto, Barium, Bari; Egnatia, nunc Torre d' Anazzo.

In Calabria Brundisium, trajectu in Græciam olim clara; nunc *Brindisi*; *Hydruntum, Otranto*; Castrum Minervæ, *Castro*; *Callipolis, Gallipoli*, & omnium clarissima *Tarentum, Tarento*. Intus in peninsula, *Neritum, Nardo, Aletiam, Lezze*: & prope hanc quondam *Rudix*; *Ennio* cive nobile opidum.

C A P. XXX.

De Lucanis, Brutiis & Magna Græcia.

INfra Apulos, Hirpinos atque Picentinos, ad utrumque mare fuere *Lucani* & ipsi à *Samnitibus* orti Duce *Lucio*: sineis habuere ad *Laum* & *Sybarim* usque amneis; quorum hic in *Tarentino* sinu nunc vulgo dicitur *ochile*; ille ad mare infernum, *Laino*. Opida in littore hæc: *Pæstum*, Græcis *Posidonia* appellatum. nunc in ruinis *Pesto*; *Velia*, nunc *Pisciotta*; celebris quondam portus; *Buxentum*, nunc *Policastro*; à *Tarentino* sinu *Metapontum*, nunc *Torre di Mare*; *Heraclea*, ante *Siris* dicta, nunc in vestigio ruinarum, *Policorez*. *Sybaris* postea *Thurii*, ac tandem *Copi*, urbs dicta, inter *Sybarim* *Crathimque* amneis non extat. Intus *Potentia*, nunc *Potenza*:

Potenza; Gerumentum, nunc *Clarimonte*.

Post Lucanos extimum Italiae, ad fretum usque Siculum angulum tenuere Bruttii, à Lucanis orti. Opida in litore versus occasum, Cerilli, nunc *Cirella*; Clamptia, nunc *Amantéa*; Temsa sive Tempia, cujus situs fuit prope speculam maritimam, cui nomen vulgare *Torre Loppa*; Terina, nunc *Nocera*; Lametia, nunc *Santa Eufemia*; Scylleum in cervice Scyllæ scopuli, nunc *Sciglio*; & ultra fretum, Rhegium; nunc *Reggio*; ab altero mari Locri cognomine Epizephyrii, nunc *Ferace*; Caulonia, nunc *Castel vetri*; Scylacium, nunc *Squillaci*; Croto, nunc *Crotone*; Petelia, nunc *Belicastro*; Ruscianum, nunc *Rossano*. Intus caput Bruttiorum Consentia, nunc *Consenza*; & haud procul inde versus Septentrionem, quondam Pandosia, cum Acheronte fluv: quæ duo nomina cum Alexander Epirotarum Rex in Epiro ancipiti oraculo monitus fatalia evitare vellet, heic in eadem incidit atque periit. Fuit Præterea potens quondam civitas Hipponium, Romanis Vibo Valentia, dictum, nunc *Monte Leone*.

Atque hætenus populos enarravimus, qui universam Italiam olim incoluerunt, præcipuâque eorum urbeis recensuimus. Cæterum quum Græci omnem fere oram

maris

maritimam, Coloniae suis è Græcia deducis, obsiderent, ipsa hæc terra unà cum Sicilia dicta est *Magna Græcia*, duravitque hoc nomen multis sæculis, donec inter fretum Siculum constitit & Tarentum: quæ pars Italici litoris postea proprie eo nomine indigitata est, testibus Cicerone, Plinio, Ptolemæo & aliis.

CAP. XXXI.

De fluviis Italiae.

FLUVIORUM princeps Italiae est Padus, vulgo *Po*, nulli annium claritate interior, Græcis *Eridanus* dictus; ac Phaëtonis, ut fabulata est antiquitas, poëna illustratus. E gremio Vesuli, celsissimi inter Alpium juga montis profluens, triginta amplius flumina, lacusque immensos, septem ostiis, quæ septem maria perhibebantur, in mare Adriaticum defert. Fluminum nobiliora: sunt ex Alpiibus orta, Duria, nunc *Dora*; *Sessites*, *Sessia*; Ticinum, *Tesino*, lacum Verbanum, nunc *Lago Maggiore*, transiens; Adua, nunc *Adda*, Latinum lacum nunc *Lago di Como*, perfluens: Ollius, nunc *Oglio*, lacum Sebinum, nunc *Lago d' sèo*, transiens: Minicius, nunc *Menzo*, lacum Benacum, nunc *Lago di Garda*, transmittens. At à dextra

dextra ripa recipit idem Padus ex Apenninis jugis, Tanarum, nunc *Tanaro*: Trebiam, qui nomen servat, Romanorum clade illustrem: & Rhenum Bononiensem, vulgo *Reno*.

Ex Alpibus item profluit *Athesis*, Italici nunc *Adese*: Germani autem *Etsch*. Reliqua quæ sequuntur, cuncta Apenninus fundit: quorum Arnus, vulgo *Arno*, Florentiam ac Pisas perfluit; Tiberis, quem urbs Roma, Romæque conditor Romulus, totius terrarum orbis illustrissimum fecerunt, a dextra ripa Clanim, vulgo *Chiana*, à sinistra Narem, vulgo *Nera*, atque Anienem, nunc *Teverone*, in mare infernum defert:

Inter Latium & Campaniam est *Liris*, nunc *Garigliano*, in ipsa Campaniæ *Volturnos*; inter Picentinos ac Lucanos *Silarus*, *Silaro*. In magna Græcia *Sibaris*, nunc *Cochile*, & *Crathis*, *Crati*; in Apulia *Aufidus*, nunc *Lofanto*, Romanorum sinistra pugna adversus Annibalem nobilitatus. Inter Præcurios & Picenum *Aternus*, nunc *Pescara*. In Gallis Senonibus *Metaurus*, nunc *Metro*, Hasdrubalis fratris *Annibalis* clade atque interitu insignitus.

C A P. XXXII.

De montibus Italiae.

Alpes Italiam à Gallia, Vindelicia, Norico ac Pannonia submovent. Initium earum à vadis Sabatiis: finis ad Flanaticum sinum, vulgo *Golfo di Carnaro*, & Colapis, vulgo *di Kulpe*, fluminis fonteis. Dividuntur in varias partes atque nomina. A vadis Sabatiis ad Varii amnis fontes, quae Ligustico mari objacent, maritimae cognominantur: hinc ad Segusium usque vulgo *Susa*, Cottiae: inde ad S. Bernardum minorem Grajae: dein ad usque S. Gothardum Penninae: his continuantur Rhæticae, ad Plavis usque fontem, quarum pars Tridentinae perhibentur, supra Tridentum. His junguntur ad Doblaeum usque Noricae, supra Tilavemptum amnem, vulgo *Trajamento*: inde jam Garnicae supra Carnos, usque ad Savi fonteis: moxque ultimae, ad Colapis fonteis usque, Pannonicae, eadem & Juliae dicuntur. Sunt tamen qui supra Dalmatiam Alpium nomen protendant, ubi Dalmaticas dici volunt: aliique in Thraciam & Pontum usque. Sed prior finis ad Colapis fontes à plerisque receptus est.

Cæterum

Cæterum intus in Italia Apenninus mons amplissimus Alpibus ad Vada Sabatia annexus; perpetuis jugis lunatoque cursu, ad Siculum fretum Lucopetramque promontorium tendens, Italiam quasi mediam secat. Prope Sueffam, Liris fluminis sinistrae ripae prætexitur Massicus mons: hinc inter Bajas & Puteolos est Gaurus. supra Capuam, est Tifata mons, vulgo *monte di Capua*. Ultra Neapolim Nolæ vicinus est Vesuvius, nunc *monte di Somma*, ignium eruptione ac Plinii interitu clarus. Apulia est Garganus, in mare Superum ingenti promontorio excurrentis, nunc *monte di S. Angelo*.

CAP. XXXIII.

De variis Italiæ Incolis.

TERRAM Italiam à freto Siculo ad Alpes usque porrectam, qui ab initio habuerint mortales, parum in tanta temporum longinquitate compertum est: nec constat, unus post inundationem terrarum ab urbe Babylonica profectus in dispersione gentium populus hanc regionem occupaverit omnem, unumque universæ nomen imposuerit; an aliæ subinde atque aliæ in terras cultoribus vacuas investæ gentes, suis quæque sedibus vocabula dederint diversa. Sanè varii atque

que genere planè diversi in ea memorantur auctoribus populi . quorum antiquissimi sunt isti , Ausones , Brutiorum Lucanorumque agrum quondam tenentes hinc Opici; sive Ofci, in Samnio atq; Campania ; Siculi in Sabinis & Latio : Umbri ad utrumque mare ; ad Inferum , in parte Tusciæ inter Tiberem & Umbrorum amneis . Inde Tusci ad Alpeis usque : juxta hos Ligures in Galliam usque ad Rhodanum extensi . Ultra Tuscos Veneti : quos alii à proximo Illyrico , alii ab Henetis , Paphlagonica gente , ortos tradiderunt . Tuscos expulerunt inter Alpeis & Apenninum supra dicti Galli : Umbros ab Infero mari removerunt Tusci . Græca gens ex Arcadia Duce Oenotro profecti , unde dicti Oenotrii , primum Ausones supra dictis sedibus pepulerunt , ulterioraque versus Septentrionem Italiæ , circa Vulcanum Lirimque amneis petere coegerunt , nec ea terrarum parte contenti , mox Siculos etiam sedibus ejecerunt , jam tum mutato nomine *Aborigenes* dicti : Sed eum solum , quod tum occupaverunt , *Latium* vocaretur , mutato jam iterum vocabulo , Latinos inde sese appellarunt . Sabinum Opicorum fuere progenes : genueruntque ipsi ex sese Picentes , Vestinos .
Mar

Marfos, Pelignos, Frentanos, Marrucinos, Samnites, quorum hi postea Hirpinos, Campanos, Lucanos, atque Brutios condiderunt. Interim Græcorum nationes, aliæ aliis temporibus in Italiam invæxerunt, urbes in ea passim condiderunt, suisque coloniis, ut supra dictum est, omnem oram maritimam Superi Inferique maris impleverunt. Hinc Italia una cum Sicilia, ut ex Strabone & Trogo liquet, *Magna Græcia* appellata fuit. At cum alii populi aliis ex locis Græcos expellerent, maxime vero Lucani eam partem, quam de suo nomine Lucaniam dixerunt, oppressis illis, occuparent, & ab his orti Brutii Brutiam, paulatim Græcum nomen per Italiam imminui cœpit: donec in ea parte consisteret, quæ tum *Magna Græcia*, nunc *Calabria superior* dicitur.

At postquam Romanorum crevit potentia, tota tandem Italia horum armis subjugata est; stetitque sub Romæ urbis imperio, regionibus ac populis supra explicatis distincta, ad Honorii Imperatoris usque tempestatem. Ex hinc alii aliisque subinde, Gothi, Vandali, Heruli, Germanicæ gentes, tum Hunni, superatis Alpium jugis totam invadentes, in varia regna atque imperia distribuerunt. His tandem à ducibus Justiniani Imp. pulsis, Exarchatus

chatus in Italia magistratus constitutus est, cujus sedes Ravenna; Roma tum in ruinis jacente. Ultimi hinc Longobardi expugnata Ravenna, regnum in Togata Gallia constituerunt, quod etiam nunc de gentis vocabulo corrupte *Lombardia*, quasi Longobardia appellatur. Hos tandem debellavit Pipinus Franciæ Rex, à Pontifice Romano contra eos in Italiam vocatus.

C A P. XXXIV.

De novissima Italia divisione.

Postquam Imperii Romani dignitas atque sedes in Germaniam delata est. Italia varie ab aliis aliisque divexata, atque in varios titulos atque dominia discerpta est. Hinc novissimæ divisionis regiones nunc sunt: Histriæ Marchionatus, Fori Julii Ducatus, & haud exigua Italiæ portio Lombardia, sub qua Marchia Tarvisiana, Ducatus Mantuanus, Ducatus Midiolanensis, Tirolis Comitatus dimidia pars, Grisones in ipsis Alpibus & his conterminis Helvetiorum stipendiarii, Pedemontium, Ducatus Montis Ferrati, Parmensis Ducatus, Romania sive Romaniola, Marchia Anconitana, jamque extra Lombardiam, Ager Genuensis: Tuscia, in qua patrimonium D. Petri, Tibe-

Tiberis dextræ ripæ adfixum ; Ducatus Spoletanus , Ager Romanus ; inde Regnum Neapolitanum , inque eo regiones Aprutiam , Apulia , Laborinus ager , Basilicata , Calabriæ duæ , Ager Britanus , & ager Hydruntinus.

At eandem Italiam in partes singulis Dominiis distinxeris hoc modo.

I. Dominium est Hispaniarum Regis , sub quo Regnum Neapolitanum , Ducatus Mediolanensis , ac quædã opida in Tusciæ litore , Insulæque Italiæ adjacentes , Sicilia & Sardinia.

II. Pontificis Romani , sub quo ager Romanus , Patrimonium D. Petri , Ducatus Spoletanus , Marchia Anconitana , Romaniola , & urbs in agro Neapolitano Beneventum.

III. Venetæ Reipublicæ , sub qua Histria , Forum Julii , Marchia Tarvisiana , & inde Lombardiæ pars ad usq; Bergonum.

IV. Magni Ducis Tusciæ in Tuscia.

V. Genuensis Reipublicæ , sub qua Liguria intra Apenninum & Ligusticum mare , ac portiuncula Tusciæ Liguriæ proxima , cum Insula Corfica.

VI. Ducis Parmensis in Lombardia Caspadana.

VII. Ducis Sabaudiæ , sub quo Piedemontium.

VIII. Hel.

VII. Helvetiorum, supra lacum Verbanum & Larium.

IX. Rhætorum sive Grisonum in Alpibus.

X. Archiducum Austriæ in Comitatu Tirolensi, ubi Tridentum, & in partibus Alpinis Fori Julii ac Histriæ.

XI. Ducis Mantuani, in Ducatibus Mantuæ ac Montis-Ferrati.

XII. Ducis Mutinensis.

XIII. Ducis Urbinatis.

XIV. Civitatis Lucensis in urbe Luca.

XV. Comitis Mirandulani.

CAP. XXXV.

Histria, Forum Julium, Marchia Tarvisiana, Grisones, Helvetiorum stipendiarii, & Pedemontium.

NOVISSIMA Italiae divisione tradita, singulas partes inspicere haud pigeat. Prima ab Arsis amne est Histria, German. *Istereich* dicta. Opida nunc clariora sunt: Pola, Parentium, & Histriæ, vulgo *Capo d' Istria*.

Forum Julium, vulgo Friuli, & Patria di Friuli.

Fori Julii caput est Vedinum, nunc *Udene*

Vndene, reliqua opida clara sunt: *Civitas di Friuli*, *Tergestum*, *Gradiscia*, ac nuper à Venetis condita *Palma*, egregium *Fori Julii* atque *Italiae* ab hac parte propugnaculum. Cæterum est in *Foro Julio Austriacæ* ditionis *Palatinatus Goriciensis*, cujus caput *Goricia*, opidum satis nobile.

Marchia Tarvisiana.

Cognominatur *Marchia* hæc ab *Tarvisio*; vulgo *Treviso*, splendida urbe. At *Princeps* non modo *Marchiæ Tarvisianæ*, sed totius facile *Italiae* urbs est *Venetiae*, in ipso *falo*, palis superstructa, *Emporium* toto orbe terrarum celeberrimum, ac *respubl.* potentissima magnificis ædificiis splendens, ac *templo D. Marci*, atque *armamentario*, maxime conspicua.

Patavium, urbs spatiosa magis quam *populosa*, *Academia* totius *Europæ* celeberrima maxime gloriatur: de cætero *munificentissima*.

Verona ampla splendida, *magnifica* ac *populosa*, *amphitheatri* reliquiis nota est. *Vicentia* *Equestris* ordinis *viris* gratissimum *domicilium*.

Rhari vulgo *Grisones*.

Grisones, quos *Latine* vulgato nomine *Rhæ-*

Rhætos, Germ. *die Graupüner*, vocant
Rheni, Oeni, Athesis ac Adduæ fonteis ac-
colunt. Opida habent tenuia; quorum
caput Curia, German. *Chür*, Ital. *Coira*:
Meyensfeld, *Ilandsz*. Sub Rhætis est vallis
Tellina, & Comitatus Clavennesis; cujus
caput Clavenna, Germ. *Cláven*, Ital.
Chiavenna. In valle Tellina sunt Sundri-
um, Tiranum, Pessclavium, Morbenium.

Helvetiorum stipendiarii.

Grisonibus contermini sunt Helvetio-
rum stipendiarii; quorum opida haud il-
lepida, Lucanum, Locarnum, & Bellin-
sona.

Pedemontium.

Pedemontii Dominus est Dux Sabau-
diæ. Caput provinciæ ac Ducum Sa-
baudicorum sedes est Augusta Taurino-
rum vulgo *Turino*: Reliqua opida cla-
ra sunt: Vercellæ, Eporedia, Augu-
sta, Prætoria, Asta, Alba, Salutium
& Nicæa, licet non magna, at incolis va-
lida. Prope est Nicæensium portus, *Villa*
Franca, triremium Ducis statio.

CAP. XXXVI.

*Lombardia & Genuensis ager.**Lombardia Transpadana.*

EA quæ nunc Lombardia proprie dicitur, pars est Italiæ, urbium splendore, agorumque cultu lætissima. Dividitur autem Pado amne in Cispadanam & Transpadanam. Transpadana rursus dispertitur in Ducatum Mediolanensem, Mantuagum & Venetorum ditionem.

Mediolanensis Ducatus.

Caput est Mediolanum, unde Ducatus nomen ac dignitas; urbs magnitudine sua, arcis munitione, atque incolarum numerositate clarissima; armorum bellicorum officina tota Europa celeberrima. Secunda à Mediolano est Cremona, magnificis ædificiis superba. Sequuntur Comum, Pavia, Novaria; & in Cispadana Lombardia sub eadem ditione Alexandria ac Dertona.

Mantuanus Ducatus.

Mantua, quæ nomen Ducatus dedit, in palu-

palude vel lacu sita est, urbs amœnissima, sedes & domicilium nobilissimæ Gonzagarum familiæ.

Veneta ditio in Lombardia.

Venetæ ditionis sunt in Lombardia Braxia, Bergomum, Crema & Peschiera, urbes celeberrimæ: quarum duæ posteriores munimenta habent validissima.

Lombardia Cispadana.

In Lombardia Cispadana sunt Ducatus tres Parmensis, Mutinensis, & Montisferatensis Ferrariensisque ditionis loca.

Parmensis Ducatus.

Parmensis Ducatus caput est Parma, urbs e regia, illustrissimæ Farnesiorum familiæ domicilium. Secunda est Placentia, illi nulla, nisi dignitate, inferior.

Mutinenses Ducatus.

Hujus caput est Mutina. Alterum ejuarum opidum est Regium Lepidum.

*Ager Genuensis, vulgo Riviera
di Génova.*

Caput regionis est Genua, urbs omnium Italicarum ædificiorum splendore ac magnificentia superbissima: quippe in eo vico, qui novus, vulgo *strada nuova*, dicitur, nulla est domus, quin digna Regem vel potentissimum excipere. Hujusmodi autem plures passim in urbe, maximèque in suburbiis invenias, omni deliciarum genere, ut sunt Italorum ingenia, instructissimas. Cæterùm Genuenses in Regis Hispaniarum clientela sunt. Secunda à Genua est *Sevona*, lepida sanè ac lauta. Sequuntur *Vintimiglia*, *Albenga*, & *Sorezzana* in Tusco solo sita, egregio munimento, ac militum præsidio.

C A P. XXXVII.

Tuscia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus ager, & Ducatus Spoletanus.

Tuscia, vulgo Toscana.

Tuscia, magni Ducatus titulo ad sublimem inter Italicas regiones dignitatem elata, caput habet ac Ducum sedem Florentiam, vulgo *Fiorenza*, vel *Fierenze*, urbem, si unam
Antver:

Antverpiam excipias, totius Europæ pulcherrimam, templorum splendore maximè conspicuam. Libera atque opulenta fuit civitas antequam Medicæorum familia Principatum occuparet.

Luca, sui juris civitas opulenta ac maximè splendida munitaque, Imperiali libertate gaudet. Haud procul marmora magna copia caduntur, totius Italiæ nobilissima.

Pisæ, libera quondam ac potens terra marique civitas, nunc propemodum incolis deserta, Magno Etruriæ Duci paret. Liburno portui, vulgo *Livorno*, sive *Ligorno* & *Liorno*, ad antiquam claritatem hoc novum decus accedit, quod recens à Magno Ducè in summum splendorem restaurata est. Portus est in celeberrimis Italiæ haud postremus, magni Ducis secessu ac triremium statione insignis.

Plombinum, Telamon, Orbetellum, & Portus Herculis, Hispani Regis imperio subiecta opida, validis Hispanorum præfidiis custodiuntur.

Senæ, vulgo *Siena*, in medio ferme Tusciæ sita urbs, merito inter principes Italiæ connumeratur. Libera quondam ac latissimo territorio potens civitas, nunc Etruriæ Duci dicto audiens est.

Reliqua Tusciæ opida sunt Aretium, Corchona, Volaterræ, Piræ, Pistoria: quarum

hæc inter amœnissimas Italiæ censetur. Pratum item & Poggium summarum deliciarum sunt loca.

Massa, olim Herculis fanum, nunc novum Genuensis familiæ Ciborum opus, Principatus titulo censetur; opidum festivum ac amœnum.

Patrimonium D. Petri.

Etruriæ pars est patrimonium D. Petri à Machtilde illustri mulieri Ecclesiæ Romanæ legatum; hinc vulgo *Lo stato della Chiesa* indigetatur. Urbium in eo clarissimæ, Perugia, Orvietum, Aquapendens, Horti, Viterbum. Opidum in litore vetustissimum, quod quondam Centumcellæ, nunc *Cività Vecchia*, id est, Vetus Civitas dicitur, portu egregio ac triremium, Pontificiarum statione nobile est. Bracianum ad Sabatinum lacum illustrissimæ Ursinorum familiæ Ducatus est.

Romaniola, vulgo Romagna

Romaniolæ fines sunt intra Foliæ amnem, montem Apenninum, Panarum flumen & Padæ extremum versus Septentriones alveum. Urbium clarissima ac celeberrima est Bononia, ædificiorum splendore ac magnificentia

ti in primis censenda. Sequuntur Ravenna, ac Ferraria. Hæc suum nuper habuit Ducem; ac nunc Romanæ Ecclesiæ subiecta. Inde Ariminum, Cesena, Faventia, Imola, egregia atque haud ignobilia opida.

*Marchia Anconitana, Ducatus
Urbinas.*

Urbium in Anconitana regione opulentissima est Firmum. At portu celebri notissima Ancona. Cætera loca notatu digna Æsis, vulgo *Iesi*, Macerata hinc in Ducatu Urbinati Urbinum, Fanum, Senogallia, S. Leo, Forum Sempronii.

*Romanus ager, vulgo Campagna
di Roma.*

Princeps agri Romani est Roma, Orbis terræ quondam caput, ac nunc etiam ob Pontificis Maximi sedem, omnium illustrissima atque celeberrima, de qua præstat tacere, quam pauca dicere.

Reliqua opida agri Romani, alioquin nobilia satis, Romanæ urbis propinquo splendore obscurantur. In his Tibur, nunc *Tivoli*, hortus Atestini Cardinalis multiplici æmœnitate, ac vario genere deliciarum, clarum per totam Italiam reddit: sed ipsum
L 3 opidum

opidum longe antecunt Tarracina & Praeneste.

Ducatus Spoletanus.

In Ducatu Spoletano sunt Spoletum, Augubium, Fulginium, Interamnia, Narnia,

CAP. XXXVIII.

De Regno Neapolitano.

Hinc reliquum Italiae, quicquid à Fundis opido, & Liri fluvii fontibus, Apennino monte, Truento amne & utroque mari Infero Superoque includitur, *Neapolitanum* vocatur Regnum, ab urbe Neapoli, capite suo. Longitudo ejus est à Truenti amnis ostio ad Brutium usque promontorium, vulgo *Capo Spartivento*, milliar. Germ. xc. Latitudo ab Athenæo sive Minervæ promontorio, vulgo *Massa*, haud procul Neapoli, ad promontorium Gargani montis, vulgo *Monte di S. Angelo*, mil. Germ. xxx.

In Regni formam redacta est hæc regio hoc modo. Cum circa annum Christi cIo, Saraceni hoc terrarum, unà cum Sicilia insula occupassent, Tancredus quidam Normannus prognatis duodecim filiis, egestate compulsus, Italiam adsumtis liberis petiit, operamque

rámq̄ue suam contra Saracenos obtulit. Ibi
tum re bene gesta, Saracénisque Italia ac Si-
cilia ejectis, portiones ei & filiis assignantur in
utrâque terra. Postea Robertus, unus ex
filiis, primus Apuliæ & Calabriæ Dux pro-
nunciatur. Dein hujus filius Rogerius pri-
mum terrarum Neapolis & Siciliæ sub uno
regno comprehensarum Rex creatur. Re-
gnum ipsum geminarum Siciliarum nomine
appellabatur. nam quod nunc in Italia *Nea-*
politimum dicitur regnum, tunc Sicilia cis pha-
rum seu fretum vocabatur; ipsa autem insu-
la Sicilia, trans pharum. At divisum mox
in duo regna, duos pariter Reges accepit:
quorum alter in Italia, Apuliæ sive Neap-
olis; alter in insula, Siciliæ Rex appellatus
est. Dehinc variam utrumque regnum Do-
minorum mutationem passum est. Quippe
in Neapolitano regno primi Normanni Gal-
li Reges fuere; post Suevi Germani: mox
iterum Galli Angolemenses; dein Arragonen-
ses Hispani: Jamque tertio Galli, iterumque
Arragonenses; tandem Castiliani Reges ob-
tento totius Hispaniæ Imperio, in Neapo-
litano etiam regno in Arragonensium locum
successerunt.

CAP. XXXIX.

De urbibus Regni Neapolitani.

URbes in Neapolitano Regno non æquæ cultæ sunt ac superiori Italia. una tamen Neapolis regni caput, sedesque Præfecti, quem Hispaniarum Rex Vice-regis titulo mittit, nulli clarissimarum urbium, neque ædificiorum magnificentia, neque patiorum superbia, neque civium opulentia cedit; multitudine verò incolentium, habita amplitudinis suæ ratione, reliquas omnes vincit. Reliquæ urbes celebriores sunt istæ: in Laborino agro, Capua, Surrentum, Salernum, & Melphis, vulgo *Amalfi*; in qua primùm inventus est Pyxididis sive magnetis nautici usus. In Calabria Consentia, Regii Præfecti sedes: Mons Leonis, Regium. Tum in Hydruntino agro Hydruntum, nunc *Otranto*, Gallipolis & Aletium, vulgo *Lezzo* conventu Juridico nobile epidum; item Tarentum. In Baritano agro Barium, Monopolis Tranium. In Apulia Manfredonia, Luceria Troja, Asculum Apulum: In Aprutio, Aquila, Beneventum, Anximum, Theate, Pinna, Sulmo, Asculum, Picenum.

Cæterum cum tam vārium fuerit, tamque
fre-

frequens de hoc regno inter varios populos certamen, cumque crebris Saracenorum ac Turcarum incursionibus peritum; effectum est ubi crebra ac frequentia munimenta contra ingruentem hostilitatem passim excitarentur: quorum firmissima nunc sunt Consentia, Cantazari, Manfreda, Crotona, & Tarenti in Calabria: Gallipoli, Hydrunti, ac Brundisii in agro Hydruntino: Monopoli, Barii, Tranii, Barletta, Manfredonia in Apulia, Aquila in Aprutio. At Cajeta munimentum, ob singularem firmitudinem, situmque loci, *clavis totius regni* adpellatur.

C A P. XL.

De Episcopatibus Italiae, Academiis & urbium clarissimarum Episcopis.

ARchiepiscopatus in universa Italia sunt triginta: quorum in Neopolitano regno viginti & unus; Neapolitanus, Capuanus, Salernitanus, Melvitanus, Surrentinus, Beneventanus, Theatinus, Acheruntinus, Sipontinus, Manfredoniensis, Canusinus, Traniensis, Barentinus, Tarentinus, Maderensis, Brundisius, Hydruntinus, Russanensis, Consentinus, Sanctoseverinensis & Reginus. In reliqua Italia novem, Senensis, Florentinus, Pisanus, Ravennensis, Genuensis, Taurinensis, Mediolanensis, Venetus, & Gradiscensis.

Episcopatus, ut admodum tenues, sic innumerati. Nam quoties opidum aliquod civitatis jure donatur, Episcopus simul eidem contribuitur; ita ut nulla civitas perhiberi possit, quæ Episcopum non habeat, & recipere, quæ Episcopum habeat, civitas negari nequeat.

Cæterum Patriarchatus, qui Aquileiæ erat, Venetias translatus est.

Academia.

Academiae illustres sunt: Patavii, Bononiæ, Pisis, Senis, Perusiæ. At minus celebres, Augustæ Taurinorum, Ferrariæ, Romæ, Firmi, Neapoli, Salerni, Maceratæ in Marchia Anconitana.

Urbium clarissimarum Epitheta.

Urbium Italicarum tantus est splendor, nitore, tanta festivitas & magnificentia, uti haud facile toto terrarum orbe quidquam invenias, quod cum his conferri possit: at eximiae claritudinis sunt novem; quarum Epitheta, ut in Italia per ora hominum feruntur, hic apponam.

Roma dicitur sancta, vulgo *Roma la santa*, ob Pontificis Maximi sedem. Neapolis, nobilis; vulgo *Napoli la gentile*, ob frequentiam Principum,
Comi-

Comitum atque Equestris ordinis virorum. Venetiæ opu'etæ, vulgo *Venetia la ricca*; ob potentiam atq; opes immensas. Genua superba, vulgo *Genova la superba*; ob superbam ædificiorum magnificentiam. Mediolanum magnum; vulgo *Milano la grande*; ob amplitudinem urbis, civiũque numerositatem. Florentia pulchra, vulgo *Fiorenza la bella*, ob ædificiorum splendorem, vicorum munditiem, latitudinem ac directionem. Bononia pinguis, vulgo *Bologna la grassa*; ob lascivam agri fertilitatem. Ravenna antiqua, vulgo *Ravenna l' antica*, ob ædificiorum totiũsque urbis vetustatem. Patavium doctum, vulgo *Padova la dotta*, ob celebre literarum studium.

C A P. XLI.

De Sicilia.

OMnes Interni maris insulas magnitudine juxta ac claritate antestat Sicilia; quondam, si veteribus credimus, continens & Italiæ annexa: post interfuso Siculi maris freto, avulsa: cœli clementia ac soli ubertate adeo felix, uti horreum Romanorum appellaretur. Nomen Siciliæ à Siculis, Latii quondam in Italia incolis, habuit: ante fuit dicta *Sicania*, à Sicano Rege, qui ante Trojana bella, cum amplissima Iberorum sive Hispanorum

Spanorum manu advectus, in ſulam de ſuo nomine Sicaniam populūque Sicanos appellavit. Trinacria item, & Triquetra, à triangula forma, Græcis atque Latinis dicta eſt. quidpe tribus promontoriis in diverſa procurrens, Græca literæ : quæ Δέλτα dicitur, imaginem efficit. Pachynum vocatur promontorium, vulgo nunc *Capo Paſſaro*, quod Græciam ſpectat, Lilybæum, nunc *Capo Boëo*, quod Africam; Pelorum, nunc *il Faro*, quod in Italiam vergens freto alluitur. Id anguſtum & anceps, alterno curſu atrox, lævum, & Siciliae Charibdiſque horrendis nominibus inclytum eſt. Scylla eſt ſcopulus verſus Septemtrionem. Carybdis mare vorricoſum verſus meridiem; utrumque noxiū appulſis.

Cæterum ipſius inſulæ ſumma longitudo eſt inter Pelorum Lilybæūque promontoria, mil. Germ. i. latitudo à Jachino ad Cephalèdium opidum mil. Germ. xxxv.

Urbes olim in hac claræ; in litoribus Meſſana, civium Romanorum, qui *Mamertini* vocabantur; Zancle, id eſt, *Falx*, ante dicta, nunc *Meffina*; Tauromentum, nunc *Taormina*; Catona ſive *Catina*; nunc *Catania*, Syracuſæ, urbs omnium totius inſulæ clariffima, nunc *Saragufa*; Camarina, nunc *Torre di Camarana*; Agrigentum, quod Græcis *Acragas*, nunc *Gergenti*; Selinuntum,

sum, Græci Selinus, nunc *Torre di Pulici*,
 vel *Terra de la Pulci*; Lilybæum, literarum
 quondam studiis celebre nunc *Marsella*; Dre-
 panum, nunc *Trapani*, Panormum vel
 Panormus, nunc *Palermo*; Soluntum, Græ-
 cis Solus, nunc *Sólante*; Himera, nunc
Témini; Cephaladis, nunc *Cisaliú*, Tyn-
 daris sive Tyndarium, nunc *Santa Maria di*
Tindári; Milæ nunc *Milazzo*.

Intus Centuripe, nunc *Centorve*; Agyrium;
S. Philippo d' Agirone; Assorus, nunc *Azaro*;
 Enna nunc *Castro Fanna*; Leontini nomen re-
 tinet; Neetum, *Noto*; Motyca, *Módica*.

Flumina ac Montes Siciliae.

Fluviorum nobilissimi sunt, Onobala,
 qui & Taurominius, nunc *Cántara*; Sy-
 mæthus, nunc *la Jaretta* Cyameforum ab
 Centuripis & Chrysam ab Assoro devehens:
 Terias nunc *Fiuno di S. Leonardo*; Anapus,
 hodie *Alfeo*, cum Cyane fonte, nunc *la*
Pisma. apud Syracusas, Florus, nunc *Abi-*
so, Gela, nunc *Fiume di terra nuova*, Hyspa, Be-
 licit; duoque Himeræ, quorum alter, nunc *Sal-*
sin Libycum pelagus; alter, nunc *Termini*, in
 Tyrrhenum mare devolvitur: ambo ex iisdem
 fontibus orti, insulam in duas partes secare
 falso à veteribus traduntur.

Montium clarissimus maximisque est
 Ætna,

Ætna , nunc *Monte Gibello* nocturnis mirus incendiis: cujus crater xx. stadia patet. inde est Eryx, vulgo nunc *Monte di Trapani*.

C A P. XLII.

De incolis Sicilia & nova ejus descriptione.

INcolas habuit Sicilia primos Cyclopas, & Lestrigonas , id est, gigantes, gentes barbaras atque truces, ut historiis ac fabulis, ossa immania passim in insula reperta fidem faciunt. Dein Iberi, ex Hispania, Duce Sicano insulam obsedisse feruntur. Post hos Sicuti ex Sicilia Italiae. Dein Phœnices à Tyro ad Sidone litora ejus occupârunt : hos Græci ejecerunt : cum quibus lingua etiam Græca inuenta est.

Imperium ab initio penes Reges ac Tyrannos stetit, donec maxima pars insulae in Carthagensium potestatem incideret. His devictis Romani sibi vindicârunt, primaque fuit quam in Provinciae formam redegerunt. Justiniani Imperatoris tempestate Vandali ex Africa eam occupârunt : quibus à Belisario Justiniani Duce pulsus, Saraceni postea invaserunt. Hos tandem ejecit Tancredus Normannus; cujus nepos Rogerius, ut ante memoravimus, primus Apuliae & Siciliae
Rex.

Rex creatus est. At postquam hoc regnum in duo capita divisum, Suevi Germani Siciliae regno potiti sunt. quibus pulsus Galli recuperarunt. Sed trucidatis his ab incolis ad *Vesperas*, quas vocant, *Siculas*, ad Arragoniae, tandemque ad Castillae reges devolutum est.

Tota nunc in tres regiones, quas *Valles* vocant, divisa est: quarum una Vallis Demona, Pelorum promontorium spectat; altera vallis Neeti, Pachynum, tertia vallis Mazarae, Lilybaeum.

Urbes nunc clarae,

Urbium clarissima est Panormus, caput Regni, ac Proregis, quem Hispaniarum Rex mittit, sedes: urbs est ampla ac spatiosa: hominum multitudine, aedificiorum superbia, civium opulentia insignis. Secunda est Messana, & ipsa magna, opulenta ac splendida. Reliquae urbes illustres sunt; Catana, Syracusae, Tauromenium, Agrigentum, Neetum, Sciacca, Mazara, Marsalla, Drepanum, Termini, Enna. Drepanenses nauticam scientiam reliquos Siculos praestant.

Archiepiscopatus sunt tres; Panormitanus, Messanenensis, & Montiregalensis. Academia publica est Catanæ.

CAP. XLIII.

De Sardinia & Corsica.

SECUNDA magnitudine maris interni est Sardinia, fertilis insula, & solis quàm cœli melioris, atque ut fœcunda, sic penè pestilens. A Sardo Herculis filio nomen sortitam esse fabulantur Græci, cum ante Sandalioris & Ichnusa, à soleæ effigiæ ipsis diceretur. Longitudo ejus à *Calari*, ad fretum quod est inter Sardiniam & Corsicam, completitur mil. Germ. XLV. Latitudo à Gorditano promontorio, *Capo di Monte Falome*, & *Capo di Argentera*, promontorium Columbarium, juxta Olbiam, mil. Ger. XXVI.

Urbium quondam celeberrimæ, Caralis, nunc *Cagliari* Italis, & Sardis *Cagliari*; Sulci, Carthaginensium quondam colonia, nunc *Palma di Sole*; Olbia nomen in vestigiis retinet.

Colonos in eam deduxisse dicuntur Sardus Herculis filius, ex Libya, & Norax Mercurii à Tartessio Hispaniæ urbe & item Jolaus, à quo populi Jolaenses. deinde Ilienses, & Lorenses, Corsique in eadem pervenerunt. Postea Carthaginenses occuparunt, at his primo bello Punico expulsis, Romani suo imperio adjecerunt: cui paruit usque dum declinante
Roma-

Romano Imperio Sarraceni invaserunt. His ejectis Genuenses ac Pisani aliquandiu de ejus dominio contenderunt, donec Pontifex Romanus utrorumque ereptam manibus Arragoniæ regibus assignaret; quo titulo tandem ad Hispaniarum Reges pervenit.

Urbium nunc clarissima Calaris caput Insulæ; portu nobilis. Præterea Oristana & Sessaris.

Corfica.

At minor est Corfica sesqui mil. German. ab Sardinia versus Septentrionem distans: omni ævo malignè culta, qui aspera & multis in locis aditu difficilis. Dicta est primum Therapne: mox Cyrnus Græcis, à Cyrno Rege, quem Herculis filium volunt Denique Corfica à Corisa Bubulca, muliere ex Liguria; qua Duce Ligurum manus in eam ingressa est: & *Corfi* à Duce, dicti coloni. Longitudo Insulæ est à Sacro promontorio, nunc *Punta di Marono*, sive *Capo Corso*, ad promontorium Graniacum, *Capo di mauza*, mil. Germ. xxx. Latitudo à promontorio: quod hodie *Capo di Foro*, usque ad Aleriam, mil. Germ. xx.

Urbes quondam claræ Aleria & Mariana, quarum nomina nunc in ruinis jacent.

Tusci primi insulæ imperium occuparunt. post hos Carthaginenses; mox Romani: dein Sarace-

Siraceni : quibus profligatis Genuenses ac
Pisani , utris dominium maneret, inter se cer-
târunt ; tandem Genuensibus cessit.

Urbes in ea nullæ nunc claræ, præcipua
tamen loca sunt : *Adiazzo*, *Nebbio*, *Calvi*,
Bonifacio. Calvi est celeberrimus insulæ
portus.

LIBER

LIBER QUARTUS

CAP. I.

De Pannonia.

TRansgressis ex Italia Julias Alpes, Pannonia conspicitur, solo fecunda, viris fortis, armisque ac opibus maximè valida quondam regio. Nominis origo incerta. Limites ab occasu habuit Cethium montem; is nunc amplissimis jugis, ab Savi Dravique fontibus ad Danubiũ usq; variis nominibus pertexitur, primum *Pleyß*, modo *Hengstberg*, mox *Dēberg*, dein *Herzberg*, *Schneeberg*, & *Kalenburg* dictus. ab Septentrione, Danubium amnem; ab ortu eundem Danubium & Aureum montem, nunc Hungaris *Machbeck*: à meridie lineam ductam ab Aureo monte per confluentes *Timaci*, nunc *Lim*, & *Drini*, nunc *Drina*, ad fontes Unæ fluminis. Inde *Caravancas* mons, & Pannonicæ Carnicæque Alpes ad Savi usque fontes. Complectitur hodie Carniolam, Croatiam, Vinetorum Marchiam, Carinthiam, Stiriam, majorem.

jorem partem Austriæ, dimidium Hungariæ, Sclavoniam, Bosniam, partemque Servia.

Divisa fuit in Superiorem & Inferiorem. Superior, quæ & prima Consularis, versus Occidentem est: in qua nunc Carniola, Croatia, Vindorum Marchia, Carinthia, Stiria, Austriæque majoris pars. Inferior, quæ & secunda Consularis, in Orientem vergens, complectitur Bosniam, Sclavoniam, & quantum Hungariæ Danubium, Dravum, Atrabonemque amneis interjacet. At ea utriusque Pannoniæ pars, quæ inter Dravum Savumque fluvios porrecta, Valeria, vel Pannonia Interamnia & Riparenfis dicta est.

Sic igitur hodie Hungaria vix tertiam sui partem in veteri Pannonia habet; quum reliquum trans Danubium in Jazygibus Dacisque obtineat.

Urbium clarissimæ, Segesta, quæ & Sicilia, nunc *Siseck*, in Croatia; Petovio, vel Patavium, *Petrov*, in Stiria; Amona, *Unterlaubach*, Romanorum Colonia; Nauportum, *Oberlaubach*, in Carniola; Vindoniana, quæ & Vindobona, nunc *Vienna*, in Austria; Scabrantia nunc *Scrabing*; Sirmium, nunc *Simah*; in Hungaria, Taurunum, vulgo *Bilgrad* & Germanis *Griechsweissenburg*.

CAP. II.

*De incolis Pannoniarum & de regno
Hungaria.*

PRimi, quos veterum monumenta tradunt, incoluere Pannoniam Pannonii, Celtica gens: quos Græci *Pæones* vocârunt. Julius Cæsar primus terram ingressus: post eum item alii, at Tiberius eandem perdomuit. Tulerunt inde Imperii Romam jugum, donec post inclinationem ejus Gothi invaderent, quos Hunni expulerunt; hos Longobardi; rursûmque hos Hunni, tandem circa ann. 10000 sub Arnolpho Imperatore, gens quædam è Scythia profecta, oppressis Hunnis, totum quod nunc *Hungariæ* dicitur regnum, occupavit. Hunnorumque reliquiis mista, nomen in ea constituit, quo etiam nunc Hungari indigetantur. At termini Hungariæ sunt, à septentrionibus Carpatès mons, quo à Polonia ac Russia separatur; ab Oriente est Transilvania & Valachia; à Meridie Dravus fluvius; ab Occidente Stiria, Austria atque Moravia.

Figura ejus quadra est, cujus latera quatuor mundi cardines spectant. At maxime ejus longitudo, à Patissii fontibus vulgo *die Teisse*, ad *Muræ*, *die Muer*, continentem mil.

mil. German. LX. porrigitur, ac par fermè est latitudo.

Dividitur in superiorem, quæ trans Danubium Poloniæ ac Transsilvaniæ contermina; & Inferiorem, quæ cis Danubium est. Comitatus in universa censentur L. At maximam regni partem hodie Turcarum atrox imperium, miserè divexat.

Opida in ea plurimum diruta, vel quæ existant, admodum tenuia, nisi quæ Moraviæ Poloniæque propius accedunt, vulgo *die Bergstätte*. Clariora tamen sunt superiori Hungaria: *Temeswar*; Genadium, vulgo *Chonad*; Segedinum; Varadinum, vulgo *Wardeyen*; *Solnock*; Agria cum arce *Erla*; duoque firmissima munimenta *Zatmar* & *Tockey*. At in Montanis, *die Bergstätte*; *Cassovia*, *Kassaw*; caput superioris Hungariæ; *Eperis*, *Leutsch*; *Neutso*; *Altsol*; *Krémmitz*; *Nitria*; omniumque amœnissima *Tyrna*; & quæ caput regni, post amissam Budam, Polonium, vulgo *Prefsburg*; urbs ad Germanicum modum satis culta.

In inferiori sunt: Arrabo, vulgo *Rabe*; incolis *Tavvarzin*, inde latinè Tavarinum; Comara, vulgo *Komarno*; Strigonium, vulgo *Graan*; Alba Regalis, vulgo *Stuelwitsenburg*; Vesperinum, *Vesperin*; Quinque Ecclesiæ, *Fünfskirchen*; & caput quondam regiæque totius regni Buda, Germanis *Ofen*;
cui

in adversa ripa objacet Pestum. Clara sunt munimenta, *Dotis, Pappa, Palotta*. Archiepiscopus sunt duo, *Strigonienfis, & Cossensis* in opido, *Kolorza*.

CAP. III.

De Sclavonia & Bosnia.

Sclavoniae equidem nomine vulgo, confusis Pannoniae Illyricaeque limitibus, accipitur quicquid terrarum ab Dravo amne ad Adriaticum mare protenditur. At proprie Sclavonia dicitur ea regio, quae Dravum Saviisque amnes interjacet, ab Occasu Stiriae, ab Ortu Danubio clausa. Longitudo ejus est ab opido *Kopravitza* ad Dravi confluentem, mil. Germ. l. Latitudo à Dravo ad Savium, XII.

Ad inferiorem Savi partem ultra Danubium protensi incolunt Rasci populi, Germ. *die Ratzen*. At totam hanc regionem aliquando Pannonii, mox Gothi tenuerunt: novissimi Sclavi, sive ii Sclavonii qui ad hanc nostram aetatem manent. Hi quondam Regnum in ea constituentes, postea Hungaris vassales facti sunt. Nunc major pars Turcico Imperio parat.

Opida notiora sunt, *Pofegia, Gradiska, Zagabria, Kopravitza*, & validissimum contra Turcarum

carum incurfiones munimentum.

Bosnia regnum.

Bosniæ regnum inter Unam Savū atq; Drinum ananis Bebióſque montes fitum, nomen accepit à Bosna flumine. Longitudo ejus inter duo flumina Unam & Drinum, porrigitur milliar. Germ. XL. Latitudo verò inter Bosnæ fontis ac confluentem milliar. German. XV.

Hæ quoque olim Pannoniæ pars fuit, postmodum Gothi occupârunt; quibus egressis, Slavoni obsederunt. Hungaris deinde principatus titulo stipendiaria facta. At quum Turca potiretur. Præfectus, quem ille constituerat, regio titulo ac Diademate sumto, principatum in regni formam redegit; quod Hungari recuperarunt, haud diu tenuerunt quin Turca repeteret.

Caput regni erat *Faytza*: nunc Metropolis est *Warbosanin*.

CAP. VI.

De Illyrico.

AB Arſia fluvio, Italiæ termino, versus Orientem, Illyricum est, Græcis Illyris, regio aprica atque amœna, solum fertile, ac vitiferum, nisi quod ubi Pannoniis proximum, asperum ac durum. Terminatur ab occasu

Arſia

Arfia flumine, ac linea ab Arfiæ fontibus ad Colapis ortus ducta ; à Septentrione per vetuis montium jugis , quibus Illyrii à Pannoniis discernuntur , ad fontes usque Unæ , atque inde linea ducta ad Timaci , nunc *Lim* & *Drini* confluentes , ab Oriente est ipse *Tinacus*, *Scodrus* mons, & *Drilo* fluvius , quo à Macedonia submovetur à Meridie Adriaticus sinus . Longitudo ejus patet ab Arfia ad Drilonem mil. German. xc. Latitudo maxima est juxta Naronem fluvium à fontibus ejus ad ostium milliar. xx.

Divisa fuit olim in duas potissimum partes sive regiones quarum una ab Arfia ad Timacium amnem , qui nunc est *Cherca*. *Liburnia* dicitur ; inde altera ad Drilonem usque fluvium , sive *Lisium* opidum , quod nunc vulgo dicitur *Alessia* , *Dalmatia*.

Liburniæ populorum clarissimi fuerunt *Papyges*. Opida per oram , *Flanona*, nunc *Fianona* ; *Tarsatica* , *Tersatæ* ; *Senia* , *Zagna* ; *Lopfica*, *Lopur* ; *Ortopula* , *Starigrad* ; *Argyrumtum* ; *Pescha* ; *Ænona* , *Nona* ; *Jadera* *Zara Vecchia* ; *Scardona* nomen retinet.

Dalmatiæ populi etiam fuere varii. Opida in littore Sicum , nunc *Sebenico* ; *Traguitum*, nunc *Traw* ; *Salona* propè *Spalatum* ; *Narona* , *Narenta* ; *Onæum* , *Sabioncello* ; *Epidaurus*, *Ragusi Vecchia*, *Rizinum*, *Risinc* ; *Budua* , *Budoa* ; *Olchinium* ante *Celchinium* di-

Etum, nunc *Dolcigno*; Lissus, *Alessia*. In-
tus Scodra, *Scutari*: Dalminium sive Delmia-
nium, *Delminio*, unde *Delmatix* sive *Dalma-*
tix nomen.

CAP. V.

De incolis Illyrici, & nova eius
descriptione.

Illyriorum gens fera fuit, atrox, & latroci-
niis piraticaque infamis. Edomita à Ro-
manis ea pars quæ *Liburnia* dicitur, anno ab
urbe condita *Idxxv*, annis decem ante secun-
dum bellum Punicum; *Dalmatia* sub Augusto
Imperatore. Stetit inde sub urbis Romæ
imperio, Donec Gothi eam vastarent. Post
hos Sclavonii, à *Mæoti* palude profecti oc-
cupârunt. In quos deinde Hungari imperi-
um habuere: ac novissimè Turcæ oppres-
sis Hungaris, interiora sibi vendicârunt; Vene-
tis in hunc usque diem maritimam oram ob-
tinentibus, exceptis duabus civitatibus, *Scar-*
dona quæ Turcici juris, & *Ragusi*, quæ
sui juris. Regio ipsa quæ olim in duas par-
teis, *Liburniam* ac *Dalmatiam* divisa,
nunc uno nomine *Dalmatia* appellatur, ea-
démque pars *Slavoniæ*. At quæ quondam
Liburnia, ea nunc Comitatus *Jadera*, vul-
go *Contado di Zara* nuncupatur. In hoc ur-
bes nunc claræ; *Segna*, *Nona*, *Zara*; hæc
haud

haud exigui momenti, nec ultimi splendoris civitas. *Sabenicum* satis amœna urbs, at parum culta, ob vexationes vicinorum Turcarum, qui Scardonam tenent. *Ragusa*, haud magna urbs cum arce, sui quidem juris est, at stipendium pendit Turcæ: Emporium alioqui, ab hoc latere maris Adriatici, Turcicis mercibus celeberrimum; *Scutari*, quoque Turcicum opidum, Emporium est haud ignobile.

C A P. VI.

De Græcia, & summi ejus divisione.

Illyrico conjuncta est Græcia, antequam Orbis imperio Romani potirentur, terrarum omnium di&is factisque celeberrima. Hinc quippe omnis literarum claritas primum effulgit. hinc frequentes coloniæ ad illustrandum totum terræ orbem in diversas regiones exiverunt. Nunc tota à Turcis devastata, in exiguis ruderibus deserta & ipsa barbarie magis barbara jacet. Dicitur terra Græcia à Rege Græco; eadem ab alio Hellene, Hellas, & incolæ Hellenes. At nomen Græciæ diversè accipitur. Primum enim Græciæ nomine dictæ fuerunt binæ terræ, quæ postea separatim altera Thessalia, altera Græcia sive Helias proprie dicta. Dein Græciæ titulo accessit Peloponnesus; mox item Epirus simulque Macedonia tota; de-

que Cræta insula & quicquid insularum Græciæ adjacet. Quin etiam in Italiam & Siciliam, ut supra dictum est, Græcum nomen usquequaque transit, ubi Græcia magna; & item in Asiam ubi Græcia Asiatica. Sed de hac in ipsa Asia; nunc Europæ primum terræ explicandæ sunt.

Totum igitur hoc, quod sub uno Græciæ nomine computavimus, terminis includitur, ab ortu, Ægei mari; à meridie, Cretico; ab occasu, Ionio; à Septentrione, Sardicis jugis ab Illyriis ac Mœsis separatur, Strymonéque amne à Thracibus. Longitudo ejus est à Tenario Peloponnesi promontorio per Isthmum ad Strymonis fontes, mil. Germ. c. Latitudo maxima ab Sunio promontorio dictam & Epirum, Acroceraunium usque promontorium, mil. Germ. lxxx.

Partes sive regiones, in quas universa Græcia potissimum dividitur, sunt istæ; Epirus, Peloponnesus, Græcia proprie dicta, Thessalia & Macedonia. Quamquam Acarnaniam quæ sub Epiro, & Aetoliam quæ sub Græcia, nonnulli veterum Geographorum separatim censeant.

At Romani universam Græciam in duas provincias diviserunt; Macedoniam, sub quâ ipsa Macedonia, Epirus & Thessalia; & Achajam sub qua Græcia proprie dicta, Peloponnesus & Insulæ circumjacentes.

C A P. VII.
De Epiro & Peloponneso.
Epirus.

Epirus, quæ nunc *Canina* dicitur, separatur à Macedonibus Celedino amne & Pindo monte; ab Græcis Acheloo flumine. Populi clari fuêre Molossi, quorum opidum Dodone, apud quos Jovis Dodonæi templum, oraculo illustre; Dryopes; Chaones, quorum regio Chonia; opida, Oiticum, Antigonia, Panormus, Elæus; Thesprotii, quorum Buthrotum, Pyrrhi regia; Cassiopæi, quorum Cassiope, regio Almene, Opidum Nicopolis; Amphiloichi, opidum Argos, cognomine *Amphiloichicum*; Acarnanes, regio Acarnania, opidum Ambracia, Æacidarum regia: unde Ambracius sinus, quo nihil in Epiro nobilius: Actium, Leucas, Stratos.

Peloponnesus.

Peloponnesus à Pelope Rege dicta, quæ nunc *Morea*, haud ulli terrarum quondam nobilitate postferenda, quasi peninsula inter duo maria Ægæum & Ionium extenditur; ob sinus & promontoria, queis ut fibris littora ejus incisa sunt, simul quod tenui tramite in latus effunditur, platani folio simillima.

Partes seu regiones in ipsa, Achaja propriè dicta, Elis, Messenia, Arcadia, Laconica & Argolis sive Argia.

Urbium clarissimæ; in Achaja, Corinthus in ipso Isthmo, olim clara opibus, post clade notior; cujus potentiam Romani cum viderentur, funditùs everterunt. In Elide Olympia, certamine Gymnico maximè nobilis; Cyllene, quod Mercurium ibi natù arbitratur, insignis; unde Mercurius *Cyllenius*. In Messenia, Messene, Pylus, unde Nestor ille Pylius; Corone. In Arcadia, Tegea, Stymphalus, Mantinea, & Megalopolis, *Polybii* patria. In Laconica, Lacedæmon; totius Græciæ quondam potentissima, eadem & Sparta; Leuctrum, Amyclæ. In Argia, Argos, Hippium cognomine, templi Junonis unde Juno Argiva, vetustate & religione percelebre; Nemea, Mycene, Nauplia, Træzen, fide societatis Atticæ illustris; Epidaurus, Æsculapii templo inclyta.

C A P. VIII.

*De Hellade, seu Græcia propriè dicta,
& Thessalia.*

Peloponneso Augusto tramite seu Isthmo adnectitur regio, quæ Hellas Græcis, Latinis Græcia propriè dicta est. Limites ab occasu habet Acheloum amnem, quo ab Epiro submo-

submovetur; à Septemtrione Othrym & Oetram montes, quibus à Thessalia dirimitur; ab ortu mare Ægeum: à meridie Saronicum Corinthiacumque sinus, & in medio utriusque Isthmum, quo Peloponneso adhaeret.

Partes seu regiones Græciæ sunt Ætolia, Doris, Locris, Ozolæa, Phocis, Megaris, Attis seu Attica, Bœotia, & Locris Epicnemidia.

Urbes claræ fuerunt; Ætolorum, Chalcis, Calydon, Olenus. In Doride Bojum, Cytinium, Pindus. In Locris Ozolis, Naupaetus, quæ nunc Lepanto, Turcarum clade illustrata. In Phocide, Anticyra, Chyrtha, Pythia, Delphi sub monte Parnasso, clarissimum quondam in terris oraculo Apollinis opidum. In Bœotia Orchomenum, Thespiæ, Lebadia, Chæronea Plutarcho clara; Plataeæ, Thebæ cognomine Bœotiæ, duobus diis alumni, Hercule & Libero maximè celebres, potens quondam civitas, Delium, Aulis portu clara, Agamemnoniæ Graiorumque in Trojam conjurantium classis statio; Leustra, Epaminondæ Thebani pugna adversus Lacedæmonios victoriæque clara. In Megaride, unde regioni nomen, Megara & Eleusis. In Attide Marathon, magnatum multarumque virtutum testis; & clariora

clariores quam ut indicari egeant Athenæ.
 In Locris Epicnemidiis, Cnemides, unde regi-
 oni cognomen, Opus, Thronium, Ela-
 sia, Lilæa.

Thessalia.

Græciæ proprie dictæ à Septemtrione jun-
 gitur mutatis sæpe nominibus Æmonia, Ma-
 cedoniæ quondam pars, at postea avulsa mór-
 que iterum juncta. Eadem Pelasgicum Ar-
 gos, Hellas, Thessalia & Dryopis, sem-
 per à regibus cognominata. Ibi genitus Rex
 nomine Græcus à quo Græcia sibi Hellê, à quo
 Hellenes. Hos eosdem Homerus tribus no-
 minibus adpellavit, Myrmidonas, Hellenas
 & Achæos. At Thessaliæ nomen tandem
 invaluit, in Thessalos proprie dictos, Estiotas,
 Pelasgos, Magnesios ac Phthiotas populos
 divisum.

Oppida in Thessalia propriè dicta, Hypata,
 Sosthenes, Cypera. In Estiotide; Gomphi, Phe-
 stus, Trieca, Ætinium, & Philippici campi,
 iidem & Pharsalici, civilibus Romanorum cla-
 dibus nobilitati. In Pelasgia, Pythæum, Atrax.
 In Magnesia, Iolcus, Hermerium, Castanea,
 Melibœa, & Methone, Philippi Macedonis
 Alexandri Magni patris obsidione, in qua
 sagittæ ictu oculum amisit, clara; & in Malli-
 aco sinu casorum etiam Laconum Leonida
 duce trophæa Thermopylæ. In Phthiotide,
 Phthia,

Pbthia, Thebæ cognomine Theffalicæ, Echinus, Lariffa, Demetrius, Pagasæ, & sacro nomine nobilia Tempe, locus ad Pencû flumen.

C A P. IX.

Macedonia.

SUPRA Theffaliam atque Epirum, versus Septentrionem regiones, quæ diversis populorum nominibus ac regibus antea se jungebantur, postea uni Macedonia nomini contributæ, factæ sunt corpus unum Terra ipsa duobus inçlyta Regibus, Philippo patre & Alexandro filio, per quos terrarum Imperio quondam potita, magna est ac spatiosa ad utrumque mare, qua sol oritur, Ægæum, qua occidit, Ionium extensa. Æmathia ante te dicta fuit pars ejus ab Æmathio Rege; unde in totam terram nomen dimanavit. Macedoniam à Macedone Deucalionis materno nepote appellatam vult Solinus. at ego suspicor à patre ejus Mygdonia natum nomen esse Macedonia, cum exigua sit pronuntiationis differentia in *Μακεδονία* & *Μυγδονία*.

Limites habet ab ortu Ægeum; à meridie Theffaliam & Epirum; ab occasu Ionium sive Adriaticum mare; ab Septentrione eisdem quos universæ Græciæ statuimus.

Centum quinquaginta in hac olim populos fuisse

fuisse auctor est Plinius . At quorum nomi-
na ad nos clara pervenerunt , ad Adriaticum
mare Taulantii , quorum opida Epidamus
vel Epidamnum , propter inauspicatum no-
men , quia vel in damnum ituris omnem id
visum est , à Romanis Dyrrachiũm appel-
latum , nunc *Durazzo*; Apollonia & Aulon.
Elymiote , quorum opida Elyma & Bullis .
Orestis regio Epiro juncta , opidum Gryto-
ne . Daflaretæ , opida Lychnidos , Evia.
Regio , Æmathia , seu Æmathia propriè
dicta opida Pella , quam omnium Macedoni-
carum urbium maximè illustrem effecerunt
duo alumni , Philippus Græciæ domitor ,
& Alexander etiam Asiæ : Ægea , in qua
mos erat Reges sepelire ; Ædesia , Idome-
na , Scydra , Europus , Tyrissa . Regio
Pieria , Musarum parens domusque , opida
Pidna ; Phylace , Dion . Mygdones , Re-
gióque Mygdonia ; opida Antigonía , Phys-
cæ , Carthabia , Letæ , Terpilus . Para-
xis ; opida Antigone , Palene , Cassandria ,
Torone . Regio Chaldica ; opida , Augæa ,
Singus , Acanthus . Amphaxitis , regio ,
opidum , Thessalonica , Ciceronis exilio
insignis , & Stagira , Aristotelis principis
Philosophorum cunis clara . Bisaltæ ; opida
Euporia , Ossa , Calliteræ . Edonii ; opida
Amphipolis , Scotusa , Berga . Orbeli ; o-
pidum Gariscus . Sintici ; opida , Hera-
clea

clea, Paræopolis, Tristolus. Pelagones;
opidum Stobi. Lyncistarum, Heraclea.
Jororum, Jorum & Alorus. Almopum,
Europas, Albanopolis, Apfalus. Æstræo-
rum, Æstræum: Eordeorum, Daulia,
Dibolia, Scampis.

C A P. X.

*De Fluviis, Montibus ac Insulis
Græciæ adjacentibus.
Fluvii.*

FLUVII universæ Græciæ celebriores sunt
Isti, In Epiro Acheron, cui Pandosia opi-
dum appositum: quæ duo nomina cum A-
lexander Rex ancipiti oraculo monitus fata-
lia vitare vellet, in Brutiis Italiæ populis in
eadem incidit atque interiit. In Acarnania
Achelous. In Peloponneso Peneus, Al-
pheus, Panisus, Eurotas & Inachus. In
Græcia Cephissus, in duo cornua scissus,
quorum dextrum *Asopus* fluvius, lævum *Is-
menus* vocatur. In Thessalia Sperchius &
Peneus. In Macedonia Ægæum mare pe-
tententes, Aliacmon, Erigon, Axios, Cha-
bris, Strymon. in Adriaticum sinum sese
exonerantes, Panyasus, Apsus, Laus, Calid-
nus.

Montes.

Montium nobilissimi sunt; in Epiro A-
croceraunii

croceranii & Pindus. In Peloponneso, Stymphalus, Pholoë, Chronicus, Taygetus. In Græcia Callidromus. Inter Græciam & Thessaliam, Othrys & Oeta. In Phocide Helicon & Parnassus. In Bœotia Cithæron, fabulis carminibusque celebratissimus. In Attica Hymetto meritissime tribuitur principatus, quod apprime florulentus, eximio mellis sapore & externos omnes & suos vincit. In Thessalia Olympus, Pelius atque Ossa. Gigantum fabula belloque memorati. In Macedonia Athos, quem Xerxes Græciæ bellum inferens, per fossam vefificavit.

Insulæ ad Græciam.

Insulæ Græciæ littori adjacent innumeræ. Harum præter Cretam, quæ separatim dicitur, clarissimæ Ionio in mari Corcyra, cum opido ejusdem nominis, nunc *Corfu*, Veneræ ditionis unâ cum Cephallenia & Zacyntho; quarum hæc nunc *Zante*, illa *Cefalœna*. Prope Cephalleniam inter non ignobiles est Ithaca, Ulyssis nomine maximè illustris, nunc *Isola del Compare*. In Ægeo mari Eubœæ, vulgo nunc *Negroponte*, Bœotix avulsa putatur, tam modico interfluente euripo, ut ponte jungatur. opida in ea quondam opulentissima, Calystus & Chalcis. Hinc versus Septentriones est Scyrus, vulgo *Sciro*; & ultra Lemnos, nunc *Stalimene*,
inter

inter hanc & Thraciam littus Samothrace, vulgo *Samandrachi*. Lesbus, nunc *Metelino*, & Chinus, *Scio*, Asiæ attribuuntur. In Lesbo quondam opidum nobilissimum Mitylene, unde hodie insulæ nomen. In Saronico sinu *Ægina*, nunc *Engia*; & *Salamis*, nunc *Coluri*, excidio classis Persicæ nota. Dein quæ in medio mari veluti in orbem jacent, Cyclades, in quibus notiores *Andrus*, nunc *Andri*; *Delus*, *Sdile*; & *Paros*, *Pario*, marmore nobilis. Et circum Cycladas, quia dispersæ, *Sporades*; in quibus clariore *Icaria*, nunc *Nicaria*, & *Pathmus*, *Palmosfa*, Ioannis Theologi exilio insignita. Nobiles præterea sunt, *Samus*, vulgo *Samo*. *Côs*, nunc *Lango*, & *Carpathus*, *Scarpanto*; quæ contribuuntur Asiæ.

C A P. XI.

De incolis Græciæ & nova ejus descriptione.

GRÆCIAM omnium Europæ terrarum primam habitatam fuisse, cum multa alia, tum imprimis situs argumento est; quidpe quæ proxima accedit Asiæ, ubi primum hominem formatum scimus. Inde igitur brevis ac facilis in Græciam trajetus. Suis sibi Regibus, Ducibus ac Magistratibus discreti populi ac civitates egerunt, donec Philippo Macedone debellante tota Græcia Macedonico

nico imperio subiecta est. Dein Romani eius imperio potiti; post hos Gothi ac Hunni devastarunt magis quam coluerunt; novissimi Saraceni ac Turcæ in hunc usque diem tenent. Hinc Græcia, abolitis prisca regionum ac populorum vocabulis, in nova nomina divisa est: quæ olim Peloponnesus erat, nunc *Morea* dicitur; quæ Græcia propriè, nunc *Livadia*; quæ Thessalia, nunc *Fanna*, & Epirus, *Canina*. Macedonia vero in quatuor parteis; quæ Thraciæ contermina *Iamboli* vocatur; quæ Thessaliæ proxima, *Camenolitari*; quæ Illyrico sive Dalmatiæ jungitur, *Albania*, proxima, antiquus ac nobilissimus Principatus, equitum suorum robore atque virtute nunc maximè clarus; & in omnium medio, ipsum Macedoniae prisca nomen.

Urbium in universa Græcia nunc celeberrima est Thessalonica, vulgo *Salonichi*, ingens atque opulenta; emporium mercatoribus Indicis frequentissimum. Secunda est Dyrrachium Albanæ, vulgo *Durazzo*, urbs validissima, at minus culta ob gravitatem cœli. *Croia* Scanderbergi patria, item est urbs munitissima in mediterraneis Albanæ.

C A P. XII.

De Creta Insula.

A T insularum Græco littori objacentium maxima omnium est Creta, Græcis Latineque monumentis plurimum celebrata. Hæc quidpe prima potuit navibus & sagittis; prima Mincæ duce classe pugnavit; equestres pugnas prima docuit lascivas vertigines implicare; prima litteris jura junxit, studium item Musicum hinc initium cepit. Nomen deducunt alii à Crete Nympha, Hesperidis filia; alii à Crete, rege Curetum; quidam primum Aëriam, deinde Curetim, & Μαγαδώνορον. nonnulli, id est, beatam insulam à temperie cœli appellatam existimavere, Incolæ Græcis dicuntur *Cretes*, Latine *Cretenses*. Inter ortum porrigitur Insula & occasum tractu longissimo, hinc Asia, illic Africa objacentibus: à Septentrione Ægeis & suis, id est, Creticis æstibus verberatur; ab Austro Lybicis undis perfunditur & Ægyptiis. Longitudo ejus maxima à Samonio promontorio, nunc *C. Salomoni*, ad promontorium Corycum, nunc *Cornico*, mill. Germ. Lxx. Latitudo circa mediam sui partem maxime patens mill. Germ. xv.

Centum in ea urbium clara fama est. Sunt tamen

tamen etiam in antiquis auctoribus, qui non centum urbibus, ut prodiderunt qui prodigè lingua largiti sunt, sed magnis & ambiriosis stipatam existimant.

Clarissimæ fuerunt, Cortyna caput insulæ: Cydon, quam Græci *matrem urbium* appellavere; Conossus Minois regia, Therapnæ, Diom, Lyctus, Eycastus, Phæstus, Manethusa, Dyctinna.

Montes item celebres, Dictæus Idæus, Corycus, Cadiscus. Labyrinthus in medio ferme fuit, mirandum Dædali opus, itinerum ambages, occursumque ac recursus inexplicabiles continens, lapide polito, ac fornicibus tectum.

Incolæ perpetuò vitiosissimi & piraticâ infames, initio rerum regibus regebantur, post Ducibus. Q. Metellus insulam edomitam in provinciæ formam redegit; mansitque sub imperio, primum Romano, mox Constantinopolitano, donec cum reliqua Græcia à Saracenis occupata fuit. Recuperatam deinde Balduinus Flandriæ Comes & Imperator Constantinopolitanus, Bonifacio Marchioni Montisferrati dedit; à quo tandè Veneti grandi pecunia mercati etiam nunc tenent. Candia nunc à Metropoli sua indigetatur; habetque urbes claras quatuor, contra Turcarum irruptiones munitissimas; Candiam, Caneam, Rethymum & Sitiam. Archiepiscopatus est unus

unus Candia; Episcopus o. o.

C A P. XIII.

De Thracia.

POST Strymona amnem Macedoniae proxima est Thracia, inter validissimas Europae gentes maximam fera & barbara; Regio nec caelo laeta, nec solo; &, nisi quae mari propior, infœcunda, frigida, eorumque quae feruntur maligne admodum patiens.

Nomen habere patetur vel à Thrace Martis filio; vel, ut aliis videtur, ab asperitate soli caelique, & gentis feritate, quasi *Τετραχμία*. Terminos habet, à Septemtrione Æmum montem, quo à Mœsis determinatur; ab Oriente Pontum & Propontidem; à Meridie Ægeum mare: ab Occidente Strymona amnem. Longitudine occupat à Strymonis fontibus ad Panyfi ostium & opidum Mesembriam miliar. German. LXX. Latitudine verò ab Æmo monte juxta Nicopolim ad Mastusiam Chersonesi promontorium mill. Germ. LX.

Divisam quondam fuisse in quinquaginta strategias, auctor est Plinius. Is populos in ea recenset, Strymonem amnem accolentes, Deseletas, Mœdos: ad Nestum amnem, Dgeos, Besslorumque multa nomina inter

ter Eleos, Diobefos, Carbilefos, Bryfas, Sapceos, Hebrum accolentes, Odrysarum numerosam gentem, Odomantas, Carbiletas, Pyrogeros, Drugeros, Canicos, Hypfaltos, Benos, Carpillos, Botixos, Edones, Cicones, Bistonos, Selleras, Pirantas, Doloncas, Thynos, Celetas: omnium autem sævissimos Scordiscos memorat Florus.

C A P. XIV.

De Urbibus veteris Thraciæ, Fluviiis ac Montibus.

OPida clara olim in Thracia fuere à Strymone amne in litore Ægeo, Oesyne, Neapolis, Abdera, à Diomedis sorore conditum opidum, unde & nomen habuit, idem & *Clizomene* dictum. fuit in eadem regione opidum Tinda, Diomedis equorum stabulis dirum; Maronea: inter hanc & Hebrum fluvium Doriscus locus, ubi Xerxem Persarum Regem copias suas, quia numero non poterant, spatio dimensum ferunt. Ænus ab Ænea profugo condita; paulumque à mari recedens ingens quondam Cypsella. In Chersoneso, quam Thraciæ cognominant, Cardia, Eleus & Sestus, cui objacet ex Asia Abydus, utraq; Leandri amore nota. Prope regio, in qua Xerxes divisas pelago terras ponte (mirum atque ingens facinus) ausus

ausus jungere, & copias ex Asia in Græciam
 traduxit: Callipolis, cui opposita in A-
 siæ Litore Lampacus: & in radice Cher-
 sonesi sedens Lyfimachia. Inde in Propon-
 tide Paçya, Bisante, Perinthus, mirifico
 amphitheatris splendore clara; Selymbria, at-
 que in ipso Bosphoro Byzantium, ante Ly-
 gus, postmodum Nova Roma, & novissi-
 me Constantinopolis dictum. Urbs omni
 ævo clarissima, à Constantino Imperatore
 in sedem Imperii electa: mansitque eadem
 dignitate donec Turcarum impia gens ann.
 cccccxliii occupavit, neque tunc de-
 cus suum perdidit, cum etiam nunc impe-
 rii Turcici caput colatur nomine *Stambol*. De
 reliquo opida in Ponto, Phinopolis, Sale-
 mydisus, Peronticum, Apollonia paulum
 à mari recedens, magna quondam; Toza,
 Anchi, Anchialus & Mesembria, terminus
 Thraciæ. Intus Byzya arx Regum Thra-
 ciæ, à Terei nefasto crimine, sic opinati ve-
 teres, invisâ hirundinibus. Philopolis, an-
 tea Poneropolis, dein à sinu Trimontium;
 Trajanopolis, Adrianopolis, à conditoribus
 dicta opida. Præterea Olynthus; vel cla-
 rissima Heraclea, Topiris & Philippi.

Fluvii & montes.

Fluvii celebres sunt, Nestus seu Nessus;
 Hebrus, Athyras, Bathynias. In montibus
Æmus

Æmus, Rhodope & Orbelus principatum
tenent.

C A P. XV.

*De incolis Thraciæ, & urbibus nunc
claris item de Patriarchis Græ-
canicæ religionis.*

INcolarum Thraciæ antiquissima habetur
origo. Una gens habetur origo. Una gens
habitarunt Thraces aliis aliisque discreti &
nominibus & majoribus, in universum feri,
sævi, atroces & cruenti. Suis ante parebant
Regibus; postea Macedonum tributarii facti,
rursúmque suo juri redditi, multis præliis à
Romanis fusi, tandem à C. Scribonio Cu-
rione Procol. perdomiti, imperioque Roma-
no subjecti sunt. Dehinc eadem qua Græcia
ac Macedonia, usa est Thracia fortuna, donec
in Turcarum manus pervenit; quorum impe-
rio omne decus dignitatémque præstat. quip-
pe heic Turcarum caput ac sedes est Constan-
tinopolis, ante memorata, urbium tota Euro-
pa omnium maxima ac populosissima; quam
Constantinus Imperator *Novam Romam* ap-
pellavit: unde novum Thraciæ ortum, quo
nunc *Romania* indigetatur.

Secundum à Constantinopoli locum inter
Thracias urbes obtinet Hadrianopolis, Tur-
cis *Endrem* dicta, magna quidem atq. ingens
at moenibus haud cincta, ædificiisque vilibus
extructa,

extructa. Tertia Philippopolis satis numeroſe incolitur. nec cedit huic Trajanopolis. Scythus & Abydus ſibi invicem objectæ, clauſtra Turcici imperii in his oris perhibentur.

Cæterùm quia hoc loci perventum eſt uti Græciæ ſtatum præſentem conſideremus, operæ pretium eſt cognoscere, Græcos jam omnimodò à Romana Eccleſia receſſiſſe, nec Pontificem Romanum ceu caput agnoſcere. Religionem quippe peculiarem inter ſe habent, diverſam ab ea quam Romana Eccleſia profiteſtur. Nec ſoli Græci hanc ſequuntur, ſed complures aliæ nationes, Bulgari, Servi, Boſni, Sclavoni, Illyrii, Albani, Moldavi, Valachi, Ruſſi, Muſcovitæ, Tartari, Circaſſi, Mengrelii, cunctæque nationes Ponticæ, & Tartarorum interior pars. Capita jam inde quatuor ſibi conſtituerunt, quos Patriarcharum titulo reverentur. Horum, ut diverſæ ſunt ſedes, ſic in diverſas regiones inſpectio & regimen. Princeps & caput univerſæ Eccleſiæ Græcanicæ eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus, à quo dependent quotquot Græcanicæ religionis Chriſtiani per omnem Europam diſperſi degunt. Alexandrinus, cuius ſedes in Ægypto eſt; qui & Arabiæ Eccleſias regit. Hieroſolymitanus in Syria ſupremus agnoſcitur. In reliqua Aſia Antiochenus.

C A P.

C A P. XVI.

De Mœsia.

Supra Macedoniam ac Thraciam Mœsia est, quam Romani *Cereris horreum* ob fertilitatem soli adpellavere, ab Aureo & Scodro montibus intra Istrum & Æmum ad Pontum usque extensa; in Superiorem, quæ nunc Servia est, & Inferiorem, quæ Bulgaria, divisa. Terminus in medio utriusque est Ciabrus flavius. In superiori populorum quondam clarissimi Dardani, regiõque ipsa Dardania, Macedoniæ contermina; In inferiori Triballi, omnium nobilissimi: post hos Peucestæ & Trogloditæ, jam Scythicæ gentes: infimam quippe inferioris Mœsiæ partem quæ ad Pontum accidit, Scythæ tenuerunt: quorum pars validissima Getæ ad utramque Danubii ripam, hinc in Mœsos illinc in Dacos transeuntes.

In Mœsia dextram Danubii ripam frequentibus olim opidis stipatam fuisse, Ptolemæi testatur Geographia, idemque in mediterraneis haud modicum eorum numerum recenset. At in litore Pontico clara maxime fere, Sarpedonia, Dionysopolis, Timogeria, Tomi, Ovidii Poëtæ exilio nobiles, Istropolis & Eleutheræ.

De Istro amne.

Ister fluvius omnium Europæ maximus, in Germaniæ jugi Abnobæ montis ortus, per multas lapsus gentes Danubii nomine, immenso aquarum auctu, & unde primum Illyricum alluit, id est, ad Savi confluentem, Ister quondam appellatus, sexaginta circiter amnibus receptis, medio ferme eorum numero navigabili, in Pontum vastis sex fluminibus sive ostiis evolvitur. Singula autem ostia tanta sunt, ut prodatur, in quadraginta millia passuum, id est, mil. Germ. x. longitudinis, vinci mare, dulcèmq; intelligatur. German. vulgò *die Donaw*, Sarmathis ac Scythis *Dunay*.

De incolis Mœsia, & duobus novissimis in eâ regnis, Servia ac Bulgaria.

Mœsos populos feros, truces Barbarorumque barbaros, à Thracibus genus duxisse tradunt auctores; cum ipsa Mœsia pars aliquando Thraciæ fuerit. M. Licinius Crassus perdomitos imperio Romano subjecit. Deinde in Superiorem Mœsiam Servi, Inferiorem Bulgari, utraq; ex Sarmatia Asia, advena gens, inveci, duo inibi regna de suo nomine, hi Bulgariæ, illi Serviæ, condiderunt. At novissimi Turcæ in utrumque affusi etiam nunc tenent.

Caput

Caput regni Serviaë regumque quondam Sedes, Senderovia, Ungaris *Zendrew*, Turcis *Semender*, ad Istri ripam sita. Præterea *Vidna*, *Bodon* & *Novograd* nobilia sunt opida; quorum hoc arce munitum inexpugnabili. At Bulgariaë regni caput est *Sophia*, urbs magna & populosa.

C A P. XVII.

Summa universæ Scythica descriptio.
Item de veteri Scythia Europæa.

TRans Istrum Mœsis contermina est Scytharum gens omnium toto orbe vastissima, quippe ex Mœsia Inferiori in Asiam ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian*, longitudine terrarum mil. Germ. c. l. o. amplius occupat. Latitudine vero ab Oceano Septentrionali ad Caucasum montem fontisque *Indi* fluminis mil. German. circiter l. x. Dividitur autem universa Scythia in Europæam & Asiaticam. De hac posterius in ipsa Asia; nunc Europæam prius expediemus

Scythia Europæa.

Terminatur Europæa ab occasu *Patiss* flumine, ab Septentrione linea à *Patiss* fontibus per *Amadocam* paludem (quæ est in *Litvania*) ad *Borysthenis* fonteis, atque
 ind

Inde alia linea ad Tanais ortus ducta; ab ortu ipso Tanai & Ponte Euxino: à meridie Ikro, & ubi is ad Nicopolim inflectitur, recta linea ab occasu in Oriente ad Pontum ducta.

Totum hoc terrarum variis gentibus ac populis distinguitur; quorum clarissimi, præter Troglodytas in inferiore Mœsia commemoratos, Duci; quorum regionem nunc tenent Moldavi, Valachi, Transilvani & Hungarorum pars inter Patissum amnem & Transilvaniam; Getæ, quos ad utramque Istri ripam in Mœsiam & Daciam extendi, ante diximus; nunc Bulgarorum & Moldavorum pars: Tyragetæ & Arpii inter Turan flumen & Istrum; nunc inferior Moldaviæ pars Ponto objacens; Inter Tyram & Hispanim amneis, Carpiani, Callipides, Istrici, Axiaces & Jazyges Eneocaldæ, quorum omnium solum nunc Podolia: Bastarne, iudem & Peucini, quorum pars una in Germania, pars altera in Scythia Europæa; nunc Russia minor seu nigra: Borysthenitæ, inferior Lithuanæ pars versus Pontum: Neuri, ad Borysthenis fonteis: inde Geloni, Thussagetæ, Budini & Agathyrsi, in Moscovia inter Borysthenes fonteis & Tartariam minorem: Alani ac Roxalani in Moscovia, ad sinistram Donetz, id est, minoris Tanais ripam: Hamaxobii sive Hamaxobitæ, ad Gerchi fluminis fonteis in Tartaria minore: Georgi, Nomades, Basili-

L des

des & Tauroscythæ sive Scythotauri, itidem in Tartaria minori: Thauti sive Taurici, qui Tauricam sive Scythicam Chersonesum incoluerunt: In his Bosphorani utrimque Bosphorum Cimmerium accolentes: Jazyges Mæotæ, juxta Mæotim paludem ad Tanaim usque protensi: Arimaspi & Esledones ac Tanaitæ ipso Tanais flexu cincti.

CAP. XVIII.

Dacia.

TRans Istrum igitur Mæsis contermini fuerunt Daci Scythica gens, fera, atrox & barbara. Regio ipsa Dacia terminatur à Septentrione Carpathicis jugis & Hieraso amne; ab Oriente eodem Hieraso & Istro; à meridie itidem Istro; ab Occidente Patisso. Complectitur hodie Hungariæ partem, prædictam Transilvaniam, Valachiam & Moldoviam ferè totam.

Divisa fuit olim in Ripensem, Alpestram & mediterraneam. Ripensis est, quæ hodie dictam Hungariæ partem complectitur, cum parte Valachiæ. In hac populi Prendavesii, Albocensii, Saldensii, Tervingi, Burrhi, Cingesi. Alpestram nunc incolunt major pars Valachorum & Moldavi. Quondam in ea populi Piephigi, Siginni, Sinii, Contensii, Taiphali, Cacoensii, Cistoboci. Mediterranea, quæ & Gepidia, tota nunc est Transilvania. In hac olim populi Potulatenii, Buri-

densii.

diensii, Biephi, Raracensii, Taurisci.

Urbs olim clara fuit Ulpia Trajana, ante Zarnisogethusa dicta; nunc *Varbeli* eodem situ est in Valachia.

Fluviorum celeberrimi, Marisus, Germ. *Marish*. Hung. *Maros*; & Aluta, Germ. *die Alt*. Hung. *Olt*.

De incolis Daciae.

Incolas ante Getas fuisse tradit Plinius; Dacos postea à Romanis appellatos. Getarum nomen mansit circa utramque Istri ripam, ut ante dictum. Regibus illi suis regebantur, donec Trajanus Imperator Daciam perdomitam in provinciæ formam redegit. Postea Sarmatæ inveci, dein Gothi, móxque Hunni. Post hos Saxones Germanica gens, à Carolo M. devicti, cum leges victoris ferre nequirent aut nollent, in universam Daciam transferunt. Hic etiánum frequens, licet corruptus, in iis oris durat Germanicus sermo. Exinde eadem gens, quæ Pannoniæ partes occupaverat, Hungari Saxonibus sese miscuerunt. unde mixta nunc utriusque gentis lingua. Tum vero divisa fuit universa Dacia in nova nomina. Ea pars quæ Patissio amni annexa, *Hungaria* titulo accessit. Quæ ante Dacia mediterranea erit, Transilvania appellata: Inter hanc & istrum *Valachia*: Inter hanc & Hierasum *Moldavia*; cujus titulo etiam adjectum, quicquid inter Hierasum & Tyram amneis interjacet.

CAP.

C A P. XIX.

Transilvania, Valachia & Moldavia descriptio.

Transilvania.

TRanssilvaniæ Principatus, qui silvis undique, unde ei nomen Latinum, & montium jugis clauditur, Hungarice *Erdeli*, Germanice *Siebenbürgen*, Saxonibus haud dubie à septem opidorum numero dictus est: Quæ ratione etiam nunc Sarmatis seu Sclavis *Siedm grodska ziemia*, hoc est, Septemcastrensis regio, indigetatur. Postquam Saxones colonos recipit, cultiùs habitari cœpit. Namque opida in ea illi condiderunt, quæ in hanc diem clara sunt.

Cibinium sive Hermanopolis, vulgo *Herzmannstad*, caput provinciæ est, Alba Julia, Germ. *Weyssenburg*. Hung. *Gulaseirwar*, Principis superioribus annis sedes: Claudiopolis, Germ. *Clausenburg*, Hung. *Coloswar*: Bristicia, Germ. *Bistritz*, Hung. *Besterze*. Sciburgium, Germ. *Schiesburg*, Hung. *Segeşwar*: Mediesus, German. *Medwisch*, Hung. *Megies*: Stephano-polis seu Corona, German. *Croonstadt*, Hung. *Brestaw*.

Valachia ac Moldavia.

Quæ nunc duæ regiones Valachiæ ac Moldaviæ nominibus distinguntur, superiori ætate uno Valachiæ vocabulo censebantur. Incolis

colis *Woloska Zemlai*. e. *Valachia* terra, & gens ipsa *Wolocby*. Dividebatur autem tota provincia in Majorem & Minorem: Major postea *Moldaviae* nomen recepit. Minori *Valachiae* titulus remansit. Quæque suo parebat Principi seu duci, quem *Sarmaticæ* gentis vocabulo, *Waywodam* appellant. Polonis quondam utraque stipendiaria. Nunc partem Hungaricæ Rex, partem *Turcarum* Imperator tenet. *Valachiae* caput ac sedes *Vaivodæ* est *Targowisko*, reliqua loca sunt *Brailow*, & *Dombrowitza*. *Moldaviae* caput est ac *Vaivodæ* sedes *Czukaw*. reliqua opida sunt *Margosest*, *Tariscko*, *Moncastro*.

C A P. XX.

Tartaria minor; ubi Taurica Chersonesus.

Tartarorum nomen longè latèque per *Asiam* & *Europam* dispersum est; cujus limites postea in *Asia* dicemus, at nunc de parte eius agamus, quæ *Tartaria Europæa* sive *Minor* dicitur.

Tartaria igitur *Minor*, sive *Præcopensium* *Tartarorum* regnum est, ea *Scythiæ Europææ* pars quæ fluvii *Borysthene* & *Psola* ac *Desna* (quæ duo in *Borysthenem* exeunt) & *Tanai* minori, vulgo *Donetz*, ipsoque *Tanai*, *Mæoti* palude ac *Ponto* cingitur. Quinam antiquitus populi has oras incoluerint,

supra demonstratum est. Caeterum omne litus hujus tractus Græcorum coloniis juxta atque monumentis inclytum fuit; maxima vero Taurica Chersonesus, non minus quam ipsa Græcia celebrata. In hac Græcorum urbes claræ, Panticapæum, nunc vulgo Pontico; Cimmerium, in medio Chersonesi; Taphros, nunc Przekop; & Theodosia, nunc Kassa.

Scythæ in universum tenuerunt: at postquam Tartari ex Asia profecti, occuparunt, Tartaria dicta est, Minorque cognominata, ad differentiam Majoris quæ est in ipsa Asia.

Divisa est in Præcopensē & Cremeā. Præcopensis, quæ Sarmatis *Præcopska* dicitur, est ipsa Chersonesus Taurica, à *Przekop*, i. e. fossa, quæ in Isthmo facta est, seu ab opido ejusdem nominis huic opposito, cognominata. Cremea, *Krymska* incolis, est reliqua pars extra Chersonesum, à *Krym* opido, quod olim *Cremnos*, dicta. At quia imperii sedes est in Chersoneso, tota Tartaria Minor Præcopensium Tartarorum regnum appellatur. Ipsa gens fera, atròx ac rapida, non in opidis vel civatibus, sed campis ac silvis vaga agit. Unius regis Imperio parent, cujus regia est *Przekop*.

C A P. XXI.

Sarmatia Europæa.

U^Ltimi Europæarum gentium fuere Sarmatæ, Græcis dicti *Sauromatæ*, regionem totius

ius Europæ latissimam incolentes, in Scythiam quoque Europæam protensi: quinetiam Asiam usque ad Hyrcanum mare nomen eorum pertinebat; ubi Sarmatæ Asiatici dicebantur.

Sed Europææ Sarmatiæ limites fuerunt, ab occidente Vistula amnis, Suevicum mare, Finnicus sinus, & linea ab hoc sinu ad sinum Granvicum sive lacum album perducta; quibus à Germania separatur: à Septentrione Oceanus Sarmaticus, sive mare concretum; ab ortu iidem limites, qui Europæ: à Meridie Mœotis palus, Isthmus Tauricæ Chersonesi, Pontus, Ister, & Hierasus; Dein Carpatici montes, ubi in cuneum inter Patissum Istrumque procedit.

Longitudo ejus porrigitur ab Istri ac Patissi confluentibus ad Obii ostium mil. Germ. **IOXL**. Latitudo vero inter Rha fluvium & dictum sinum Granvicum **cccLX**.

Complectitur hodie Moldaviæ partem inter Tyram, Istrum & Hierasum amnes; Hungariæ partem inter Patissum & Istrum; Poloniæ regnum ultra Vistulam, Borussia, Livoniam, Lituaniam, Russiam albam, hoc est, Magni Ducis Moscoviæ imperium, & minoris Tartariæ partem quæ *Crema* dicitur.

Populorum in universa Sarmatia Ptolemæus complura nomina recenset. at ut regio

hæc Romanis pariter ac Græcis parum nota, sic illa incerta. Clarissimi tamen ac notissimi, præter eos quos in Scythia Europæa explicuimus, erant Germanis contermini *Venedi*, qui nunc sunt *Livones*, *Borussi* ac *Poloni* inter *Vistulam*, *Lituaniam* & *Podoliam*, tum *Jatzyges* inter *Istrum* & *Patissum*, quos *Ptolomæus* *Metanastas* cognominat, id est, *Vagos*: *Plinius* *Sarmatas* affirmat: *Tabula itineraria Sarmatas Vagos*.

CAP. XXII.

De incolis Sarmatia, fluviis ac montibus: item de Hyperboræis.

GENS quidem universa Græcis *Sarmatæ* dicta fuit, habitu, armis, moribus vivendique ratione *Scythicæ* ac *Parthicæ* similis; idoque ejusdem originis cum his fuisse conjicere licebit. Verum quum sibi ipsis dicti sint *Russaci* & ad *Riphæos* usque montes incoluerunt, eisdem esse credibile est, quos *Mela* *Riphæos* appellat, tanquam posterum *Riphati* *Noachi* abnepotis. Cæterum de rebus gestis ipsorum, antequam sub *Slavorum* nomine noscî cœperunt, parum in veterum monumentis reperitur.

Sarma-

Sarmatiae fluvii.

Flumina in Sarmatia, præter ea quæ in Pontum defluere diximus, fuere, Suevicum mare sive Codanum sinum petentes, Chronus, vulgo Germanis accolis *Mammel*; Polonis *Niemen*: Rubo in Venedicum sinum, qui nunc accolis *der Riegish Bodem* prope Rigam sese exonerans; nunc *Divinà* Polonis, *die Dune* German. Turuntus in Moscovia, nunc *Welikarzeká*: & Chesinus, in Clylipenum sive Granvicum sinum sese evolvens: nunc Russis accolis *Lomat*, & postquam emensus aliquod spatium, *Wolchow*.

Montes.

Montes sunt, Carpates, nunc *Krápak*. Pæloniam ab Hungaria submovens: Riphæi, qui & Obii, à sinu Albo ad Obii Ostium extens; Russis sive Moschis nunc *Weliki kameny poyas*, id est magnum lapideum cingulum dicti, quia orbis cingulum eos perhibent.

Hyperborei.

Sed operæ pretium fuerit hoc loco cognoscere ea, quæ de Hyperboreis, fabulosis celebrata miraculis gente, veteres tradiderunt. Hos alii Europæ, aliiæ Asiæ dederunt, plerique utriusque. Fuerunt (si fuisse credimus.)

L 5

supra:

supra LX gradum in litore Septemtrionalis Oceani, ultra Aquilonem (unde & nomen eis, à Græcis quæsitum) Riphæosque montes sub ipso siderum cardine. Regio aprica, felici temperie, omni afflatu noxiæ carens, per se fertilis. Cultores justissimi & diutius quam ulli mortalium & beatius vivebant. Quidpe festo semper otio læti non bella noverant, non jurgia, non ægritudinem ullam: ad innocentiam omnem æquale votum. Domus iis nemora lucique & Deorum cultus viritum gregatimque. in diem arbores vitæ subministrabant. Mors non nisi satietate vitæ. ubi eos vivendi tædium ceperat, mortem ultro accersebant & voluntario interitu castigabant obeundi tarditatem. Epulati delibutique senes. luxu, ac fertis redimiti, semetipsos in pelagus ex certa rupe præcipites dabant. quod genus sepulturæ beatissimum existimant.

C A P. XXIII.

*De Polonia regno Provinciisque ei
subjectis.*

POLONICUM regnum, quod vastum nunc obtinet terrarum spatium, à principio artis includebatur finibus; quidpe cujus summa longitudo inter occasum & ortum à Schwibusen proximo Silesiæ opido juxta Crossen ad
LENZNAM

Leuznam proximum Ruffiæ opidum, non excedebat mil. German. Lxxx. Latitudo verò maxime sinuata inter fontem Viftulæ, & opidum Moscoviæ *Wongrow*, milliar. Lx. Verum accefferunt postmodo ejus titulo, Lituania, Ruffia Nigra five Minor, Podolia, Volinia, Podelaffia, Masovia, Pruffia, Samogitia & Livoniæ major pars.

Sarmatæ, ut ante retuli, hæc omnia primotenuerunt, præter eam Poloniæ partem, quæ in veteris Germaniæ solo citra Viftulam fita est. Quamquam & Pruffiam & Livoniam Germanica gens, ut in Germaniæ descriptione ex Tacito demonstravimus, ab initio incoluit: quæ in hanc diem perpetuo mansit. Solum est in universum frumento fertilissimum; nisi qua silvæ vastiores intercedunt.

Termini autem totius regni Poloniæ sunt, à Septemtrione mare Suevicum & sinus Venedicus, lineaque à Pernavia Livoniæ opido ad Dunæ fontes dicta; qua sol exoritur, Borysthenes, five *Dniepre*; à meridie Tyras, five *Nyester*, & Carpates mons; qua occidit Sol: Silesiæ & Marchiæ Brandenburgicæ Pomeraniæque junguntur.

Longitudo harum finium summa est, inter duo opida *Schwibussen* ante dictum & *Czyrkassy* in ripa Borysthenis situm, mil. German. cc. Latitudo inter Pernaviam Livoniæ opidum

dum & Carpatem montem supra Transilvaniam milliar. CL.

Dividitur in regiones ac Provincias supra dictas; quarum singulas explicare aggrediemur.

C A P. XXIV.

Polonia proprie dicta.

POLONIA proprie dicta, incolis *Polska* à vocabulo *Pole*, quod Slavonica lingua campum significat, notationem accepit; quia tota campestris est ac plana.

Dividitur in Majorem & Minorem, Major Germaniæ contermina est, Minor Moraviæ, Hungariæ ac Russiæ. Minor supremam nunc fert dignitatem ab urbe Cracovia regni capite. At major dicta fuit altera, cum divideretur regnum, quia illic sedem fixit Lechus gentis conditor.

Polonia Major.

Majoris caput est Posnania, incolis *Posnawic*, German. *Posen*, urbs præclara ac supra Polonorum cultum splendida emporiumque celeberrimum. Secunda est Gnæna, incolis *Gniezno*, German. *Gniefen*, mercatu nobilis, antiquissima Polonicarum, primaque sedes Principum. Reliqua opida sunt, Calisia, Ptolemæo memorata, Polonis nunc *Kalisz*; Lancitia, *Platzko*, & Petricovia, vulgo.

Piotrkow, Juridico conventu (tribunal
incolæ vocant) maxime celebris.

Polonia Minor.

Princeps Minoris est Cracovia, vulgo *Kra-*
kow, caput decusque totius regni ac sedes re-
gia, urbs magna atque ingens, & licet inter
incultas, ipsa tamen magnifica admodum &
superba. Cotrodunum esse Ptolemæi, haud
male conjiciunt docti viri. Secunda à Cra-
covia est Lublinum, vulgo *Lublin*, urbs e-
gregia ac lauta, negotiationibus sublevata:
quippe mercatus est totius regni nobilissimus.
Tertia est Sendomiria, Polonis *Sëndomi-*
erz.

Cæterum à Lecho primo gentis conditore
Principes populorum rexerunt ad usque Boles-
laum Chabrium, qui primus Poloniæ Rex ab
Othone III Roman. Imperatore circa ann.
c10. pronuntiatus est.

C A P. XXV.

Lituania, Russia & Podolia.

Lituania, Polon. *Litwa*, German. *Litta-*
wen, suos habuit antea Principes, magni
Ducis titulo illustres, donec Jagello ann. c10.
ccclxxxvi in Regem Poloniæ electus ma-
gnum Lituaniæ Ducatum Polonico regno
adjunxit. Regio est, totius regni vastis-
simâ.

lima, silvis horrida, paludibus foeda. Longitudo ejus maxima inter Polotæ fluv. fontes (qui sunt in confinibus Livoniæ & Moscoviæ) & *Dassow* proximum Ponto opid. milliar. German. cclx. Latitudo inter Chronum & Borysthenem amnes milliar. lxxx.

Urbibus, vicis atque ædificiis tota regio plane inculta est. Caput est Vilna, Germ. *Wilde*, ampla ac spatiosa. Cracoviæ magnitudinem exæquans, at ligneis plurimum constans ædificiis. Major equidem hac, at incultior, Novogardia, vulgo *Novigrød*. Clara item atque magna est Kiovia, vulgo *Kijow*, ad Borysthenem sita. *Dassow*, ad Pontum accedens, veterum est Ordesus. *Kanow*, German. *Kawen*, Mulso quod vulgo *Medum* vocant, nobile est opidum.

Russia Nigra.

Provincia hæc inter Poloniam Minorem, Voliniam, Lituaniam, Podoliam, Moldaviam, Transilvaniam & Hungariam sita, Minor dicitur Russia, sive Russia Nigra, Pol. *Czarna Rusz*, ad differentiam Majoris sive Albæ, quod est Muscoviticum Imperium. Latine Russos & Ruthenos vocant incolas, quos à Roxolanis originem atque nomen habere putant. Ea pars quæ Carpatice affixi jugis, incolis *Podgorze*, quasi submontana, indigetatur.

Suos

uos aliquando Ruſſia habuit Duces, poſtea
odum Poloniæ regno adjecta.

Caput Ducatus eſt Leopoliſ, Pol. *Lwow*,
erman. *Lewenburg*, quod contractè *Lemburg*
terunt; emporium Turcicis mercibus cele-
errimum. Reliqua opida ſunt, *Przemysł*, *Ha-*
x Chelm.

Podolia.

Podolia, Pol. *Podole*, inter Moldaviam,
Ruſſiam Nigram Voliniam & Lituaniam ſi-
a, vaſtiſſimis campis, pecori quam hominibus
plendis benignior, pascuis gaudet mirum in
modum luxuriantibus; adeo ut boum ingen-
cium immania cornua vix è gramine appa-
reant.

Caput regionis eſt *Kámieniecx*, urbs mira
ac ſtupenda ratione in arduo ſaxo condita;
qua re, cum ſæpius à Tartariſ, Turciſ ac
Valachiſ peteretur, in expugnabilis exiſtit. Re-
liqua loca ſunt, *Chmielnick*, *Tzudow*, *Brai-*
law & *Orczakow*, quod Tartari occupatum te-
nent.

CAP. XXVI.

Volinia, *Podelaſſia*, *Maſovia*, *Li-*
von, *Samogitia*, *Vo-*
linia.

Volinia, Pol. *Wolin*, inter Poloniam, Lituani-
niam & Ruſſiam Nigram porrecta, opida
præcipua habet, *Lutzko*, *Włodimirz*, & *Krze-*
mienice. *Podel*

Podelassia.

Podelassia, Pol. *Podlasze*, inter Lituani-
am, Masoviam & Borussiam posita, Litu-
niæ quondam pars, singularis postea provin-
cia facta, Poloniæ titulo accessit. Loca notio-
ra sunt, *Bielsko, Tykoczin, Augustow.*

Masovia.

Masovia. Pol. *Masowze*, German. *die Masaw*,
inter Borussiam, Poloniam & Podelassiam,
sita, suos habuit ante Duces; quorum
stirpe extincta, Ducatus ann. *MDCCXXVI.*
Poloniæ titulo insertus est. Caput provin-
ciæ est *Warsavia*; Pol. *Warszawa*; Germ.
Warsaw; regni comitiis, quæ heic haberi con-
sueverunt, celebris.

Livonia.

Livonia, German. incolis *Liesland*,
nobilissima atque amplissima regio, ab
Septemtrione Finnico sinu terminatur;
ab oriente *Narva* amne & *Peybas* lacu,
& Magnæ Russiæ Lituaniæque latere Occi-
dentali; à Meridie linea ab opido Lituaniæ
Dodina, in ripa *Duinæ* fluvii posito, ad *Mem-
mel* Borussiæ opidum perducta; ab occasu ma-
ri Suevico. Longitudo summa inter *Narvam*
& *Memmel* mil. *xc.* Latitudo inter mare &
Dodina mil. *Lx.* Dividitur in quatuor partes,
quarum

uarum nomina incolis, *Esten, Letten, Cur-
land & Semigallen*. Harum prima Suedicæ
est ditioris, reliquæ Polono parent: Insu-
la *Oesel* ad Danum spectat.

Princeps urbium est *Riga*, nobile empo-
rium, nec inferior commerciiis *Rivalia*, vul-
go *Revel*, *Esteniæ* caput. Tertia est *Dorpa-
um*, vulgo *Derpt*; *Veneda*, vulgo *Wen-
den*, *Venedico* obversa sinui, Magistri ma-
gistratûs ordinis Teutonici sedē nobilitata, *Cur-
landiæ*, quæ superioribus annis in Ducatum
unā cum *Semigallia* elata, caput *Goldingen*.
Ducum autem sedes *Mittow*.

Samogitia.

Samogitiæ Ducatus inter *Livoniam & Bor-
ussiam* situs, nullo neque opido, neque castel-
lo, neque ex imio aliquo ædificio insignis, sil-
vis ac nemoribus horridus, solo melle, quod
heic præstantissimum colligitur, notus est.

CAP. XXVII.

*De Borussia & Cassubia: item de Episcopatu
bus & Academiis regni Polonici.*

PRUSSIA, vulgo *Preussen*, amplissima ac
q; illustrissima regio, fluviis ac lacubus sta-
gnis que frequenter rigua, frumento maxime
ferax, quibusdam dicitur perperam *Borussia*,
quasi

quasi à Borufforum antiqua gente, quàm Ptolemæus in Moscoviæ tractu ponit. hanc huc transiisse suspicantur. A luitur à Septemtrione sinu Codano & Chrono flumine; ab ortu clauditur Lituania & Podelassia; à meridie Masovia & Polonia; ab occasu Cassubia. Porrigitur in longum à Chroni ostio, ad Toruntum urbem in ripa Vistulæ. mil. German. XLV. In latum ob opido Podelassia *Raigrod.* ad Vistulæ ostium totidem.

Divisa hodie est in Regalem, quæ immediate Regi paret; & Ducalem, quæ Marchionibus Brandeburgicis in feudum concessa.

Regalis Borussia.

In Borussia Regali clarissima urbium Gedanum, quæ & Dantiscum, vulgo *Danzigh*, nobilissimum Suevici maris Emporium, totius regni granarium, civitas dives & opulentissima; mœnibus, fossa ac vallo munitissima. Secunda ab hac est Toronium; vulgò *Theorn*; celebre quondam Emporium, antequam Gedanum ad id fastigium perveneret; nunc nondinis maximè clarum. Elbingium vulgò *Elbing*, Anglorum opibus, qui pannis hinc negotiantur, in singularem nitorem indes crescit.

Reliqua opida notiora sunt, Mariæburgum, firmissimum munimentum; Grudontia, Bromberga, Culmia; hæc antiquissima & opulentissima quondam urbs, Braunsberga
publi;

publico Jesuitarum collegio famigeratum &
idum.

Borussia Ducalis.

Ducalis Borussiae caput ac sedes Ducum
est Regius mons, vulgo German. *Königs-
berg*. Pol. *Królewiec*; urbs nobilis & celebre
maritimis mercimoniis Emporium. Est præ-
terea versus Septentrionem ultima *Memel*,
urbs munitissima.

Cassubia.

Cassubiae Ducatus, inter Borussiam ac Po-
meraniam situs, latior olim erat, quam nunc
patet. Quippe tota ea Borussiae pars qui cir-
ca *Vistulam* Pomerellia nunc dicitur. Cas-
subiae Ducibus ante parebat.

At ejus quæ nunc Cassubia nuncupatur, ca-
put est *Conicia*, Polon. sive *Cassubiis* incolis
Chonitz, German. *König*. Reliqua opida sunt
Slochow, *Butow*, *Lavenburg*.

*Episcopatus & Academia Polonici
regni.*

Archiepiscopatus in universo regno sunt
tres, *Gnælnensis*, *Leopolitanus* & *Rigenfis*.
Episcopatus XVI *Academiae dux*, *Cracovi-
ensis* & *Regiomontana*.

CAP. XXVIII.

*Moscovia five Russia Alba Magnus
Ducatus.*

ULtima Europæ regio est Russia Alba five Major, omnium vastissima; inculta, ac paludibus silvisque invia. Eadem Moscovia capite suo. Gens ipsa rudis, perfida, servituti supra modum addicta, vulgato nomine nunc *Moscovita* appellantur.

Finitur ipsa regio à Septentrione mari concreto, ab ortu eisdem finibus quibus Europa, hoc est, Obio ac Tanai amnibus: à meridie Tanai minore, vulgo *Donetz*, *Desna* & *Pso-la*; ab occasu *Borysthene* & *Narva* lineaque inter horum fontes ducta.

Longitudo summa inter promontorium *Liatamit*, vulgo *Capo Oby*, & *Psolæ* confluentem, ad opidum *Czerkassy* implet mil. Germ. CCCLXXX. Latitudo inter *Corelenberg* opidum in confinio *Finlandiæ*, & *Obium* flumen, juxta opidum *Lepin*, milliar. CCC.

Dividitur in complures Ducatus ac provincias, quæ plerumque à præcipuis urbibus denominatur.

Ducatum princeps est *Moscovia*, incolis *Moskwo*; cæteri, *Wolodimir*, *Mosaysko*, *Twer*, *Ruszwia*, *Nissy Nowogorod*, i.e. inferior *Novogardia*, *Zezan*, *Worotin*, *Smolensko*, *Biela*, *Pleskow*, *Weliki Nowogorod*, hoc est, *Novogardia magna*, *Bielejzero*, *Faroslav*, *Swiera*.

Princi-

Principatus, Rostow & Suldal.

Provinciæ, *Wolska, Còrella, Wologda, Ustiuq,*
Wina, Wiatka, Fuhora, Petzora, Condora, Perz
en. Czermisfi Gorni, Czermisfi Iugowi, Mor-
pa, Kargapole, Meschora.

Urbes Moscoviæ.

Urbes in hac regione cunctæ constant li-
neis ædificiis, ac luto illitis; implæ quidem
sunt, sed quarum viis sæpe latissimi campi in-
cedant.

Caput imperii est *Moskwa*; urbs supra mo-
ntem atque fidem magna, ut quæ quadragin-
ta & quinquaginta ædificiorum millia
complectitur. *Arx* est in ea magni Ducis,
quem incolæ *Czar*, id est, Imperatorem vo-
cant, domicilium viginti millium hominum
est, pax; quos præsidii causa Magnus Dux
perpetuo alit.

Reliquæ urbes sunt totidem ferè, iisdem-
que nominibus, quot Ducatus ac provinciæ.
Quarum *Wolodimir* caput erat ante imperii.
Ustiuq celeberrimum totius Russiæ in medi-
terraneis emporium. Maritima emporia sunt
Nicolai & S. Michaëlis Archangeli
Wida, à Belgis, Anglis, & Germanici Suevici-
que maris accolis frequentata. In opidum *Bie-*
rezero, quod in lacu conditum bello ingru-
ente, thesauros Magnus Dux abscondit.

Sunt

Sunt præterea Magni Moscoviæ Ducis imperio subjectæ Tartarorum quædam nationis Asiaticæ, de quibus postea in ipsa Asia.

LIBER QUINTUS
C A P. I.

Summa Asiæ descriptio.

Explicatis omnibus Europæ partibus, tempus est Tanai trajecto Asiæ ingredi. hæc quidpe Europa connexa, imò innexa, cum & Scythia Asiatica gens in Europam amplissimo tractu protendantur, & Sarmatæ gens Europæa ultimos sineis in Asiæ non minori tractu extendant.

Ipsa terra Asia ab initio rerum omnium nobilissima; ut quæ prima genus mortalium intra se conspexit & in alias mundi partes emisit. Prima gentium ritus sacra, mores, rationemque vivendi alias docuit. hæc denique est quæ Deum ipsum humana specie tulit.

Dictam Græcorum alii volunt ab Asiæ Nympha, Oceani & Tethios filia, Japethi conjugem, alii ab Asiæ Manei Lydi filio.

Fines sunt ab Septentrione Oceanus Scythicus; ab Oriente mare Eoum; à Meridione mare Indicum, sive Rubrum; ab Occidente sinus Arabicus & Isthmus qui est inter si-

nuc

C A P. II.

Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.

Prima igitur Asiæ, post Tanaim, est Scythia ipsaque gens Scythæ, quos Persæ *Saca* appellavere à proxima gente: antiqui *Arimeo* dixerunt. In Europam usque ad Istri ostium extendi, supra demonstravimus; ubi etiam fines eorum explicuimus.

At Scythia Asiatica fines habet, ab occidente eosdem quos ipsa Asia atque Europa: ab Septentrione mare Scythicum sive concreturum ad *Tabin* usque promontorium, ab ortu mare Eoum & Auxatios Cariosque montes, quibus à Serica hodie Catajæ regno determinatur: & Otterocoram montem, quo à Sinis sive Ghinensibus discernitur: à meridie Emodos montes quibus ab Indiis; & Sagdia Oxiaque juga, quibus à Persarum submoveretur imperio; dein mare Caspium; mox Caucasum montem, quo ab Albania; & Coracem, quo ab Iberia & Colchide separatur.

Longitudo ejus atque latitudo nobis in Europa distæ sunt. Complectitur autem hodie totum Tartariæ Asiaticæ nomen, si regnum Catajæ excipias, quod Seres populi olim tenuere; & Zagataiæ partem nomine *Ocrage*, quam Sogdii. Divisa fuit in Sarmatiam Asiaticam

Asiaticam, Scythiam intra Imaum montem, & Scythiam extra Imaum montem.

Sarmatia Asiatica.

Sarmatarum Asiaticorum regio includitur fluminibus Tanai & Rha, sive *Volga*, mari Hyrcano Ponticoque, & montibus Corace Caucasioque. Nunc Tartari Czetskassii eas terras tenent.

Populi in ea à veteribus Geographis recensentur innumeri; at clari Turcæ, sive Turci, qui Turcium condiderunt imperium. Præterea Amazonum muliebre genus, omnium clarissimum.

Scythia intra & extra Imaum montem.

Reliqua Scythia Asiatica in duas dividitur partes; quæ occasum spectat, Scythia inter Imaum montem; quæ ortum, Scythia extra Imaum dicitur.

In Scythia intra Imaum montem populi inter alios fuere Saffiones, unde quidam Saxones in Germania ortos nugantur; & Sacarum gens magna, nunc *Turkestan* & *Tangalistan*, in confinibus Indiæ. Atque in his populi omnium Scytharum nobilissimi Massagetæ.

Fluvii.

Fluvii universæ Scythiæ celebres sunt Obius & Paropamisus, ad quæ nunc urbs *Camul*, uterque

M

que

que mare Septemtrionale petentes: Taxatres, nunc *Chefel*; & Rha, nunc *Volga* sive *Volha*; & *Edel*, in mare Hyrcanum erumpentes.

Imaus.

Montium maximus atque celeberrimus est Imaus; cujus Septemtrionalis pars nunc *Alkai* perhibetur; ubi Tartariæ Imperatorum sepulchra inde ad Gangis fluvii fontes Indiæque sine ccccL. mil. German. longitudine protenditur.

Seria & Sogdiana.

At Tartaria nunc extremæ ad Eoum mare pars, que Citajæ regnum dicitur, olim fuit Serica regio, quam gens clarissima Seres incoluerunt. Horum metropolim Seram eodem nomine etiam nunc exstare, quidam contendunt.

Sogdiana etiam regio, inter Oxi dextram ripam & Sogdios montes sita; quæ Persici olim Imperii fuit, nunc Tartariæ pars est, sub nomine *Ocrage*.

C A P. III.

Summa Tartariæ descriptio.

TArtarorum igitur nomen hodie tota Asia amplissimum est, in Europam etiam, ut ante Scythicum, extensum, ubi Tartaria Minor supra memorata. Gens ipsa fera, atrox, cruenta,

ruenta, in conditis moribus & omnium barbariorum maximè barbara. Regio plurimum inculta, triftis, squallida atque deserta. Nomen accipit à flumine *Tartar*, quod *Mongul* regionem irrigans in mare Septentrionale effunditur.

Univerſa longitudo eſt à Boryſthenis oſtiis ad *Tabin* uſque promontorium mill. German. circiter CIO. Latitudo ab *Obii* oſtio, ad finem *Bramas* regni in confinibus Indiæ ac *Sinarum*, mil. IOO.

Univerſa dividitur in *Aſiaticam* & *Euroæam*, quam ſupra explicuimus.

Aſiatica quinque potiffimum partibus diſtribuitur, quarum nomina hæc: *Tartaria* deſerta, *Tartaria Sagataja*: *Turkeſtan* regnum, *Cataini Magni Imperatoris imperium*, & *Tartariavetus*.

C A P. VI.

Tartaria Deſerta, Zagataja & Turkeſtan.

Deſerta *Tartaria* inter *Tanaim*, *Volgam*, *Jaxartem* amnes, *Tapytos*, *Sebyos* Imatrumque montes ſita, *Sarmatiæ Aſiaticæ* partem, partemque maximam *Scythiæ* intra *Imatrum* montem complectitur, in hordas conſules diſtributa quarum præcipuæ ſunt: *Zabolhenſis*, quæ & *Bulgarorum Tartarorum* eſt horda; *Cafanenſis*, *Nohaiſenſis*, *Tumenſis*,

sis, Schibanskenſis, Coſakenſis, Aſtracanenſis, quæ quondam peculiare regnum; & Baſkirdenſis; pleræque ab opidis cognominatæ.

Harum incolæ cum omnes liberi ante eſſent, nunc Moſcovitarum imperio audientes ſunt; exceptis unis Tumenſibus, qui magno Chano Catalno parent.

Zavolhenſis horda magna quondam dicebantur, quia ex hac cæteræ ortum duxerant; unde etiam imperator eorum *Uluchan* appellabatur, id eſt, Magnus Dominus ſive Magnus Imperator.

Aſtracanenſis regni caput eſt urbs *Aſtracan* ſive *Citrachan* prope oſtia Volgæ, ſalinis atque emporio clara; qua de cauſa mercatores innumeri ex Moſcovia, Turcico Imperio, Armeniis & Perſide eo confluunt.

Sunt præterea in deſerta Tartaria *Czyrkaiſſ* inter Tanaim & Volgam, in Aſiatica Sarmatia; & verſus Oceanum in Scythia inter Imaum, *Mecriti* ac *Samoiedi*, quos Latine dicunt ſemetipſos devorantes; aliique eodem tractu *Molgomſai*, *Badaï* que; utrique ſolem, vel rubrum pannum in ſublime elatum, venerantes. Cæterum dexterè Obii ripæ, circa mediani fluminis partem, appoſita eſt urbs magnitudinis & incolarum numeroſitate ingens *Grufſina*, Tartariſ & Moſcoviticis negotiatoribus frequentiffimum emporium.

Tartari

Tartari Zagatai.

Desertæ Tartariæ à meridie conjuncti sunt
Tartari *Zagatai*, agro, opidis moribusque
æteris cultiores ac nobiliores. Fines eorum
Septentrione *Jaxartes* flumen; ab ortu *Tur-*
kestan regnum; à meridie Persicum imperium;
ab occasu mare Hyrcanum.

Caput regionis ac sedes regum est *Samar-*
anda, Tamburgane bellicosissimo Tartaro.
Imperatore maximè celebris; urbs magna
ex lapide extructa: at parum frequens. *Zaba*spa
ad *Oxi* ostia & *Bikent* in mediterraneis clara
sunt emporia, quo *Indi* & *Cataiæ* regni in-
colæ mercandi causâ conveniunt.

Turkestan regnum.

Proximum ab ortu est *Turkestan* regnum,
veterum Sacarum regio, cujus incolæ satis ci-
viles & culti. Urbium notissimæ, *Tascent*,
Cotam, *Cascar*, *Farkem*.

C A P. V.

Cataini Magni Chani Imperium; item
Tartaria vetus.

Potentissimum inter Tartaros imperium est
Magni Chani in regnis *Cataja*; *Tangut*, *Tain*.
u: & in provinciis *Tenduc*, *Camul* *Caiarciam*,
Sarakitzi, id est, nigra *Cataja*, & *Teber*. Ini-

tium ejus est à Norussis montibus in confinibus Tartariæ desertæ, extenditurque ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian* longitudine 100 circiter mill. Ger. Occupat veterem Sericam, majorem partem Scythiæ extra Imaum montem, partemque Scythiæ intra Imaum.

Regnum Catajæ.

Serica est ipsum nunc regnum *Catajæ* vulgo *Kitay*; incolis (ut ferunt) adeo frequens, & agrorum cultu adeo læta, urbiùmque splendore, ædificiorum nitore, atque omni denique divitiarum genere adeo affluens, uti neque Græciæ neque Italiæ cedat.

Urbiùm opulentissima est *Cambalu*, regia sedes & caput totius imperii Magni Chani, quinque miliar. German. ambitu comprehendens; quam duodecim suburbia, juxta numerum portarum, circumjacent, frequentissimum Indis ac Senensibus mercatoribusemporium.

Caindu urbs velis subtilissimis; quæ ex arborum corticibus ad usum scæminarum conficiunt, maximè est clara. Qua re tota olim Serica nota erat. Unde Plinius; *Seres*, inquit, *lanificio nobiles, perfusam aqua depercentes frondium canitiem.*

In regno *Tangut* artem Typographicam ante 610 annos inventam fuisse, nonnulli contendunt.

Tendus

Tenduc provincia, magni ac potentis Regis Presbyteri Johannis (quod nomen postea Abissinorum Regi in Africa per errorem datum fuit) quondam regnum fuit.

Tansu regnum amplum atque cultum vitibusque fertile, artificibus ac negotiatoribus refertum, armorum bellicorum nobilissima inter Tartaros officina. Quin Serico ferro jam inde Plinius palmam tribuit.

Tartaria Vetus.

Postrema universæ Tartariæ pars est Vetus Tartaria, inter Paropanilum amnem & Sericam sive Citaïæ regnum, ad usque Septentrionalem Oceanum & fretum *Anian* extensa.

Dicitur vetus Tartaria, quia hinc primo nomen Tartarorum, ut supra demonstrativum, exortum est. Regiones heic & hordæ complures, quarum nomina vix nota aut certa. At *Ung* & *Morgul* regiones, *Gog* & *Magog* esse viri docti docent.

CAP. XVI.

De Sinarum regione sive China.

TArtariæ, qua ortum solis prospicit, adnexum est Chinæ regnum, cœli temperie, fertilitate soli, amplitudine, opibus ac potentia haud cuiquam alii cedens. Gens ipsa (si credimus) ingenio omnes alias superans

rans. Sinas esse Ptolemæi, cum situs, tum ipsum vocabulum maximè convincit. Quidam quod Hispanis *Cbina*, id Italis, Tuscis *Cina*, & Germanis *Tschina* scribitur; ubi exiguam in pronuntiatione deprehendas differentiam inter *Cbina* & *Sina*. At ignorantia Hispanicæ pronuntiationis, quæ est in Ch, Græcæ literæ χ pronuntiationo in vocabulo isto apud alias nationes invaluit. Limites habet ab occasu Damafios montes, quibus ab India & Tartaria separatur; ab Septentrionibus Otzorocoram, & murum ccc mill. German. inter hujus crepidines contra Tartarorum irruptiones extructum: ab ortu Oceanum Sinensem ove Eoum; à meridie eundem Oceanum & regnum *Sian*. Longitudo summa est à Tartarorum finibus, qua mare Eoum tangunt, usque ad regnum *Sian*, mill. German. lxx. Latitudo inter Damafia juga & Oceanum milliar. ccc.

Dividitur totum regnum in complures provincias, quas illi præfecturas vocant; quarum maritimæ sunt *Cantan*, *Foquiem*, *Chiqueam*, *Nanquii*, *Xantum*, *Paquen*, mediterraneæ, *Xiamsii*, *Cansii*, *Sancii*, *Suchnam*, *Huanum*, *Fuana Fuquam*, *Suinam*, *Quicheu*, *Quiancii*, *Cochinchina*, *Quancii*.

Urbes per univèrsum regnum esse tradunt celebres cxxl. fossis murisque probe munitas, præter opida & pagos quorum infinitus numerus

numerus. Amplitudo autem urbium ex eo conjicitur, quod *Canton*, una ex minoribus, tria amplius milliaria Germanica circuitu amplecti dicatur.

De regia varia est auctorum traditio; alii quippe *Paquin* eam vocant alii *Xantum*, quam eandem putant esse *Quinsai*. In Tartariæ finibus versus Septentriones sitam esse, omnes consentiunt. Ante erat regia *Nanquin*, magna urbs, in medio regni verius Oceanum posita. At de urbe *Quinsai* (sive ea Tartarorum Magni Chani, sive Sinarum regis regia utrumque enim traditur) merito prudentissimi cujusque fidem excedunt ea quæ M. Polus Venetus tradidit: continuere scilicet eam circuitu mill. circiter centum; id est, German. communia viginti quinque, & pontium in ea lapideorum duodecim millia, quorum quidam tantæ altitudinis, ut majores naves erecto malo subtermeare queant: lacum item intra mœnia ambitu mil. German. circiter septem continere; in quo duæ insulæ singulas regias superbissimo opere sustinentes. per universam autem urbium præsidium triginta militum. Verum tamen urbem hanc post Marci Poli tempora bello disruptam vel alia gravi calamitate destructam esse quidam putant.

Japan Insula.

Insulæ ab ortu Sinarum regno objacent
 M 5 inu-

innumeræ; at duæ insigniores: *Corea*, incolis *Caoli*, longitudine CCxx. milliar. German. latitudine L; & multo nobilior *Japan*, longitudine milliar. CL. latitudine Lxx: utraq̃ue in complures ditiones: quas Reguli verius quam Reges obtinet, distributa. Hujus tamen potentior Rex est *Meaci*, urbis totius insulæ principis.

C A P. VII.
De India *Veteri*.

§ *Sinarum* regno conjuncta est ab occasu meridieque *India*, terra omnium nobilissima, auri argentique adeò fœcunda, uti solum ejus aureum argenteumque esse veteres crediderint.

Nomen accepit ab *Indo* nobilissimo flumine *Clauditur* ab occasu *Indo*; à Septentrione *Emodis* montibus: ab ortu itidem montibus *Damasiis* & *Meandro*: à meridie suum mare, quod *Indicum* appellatur, magnis sinubus recipit; in quod, ceu duo cornua, longissimo excursu sese emittit.

Longitudo ejus summa est ab *Indi* fontibus usque ad extremum aureæ *Chersonesi* promontorium milliar. Germ. circiter *IJC*; Latitudo maxima à *Damasiis* jugis in sinibus *Sinarum* ac *Tartarorum* ad *Simyllam* promontorium, nunc *C. Comori*, mill. *CCCL*.

Divisa

Divisa fuit olim Gange flumine in duas partes; quarum una versus occasum India intra Gangem, altera versus ortum India extra Gangem, appellabatur.

Tradunt veteres Geographi fuisse in India populorum novem millia, quorum clarissimi Brachamanes, Induorum Philosophi, Græcis *Gymnosophistæ* dicti; & Gengaridæ, quorum regem potentissimum Alexander Magnus invadere non ausus est.

Urbium fuisse quinque millia, iidem auctores prodiderunt præcipua capacitate; quarum omnium clarissima Nyfa, in qua gentium Libærum patrem Indi arbitrabantur.

Fluvii.

Fluviorum nobilissimi sunt Indus & Ganges: Indus, quem accolæ quondam Sandum nunc diversis nominibus diversi appellant populi, *Hynd. Duil. Inder, & Caercede*, in Paropamiso monte effusus, unde viginti recipit amnes; sed clarissimos Hydaspem & Hypasin, qui Alexandri inter terminavit. nusquam latior quinquaginta stadia, aut altior xv passus, septem ostiis in mare Indicum evolvitur. Ganges gemmifer & auri foecundus, ex Scythiis exoritur montibus, cujus latitudo nomina duomill Germ. maxima quinque; ubi vadofissimus, mensuram centum pedum devorat.

De Incolis.

Indorum gens vetustissima nunquam à naturali solo recessit . quare nemini fas sit mirari vel hominum vel urbium copiam . Indiam Liber pater (quem illi apud se natum arbitrati) primus cum exercitu ingressus est , primusque omnium Indis subactis triumphavit . Dehinc Persæ proxima inter Indum & Gangem armis occupata tenuerunt , donec Alexander, Dario superato, Porum Indorum Regem debellavit . Post hunc in pace , suis quinque Regibus obedientes , egerunt ; donec , diu ignoti , tandem Portugalensibus superiori sæculo rursus cogniti fuerint . Longinquitas regionis occasionem præbuit fabulis , uti ex veteribus graves etiam scriptores , hominum varias monstruosasque species crediderint .

C A P. VIII.

Summa Indiæ novæ descriptio.

CUM superioribus sæculis ob feritatem intercedentium populorum terra adiri India nequiret , tam longinqui verò maris navigatio nondum experta esset , diu Europæis incognita mansit , cum non nisi ex veterum scriptis nosceretur . At
 primus

primus Gualco Gama Portugallensis ann. **CLCCCCXCVII** ab Hispaniis profectus, superato Bonæ Spei promontorio atque universa Africa circumnavigata, Indiæ oram maritimam perlustravit. Post hunc idem ab aliis feliciter tentatum; missique alii aliique subinde à Regibus Portugalliæ, qui oram maritimam vi occupatam, arcibus ac profugnaculis munirent. Deprehensum tunc est, varia nationum genera Indias incolere, Hæbræos, Persas, Scythas, Arabas, ipsosque Indos quorum exigua quædam pars post D. Thomæ, ut ferunt, institutionem in fide Christiana permanserunt. Hanc navigationem diu Portugallenses & Hispani constituto in Indiis ab Portugaliæ Hispaniæque Regibus prorege, soli obtinuerunt; donec superioribus annis Hollandis etiam frequentata est.

Iisdem finibus, quibus olim, India nunc etiam circumscribitur. nam & citra Indum amnem populi quidam, ut olim, nunc etiam Indi dicuntur.

Dividitur etiam nunc, ut olim Gange fluvio in duas parteis; quarum una *Indostan*, quæ olim India intra Gangem; altera *Mangi*, India extra Gangem. Regna universim continere tradunt **XLVII**, quorum quædam nimium modica & arctis admodum finibus constricta.

At novissimi tamen Geographorum in no-
yem

novem potentissimum partes sive regiones universam Indiam diviserunt; quarum nomina sunt: *Cambaia, Narfinga, Malebar, Orixa, Bengala, Pegu, Sian, Camboio, & Septentrionalis* pars quæ ferme tertia universæ.

C A P. IX.

Cambaia, Narfinga, Malabar, Orixa.

CAmbaia regnum in dextro Indiae cornu ad Indi ostia situm, longitudine occupat mill. German. circiter CLX, latitudine ferè totidem.

Urbium prima est, quæ regno nomen dedit, *Cambaia*, omnium Indicarum cultu atque magnitudine præstantissima; qua de causa *Caium* Indiae vocitata. Regia sedes est *Campanel*, in edito loco septennis mœnibus cincta. *Goz* in insula Indi posita, emporii celebritate, agrorum ubertate, incolarum multitudine atque ædificiorum magnificentia insignis urbs, ob munitionis similitudinem locique situm *claustrum regni* vocitata.

In eadem insula *Dio* arx, atque incontinenti alia, *Damaom*, Hispanorum præliis custodiuntur.

Celebres quoque sunt *Bedeer & Decan* urbes; quarum hæc regno quondam nomen dederat

derat. At citra Indum in Provincia *Guzarate*, quæ pars est regni *Cambajæ*, præcipua urbs est *Ardavat*, Indi ripæ apposita.

Narsinga.

Narsingam, in dextro iisdem cornu sitam, duobus lateribus, Occidentali ac Orientali, mare abluit. Longitudo ejus à confinibus *Cambajæ* & *Orixæ*, ad promontorium *Comori*, milliar. occupat. German. circiter CL. Latitudo summa inter duo maria mil. XC.

Regiæ sunt duæ: *Narsinga*, unde regno nomen & *Bisnagar*.

Onor, *Barecala*, & *Mauglor*, Lusitanæ ditionis. *Colmandel* & *Maliator* ab Indis Christianis habitantur: Quarum hæc D. Thomæ sepulchro clara.

Malabar.

Malabar regio in extremitate dicti cornu sita, in longam LXXX. in latum XLV. mill. Germ. regna continet, ab singulis urbibus denominata: *Cananor*, *Calicut*, *Coulete*, *Cranganor*, *Cochin*, *Coulam* & *Travancor*. Horum *Calicut* cætera præstat; cujus Rex *Samory* incolis, id est, summus Imperator ac Deus in terris vocatur. Ipsa urbs *Calicut* ampla est, at humiliter extructa.

In hac provincia Lusitani tria habent munimenta.

Orixæ,

Orixa.

Orixæ regnum, in sinu Gangetico inter Nar-
singæ & Bengalæ regna protensum, caput ha-
bet Orixam urbem. At regia est *Ramana*.

C A P. X.

*Bengala, Pegu, Sian, Camboia, India
Septentrionalis.*

Bengala.

Bengalæ regnum ab urbe *Bengala* dictum,
ad Gangis aliorumque amnium ostia, in
longum CL, in latum CLXX. mill. Ger. obtinet.

Ipsa urbs *Bengala*, magna, celeberrimo em-
porio insignis, in insula fluvii *Cosmin* sita
est.

Pegu.

Regia hujus regni est *Pegu* urbs in insula
posita, totius Indiæ clarissima, mœnibus mu-
nita, ædificiis elegantissimis ornata.

Subiecta autem sunt Regi *Pegu* & alia re-
gna, quorum *Ava* versus Septentrionem, gem-
mis, equis & elephantis abundat.

Sian.

Sian potentissimum regnum, cujus longi-
tudo CCC. lat. CLX. conficit mil. urbes insigni-
ores habet *Sian* regiam, admodum amplam,
&

& Malacca in Chersoneso aurea sitam, emporium aromatibus nobilissimum; quatuor mill. Germ. amplecti dicitur.

Camboia.

Hujus regni caput est *Camboia*; at sedes regia *Diam*, quæ quibusdam *Odia*.

India Septentrionalis.

Borealem Indiæ partem, quam tertiam universæ diximus, quondam in varia regna divisam, nunc Tartari ex Tartaria huc transgressi obsident. Hi Mogores dicuntur, & eorum rex Magnus Mogor; cujus regia *Delly*, in confinibus *Cambaix* & *Narsingæ* regnorum. Sub hoc Rege urbes claræ, *Mandao*, *Sanga*, *Moltan*, *Citor* & *Aracan*, singulorum regnorum capita.

C A P. XI.

Insula in Indico mari.

Insularum in Indico mari tantus, est numerus, ut haud facile iniri queat; quare præstantiores solum dicendæ.

Princeps est atque omnium toto Oriente nobilissima *Sumatra* in complura regna divisâ; Secunda est *Borneo*; Tertia *Java* Major incognitæ magnitudinis; quam Jul. Cæsar Scaviger omnium rerum facili uberèque proventu
compendium

compendium Orbis appellavit. In hac celeberrimum Emporium *Bantam*.

Dein insulæ *Celebes, Gilolo, Cretram*, quas *Sindas* esse putant *Ptolemæi*; & inter has *Sperfa Moluccæ*; parvæ, at felici aromatum productu nobiles, *Bicchian, Tidor, Ternate, Motir, Machian*, Jámque *Sinarum* regno approximantes *Phillippinæ*, quas *Baruffas* *Ptolemæi* interpretantur. Harum maxima *Lutzon*; in qua *Hispani* urbem condiderunt *Manilliam*. Secunda est *Mindana*, Tertia *Calamianes*. Dein reliquæ minores inter has dissipatæ. Hinc verò versus Orientem sunt aliæ complures, in univ. *Hispanis Islas de las Velas*. Hinc rursus meridiem versus CL. distans mil. Germ. est nova *Guinea*; quæ an sit insula, an vero pars continentis terræ *Australis*, nondum satis compertum habemus. At in sinu *Gangetico* *Narúngæ* regno adversa *Ceylon*, novem regnis distincta, antiquis *Taprobana* dicta.

C A P. XII.

De Persarum imperio.

PERSARUM regnum antiquitus occupabat quicquid præter explicatas terras in *Asia* reliquum est, quin etiam *Indiæ* partem & *Ægyptum*, quæ antiquitus in *Asia* censebatur, longitudine ab *Hellesponto* ultra *Indi* ostia mill. German.

German. 1500, latitudine à Ponto ad sinus Arabici fauces 150 quo spatio multæ regiones atque regna recensentur, de quibus ordine erit agendum. At primo loco eam partem narrabimus, quæ nunc Persarum sive Sophorum imperium dicitur. Hoc clauditur à Septentrione Hyrcano sive Caspio mari, & Oxo flumine Caucasique monte; ab Oriente Indo; à Meridie mari ac sinu Persico; ab Occasu Euphrate amne & Tigri, qui in illum immergitur, Niphaticis jugis, & Araxe fluvio, qui in Hyrcanum mare evolvitur. Longitudo ejus est ab Araxis ostia ad Indi ostia milliarium cccclxx. Latitudo ab Oxo ad mare Persicum cclxx.

Regiones heic olim Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Persis, Susiana, Assyria, Media.

C A P. XIII.

Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia, Gedrosia.

Gedrosiæ, quæ nunc Khesimur & Guzarata, populi fuerunt Orbitæ, Parsiæ, Musarnæi, Rhimnæ. Regiones Paradene, Parisene. Flumen nobile Arbis sive Aribis. Urbes incl;

tz Parſis, caput regionis, Arbis & Cuni.

Carmania.

Carmania veteris nunc regiones ſunt *Kirman*, *Goadel* & *Ormuz* regnum. Populi in ea quondam *Iſaticæ*, *Zuthi*, *Gadanopydres*, *Cameloboſci*, *Sozotæ* dicti, *Agdenites*, *Rhudianæ*, *Ares*, *Charadræ*, *Pafargadæ*, & *Armozæi*. Regiones, *Modomaſtice*, *Parrepaphitis*, *Cabedina*, *Chaotonicæ*. Flumen, *Samydaces*. Mons *Semaranidis*. Urbes *Carmana*, *Samydaces*, *Alexandria*, *Armuza*.

Drangiana.

Drangianæ, nunc *Sigeſtan*, populi *Darendæ* & *Bartii*. Regio *Tatacene*, Urbes *inclytæ Ariaspe*, *Prophthaſia*.

Arachofia.

Arachofia, nunc *Candabor*, populi *Pargyetæ*, qui ante *Arimaſpi*, Poſtea *Euergetæ* dicti; *Sydri*, *Roplutæ*, *Fortæ*. Urbes *Arachotus*, *Alexandria*.

Paropamiſis.

Paropamiſidis, quæ nunc *Sableſtan*, populi *Bolitzæ*, *Ariſtophyli*, *Ambantæ*, *Parietæ Parſii*. Urbes *claræ*, *Carura*, quæ & *Ortoſpana*, *Naulibis*.

Baſtriana

Bactriana.

Bactriana nunc *Corasan* dicitur populi olim Salataræ; Zariaspæ, Chomari, Comi, Acinacæ, Tambyzi, & Thocarorum magna gens; Maricai, Scorci, Varni, Savadii, Orhti, Amarispi. Urbes duæ regis, Bactra & Ebusmi. claræ item Maracanda, Charracharta.

Margianæ.

Populi Margianæ, quæ nunc *Elsabat*, Derbica, Massagetæ, è Scythia huc transgressi; Parni, Dæ, Tapurni. Urbium clarissima Antiochia Margiana, ante *Alexandria* dicta post verò Selucia.

Hyrcania.

Populi Hyrcaniæ, (unde proximum mare *Hyrcanum* dicitur) Maxeræ, Astabeni, Chrindi. Regio Arsitis. Caput regionis Hyrcana; inde Amarus.

Aria.

Ariæ, nunc *Diargument*, populi Nisæi, Astaveni, Musdorani, Casiroæ, Obares, Elymandri, Borgi. Urbes Aria, Alexandria, Bitaxa.

Parthia

Parthia.

Parthiæ, nunc *Arac*, regiones sunt, Comisene, Parthiense, Paratauticene, Tabiense, cujus gens Sobidæ. Caput regni ac regia Hecatompylus à centum portis dicta.

CAP. XVI.

Perfis, Sufiana, Assyria, Media, Persia.

Populi Persidis, quæ nunc *Farsi*, *Mefabatæ*, *Raphii*, *Hippophagi*, *Suzæi*, *Mægores*, *Starbæi*. Regiones *Parætacene*, *Misdia*, *Mardiene*, *Toacene*. Urbium clarissimæ, *Persopolis* caput quondam imperii Persici, omnium elegantissima, *Axiama*, *Marasium*, *Toace*.

Sufiana.

Sufianæ, quæ nunc *Elaran*, gentes *Elymæi*, quorum regio *Elymæa* vel *Elymais*; *Cossæi*. Regiones *Militene*, *Cabamene*, *Characene*; *Cisilia*, *Chaltapitis*, & campus *Dera* sive *Derius*, omnium fertilissimus. Fluvii nobiles, *Mosæus*, *Oroates* & *Eulæus*, tam limpidis aquis ut nullas alias reges bibere voluerint. Urbes claræ *Susa* & *Tariana*.

Assyria.

Aſſyria.

Aſſyriæ, nunc *Cuſiſtan* regiones notiores
 vere, *Arrapichitis*, *Siracene*, *Adiabène*, *Apol-*
oniates, *Calacene*, *Arbelitis*. Populi *Garaz-*
næi & *Sambaræ*. Fluvii in *Tigim* defluen-

tes, *Lycus*, *Captus*, & *Gorgus*. Urbes inſignio-

res, *Ninus*, quæ *Ninive* in *Sacris* literis quon-

dam *chriſtiſſima* à *Nino* condita; *Cteſiphon*

Parthorum regia, & *Arbela* quondam vicus;

ubi *Darium* vicit *Alexander Magnus*.

Media.

Mediæ, quæ nunc *Sarch* dicitur, populi cœ-

lebres fuere *Caspium*, à quibus mare proximum

Caspium vocatur, quod & *Hyrceanum* ab *Hyr-*

canis; & *Caspia* portæ ab illis: *Cadufii*, *Ge-*

riani, *Dribyces*, *Avarici*, *Mardi*, *Carduchi*, *Gor-*

ienii poſtea dicti; *Marundæ*, *Margafi*, *Sargar-*

iani, *Tapuri*, *Sidices*, *Vadaſſi*. Regiones, *A-*

trapatia, *Choromiterne*, *Sagrianica*, *Ragiana*,

Parthica, *Zapavortene*, *Syromedia*. Urbium

notiſſimæ, *Ecbatana*, *Aſſacia*, *Cyropolis*, *Eu-*

ropus: Fluvii celebres, *Cambyses*, *Cyrus*,

Mardus, qui & *Amardus*; *Strato* *Corindas*.

Montes, *Coronus*, *Jaſonius*, *Orontes*, *Za-*

rus, *Choatras*.

CAP. XV.

*De varia imperii Asiatici mutatione, nova
Soporum regni descriptione; item
de regno Ormuz.*

INitio rerum penes Assyrios Asiæ, id est, terrarum quæ nunc sub Turca & Sopho, imperium stetit. Postea ad Medos devolutum. ab his ad Perlas per Cyrum transl. tum. Dein Macedones, Alexandro Darium debellante, occuparunt. mox cum pars Romanorum imperio cederet, Parthi, vilis antea atque ignava gens, potentissimum in Asia regnum condiderunt; magnis exinde cladibus Romanos afficientes, donec ipsa à Turcis & Saracenis afflicti fuerunt, regnumq; eorum divexatum. Tandem Persarum nomen atque virtus in Sopheris iterum emerfit, Ismaële Rege potentiam imperii sui maxime stabilente.

Nunc Persarum sive Soporum universum imperium in regiones divisum est; quorum nomina, *Sarc, Cusistam, Elaran, Farfi, Arac, El-sabar, Diargument, Corasan, Sablestan, Candahor, Sigestan, Chesimur, Kirma, Goadel*; quibus accedunt *Ormuz* peculiare regnum, & *Guzarate* provincia, quam Indorum in Cambaiæ regno diximus. Urbium clarissima sunt in regione, *Sarc Tauris* regia. xv. mil. German circuitu complectens: *Casmin* altera regi

regia. Reliquæ sunt *Tamai*, *Turcoman*, *Derbeni*, *Erex*, *Zcken*, *Meren*, *Servan*, & *Arduvil*, *Sophorû* origine inclÿta. In *Farsi* regione *Stiras* regia, urbs pulchra ac splendida, inter majores orientis computata, v. mill. German. ambitu continens. In *Arac Cassaim* urbs opulenta, & *Hagistan* sive *Hispaham* ob magnitudinem dimidia orbis pars Persis dicta. In *Corasani Istigias* regia, urbs magna atque amœna. In *Candabor* ipsa urbs *Candabor*, emporium Indis & Citainis mercatoribus celeberrimum. In *Kirman*, ipsa urbs *Kirman*, caput regionis.

Regnum Armusiæ, vulgo Ormuz.

Cæterum veteris Carmanix nunc pars est regnum *Ormuz*, admodum potens: quod Plinio *Armuzia* regio dicitur, populi *Armozei*. Ptolemæus refert hoc situ civitatem *Armuzam*, & Strabo *Armozum*, quo nomine hodie censeripotest *Ormuz* in insula ejusdem nominis.

Rex Saracenus est; olim Persarum, nunc Hispaniarum Regis, qui arcem illic obtinet munitissimam, stipendiarius. Sed hujus regni pars altera est in proximo *Arabix* litore.

Caput regni est *Armuz*, vulgo *Ormuz*, urbs satis elegans, emporiūque gemmis, unionibus atque aromatibus, quæ India, Persis & Arabia mittunt, celeberrimum.

C A P. XVI.

*De reliquis veteris Asiæ regionibus, quas nunc
Turcarum Imperator obtinet: & specia-
tim de Albania, Iberia, Colchide
& Armenia.*

Quod reliquum est Asiæ, Turcicum Imperium totum obtinet. Regiones hic olim fuere, Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia, *Asia minor* sic proprie dicta, Lycia, Pamphylia, Cilicia, Syria, Mesopotamia, Babilonia & Arabia. In insulis celebriores Cyprus & Rhodus, Lesbos, Chios, & Cos.

Albania.

Albania nunc Georgiæ pars Orientalis, inter Iberiam & mare Caspium sita, ab Albano flumine nomen habere videtur. Fluviorum nobilissimus est Cyrus, Caspium mare adluens. Urbes insigniores Chabala sive Cabalaca, Albana & Getara.

Iberia.

Iberia, nunc pars Georgiæ Occidentalis inter Albaniam & Colchidem sita, gentis Iberorum clarissimum solum, urbes celebres habuit Aratanissam & Armaicam, sive Hermaestim.

Colchis

Colchis.

In Colchide, quæ nunc *Mengrelia* dicitur, inter Iberiam & Pontum Euxinum sita populi fuere Ealæ & Manrali, unde regioni nunc nomen. Fluvii celebres, Phraſis, Cyaneus. Montes Caucasus & Corax. Urbium clarissimæ Phraſis & Dioscurias, quæ postea *Sebastopolis*.

Armenia Major.

Armenia universa dividitur Euphrate amne in Majorem & Minorem. Major est quæ nunc in tres partes divisa, *Turcomannia*, *Popul*, & *Curdi* appellatur. à Septentrione Moschicis montibus separatur à Colchide & Iberia, Cyróque amne ab *Albania*; ab Oriente Caspium mare habet & Caspium montem; à meridie montem Taurum quo à Mesopotamia, & Nyphatem quæ ab Assyria discernitur ab Occidente Euphrate amne à minori Armenia disternitur. Mediam dividit *Antitaurus* mons. Fontes heic annium toto Oriente nobilissimorum, Euphratis ac Tigris; montes Gordyæi & Pariedrus. Regiones sunt Cotacene, Bocche, Tosarene, Tote-ne, Colthene, Seducene, Syracene, Sacalene, Batilifene, Hobordene; *Arſea*, *Aclifene*, *Astaunites*; *Sophene*, *Anzitene*, *Thospites*,
 N 2 Corinea,

Corinea, Gordiene & Corthea. Urbium notissima, Armauria, Artaxata, Thospia, Argemita, & Tigranocerta.

Armenia Minor.

Armenia Minor, quæ nunc *Pegian & Bozoh*, clauditur ab ortu Euphrate amne, à Meridie Amano monte, ab Occasu & Septentrione monte Scordisco. Mediam itidem secat Antitaurus. Regiones in ea, Orbalistime, Æculane, Ærethica, Horsene, Orbisene. item præfecturæ, Cataonia, Morimene, Laviana, Aravene. Fluvius inclytus Melas, qui Euphrati jungitur.

Urbium principes, Satala, Nicopolis, Melitene, Comana.

C A P. XVII.

Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia.

CÆterum sinus illæ terrarum, qui est inter Ponticum & Cyprium maria, *Natolia* nunc dicitur, ab una provinciarum *Anadole*. Heic olim regiones, Cappadocia, Galatia, Paphlagonia, Pontus & Bithynia, Alia minor, Lycia, Pamphylia & Cilicia.

Cappadocia.

Cappadocia, quæ nunc quatuor completitur regiones, *Genech, Suas, Anadole & Amasiam*

fiam, ab ortu habet Armeniam Minorem, à Meridie Ciliciam, ab occasu Pamphyliam & Galariam, à Septentrione Pontum Euxinum, Fluvii nobiles Iris & Thermodon. Regiones Lycaonia, Themiscyrene, Zelitica, Carmanene, Gargarause, Gargauritis, Antiochene, Tyranis. Gens Heniochorum magna, ac multis nominibus distincta. Urbes claræ, Comana Pontica cognomine, Neocæsarea, Sebastia, Diocæsarea, Maza, quæ & Cæsarea, Iconium, Laranda, Tyana, Trapezus, Amasia, Strabonis Geographi cunis decorata.

Galatia.

Galatia, cujus nunc partes *Roni* & *Chiarcaræ*, dicta est hæc regio à Gallis, ex Italia post incensam Romam huc transgressis; eadem Gallogræciæ & Græcogallia, quia Gallis Græca gens mista incoluit. Antea Phryges tenuere & Paphlagonæ. Paphlagoniæ nomen mansit in parte Galatiæ. Inclusitur autem Galatia à Septentrione Pontico mari ab ortu Cappadocia à Meridie Pamphylia, ab Occasu Asia minori & Ponto Bithyniæque. Regiones versus Septentrionem Paphlagonia, in qua Heneti populi, unde Veneti in Italia: versus Meridiem Isauria, ubi urbs Isaura; & Psidiæ pars: cujus altera pars in Pamphylia memorabitur. Populi Chalybes, Træmi, Proserliminitæ, Byceni, Orondici: & Gallorum nationes, Tectosagæ

Æofagæ, quorum caput *Ancyra* urbs; *Tolistobogii*, *Voturi* & *Ambiani*. Urbes inclytæ, *Teuthrania*, *Sinope*, *Mithridatis* & *cunis* & sepulchro nobilitata; *Amisus*, *Therma Pessinus*, quæ *Dindymene* & *Cybele* ante dicta, Montes sunt, *Olgasis*, *Didymus*, & qui *Cælenorum* tumulus.

Pontus & Bithynia.

Quæ ante duæ erant regiones, *Pontus* ad ortum solis, *Bithynia* ad occasum, postea sub una provincia censæ sunt. Terminatur provincia à Septemtrione mari Pontico, ab ortu *Galatia*, à Meridie *Asia* minori, ab occasu *Propontide*; Mons clarus est *Orminius*; Flumina, *Parthenius*, *Hippias*, *Sangarius*, *Ascanius*. Regiones, *Bogdomanis*, *Timonitis*. Populi, *Chalcedonii*, *Mariandini*, *Caucones*, *Zigiani*. Urbes insignes, *Chalcedon*, quæ nunc *Scutari*, *Constantinopoli* ad versa, *Nicomedia*, *Apamea*, *Heraclea*, *Nicæa*, *Prusias*, quæ nunc *Bursia*, & *Libyssa* *Annibalis* interitu ac sepulchro nota.

C A P. XVIII.

Asia minor sive proprie dicta.

A *Sia* proprie dicta, quæ & minor, (nunc tres ejus partes, *Chiutalem*, *Sarcum* & *Germiam*) terminatur ab Septemtrione *Bithynia* ac *Pon-*

to, ab ortu Galatia Pamphyliaque & Lycia, à meridie eadem Lycia & Rhodiensi mari, ab occasu Ægæo Pelago & Hellesponto. Regiones in quas dividitur sunt hæ; Phrygia, Mysia, Lydia & Caria: & quas Græcæ gentes in litore Ægæo incoluerunt, Æolis, Ionia & Doris.

Phrygia Major.

Phrygia duplex est; altera Major, altera Minor, quæ & Troas.

Majoris Phrygiæ populi Olympeni, Mecedelii, Cydisses, Giperini, Moxiani. Montium celeberrimus est Cadmus, quo à Lycia discernitur. Fluvii nobiles Mæander & Marsyas. Urbes insignes Synnada, & Apamia Cibotus insignes Synnada, & Apamia Cibotus cognomine, ante Celænx dicta.

Phrygia Minor, sive Troas.

Quæ ante Troas erat, à Phrygibus occupata *Phrygia Minor* dicta fuit; in ea amnis nobilissimus Scamandrus, Urbium novissima Grajorumque monumentis celebratissima Ilium sive, Troja, Græcorum decenni obsidio excidióque inclyta. Inde novum Ilium triginta stadiis ab veteri distans, item Alexandri Troas, quæ & Alexandria.

Mysia

Mysia Major.

Mysia similiter in Majorem ac Minorem dividitur. In Majori inter Minorem & Phrygiam Majorem sita populi fuere Olympeni, Trimenothuritæ & Mysomacedones. Montes nobiles Olympus & Cimon. Fluvius Rhyndacus. Urbium notissimæ, Anrandros, Adramitum, Pergamus, Trajanopolis Alyda.

Mysia Minor.

In Minori Mysia, quam Hellespontus & Propontis perfundunt, amnes sunt celebres Æsepus, Granicus, Simois. Mons Ida, Paridis & Oenones amoribus notus. Urbes insigniores Cyzicus, Parium, Lampfacus, Abydus & Dardanum.

Lydia.

Lydiæ pars altera dicitur Mœoria. Flumina in utrâque Caicus, Thermus, qui Pactolum auriferis arenis famigeratum (unde *χρυσοπας* dictus) recipit, & Caistrus, qui Lydiam à Caria dispelcit. Montes clari Sipylus, Timolus, Melogys, Mimas. Urbium nobilissimæ Thyatira, Sardes, Philadelphia.

Caria.

In Caria flumina Mæander, in Phrygia Majori

jori ortum, et ab hoc receptum Lycus. Montes Phœnix, Mycale et Latmus. Urbes claræ Tripolis, Lodicæa, Antiochia, Magnesia, Priene, Alabanda, Stratonice, et in littor: Miletus, dives quondam atque potens mari Græcorum civitas, Myndusque.

Æolis, Ionia, Doris.

In Æolide urbes inclytæ, Cuma, Phocæa, Elea. In Ionia, Smyrna, Clazomenæ, Teos, Lebedus, Colophon, non tam Clarii Apollinis oraculo, quam Homeri natalibus nobilis; et Ephesus omnium clarissima: cujus decus templum Dianæ, Amazonum opus, adeo magnificentum, uti Xerxes cum omnia Asiatica: Æpla igni daret, huic uni pepercerit: quod postea Herostatus, ut nomen memoria sceleris extenderet, incendio destruxit. Id postmodum ad augustiorem cultum Ephesii reformâunt. In Doride urbes fuere Halicarnassus et Cnidus.

C A P. XIX.

Lycia, Pamphylia & Cilicia.

Lycia, quæ nunc *Aldinelli*, terminatur ab occasu et Septentrione Asia Minore, ab ortu Pamphylia, à Meridie mari suo, quod Lycium est. Montium celebratissimus. Chimæra nocturnis astitibus fumum exhalans: unde fabula triformis monstri in vulgum data

est, quod Chimeram animal putaverunt.
Hinc Ovidius:

*Quoque Chimæra jugo mediis in partibus hir-
cum;*

Petūs & ora leo, caudam serpentis habebat.

In cacumine quidpe Leones habitabant; in medio, ubi pascuis abundat, capræ; in radicibus Dracones. Fluvii celebres, Xanthus, Limyrus. Urbes, Parara, Andriace, Telmessus.

Pamphylia & Taurus Mons.

Pamphylia, quæ nunc *Menteseli* clauditur ab Septentrione Galatia, ab Oriente Cilicia & Cappadocia, à Meridie suo mari, quod Pamphylum, ab Occidente Lycia ac Phrygia Majori. Regiones in ea sunt Garbalia & Pisidia pars, cujus alteram partem in Galatia memoravimus. Pisidæ antea Solymi dicti fuere. montium nobilissimus est Taurus; qui totius orbis maximus, à Pamphilio mari juxta Chelidonias insulas exoriens, per varias innumerasque gentes, aliis aliisque nominibus ab occasu in ortum ad Scythiæ usque & Indiarum fines extremos extenditur, pari longitudine fere qua ipsa Asia, dividitque Asiam universam in duas partes, quarum altera quæ Septentrionem spectat *Asia* dicitur *intra Taurum*, altera quæ Meridiem *Asia* extra Taurum. Porro urbes in Pamphylia insignes sunt Side, Seleucia Pisidia, Antiochia, Termessus & Perga.

Cilicia

Cilicia.

Cilicia, quæ nunc Carmania, longissimo tractu inter Taurum & Cilicium mare porre-
cta, fluvios celebres habet, Calycadnum, La-
mum, Cydnum, Sarum & Pyramum. Urbes
claræ sunt in litore, Selenus, Pompejopolis,
ante *Sola Cilicii* dicta, Mallus, & Issus, quæ
sinui cui adjacet, nomen Issici dedit: intus
Tarsus, D. Pauli Apostoli natalibus clara.

CAP. XX.

*Summa Syriae descriptio: item Palaestina; sub
qua Idumæa & Judæa.*

Ciliciæ ab ortu jungitur Syria, quondam ter-
rarum maxima & pluribus distincta nomi-
nibus. Namq; & Assyria, & Mesopotamia &
Babylonia, et Phœnice, et Palæstina, partes e-
jus fuerunt. Olim ac diu potens; sed cum eam
regno Semiramis tenuit, longe potētissima. At
postmodo Assyria, Mesopotamia et Babylonia
avulsis, Syriae fines fuê: e à Septentrione Ama-
nus mons, quo à Cappadocia & Armenia, separa-
ratur; ab ortu Euphrates amnis, quo discerni-
tur à Mesopotamia, usque ad Thaplacum opi-
dum; atq; inde Arabia deserta; à Meridie Ara-
bia Petræa; ab occasu ejusdem Arabiæ Petrææ
parte & mari Syriaco, sive Phœnicio, Amaron;
monte

monte quo à Sicilia submoveretur. Longitudo inter Sirbonis paludem et Taurum montem, quae eum perumpit Euphrates mill. CXL. Latitudo inter mare et Arabiam desertam mill. L.

Dividitur in Palæstinam, Phœnicen, Antiochenen, Comagenen et Cœlen.

Palæstina.

Palæstina clauditur à Septentrione Phœnice, ab ortu Cœlesyria, à Meridie Arabia Petræa, ab occasu ejusdem Arabiae parte et mari Syiaco. Dicta fuit quondam Terra Chanaan, à Chanaan filio Cham, qui eam obtinuit: posteaquam vero Israëlitæ eam, pulsis antiquis cultoribus, ex divino mandato obsederunt, Judæa nuncupari cœpit. Romanis Græcisque scriptoribus dicta est Palæstina, à magna olim gente Palæstinorum quos sacrae literæ *Philistin* vocant. Dividitur iisdem scriptoribus in Idumæam, Judæam, Samaritam et Galilæam.

Idumæa.

Idumæa, quæ in sacris literis est Edom, inter Arabiam Petræam, Judæam et mare internum portuæ urbs ingens fuit et munita admodum Gaza, (sic Persæ ærarium vocant) cui inde nomen, quod Cambyses, cum armis Ægyptum peteret, huc belli et opes et pecuni-

am

am intulerat. Expugnatam Alexander des-
vastavit.

Judæa.

Idumeam sequitur Judæa, cujus caput
Hierosolyma, longè clarissima urbium Orien-
tis, non Judææ modo. Tirus Vespasianus ca-
stram totam diruit. A lia Capitolina postea dis-
ta, cum ab Ælio Adriano, mutata non-
nihil loci regione, restitueretur. Nunc
Turcis incolis *Chuz* est, Reliquæ Judæo-
rum urbes celebres fuere in litore Ascalon, ma-
gna, et non minor Azotus; item Jamnia,
et Joppe, Phœnicum urbs antiquissima, quam
Mela ac Plinius antiquiorum terrarum inun-
datione prædicant. Hic Andromedam bel-
læ marinæ expositam fuisse, fabulari sunt.
Intus Emmaus, vicus ante, et Lidda et Hi-
ericus, quæ *Fericho* in sacris litteris: et prope
Hierosolyma, Bethlehem, vel nobilissima in
toto orbe terrarum Jesu Christi humani gene-
ris Servatoris natalibus.

At pars Judææ *Peræa* dicta fuit hoc est,
Ulterior quia *περὴν τῆς ἰορδάνου*, id est, trans
Jordanem, sita. In ea Macherus, secunda
quondam arx Judææ ab Hierosolymis.

Jordanis fluvius & Asphaltites lacus.

Sed de Jordane hoc loco retulisse conueniat.
Jordanis igitur amnis, qui Hebræis *Jordan* cri-
tur, ut auctor est D. Hieronymus, ex duo-
bus

obus fontibus haud procul à se distitis, quorum alteri *For* nomen est, alteri *Dan*; conjuncti nomen amni faciunt *Jordan*, sive *Jordanis*. Ipse amœnus, & quatenus locorum situs patitur ambitiosus; accolisque se præbens, velut invitus *Asphaliten* lacum, dirum natura, petit, à quo postremo ebibitur, aquasque laudatas perdit, pestilentibus mistas. At à fontibus **CCCLXXIV.** circiter stadia prolapsus, ubi prima vallium fuit occasio, in lacum se fundit *Samochoniten*; inde in multo majorem, quem Latini *Genesaram*, Græcis *Genesatitin*, & *Tiberiadem*, ab opidis appositis dixerunt. Sacrorum librorum scriptores eadem ratione stagnum *Genezareth* & mare *Tiberiadis* vel *Galilææ* vocant. Inde *Samariam* *Judæam*que perfundens, tandem *Asphaltite* lacu retinetur.

Asphaltites nihil præter bitumen gignit; unde & nomen *ἄσφαλτος*. Neque pisces, neque sœtas aquis volucres patitur, sapore corrupto & gravitate odoris pestifer. Idem propter magnitudinem & aquæ immobilitatem *Mortuum mare* dicitur. Nam neque ventis impellitur, resistente turbinibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur; neque navigationis patiens est, quoniam omnia vita carentia in profundum merguntur; nec materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine illinatur. At nullum corpus animalium recipit: tauri came-

lique

iq; fluitant , periti imperitique nandi perinde
attolluntur.

C A P. XXI.

Samaria , Galilaa , Phœnice & Libanus.

Judææ jungitur Samaria , aliquanto latius
juxta litus extensa, quidpe & Joppe, & Azo-
tus , & Aſcalon Samarizæ opida, ab auctori-
bus uſurpantur. Caput regionis eſt Samaria,
quæ & Sebaſte, Neapolis & Gamala, atque in
litore Apollonia.

Galilaa.

Ultima Palaſtina eſt Galilæa, cujus caput
in litore Turris Stratonis , eadem poſtea Cæ-
ſarea Stratonis , ſive Cæſarea Paleſtinae ab
Herode Rege de novo condita. Intus ad la-
cum Genefaram, ſeu mare Galilææ, Caperna-
um, Julias, Bethſaida, Tiberias, Tarichea, in-
ter lacum & mare Phœnicium Nazareth,
Chriſti redemptoris noſtri domicilium : &
Cana Galilææ , ſive Minor. At notandum
hoc loco , unam , equidem hanc eſſe Græcis
Romanique ſcriptoribus Galitzam, in ſacris
autem literis duas cenſeri; quarum altera jam
explicata, Inferior eſt cognomine; altera verò
Phœnices pars eſt, Galilæa ſuperior dicta, ſeu
Galilæa Gentium.

Phœnica.

Phœnice.

Phœnice ante erat quidquid terrarum inter Eleutherum flumen & Pelusium opidum Ægypti mari interno objacet. At postea Phœnices termini consignati sunt duo amnes, à Meridie Cherseus, à Septentrione Eleutherus. Hæc igitur sacris scriptoribus in duas dividitur partes; Galilæam superiorem sive Gentium, quæ est inter Chersei fluminis ostia & Antilibanum montem; & Sycophœnicen inter, Antilibanum & Libanum. Urbes in universa Phœnice claræ, in litore Ptolemæis, ante Ace dicta, sacris literis Acon, Tyrus quondam insula, postea vero Alexandri oppugnantis operibus continens facta; Zor dicitur in sacris scriptis; & nunc *Sur* incolis: olim portu clara; urbibus gentis in Africa Lepti, Urica & illa Romani imperii æmula Carthagine, etiam Gadibus extra orbem conditis. Postea verò omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constitit. Sequitur Sarepta, Eliæ Prophetæ hospitio nota. Dein diu opulenta Sidon; antequam à Persis caperetur, maritimum maximam; artifex vitri, Thebarumque Bœotiarum parens. Berytus, quæ & Felix Julia, nunc etiam clara *Baruto*; Byblus, Botrys & Aradus. Inter hanc & Botryn Tripolis, quam Tyrii, Sidonii & Aradii conditores obtinuerunt; Dicta ex numero trium opidum,

pidum, singulis inter se stadiis distantium.
Antaradus Palæo-Byblus, Marathus.
Mons nobilis Libanus, à tergo Sidonis orsus,
x. d. stad. in Cœlesyriam usque porrigitur.
Huic par, interjacente valle, mons ad-
versus Antilibanus obtenditur, quondam mu-
do conjunctus, In ea parte Phœnices, quæ
Galilæa Gentium vocatur, mons est celebris
Carmelus & opidum in eo eodem nomine,
quondam *Ecatara* dictum.

Cæterum ipsa gens Phœnicum solers ho-
minum genus, & ad belli pacisque munia exi-
mum. Literas & literarum operas, a nâsque
iam artes maria navibus adire classic con-
flere, imperitare gentibus, regnum prælium
que commenti.

C A P. XXIII.

Antiochene, Comagene & Cœlesyria.

Antiochene.

Antiochene, quæ sequitur Phœnicen, ca-
put est ipsa Antiochia, cognomento *E-
laphnes*, urbs celeberrima, Syriam regentium
des. Inde non minori fama Apamia, La-
icea, & Seleucia cognomine Pieria: ut
ipsa regio *Tetrapolis* dicta fuit, à quatu-
orbium dictarum numero; eadem & Seleu-
cia. Mons est Casius: unde regio Casio-
tis;

oris; & alius Peria, regioque eodem nomine
Fluvii celebres, Belus, Lycus & Adonis.

Comagene.

Ultima Syriæ est Comagene. Caput quon-
dam regni, postea provinciæ Romanæ, Sa-
mosata Luciano alumno maxime nota.

Cæle-Syria.

A tergo dictarum Syriæ regionum, à Ju-
dæa Petra ad Euphratem usque protenditur
alterius Syriæ pars κοίλη Συρία Græcis di-
cta, id est, Cava Syria. Partes ejus insignio-
res sunt Decapolis, Tetrachiæ & Palmyrene.

Decapolis regio, à decem urbium numer-
dicta fuit. In his fuere Damascus caput, Co-
topon, Philadelphia, Raphana, Scythopolis
deductis Scythis, antea *Nysa* vocitata à Li-
bero sepulta ibi nutrice, Gadara, Hippos, Do-
mos, Pella, Gerasa, Canatha.

Supra Decapolitanam regionem sunt Te-
trachiæ numero XVII; regionum instar
singulæ & in regna descriptæ. Insigniores
sunt Trachonitis & Paneas, in qua Jordanis
fontes & urbs Cæsarea, cognomine Paneas
seu Philippi.

Palmyrene.

Libanum montem ab Oriente tangit Pa-
lmyrene; cujus caput Palmyra, urbs nobilis

u, vasto undiq: ambitu arenis includit agros:
c velut terris exempta à rerum natura, privata
orte inter duo imperia summa, Romanorum
Parthorumque, & prima in discordia semper
atrimque cura.

In reliqua vero Cœlesyria urbes insigniores
unt, Zeugma ad Euphratem, Bambyce, quæ
& Hieropolis, Syris vero Magog, nunc *Alepo*.
Chalcis, cognominata ad Belum, unde regio
Chalcidene fertilissima Syriæ; & Cyrrestica
Cyrhus: Bercê & Chalybon, unde regio
Chalibonitis, Laodicia ad Libanum cogno-
minata, & Thapsacus in Euphratis ripa.

C A P. XIII.

Mesopotamia & Babylonia.

Inter Euphratem & Tygrim regio à situ di-
sta est Mesopotamia; quasi μέση τῶν ποτα-
μῶν, id est, media inter amnes pars quondam
Assyriorum regni, Nunc *Alidui & Diarbeck*
partes ejus. Clauditur ab Occasu & Meri-
die Euphrate, ab ortu Tigri, à Septentrione
eodem Tigri & Niphaticis jugis. Longitu-
do ejus est inter Niphaten montem, qua Co-
magenæ jungitur, & Seleuciam Parthorum co-
gnominatam ad Tigrim, mill. c. lxxv. Lati-
tudo summa inter dictos amnes mill. lxx.
Regiones in ea sunt Anthemusia, Chalcitis,
Gauzanitis, Acabene, Ingene & Ancobarites,
Urbes

Urbes præclaræ Edessa, quæ quondam Antiochia, Nisibis, ipsa etiam Antiochia antè dicta, Nicephorium, Labbana, Seleucia ad confluentem Tigris & Euphratis, jam ante dicta Carræ, Craffi clade nobiles. Montes sunt Masius & Singaras. Fluvii in Euphratem defluentes Chaboras & Saëcoras.

Tigris & Euphrates.

Sed de Tigri & Euphrate, nobilissimis Orientis amnibus, hoc loco dixisse aptissimum fuerit.

Oritur Tigris, qui nunc accolis *Tigrit* in Armenia Majore, fonte conspicuo in planicie; qua tardior fluit, *Diglito*, unde concitatur, à celeritate *Tigris* (ita appellant Medii sagittam) incipit vocari, transvectus lacum *Arethusam*, occurrente Tauro monte specu mergitur; subterque lapsus à latere altero ejus erumpit. Alterum deinde transit lacum, qui *Thospites* appellatur, rursusque in cuniculos merfus post xxv M. p. redditur. dein receptis aliis ex Armenia Assyriâque fluminibus, Assyriam Mesopotamiâque determinat; citràque Seleuciam divisus in duos alveos, altero Seleuciam, altero Ctesiphontem petens, insulam efficit haud modicam. Ubi remeavere aquæ, *Pasitigris* appellatur, móxque in locus Chaldaicos se fundit. inde vasto alveo profusus binis ostiis inferitur mari Persico.

At

At Euphrates, qui *Frat* nunc accolis, in Ma-
ri itidem Armenia exorsus, initio *Pyxira-*
s nominatur: ubi Taurum occurrentem ir-
mpit, Omira, & mox ubi perfregit, Eu-
rates dicitur. Inde læva Mesopotamiam,
extra Syriam, Arabiam, Babyloniámque ra-
ns, in plures alveos dispescitur; quorum uno
leuciam & Tigrim petit; altero qui regius
citur, Babylonem permeans, in paludes Chal-
icas distrahitur: transvectusque, quon-
m suo ore in mare evolvebatur: postea ve-
ab accolis agros rigantibus præclusus, non
si per Tigrim delatus. Increfcit autem &
se Nili modo, statis diebus, ac Mesopota-
iam inundat.

Babylonia nunc Caldar.

Assyriæ Mesopotamiæque pars erat *Baby-*
nia: postea verò in singularem provinciam
scripta. Clauditur à Septentrione Eu-
rate, ob ortu Tigri, à Meridie Persico
ari & montibus Arabiæ desertæ, ab occasu
dem jugis & Euphrate amne. Regionum
ustrissima est Chaldæa, deinde Mardocæa
Auchanitis; quæ autem Tigri & Euphra-
tanquam inlula includitur, *Mesene* appel-
ur. Ubium clarissima Babylon; Chal-
eorum quondam caput à Semiramide in
dem regni *Assyrii* condita, nunc in exiguis
inis extincta jacet. Secunda ab hac
est

est Urchoa, quæ Ur Chaldæorum in sacris scriptis. dein Borsippa ad paludes: & Teredon nobilissimus inter Tigris ostia vicus.

C A P. XVI.

Arabia.

ULtima Asiæ proximæque Africæ est Arabia, terrarum nulli postferenda, amplitudine spatiosissima. Quidpe ultra proprios terminam fines & Euphratem in Mesopotamiam ad Amanum usq; & Niphatem monteis, multas Arabum gentes Tigranes magnus deduxit. Hinc Plinio magna Mesopotamiæ pars Arabia dicitur. Quin & alii haud exigua Arabum pars fuit in Africa sub Ægypto, totum illius finus Arabici latus cingentes; de quibus postea in ipsa Africa.

At propriæ Arabiæ fines fuere ab ortu montium juga, quibus à Babylonia discernitur, à mare Persicum; à Meridie mare rubrum, à occasu Arabicus sinus & Isthmus, qui est inter hunc sinum & mare Ægyptiacum à Septentrione clauditur Palæstina Cælestriaq; & Euphrate. Longitudo ejus summa est mari Ægyptio ad fauces usque Persice sinus & Corodanum promont. mill. Germ. ccc. Latitudo maxima inter geminas, hinc Persicæ illinc Arabici, sinum fauces cccxl. minus circa mediam peninsulæ partem milliar. c. lxx. Dividitur in Petræam, Desertam atque Fertilem.

Petræa.

Petræa.

Petræa clauditur ab occasu intimo sinu rû-
i maris & Ægypto; à Septentrione Palæ-
sina & Cœlesyria; ab ortu Arabia deserta;
Meridie montium perpetuis jugis quibus à
Felice separatur. Dicta Petræa, à Petra ca-
pitate suo, urbe celeberrima, Nabatæorum gen-
tibus incolente. Reliquæ urbes insignes sunt,
Medava & Bosra. Mons est nobilis Casi-
us, cum delubro Jovis Casii; & haud procul
Pompeii Magni tumulus.

Deserta.

Deserta quæ nunc *Arden*, clauditur ab Oc-
cidente Petræa & Cœlesyria, à Septentrione
Euphrate, ab ortu montibus à Babylonia sub-
notetur; à Meridie itidem montibus, quibus
Felice determinatur. Plana equidem ma-
xima ex parte; at sterilis, ideóque deserta.
Populi illustriores Nomades & Scenitæ; hi ul-
tra Euphratem in Mesopotamiam protensi; ii
Felicemque in Felicem.

Felix, quæ nunc Ayman.

Ipsa verò peninsula Arabia, inter duo ma-
ria, Rubrum Persicumque procurrens, reli-
quis partibus major est multóque lætior ac
fertior; cinnami ac thuris, aliorumque odorum
maxime

maximè ferax; unde inclytum ei *Betta* cognomen. Fluvii nobiliores duo *Berius Arabicum*, *Lar Perficum* sinus petentes. Populorum hic nomina innumera ac clarissima Saracenorum non modo *Africam*, sed *Europam* etiam vastantiam: *Minæorum* & *Sabæorum*, qui *Soli* thus mittunt. Urbes insigniores, ad *Arabicum* sinum *Badeo* regia, *Podnopolis*, *Muzi*, *Ocelis*: ad *Rubrum* mare *Arabia* & *Canas*: ad mare *Perficum* *Gerra*. Intus *Ostima*, *Maraba*, *Sabe*, *Manambis* Regia *Saphar*; *Sabatha* & *Omanum*.

C A P. XXV.

De Turcico imperio, urbibusque sub eo clavis.

HÆ igitur sunt regiones *Asiæ*, quæ, cum antea sub *Assyriorum*, *Perfarum*, *Macedonum*, *Romanorum*, ac suorum quæque *Regum* imperiis omnium nobilissimæ censerentur, *Turcarum* adventu prorsus devastata barbaricæque postrema fœdatæ sunt. Solent quidpe *Turcæ* capta aliqua urbe, fabricas omnes eminentiores demoliri mœniæque diruere. Horum autem imperium cœpit sub annum *Christi* 15000, *Osmane* (quem alii *Otomannum* vocant) primo conditore, tenui conditionis homine *Tartaro*, *Magni Chan* milite; à quo descendentes *Osmanides* regnârunt

sunt continua serie annos cccix, ad usque Murathem iv. qui nunc imperio ponitur. Prima sedes nunc imperii fuit in Asia, in Bithyniæ urbe Prusa: hinc in Europam Adrianopolim Thraciæ translata; denique Constantinopolim, ubi etiam nunc consistit.

Cæterum urbes in tam vasto imperio perpaucæ sunt in Asia memoratu dignæ. Omnium tamen princeps est Damascus Syriæ, magna, dives, splendida atque amœna; omni fructuum genere abundans; emporium celeberrimum, præstantissimis artificibus refertum; officina armorum bellicorum totius imperii nobilissima. Sequuntur alia Syriæ emperia clara atque celebria; Alepum, vulgo *Aleppo*, non inferior *Damasco* urbs; magna & frequens. In litore Alexandriola, vulgo *Alexandretta*, Berytus, vulgo *Baruto*, Tripolis Syriæ, vulgo *Tripoli di Soria*, & Joppe, vulgo *Iassa*. Ad Pontum in Cappadocia Trapezus, vulgo *Trabezonda*, Imperii Trapezuntini quondam caput. In Arabia vero Felice *Medina Talnabi*; id est, urbs Prophetæ; quia Mahometis Pseudoprophetæ delubrum atque sepulchrum in ea visuntur. *Mecca*, ejusdem Mahometis natalibus maxime nota; *Zidem*, *Zibit*, & *Aden*, omnium pulcherrima & munitissima, ad fauces sinus Arabici sita.

CAP. XXVI.

Cyprus & Rhodus.
Cyprus.

Insulæ in Ægæo mari Asiæ objacent complures. harum nobiliores Lesbum, Chium, Samum & Cōn in Europa memoravimus. At in Asiatico mari sunt Cyprus & Rhodus. Cyprus, in Issico sinu inter Siciliam & Syriam in quatuor majoribus interni maris computata est, novem regnorum, ut referunt veteres auctores, quondam sedes; cœli clementia solique fertilitate beatissima: unde *Macaria* ante dicta fuit. Cyprus autem dicitur ab æris copia, quod hic primum inventum creditur. Incolæ, viri pariter ac fœminæ, in libidinem lasciviâque omni ævo mire proni; unde olim Veneri insula consecrata fuit. Longitudo est inter duo promontoria Dinaretum, vulgo *Capo S. Andrea*, & Acamanta, vulgo *Capo S. Epifanio*, milliar. XL. Latitudo maxima xv.

Divisa fuit quadripartito: in Salaminam, Paphiam, Amathusiam & Lapithiam. Mons in ea nobilis Olympus. Fluvii Lycus & Pedæus. Urbium clarissimæ Paphos & Salamis.

Insula, antequam Romani occuparent, regibus regebatur, quorum ultimus Ptolemæus accepta fama de Romanorum in insulam expeditione,

peditione, veneno fata præcepit. Cæte-
rum Por. Cato Cyprias opes Romam inve-
xit: quæ res latius ærarium populi Ro-
mani, quam ullus triumphus implevit. Post
divisum imperium Romanum sub Græcis fu-
it Imperatoribus. Anno **CLCCCLXXXI** Ri-
chardus Angliæ Rex, cum copias Hieroso-
lyma contra Saracenos ducens, tempestate
ad insulam dejiceretur; insulani verò non
admitterent, vi & armis eam occupavit, &
cuidam Gallo Guidoni dedit in regnum. Hu-
ic reges successerunt continua serie, usque dum
in Gennuensium ditionem pervenit. Inde
Veneti eam rexerunt ab anno **CLCCCCCLXXIII**
ad **CLCLXX**, quo anno Turca Se-
lymus Christianis eripuit.

Caput regni est *Nicosia*. Secunda ab hac
Famagusta, vulgo *Famagosta*. Tertia *Ce-
raunia* vulgo *Cerines*.

Rhodus.

Minor est amplitudine, at par claritate,
Rhodus insula, pluribus nominibus ante vo-
citata, re nautica maxime nobilis. Com-
plectitur ambitu milliar. German. xxx. Ur-
bes in ea fuere claræ, Lindus, Camirus &
Jalyfus, quæ postea Rhodus.

Ante omnia autem in admiratione fuit So-
lis Colossus Rhodi, Lxx cubitorum altitu-
nis.

nis. Hoc simulachrum post **LVI** annuā terræ motu prostratum, sed jacens quoque miraculo fuit. Pauci pollicem ejus amplectebantur. Majores erant digiti, quam pleræque statuæ. Vasti specus hiabant de fractis membris. Duodecim annis tradunt effectum **CCC** talentis, quæ contulerant ex appatatu Regis Demetrii, relicto moræ rædio. Fuerunt alii minores hoc in eadem urbe Colossi, centum numero: sed ubicunque singuli fuissent, nobilitaturi locum. Majorem postea Sultanus Ægypti Rex, postquam Rhodum occupaverat, nongentis camelis ære imposito, Alexandriam transportari curavit.

De cætero ipsa insula regibus primum regebatur: postea in Romanorum, una cum Asia, incidit potestatem. Diviso imperio sub Græcis fuit. Dein Saraceni occuparunt **1035**. qui Colossum abstulerunt. Recuperatam ann. **1085**. Equites Joannitæ tenuerunt usque ad ann. **1571**, quo Solimannus II. Turcarum Imp. occupavit. Pulsus tunc Melita concessa est.

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

Summa Africae descriptio.

ASIÆ exiguo Isthmo annectitur
 maxime orbis terrarum peninsula
 Africa, tria millia & triginta circi-
 ter mill. German. ambitu comple-
 tens. Isthmi intercapedo est mill. xxv.
 Pleraque Africae inculta, & aut arenis ste-
 rilibus obducta, aut ob situm cœli terra-
 rumque deserta sunt, aut infestantur mul-
 to ac malefico genere animalium; in univer-
 sum vasta est magis quam frequens. Quæ-
 dam tamen partes eximie fertiles. *Græcis Li-
 bya* dicitur, à Libya Epaphi filii Jovis filia &
 Africam autem ab Afro Libys Herculis fi-
 lio dictam volunt. Maria eam cingunt,
 qua Sol oritur Rubrum, qua medius dies
 Æthiopicum, qua occidit Sol Atlanticum;
 ab Septentrionibus Internum, Africum seu
 Libycum dictum, qua eam alluit. Longitu-
 do summa computatur ab Herculis freto,
 ad promontorium Bonæ Spei mill. lxxx.
 Latitudo inter duo promontoria, Hesperium,
 vulgo *C. Verde*, & Aromata quod est juxta
 fauces Arabici sinus, vulgo nunc *Coarda sui*,
 mill. lxx. Terra ipsa, nisi qui interno mari

accedit obscure veteribus nota. Ultra autem Nili fontes ac montes Lunæ prorsus incognita.

Regiones atque gentes in quas divisa fuit quondam, sunt, Ægyptus, Cyrenacia, Africa Minor, seu proprie dicti, Troglodytæ, Garamantes, Numidia, Mauritania, Gætulia, Libya interior, Arabia, Troglodytica & Æthiopia.

C A P. II.

Ægyptus.

PRima Africae Asiaeque proxima est Ægyptus, quam veteres Geographi in Asiae regionibus computarunt. At posteriores, Arabico sinu, ut ante dictum, inter Asiam Africanamque termino constituto, Africae eam contribuerunt.

Nomen traxit ab Ægypto Danaï fratre; ante *Aëria* dicta. Terminatur à Septemtrione suo mari, id est, Ægyptio, ab ortu Arabiae Petraea & dicto sinu; à Meridie Æthiopia, ab occasu Cyrenaica. Longa est à Pelusiaco Nili ostio ad Catabathmū opidum mill. CL. Lata à Nili ostiis, ad opidum Metacompsum, Nilo appositum, nunc *Conzo*, mill. C.

Divisa fuit generatim in Superiorem, quæ in Meridiem vergit, & Inferiorem, quæ mari interno alluitur, Superiorem rursus Nilus

Nilus dividebat in Lybicam, qua Occidentem, & Arabicam, qua orientem spectat. Hinc populi Arabægyptii, illino Libyægyptii dicti. Inferioris pars est Mareotis, sive Marmarica, ultima versus Occidentem Cyrenicæ contermina. Speciatim verò universa Ægyptus in complures præfecturas descripta erat, quas Græco vocabulo *Nomos* vocârunt.

De urbibus Ægypti.

Ægyptus super cæteram antiquitatis gloriam, viginti millia urbium sibi Amasæ regnante habitata quondam prætulit; postea quoque sub Rom. imperio multis, etiam si ignobilibus, frequens.

Clarissima omnium fuit *Alexandria*, caput Ægypti totiusque *Africæ*, post deletam *Carthaginem* prima; ab *Alexandro Magno* condita; postea in tantam aucta multitudinem atque frequentiam, uti uni tantum Romæ cederet. Secunda ab hac *Diospolis*, sive *Thebæ* cognomine Ægyptiæ; quas centum portas habuisse ferunt; sive, ut alii aiunt, centum aulas, totidem olim Principum domos; solitâsque singulas, ubi negotium exegerat, ducenos armatos milites effundere. Deinde *Memphis*, regia quondam, juxta quam *Pyramides*, regum sepulchra.

Turres sunt fastigiatae, ultra celsitudinem omnem, quae fieri manu possit; itaque mensuram umbrarum egressae, nullas habent umbras, regum pecuniae otiosa ac stulta ostentatio. Reliquae urbes sunt, Syene, Sais, Bubastis, Elephantis, Tentyris, Arsinoe & Abydus, Memnonis olim regia; postea Orlis fano incluta: & Arabiae contermina, claritatis magnae *Heliopolis*, id est, Solis urbs. In Marmarica vicus fuit Apis, nobilis religione Aegypti locus. Fuit & Labyrinthus nullo addito ligno exaedificatus; domos mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore extructus & tectus, unum in se descensum habens, intus pene innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus.

C A P. III.

De incolis Aegypti ac Nilo flumine; item de Libya exteriori.

Ipsi Aegyptii, hominum vetustissimos se praedicantes, cum Scythis de gentis antiquitate olim contenderunt. Antiquissimos esse post Syros, vel ipsa sacra scriptura attestatur. Disciplinarum complurium inventores rerumque divinarum ac siderum peritissimi dicti sunt. qua re ad eos Dædalus, Melampus, Pythagoras, Homerus & alii complures eruditionis causa profecti.

Sub

Sub regibus esse jam inde ab initio rerum consueverunt, modo suis, modo Æthiopibus; dein Persis ac Macedonibus; moxque iterum suis donec Romani, Augusto debellante, in provinciam redegerunt Ægyptum. Post hoc Saraceni eam occuparunt: quibus successit Sultanorum inclytum nomen, ex Circassis Tartarorum gente ortum. Postremi Turcæ ann. cDlxxvi invaserunt, qui etiam nunc tenent.

Nilus.

Sed de Nilo hoc loco pauca quædam retulisse haud abs re fuerit. Terra ipsa Ægyptus expers imbrium, mirè tamen fertilis, & hominum aliorumque perfecunda generatrix. Nilus id efficit, amnium in internum mare permeantium maximus. Hic in Africæ desertis, montibus Lunæ ortus, haud statim Nilus est, & primum ingentem lacum Nilidem, qui nunc *Zaire & Zembre* dicitur, cxx. miliar. German. permeans, eum diu simplex sæviusque receptis dextra magnis aquis descendit, *Astapus* cognominatu, quod Æthiopum lingua significat aquam è tenebris profluentem, circa Meroen, Insularum, quas innumeras latèque patentes spargit, clarissimam, laxo alveo *Astabores* dictus est, hoc est, ramus aquæ venientis è tenebris; dextro verò *Astusapes*,
 Q 5 quod

quod latentis significationem adjicit, nec ante, quam ubi rursus coit, Nilus di&us est. Inde partim asper, partim navigia patiens; mox præcipiti cursu progressus, inter occurrentes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. Postea lenis, & fractis aquis domitæque violentia, & spatio fessus, tandem ad *Δέλτα* opidum per omnem Ægyptum vagus & dispersus, septem ingentibus ostiis in mare Ægyptium se evomit. Bis in anno, certis diebus auctu magno per totam spatiat Ægyptum, sæcundus innatat terris. Causas hujus incrementi varias prodidère; sed maxime probabiles duas: Etesiarum eo tempore ex adverso flantium repercursum, ultro in ora acto mari: aut imbres Æthiopiæ æstivos, iisdem Etesis nubila illo ferentibus ex reliquo orbe. Idem amnis unus omnium nullas exspirat auras.

Libya exterior.

Cæterum à tergo Ægypti versus Meridiem, juxta sinistram Nili ripam, Lybia est exterior ad Æthiopiam extensa. nunc est *Elfocar* desertum & *Gæga*,

C A P. IV.

*Cyrenaica, Africa Minor, Libya deserta,
Trogloditæ & Garmanies.*

Cyrenaica.

ÆGypto annexa est Cyrenaica regio, Ammonis oraculo maximè clara, nunc Barchanæ provinciæ dimidia pars Orientalis, eadem *Pentapolitana* dicta, à quinque insignium urbium numero, quæ Berenice, Arsinoe, Prolemais, Apollonia, & ipsa Cyrene, unde regionis nomen. Græci hanc condiderunt ex Thera insula Ægæi maris profecti. Ipsi Cyrenenses privata sorte inter Ægyptios ac Pœnos diu egerunt: dein cum Carthaginensibus de agrorum finibus magnum ac diuturnum bellum gesserunt. Mox Carthagine deleta, & ipsi cum reliqua Africa Romano imperio cesserunt. Posthinc solum eorum Sultanis, tandem Turcis.

Africa Minor.

Sequitur Africa Minor sive proprie dicta. Terminatur à Septentrione Africo pelago, ab ortu sinu magnæ Syrtis, à meridie montium perpetuis jugis; quibus à Libyæ desertis Gætulis discernitur: ab occasu Tusca amne. Continet hodie Tunetanum regnum.

Fluvii in ea clari Cinyphus, Triton, Tritontidem paludem trahens: Catada, ad Carthaginem

ginem se devolvens, & Bagradas omnium maximus ad Uticam, ac Tusca terminus *Africæ Minoris*.

Populorum varia nomina. Clarissimi Nafamones, extra *Africam* propriam etiam *Cyrenaicæ* & *Marmaricæ* contermini; quos antea *Melammones* Græci appellaverunt, ab argumento loci, medios inter arenas sitos. & ab his sublatis Pfylli, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ut cujus odore vel fugarent vel sopirent eas; & supra *Carthaginem Libyphœnices*, iidem & *Pœni* è *Phœnice Tyro* profecti, Duce *Elisa* sive *Didone*, quæ *Carthaginem* condidit.

Urbium celeberrimæ *Leptis magna* quæ & *Neapolis*, *Abrotonum*, *Taphræ*, *Capla*, *Thysdrus*, *Thapsus*, *Leptis parva*, *Rhuspina*, *Adrumetum*, *Clupea*, *Turæ*, *Utina* & *Carthago*, *Romæ æmula*, terrarum cupida, opulentissima quondam totius *Africæ*, antequam *Romani* tribus bellis devictam deleverunt. *Utica* *Catonis*, qui inde *Uticensis*, morte nobilis.

Libyæ deserta, Troglodytæ & Garamantes.

Ab *Africæ minoris* tergo versus *Austrum* *Libyæ deserta* fuerunt; ultrâque *Troglodytæ*, nunc *Berdoa* desertum. Hos tegit ab austro *Aisr mons*, & trans eum *Garamantes* populi

puli clari, nunc *Borno* regnum. Caput gentis fuit *Garama*, quam hodiéque eodem nomine exstare tradunt. *Debris* inclyta affuso fonte, cujus aquæ ex cœlesti quidem vertigine mutant qualitatem, ac controversa siderum disciplina; quidpe qui friget calore, calet frigore; à medio scilicet die ad noctem mediam aquis ferventibus, totidémque horis ad medium diem rigentibus.

Cæterum & *Troglodytas* & *Garamantas* olim Romanorum arma superaverunt.

C A P. V.

Numidia & Mauritania.

Numidia.

A Tusca amne usque ad *Ampfagam* fluvium litori *Africo* prætenditur *Numidia*, *Masinisæ* Regis nomine maxima clara, nunc *Tremisenum* regnum eodem porrigitur situ. Gens ipsa *Numidæ*, ante *Nomades* à *Græcis* appellati, à permutandis pabulis, mapalia sua plaustris circumferentes, ut nunc *Tartarorum* fert mos.

Fluviorum celeberrimus est *Rubricatus*. Urbes quamplurimæ nobilésque; sed *Cirtha* eminens; *Sittianorum*, postquam *Romani* tenuère, colonia dicta: quondam *Jubæ* & *Syphacis* domus, cum foret opulentissima. Dein sequuntur *Cullu*, *Ruscicade*,
Bulla

Bulla regia, Tacatua, Hippo regius, Sicca, Tabrachæ: Hanc quoque regionem debellatam in provinciæ formam redegerunt Romani.

Mauritania.

Ultima ad occasum est Mauritania, in qua præcipua gens Maurorum, unde nomen regionis. Hoc Græci *Maurusios* dixerunt. Terminantur à Meridie Atlante minori, quo submoventur à Gætulis: qui & ipsi postea oppressis & extinctis Maurugis Mauritaniam majorem partem occupârunt: ab occasu est Oceanus Atlanticus, à Septentrione fretum Herculis & mare internum: ab Ortum primo Muluchâ habuit flumen, quod Mauros à Numidis discernebat; at quum ea Numidiæ pars, quæ est inter Ampsagam & Mulucham, Mauritaniam adjiceretur, finis huic constitutus est Ampsaga. Continet hodie tria regna: Darense, Fezense & Maurocitanum. Dividebatur autem olim Malva flumine in Cæsariensem quæ Numidiam contingit, & Tingitanum quæ Oceano perfunditur. Regna fuere ad C. Cæsarem usque Imperatorem, qui in duas divisit provincias.

Cæsariensis.

Cæsarienses provincia, quam nunc totam *Dara* regnum obsidet, antea Bocchi regnum

regnum appellata fuit. Partem tamen inter Malvam & Mulucham Massæfylorum gens tenuit. Caput provinciæ Julia Cæsarea, aliquando ignobilis, cum Iol esset; postea quia Jubæ regia, illustris facta. Reliqua opida sunt Cartenna, Saldæ, Opidum novum, Rusazus, Ruscurium, Rusconia, Tipasa, Tubusuptus, & Tucca, impositum mari ac flumini Ampsagæ.

Tingitana.

Tingitana provincia, quam nunc duo regna Fez & Marocco occupant, ac urbe Tingi, quæ nunc vulgo *Tanger*, cognomen accepit, ante *Boguidiana* dicta à Rege Bogud. Opida in ea, Tingo modo dictum, caput provinciæ, ab Anteo conditum, Julia Constantia Zilis, Volubilis & Lixus, vel fabulosissimè ab antiquis narrata. Ibi quidpe regia Antæi; certatèque cum Hercule, & Hesperidum Herti.

C A P. VI.

Gatuli, Atlas mons, Lybia interior

& *Æthiopia.*

Gatuli.

A Tergo Mauritaniarum Africæque Minoris Gatulorum gens, & ipsa quoque Romanorum armis debellata, longe latèque incoluit, quidpe quæ hodiè occupat quicquid terrarum

rarum à *Lempta* opido ad Oceanum usque, spatio mill. Germanicorum cccL. protenditur. Hoc spatio nunc est *Biledulgerit* provinciæ major pars, ubi *Terga* regnum, & quatuor deserta, *Lempta*, *Zuenziga*, *Zanha-ge*, *Hair*.

Atlas Mons.

Gætulos à Meridie claudit mons *Atlas*, totius *Africæ* vel fabulosissimus. E mediis huc arenis in cælum usque attolli prodiderunt celebrati auctores, asperum, squalentem qua vergat ad litora Oceani, cui cognomen imposuit: eundem opacum nemorosumque, & scatebris fontium riuum; qua spectat *Africam*, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam satietas voluptatibus desit. Incolarum neminem interdum cerni: silere omnia haud alio quam solitudinem horrore. Eundemque noctibus micare crebris ignibus, *Ægipanum* *Satyrorum*que lascivia impleri, tibiariū ac fistulæ cantu tympanorumque & cymbalorum sonitu strepere.

Libya interior.

Ultra *Atlantem* *Libya* est interior ad *Nigrum* usque flumen, vastarum solitudinum, nunc desertum *Sarra* dicta.

Æthiopia & Troglodytica.

Jam vero quicquid ultra Nigrum flumen est & Ægyptum, versus utrumque mare Atlanticum Rubrumque, Æthiopes tenuerunt, gens omnium *Africae* terræ amplissima, extra *Africam* à vetustissimis Geographorum posita. Ab Æthiopo *Vulcani* filio cognominati; vel, ut alii, ab nigro vultus corporisque colore; *Ætho* quippe significat nigrum.

Divisa fuit Æthiopia in varia Æthiopum genera, quorum *Ptolemæus* innumera tradit nomina. At clarissimi omnium fratre *Nigrita*; à Nigro flumine dicti; & *Nubiorum* gens magna, unde hodieque vastissima regio dicitur *Nubia*. Ea autem Æthiopia pars quæ *Nilo* utrumque adiacet, Æthiopia dicitur sub Ægypto; atque in ea ad *Nili* paludes seu lacus *Cinnamomifera* regio. At tetum sinus *Arabici* lævum latus *Arabes* tenere *Trogloditæ*, unde regio ipsa *Troglodytica*.

C A P. VII.

De incolis universa Africa novaque ejus descriptione; ac primum de Ægypto.

Quinam mortales Ægyptum antiquitus incoluerint, ante dictum est. Reliqua *Africae* versus occasum mari adjacentia tenuerunt populi commemorati. *Advenæ* autem

autem primi fuere Phœnicum coloni aliique ex Asia atque Ægypto profecti. Postea paruit Romanis; mox Græcis Imperatoribus totum hoc terrarum spatium. Deinde Vandalis, Saracenis, Arabibus. Nunc partem tenet Turca, partem Serifus, quæm vocant; partem reges alii, partem denique Hispaniarum Rex.

At Æthiopes à suo solo neque recesserunt, neque in id alios colonos receperunt; id longinquitas efficit regionis immensæque intercedentium desertorum vastitates.

Sed enarrata Africæ antiquitate, res postulat utinovam etiam ejus descriptionem subjiciamus.

Dividitur nunc universa in septem potissimum partes sive regiones, quarum nomina sunt hæc: Ægyptus, *Barbaria*, *Biledulgerid*, *Sarra* desertum, *Nigritæ*, Æthiopia Interior, sive superior, quod Abissinorum imperium, & Æthiopia Exterior sive Inferior.

Ægyptus.

Ægypti (quam Turca obtinet) caput nunc est Cairum, vulgo *Alcair*, Chaldæis *Alchabyr*, urbs magnitudine stupenda, Emporium celeberrimum Circassiorum Ægypti Sultanorum quondam regia. Prope est *Mateea* hortus balsami fruticibus confitus, quod uni terræ Judææ quondam concessum, hodie nisi in hoc loco nusquam colitur.;

Ultra

Ultra Nilum pyramides visuntur stupen-
dae altitudinis, ut ante memoravimus.

Secunda claritate à Cairo est Alexandria;
splendida quondam atque opulentissima civi-
tas, nunc crebris bellis destructa atque concu-
sa, celeberrimum Christianis mercatoribus
præbet emporium. Nobile exinde est cum
Barce opidum *Raschitt*, quod Europæi *Raschitam*
vocant. *Damiata*, olim Pelusium, Ptolemæi
Geographi incunabulis insigne est.

C A P. VIII.

Barbaria.

Ægypto continuatur nobilissima totius A-
fricæ regio Barbaria; in sex partes divisa,
 quarum una est provincia Barcana, quinque
 reliquæ sunt regna, Tunetanum, Tremise-
 num, Fessianum, Maurocanum & Darense.

Barcana regio.

Inter Ægyptum & Tunetanum regnum
limiti prætenditur Barcana regio, à Barce anti-
qua urbe cognominata, soli asperitate pari-
ter ac siccitate sterilis.

Regnum Tunetanum.

Tunetanum regnum veterem Africam mis-
norem fermè totam occupat. Caput est Tu-
netum, sive Tunisa, vulgo *Tunisi*, insignis,
vetus

vetus ac satis ampla urbs, quæ ex Carthaginensibus ruinis crevit; emporium Venetis & Genuensibus aliisque mercatoribus celebre. Secunda est Tripolis nova, quæ Tripolis Barbariæ dicitur, ad differentiam Tripolis Syriæ: emporium Europæis mercatoribus celeberrimum, *Bona* etiam, quæ olim Hippo, D. Augustini Episcopatu nota, nunc emporium haud postremum. Intus verò est Constantina Romanarum antiquitatum reliquiis conspicua.

Regnum Trimesenum.

Caput regni est *Tremisen*, amplissima quondam, bellis gravissimis postea tenuata. In litore est *Algier*, emporium satis nobile, at piratica infame, Christianis mâcipiis refertissimum; urbs ipsa mœnibus, arcibus ac tormentis bellicis adeo munita, ut inexpugnabilis credatur.

Regnum Fessanum.

Ad ipsum fretum Herculis Hispaniæ obiacet Fessanum regnum; cujus caput *Fez*, urbs totius Barbariæ princeps, ingens, opulenta, frequens, splendida ac magnificis superbisque ædificiis miranda.

Tanger, Sebta, & Arzilla, ampliæ ad fretum urbes, Hispanicæ sunt ditionis.

Regnum

Regnum Maurocanum.

Caput est Maurocum, vulgo *Maroc*, amplissima ac celeberrima olim, inter maximas uniuersi orbis memorata: at postea ab Arabibus diuexata, nunc malignè colitur. Secunda est *Taradante*.

Darense Regnum.

Intus Maurocano, Fessano ac Tremiseno regnis confine est regnum Darense amplissimum; olim Cæsariensis Mauritania dictum. Caput est *Dara*, unde regioni nomen, tenuibus, ut totum regnum, atque egenis incolis habitata. *Melilla* ad mare internum conspicua urbs Hispano parat.

C A P. IX.

Biledulgerit, Sarra desertum, Nigrita, Abissini.

A Tergo dictarum regionum est *Biledulgerit* regio, longissimo tractu ab Ægypti confinibus ad Oceanum Atlanticum porrecta. Nomen ei à dactylorum proventu inditum. Deserta in ea sunt *Lempta, Hair, Zuenziga, Zanhaga*, à singulis opidi cognominibus appellata. *Targa, Bardoa & Gaoga*, itidem ab opidis dicta.

SARRA

Sarra desertum.

Continuatur huic regioni versus meridiem *Sarra*, cujus longitudo à regno *Goaga* ad regnum *Gualata* extenditur.

Nigrita.

Inde *Nigritarum* ampla est regio, ad utramque *Nigri* amnis ripam: longitudo ejus porrigitur à *Nilo* & *Meroe* insula, usque ad *Nigri* ostia & Oceanum. Regna in ea sunt hæc, ab urbibus denominata: *Gualata*, *Hoden*, *Genocha*, *Senega*, *Tombuti*, *Melli*, *Bitonin*, *Guinea*, *Temian*, *Dauma*, *Cano*, *Cassena*, *Benin*, *Zanfara*, *Guangara*, *Borno*, *Nubia*, *Biafra*, *Mekra*.

Æthiopia Interior quæ est Abissinorum.

Interiori *Æthiopiæ* imperat *Abissinorum* Rex, qui *Presbyter* sive *Pretiosus Joannes*, vulgo *Prete Gianni*, vocatur; magno recepto tamen errore; cum is quondam in *Asiæ*, ut relatum est, regno *Tenduc* regnaverit. *Abasenos* populos recenset *Stephanus* in *Arabia*; unde verisimile est eos in *Africam* trajecto sinu *Arabico* commigrasse. Aut sane in ipsa *Africa* fuerunt ad sinistram *Arabici* sinus latus, ubi *Arabiam Troglodyticam* supra memoravimus.

memoravimus. Hæc quidpe nunc sub *Abissinorum* imperio est. Alii tamen ab Arabico vocabulo *Elhabaschi* (sic enim Mauri Principem *Abissinorum* appellant) vulgo factum opinatur *Abassi*, ac deinde *Abasseni*: quod denique commutatione vocalium in *Abissinorum* nomen evasit.

Clauditur regnum ab ortu Arabico sinu & regionibus *Ajana* & *Zangebara*; à Meridie *Monomotapa*; ab occasu *Congo* & *Medar* regnis; à Septentrione *Neubia* & *Ægypto*. Longum est ab *Ægypto* ad *Monomotapa* usque milliar. **DLXXX**. Latum inter fauces Arabici sinus & Nigrum fluvium milliar. **ccccL**.

Dividitur in complura regna sive provincias; quarum nomina sunt, *Dasila*, *Barnagasso*, *Dangali*, *Dobas*, *Trigemabon*, *Ambiancantiva*, *Yangué*, *Bagamidri*, *Beleguance*, *Angote*, *Balli*, *Fatigar*, *Olabi*, *Baru*, *Geuen*, *Fungi*, *Tirut*, *Etabela*, *Malemba*. Urbes in universo imperio paucæ sunt: vicis plurimum habitatur, domibus ex creta & stramine constructis. Rex ipse (qui albo esse colore fertur) sub tentoriis degit, quorum sex millia eum sequuntur. *Amara* arx est munitissima, in monte *Amara* condita; in qua regis filii sub validissimo præsidio educantur, donec patre defuncto hæres producat.

C A P. X.

Æthiopia Exterior sive Inferior; item insulæ Africae adjacentes.

Reliquum Africae Æthiopia perhibetur exterior sive inferior; ab Oriente, Meridie & Occidente Oceano perfusa; à Septentrione quasi duobus brachiis Abyssinorum imperium hinc inde complectitur.

Regiones, in quas dividitur, sunt: *Congi, Monomotapa, Zangibar & Ajar*. Pleraque maritimum à Portugalesibus tenentur firmissimis munimentis ac præsidiis.

Congi Regnum.

Congi regnum (quod aliis *Maniconge*) Oceano Æthiopico perfusum, nomen habet à capite suo, urbe *Congi*. Incolæ sunt Christiani. Terra ipsa fluminum aquis maxime rigua. Dividitur in provincias sex; quas illi *Mani*, id est, Præfecturas, vocant. Sunt autem *Bamba, Songo, Sundi, Pango, Barta, & Pemba*. Regia est civitas S. Salvatoris, quæ ante *Banza*.

Monomotapa Regnum.

Monomotapa vocabulum significat Imperatorem; undi ipsi terræ, cui hic imperat, nomen inditum. Solum est fertile atque amœnum

num: amnes aurum, silvæ elephantos magna copia producant.

Clauditur regnum ab Ortu, Meridie, & Occasu Oceano: à Septentrione regno *Congi*, *Abissinorum* imperio & regione *Zangibar*. Longitudo ejus est inter duo maria, Rubrum *Æthiopicum*que juxta Lunæ montes milliarum German. cccc. Latitudo inter Nili fontes & promontorium Bonæ Spei mill. ccc.

Caput regni ac sedes regnum est *Monomotapa*, ad flumen S. Spiritus. Hinc versus Septentrionem milliar. circiter 1. distat nobile ædificium, amplium atque antiquum, quadrata forma ex ingentibus saxis constructum.

Zangibar & Ajan.

Monomotapæ, qua Rubro mari perfunditur, continuatur *Zangibar* regio; cujus partes, *Cafres* populi, *Monomotapæ* proximi, & regna *Mozambique*, *Kiloa*, *Mombaza*, ac *Melinde*, ab urbibus singulis denominata; quarum *Mozambique* in insula condita, celeberrimum est Europeis mercatoribus emporium. Sequitur versus Septentrionem juxta litus maris Rubri *Ajan* regio; cujus partes duo regna *Del* & *Adea Magaduzzo*.

Insulæ ad Africam.

Insularum ad Africam terram maxima est

est in Rubro mari Menuthias, *Cerne* Plinio dicta; nunc vulgo insula Divi Laurentii, & incolis *Madagascar*, id est, *Lunæ* insula, felici aromatum proventu dives, longitudine miliar. German. cci. lat. Lxx. occupans.

At in Atlantico Oceano contra Hesperium promontorium, quod nunc est *Cabo Verde*, Hesperides sunt insulæ duæ, ultrâque Gorgades, Gorgonum quondam domus; nunc in universum *Islas de C. Verde* Hispanis dicuntur, hoc est, insulæ promontorii *Viridis*. Contra Mauritaniam sunt *Fortunatæ*, vii. numero, quarum una *Canaria* vocitata, à multitudine, canum ingentis magnitudinis, ut auctor est Plinius. Unde universæ *Fortunatæ* nunc *Canariæ* dicuntur, Hispaniarum Regi subiectæ. Ultra versus Septemtrionem est *Cerne*, nunc *Madera* dicta.

Atque hæc est totius Africæ brevis descriptio.

C A P. XI.

Summa America descriptio.

Perlustrato veteri terrarum orbe quæ prima erat continens, cupido nunc est atque cura, in Occidentem converso navis cursu, novas petere terras, novumque orbem, superioribus sæculis plane ignotum, cognoscere. Itaque ex Africa ab Nigri ostiis versus occidentem bramalem mill. German. cccxxx. profectis

profectis nova conspicitur terra, priori continenti magnitudine, si non anteferenda, certe æquiparanda. Eadem, si non continentes, sed utriusque insulas respicias, Europæ quam Africæ proprior, mill. cc. navigatione inter Hiberniam & Canadam intercedente.

Jam inde antiquissimis temporibus cognitam fuisse Europæis ex Platone simul atque Diodoro Siculo probari potest. Apud Platonem in Timæo sacerdotes Ægyptii narrant Soloni Atheniensi, qui Ioc. circiter annis ante natum Jesum vixit, insulam fuisse quondam contra fretum Herculeum Africa simul & Asia majorem, nomine Atlantidem. postmodum verò immani terræ motu, ingentique unius diei ac noctis illuvione, sub vasto gurgitemersam fuisse: ac inde mare, quod eam insulam ac fretum Gaditanum interjacebat, immeabile & inscrutabile redditum, limo paulatim impediante, quam insula subsidens præbuisset. Et Diodor. lib. v. tradit, Phœnices, vetustissimis inde temporibus, quum extra Columnas Herculis Africæ litora legerent, ingentibus ventorum procellis, ad longinquos in Oceano tractus fuisse abreptos; ac per multos dies vi tempestatis jactatos, tandem ad Insulam pervenisse ingentis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra Africam in occasum versus jacentem: cujus solum amœnum ac frugiferum & amnibus navigabilibus

vigabilibus irriguum sumtuosisque ædificiis intructum. Hæc sanè insula ex situ ac magnitudine nulla alia esse potest, quam quæ nunc vulgo dicitur *America*: nec facile de ea neque Ægyptii Sacerdotes, neque Solon, qui librum de ea conscripsit, teste Strabone lib. 1. neque Diodorus, hoc confingere sive somniare potuerunt, quæ revera ita esse nunc factis compertum habemus. Auctor autem libelli de Mundo, qui ab aliis Aristoteli, ab aliis Theophrasto adscribitur, versio verò ejus latina Apulejo, alias præter hanc nostram, quam Europæ, Africæ & Asiæ nominibus distinximus, tradit esse insulas magnas. antiquissimi illi mortales haud dubie intellexere Americam & Magellanicam. Carthaginenses aditu illius insulæ cæteros Europæos prohibuisse, ibidem tradit Diodorus. Quando & qua de causa Pœni eam navigationem intermiserint, ita ut jam inde à Romanorum imperio ad superius usque ævum nihil de iis terris auditum vel adnotatum sit plenè incertum est.

Disca nunc est tota hæc continens America, ab Americo Vesputio Florentino, qui Emanueleis Portugalliæ Regis auspiciis à Gadibus ann. 1492. profectus primus ex Europæis (quantum memoria proditum) eam ingressus est. Quanquam hoc prior Christophorus Columbus Genuensis ann. 1492.

cIccccxci. insulas Americæ Hispaniolam, Cubam & Imaicam adierit. Post hos frequentes in eam navigarunt Hispani, Galli, Angli: quorum alii aliis inibi regionibus detectis, nomina sua quique lingua imposuerunt. Mediteiraneorum cognitio parum certa est; maximè quæ versus septentrionem. Maritimæ autem oræ Hispanicorum armis maxima ex parte subactæ.

At eadem terra nonnullis India Occidentalis nuncupatur quia eodem tempore, quo India Orientalis in Asia, hæc etiam detecta fuit; tum quod utriusque incolis similis ac pene eadem vivendi ratio, nudi quippe utriusque agunt. Includitur magno undique Oceano; ab ortu Atlantico, qui vulgo *Mar del Nord* dicitur; à Meridie Magellanico freto, quo ab Australi terra dispescitur; ab occasu Pacifico mare, vulgo *Mar del Zur*. A Septentrione e quidem litus Europæi nondum cognitum habent, at Concreto perfundi pelago necesse est; cum ab altera poli parte Asia atque Europa, primæ continentis, sive primæ magnæ insulæ partes, ei objaceant; quæ & ipse eodem mari alluuntur. Longitudo ejus sūma inter duo freta, *Anian* & Magellanicū, mill. Germ. cIccIcccc. Latitudo maxima inter promontorium vulgo *C. de Fortuna* juxta fretum *Anian*, & promontorium vulgo *C. de Breton* in Nova Francia, mill. cIcccc.

Dividitur universa in Septentrionalem , quæ & Mexicana , & Meridionalem, quæ & Peruviana ; exiguo Isthmo alteram ab altera discernente.

CAP. XII.

America Septentrionalis sive Mexicana.

America Septentrionalis, quibusdam Mexicana appellatur , à principe totius urbe *Mexico*. Longitudo ejus est inter fretum *Anian* & Isthmum , quo Meridionalis ei annectitur , mill. cIoIo. Latitudo eadem quæ universæ.

Dimidia ejus pars versus Occidentem æstivum sita , intrans plane incognita etiam nunc jacet ; nec quidquam , præter littora , in ea detectum . Quin & totum Boreale universæ Americæ latus in quantum versus polum extendatur prorsus later.

Altera verò pars in regiones dividitur complures, quarum nomina sunt , Canada , Nova Francia, Virginea, Florida, Nova Hispania, Nova Granata, California; & in Occidentali latere ac fretum *Anian* duo regna , *Quivira* & *Anain* unde freto cognomen.

Canada.

Canada à fluvio cognomine dicta , insula an pars continentis, parum adhuc constat. Quantum

tum ejus cognitum est, dividitur Estotilandiam, Corterealem, Terram Laboratoris & insulas adjacentes, ingentis magnitudinis quarum præcipuæ, *Golsme*, *Beauparis*, *Monte de Liouis*, & Terra nova, eadem & *Terra de Bacca'as* dicta, ob ingentem hujusmodi piscium in ejus pelago multitudinem, qui etiam naves transeuntes retardent.

Solum Canadæ quantumvis acerrimis frigoribus obnoxium, eximiè tamen fertile, aurique metallis dives. Incolæ satis ingeniosi & artium mechanicarum peritissimi, pellibus amicti degunt: cæterum Galliarum regis imperio subiecti.

Nova Francia.

Nova Francia à Gallis, Regis Francisci I. Auspiciis detecta, præter raras segetes & legumina quædam, omnium rerum inops, à feris ac quibusdam in locis anthropophagis; in univèrsum idololatricis gentibus incolitur. Pars tamen ejus, quæ ad mare accedit, *Norumbega* ab urbe cognomine dicta, cælo potitur salubri soloque fœcundo.

Virginia.

Novæ Franciæ jungitur Virginia; quæ à vico maritimo ejusdem vocabuli; vel, ut alii à Rege *Virginia*; vel à Regina Angliæ *Elisabetha*, cujus auspiciis detecta, nomen accepit,

ante *Apalchem* vocitata . Terra sterilis atque malignè culta : litus importuosum. Opidum est *Medano*.

CAP. XIII.

*Florida, Nova Granata California,
Nova Hispania.*

FLorida inter *Virginiam* & *Novam Hispaniam* porrecta, nomen habet à *Dominica Palmarum*, quæ *Hispanis Pasqua de Flores* dicitur. Hoc quippe die *Portugallis* detecta. Solo gaudet amæno ac feraci. At incolæ sunt barbari, sordidi, suprâque humanum modum feri; vermibus, serpentibus alióque venenatorum animalium atque insectorum genere vescentes. Quare *Hispani* pariter atque *Galli* regionem hanc occupare sæpenumero nequidquam tentarunt. tandem *Hispanis* cessit.

Nova Granata.

Caput hujus provinciæ est *Granata* opidum, unde ei nomen. Incolæ & corpore, & animo reliquis *Americanis* candidiores justioresque.

California.

California, quæ inter sinum cognominem (quem *Hispani Mar Vermeo*, id est, mare Rubrum vocant) & mare Pacificum ceu peninsula excurrens, solo est arido, sterili atque deserto.

Nova Hispania.

Novissima Septemtrionalis *Americæ* & Meridionali

Meridionali contermina est Nova Hispania, omnium amplissima longèq; cultissima. Cœlum habet, quamvis sub torrida Zona, clemens ac temperatum; solum auri, argenti, æris atque ferri metallis scatens, omnîque animalium genere abundans, mare utrimque piscibus & ostreis margaritifera refertum. Regiones, in quas dividitur, præcipuæ sunt istæ: *Nova Galitia, Mechoacan, Mexicana, Jucatan, Guatmala & Nicaragua.*

In Nova Galitia, coloniæ ab Hispanis deductæ sunt *Compostella, S. Spiritus, Conceptio, S. Michaël, Guadalajara, Culiacan.*

In *Mechoacan* caput regionis est opidum *Mechoacan*. Coloniæ Hispanorum *Pasuar & Valladolid*, egregia emporia; hoc etiam Episcopatu insigne.

Mexicanæ regionis caput est *Mexico* omnium *Americanarum* princeps, olim in medio lacus ingentis *Venetiarum* instar palis superstructa: postea ab Hispanis ad ripam ejusdem lacus translata satis cultè nunc habitatur, ambitu sesqui mill. German. Sedes est Proregis quem Rex Hispaniarum mittit; item & Archiepiscopi. Imprimuntur heic libri, cuditurque moneta. Secunda ab hac est *Tescuro*, amplitudine *Mexicum* exæquans, dein tertia *Anglorum* civitas, lanificio maxime nobilis. Cæterum mons est in *Mexicana* regione ignibus perpetuis insignis.

Fucatan Chersonesus agro feracissimo incolas fert omnium bellicosissimos.

Guatimalæ caput est *Guatimala*, juridico conventu perpetuæque præsidis præsentia celebris.

In *Nicaragua* opida sunt *Granata* & *Leon*.

C A P. XIV.

America Meridionalis sive Peruviana.

Americæ Septentrionali xx circiter milliarium Germ. Isthmo annectitur America Meridionalis, quibusdam *Peruviana* dicta, à Provincia *Peru*, omnium præstantissima. Ipsa ingens peninsula Africæque paullo minor, forma triquetra in tria penditur amplissima latera. Cuneorum unus Septentrionalem spectat Americam, alter Africam, tertius Magellanicam. Longitudo ejus patet Septentrionem inter & Meridiem, mill. Germ. cIo. Latitudo summa inter occasum ortumque Ioccc. Regiones quibus distinguitur sunt hæ: *Castella aurea*, *Bogota*, *Peruvia*, *Chili*, *Chica*, *Brasilia*, *Caribana*, *Gujana*, *Biquiri*, omnes Oceano perfusæ. Intus verò in Mediterraneis, *Amazonum regio*, *Paguam*, *Picora*, *Moxos*, *Uram*, *Churchas*. Fluviorum duo nobilissimi, *Maragnon*, qui & *Orelliana* & *Amazonicus*; & alter *Argenteus*, vulgo Hispanis *Rio de Plata*.

Castella

Castella Aurea.

Castella aurea, vulgo Hispanis *Castilla del oro*, aspera atque inculta regio cœloque gravi, auri metallis abundat; unde & nomen. Opida insigniora in ipso Isthmo habet duo, diversis littoribus apposita; quorum unum vulgo *Nombre de Dios*, id est, Nomen Dei, mare spectat vulgo dictum *del Nort*; alterum *Panama*, mare Pacificum.

Peruvia.

Peruvia regio, vulgo *Peru*, omnium novi orbis auri argentique metallis nobilissima, nomen accepit à flumine *Peru* mediam secante. Clauditur ab Oriente montium perpetuis jugis, à meridie *Chili* regione, ab Occidente mari Pacifico, à Septentrione *Bogota* regione. Occupat longitudine inter Septentrionem & Austrum milliar. cccLxx. Latitudine inter Occidentem & Orientem cLxx. Dividitur in Maritimam & Montanam.

Maritimæ opida clara sunt *Lima*, sedes Proregis & Archiepiscopi, cui subsunt Episcopi xv; & *Camana*. Montanæ insignia opida sunt *Cusco*, totius Provinciæ princeps, & *Quito* *Potosi* auri metallis opulentissimum.

Chili.

Sequitur regio *Chili*, amplitudine Peruviam ferè

ferè exæquans. Caput est opidum S. Jacobi,
Chilca.

Chili regioni continuatur *Chilca* regio, fre-
to Magellanico affixa. In hac Patagonum
gens est stupendæ proceritatis, novem & sum-
mum decem pedum mensuram implens. Ex
his quidam, Magelane (is primus in has oras
delatus) inspectante, sequicubitales sagittas
circa nauseam per guttur ad stomachi fundum
egere; hoc sciicet argumento corporis robor o-
stentantes.

Brasilia.

Brasilia vasta regio, ut quæ quartam Meri-
dionalis Americæ partem obtinet, saccari sin-
gulari atque ubere proventu maximè nobilis
est. Præcipuum opidum est Portus omnium
sanctorum præfecti totius provinciæ sedes.
Portus autem celeberrimus est opidum *Par-*
nambuco; intus opida *Assumptio* & *Paraguata*.

Reliquæ regiones introrsus aut non cogni-
tæ, aut obscuræ sunt nullis ibi locis memoratu
dignis.

C A P. XV.

De Insulis novi Orbis.

INIULARUM, quæ Americæ ab Oriente obja-
cent, ingens est numerus. At harum nobilio-
res *Hispaniola*, & *Cuba* & *Imaica*.

Priores duæ ejusdem esse videntu margini-
tudinis, nisi quod hæc longior, illa latior. Oc-
cupat *Cuba* longitudine mill. cxc. lat. xxx. *Hi-*
spaniola

Spaniola long. cXL. lat. LIV. Opida in utraque compluria. Caput Hispaniolæ S. Dominicus: Cubæ S. Jacobi; in hac est *Havana* celeberrimus Americæ totius portus,

Jamaica, quæ Europæis S. Jacobi dicitur insula, implet longitudine L. mill. lat. xx. Caput, est *Sivilla*. Secunda ab hac est *Oristan*.

Atque hæc est brevis Americæ univ. versæ explicatio.

C A P. VI.

Magellanica.

Porro peractis duabus prioribus continentibus, restabat uti tertiam universi terrarum orbis partem aggredieremur, illis amplitudine forsitan haud inferiorem. Verum cum etiam nunc nobis incognita jaceat, nec constet, continens una, an plures in insulas dissecta sit; nihil habemus in præsens, quod de ea huc referamus; nisi nominis brevem expositionem. Dicitur *Terra Australis* quia nobis ultima in austrum versus sita est. Eadem *Terra incognita*, quia nemo ingressus, Denique *Magellanica*, qui Magellano primum conspecta.

BREVIARIUM
TOTIUS ORBIS
TERRARUM,

*Una cum serie Romanorum Impe-
ratorum.*

AUTORE
PETR. BERTIO.

BREVIARIUM TOTI- US ORBIS TERRARUM.

ORBS universus etsi nondum dum percognitus, nunquam tamen æque lustratus fuit, atque nunc est. Veteres enim Geographi Græci Latinique & qui ab iis situm orbis didicere, & Poëtæ, Oratores, Historici, eas tantum Terras describere, quas norant, quâsque judicabant esse habitabiles. Nos, multorum sæculorum ac plurimorum hominum experientia edocti, multa ipsis profitemur incognita: & quas illi orbis regiones crediderunt, vel ob æstum, vel ob frigora desertas, eas nos multis locis incoli scimus. Partes ejus alii pauciores, ego sex pono: *Arcticam, Antarcticam, Europam, Africam, Asiam, & Americam.*

I. *AD ARCTOAM* pertinent. 1. Regio Subpolaris incognita; 2. Groenlandia, 3. Spitsbergia sive *Nieuland.* 4. Islandia, quæ nunc subjecta est Daniæ & Norvegiæ Regi. 5. Nova Zemla, cum mari Hyperboreo, & fretis duobus, Waygaz, & Davis, quorum illud

illud est Orientalius, hoc magis in occasum vergit. Illo Batavi, hoc Angli fretum Anian adsequi, & in Indiam penetrare, nostra memoria, quamvis irritò hæctenus conatu, aggressi sunt. Nec desunt qui fretum Anian omnino esse negent, terrasque Asiæ & Americæ dicant esse continuas, quos, quia experientiæ testimonio refutare non possumus, in medio relinquemus: illud contenti monuisse, Groenlandiam, quæ ad gradum LXXX. latitudinis accedit, gramina gignere herbæque virentes, à quibus & nomen accepit, quum Nova Zembla, quæ quatuor gradibus est Australior, tota nuda sit & impascua, foetæque animalibus carnivoris.

II. AD ANTARTICAM referendæ sunt vastæ illæ regiones, quæ Polo Australi subiectæ, longe latèque inde extenduntur per tres Zonas, Frigidam, Tèperatam, & Torridam: commendabiles non tantùm prædicatione Petri Ferdinandi de Quir Hispani: qui tractum illud magna parte ipse lustravit: sed etiam cæli solique constitutione, terrarumque amplitudine; æquant enim Europam & Africam simul sumptas.

III. EUROPA multo quàm Africa aut Asia contractior, jam inde à Macedonibus & Romanis sedes Imperii fuit; post Christum verò natum, domicilium quoque Orthodoxæ Fidei. Patet ab Austro in Boream ad cccxv. leucas

leucas majores. A freto autem Gaditano ad Tanaim, hoc est, ab occasu in ortum DCC^L. Circumscribitur Oceano Septentrionali, Atlantico, Mari Mediterraneo, Hellesponto, Propontide, Bosphoro Thracio, Ponte Euxino, Bosporo Cimmerico, Maotide, Tanai, & linea quæ à Tanais flexu porrigitur ad ostium fluminis Obii. In ea hodie dominantur varii. Insulas Britannicas regit Carolus, filius Jacobi Stuarti, qui primus Scotiæ regnum Angliæ regno junxit. Hispaniam tenet Philippus IV. Philippi III. filius, Philippi II. nepos, Caroli V. Imperatoris abnepos. Gallia subiecta est Christianissimo nostro Regi Ludovico XIII. Henrici Magni filio. Germania Imperatorem habet Ferdinandum Austriaicum, cui uxor Eleonora Mantuana. Norvegia & Dania subiectæ sunt Christiano IV. Frederici F. Sueciam habet Gustavus Caroli F. qui pulso ob religionem Catholicam Sigismundo, Rege ac nepote suo. Joannis Regis filio, ipse regnum invalit, & filio suo Gustavo reliquit. Poloniæ & Lithvaniæ præest Sigismundus, quem Sueciæ regno à Carolo patruo exutum diximus. Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, & Sclavonia Imperatori subsunt. Græciam, Thraciam, Bulgariam tenet Turcarum Imperator, qui nunc est Sultanus Amarith: Viciniores Asiæ partes habent Russus & Tartarus.

RELIGIO per Europam alibi Catholica est , alibi Hæretica & Apostatica. Catholicæ Ecclesiæ caput est Romæ , successor B. Petri, Urbanus VIII. pietatis & eruditionis decus , cuius inter primas laudes merito ponendum est , quod literis amorem studiûmque Francorum conjunxit , sicut de Urbano VIII. loquitur Froissardus. Catholici cum eo sunt , ejusque ut veri pastoris vocem agnoscunt , in Gallia, Rex noster Christianissimus , Filius Ecclesiæ primogenitus , quem idcirco primo loco commemoro. In Germania, Ferdinandus Imperator; in Hispania, Philippus Rex , qui etiam in cæteris suis conditionibus nullam Religionem præter Catholicam admittit. Sunt præterea Catholici omnes Italiæ Principes ; adhæc dukes Saubaudia, Lotharingia, Bavaria, & Electores Imperii Ecclesiastici.

In Magna Britannia viget adhuc Calvinista , non quidem ad Puritanorum formulam, sive eorum qui cum doctrina ritus quoque Ecclesiæ damnant sed ad normam eorum qui fidem habent Genevensium , ritus Catholicorum : multum tamen sibi de præclara Regis *Caroli* indole pollicentur omnes boni: augētque ipsorum spem conjugium cum sorore Christianissimi Regis nostri , bonis avibus nuper contractum : sperant enim vovētque, & matris , & avia, summarum Heroinarum &

& uxoris divinis virtutibus; fideique singula-
ris exemplo, ipsum quoque Regem ab infami
errore per Christi gratiam in viam veritatis
& vitæ revocandum esse, cum summa sua glo-
ria, egregio Regni sui firmamento, & gaudio
totius Ecclesiæ: deprehensum est enim ip-
sum haud ita pridem benignus Catholicos ha-
bere cœpisse. Sed nostra hæc vota sunt. In
Scotia plerique adhuc ad Puritanos magis ac-
cedunt. In Hibernia, si vim adimas & minas,
omnes Catholici sunt. In Dania, Suecia,
Norvegia, Lutherani sunt; sed serpit clancu-
lum virus Clavinisticum. In Polonia & Li-
thuania Rex & plerique Proceres cum Clero
& infinita manu nobilium, aliorumque civi-
um & rusticorum turba, sunt Catholici; cæ-
teræ religiones, ut sunt, Lutherana, Calvinistica,
Ariana, Samoseteniana, Anabaptistica tol-
lerantur & exercentur palam, ne ipsa quidem
Judaica excepta. Bohemia habet Catholico-
cos, sed etiam Hussitas, Valdenses sive Picar-
dos, Lutheranos, Calvinistas, Judæos. Mor-
avia præterea etiam Anabaptistas, quos sup-
rioribus annis Imperator Ecclesiæ militans
subvertit. In Belgica, sive inferiøre Germa-
nia, Provinciæ quæ Hispanorum Regi parent,
sunt omnes Catholicæ; quæ verò ab ipso se-
cesserunt, delato ad Ordinum statum jure ma-
jestatis, mutarunt quoque publicè religionem,
eámque evexerunt, quæ à Catholica quam
longissimè

longissimè recedit. Viget ergo illic, pro hoc tempore Calvinismus, & quidem ad formulam Gomaristarum, damnatis nuper in Dordrechtano conciliabulo Arminianis, quorum ministri etiam oppressi, & vel finibus ejecti, vel in carceres conclusi sunt. Catholici tamen, Lutherani, Anabaptistæ, Ariani, Samaritaniani, Brunistæ, ipsique adeo Judæi, sub specie libertatis tolerantur; sed minus omnibus Catholici. Verentur enim, ne, si sublato religionis dissidio priscam illam & Catholicam publicè evehant, paullatim videantur ad Hispaniarum Regum, cum quo implacabile odium exercere cupiunt, accedere. In Helvetia Pagi quidam sunt Catholici, ut Lucernensis, Tugiensis, Suitensis, Underwaltensis, Solodurensis, Friburgensis, Uriensis; quidam Calvinistici, ut Tigurinus, Bernensis, Basileensis. Habent autem hoc proprium Calvinistæ, ut statum, in quem irrepserunt, evertant, neque ante conquiescant, quâ ipsi rerum potiantur. Irriores, turbulentissimi, factiosi, disputaces, ingrati, arrogantes supra quam dici aut credi potest, hostes Catholicorum juratissimi, quique non tantum ipsi nihil conferunt ad repellendam imminentem Christianorum cervicibus Turcarum vim; sed etiam motis intestinis dissidiis, bellisque impediunt alios Reges id conantes, quin & opes virisque ipsorum à communi hoste averlas in mutuam Christianorum pernicem concitant.

concant. Atque hoc ipsis est reformare Ecclesiam. In Turcia sunt Mahumetani & Græci Schismatici; quidam tamen etiam Catholici. In Russia Græci, Armenii, & Pagani.

O P E S Principium ex annuo ipsorum proventu æstimantur. Francorum Rex xxx milliones auri creditur excedere. Hispaniarum Rex omnibus suis ditionibus non colligit ultra xix milliones. Rex Magnæ Britannæ, quatuor: Poloniæ, tres: tantundem Venetiarum Dux. Pontifex unum cum dimidio: Hetruscus duos, Sabaudus unum. Lotharingus dimidium ejus. Rex Daniæ cc. millia coronatorum: Sueciæ tantundem. In Germania Imperium confert suo Imperatori sex milliones auri: Valet autem millio decies centena millia coronatorum.

Linguarum per Europam præcipuarum sunt tres: Romanismus apud Italos, Gallos, Hispanos. Teutonismus apud Helvetios, Germanos, Bavaros, Suecos, Norvegos, Danos, Anglos, & plerisque Belgas. Slavonismus in Slavonia, Polonia, Bohemia, Hungaria. Habent autem singulæ regiones in sua lingua diversas iterum dialectos In quibusdam vero locis linguæ audiuntur, quarum nullum est cum cæteris commercium, ut in Britannia, Armorica, Navarra, &c.

Insulæ

Insulæ Britannicæ sunt plures. Minores quidem Orcades xxx. & Hebrides xxiv. Majores vero duæ. Hibernia, & Albion, siue Magna Britannia juxta quas sitæ sunt insulæ, Mon, *Anglesey* *Ve&is*, & Gallico littori appositæ, *Fersey* & *Gernesey*: in quibus vocibus ultima syllaba *ey* insulam significat.

Hibernia, *L' Irlande*, veterum Scotia est; Lacum præcipuum habet Ernensem, cui vicinum est Purgatorium Patritii. Fluvii sunt plures, quorum quidem maximus Sannovius; nobilitatur tamen per cæteris Avenlivius, ob Dublinum urbem Regiam & Archiepiscopalem; cujusmodi etiam sunt Armachia, Cassilia, & Toam. Hi quatuor Archiepiscopus habent tibi subjectas sedes xxix. suffraganeas.

Magna Britannia cujus situm Ptolemæus infæiciter descripsit, dividitur in Scotiam, quæ Boream respicit, Angliam, quæ Austrum; & Walliam, quæ Occasum. Scotia, *le Escosse* amnes habet Tinam, Escam, Lethum: Montem Grampium: Sylvam Caledoniam: Lacum Neslum: Urbem Regiam Edenburgum: Scholas Andreapolim & Alberdoniam. Promontorium Boreale Orcas, *Dungis le head*.

Anglia, *l' Angleterre*, nomen traxit ab Anglis Saxonibus: fluvios famosos habet Tamensin, & Sabrinam, quarum illa Londinium alluit, *Londres*, urbem Regiam: hæc Gloucestriam.

triam . Promontoria sunt , Cantium
 Kent : & Nerium , *Cornuaille*. Archie-
 piscopi duo, Cantuariensis, *Canterbury*, & E-
 boracensis, *York* Ille est Primas regni, ha-
 bétque suffraganeos XXI. Hic tres duntaxat.
 CAMBRIA sive Wallia versus Occasum
 porrigitur ad mare Hibernicum, ab eáque Pri-
 noogeniti Regnum dicuntur *Principes Wal-*
ia . Portus versus Orientem est Dubris,
Douvre ex aduerso Calissii, versus occasum
 est *Plymouth*: sunt & alii passim portus Sant-
 uick, *Gravesand*, *Colcester*: Merces Britan-
 nicæ sunt , Stannum, Lana, pænnus, cervisia;
 nam aurum argentúmve exportare fas non
 est. Lupos verò insula tota non habet.

HISPANIAM, quæ avorum nostro-
 rum memoria cœpit foris inclarescere, quum
 antea vix ipsa sibi aduersus incursiones Pœ-
 norum, Romanorum, Gothorum, *Vandalorum*
 Sarracenorum sufficeret, Romani in Ci-
 teriorem & Ulteriorem divisère; quarum illa
Tarraconensis dicta fuit; hæc habuit *Bæti-*
am & *Lusitaniam*. Illam à *Vandalis* vo-
 camus hodie *Andalufiam*; hanc à portu *Calæ*
Portugalliam. Montes *Pyrenæi* Hispaniam
 separant à *Gallia*: cætera ambit mare. Ad
 iuces freti *Gaditani* (quod nos vocamus *le*
istrot di Gibraltar) est *Calpe* mons, quam
 Sarraceni vocant *Gibal Tarif*, quasi dicas, mon-
 tem *Tarif*; respondétque ei in *Africa* *Abyle*
 mons,

mons quam nunc vocant *Centum*. Montes istos dixerunt antiqui columnas esse Herculis, à quo & fretum ipsum perfoſſum crediderunt. Flumina quæ in mare Ibericum exonerantur, ſunt, *Tholobis*, *Tarderat*; *Rubricatus*, *Lobregat*; *Ibeatus*, *Hebro*; *Durias*, *Guadaluiar*; *Sucro*: *Xucar*: *Terebus Segura*; *Tader*, *Guadalentin*. Nam in Oceanum influunt *Bætis*, *Guadalqui vir*; *Anas*, *Guadiana*; qui medio curſu mergitur, ac poſt decem leucas iterum erumpit: *Tagus*, *Taio*: *Munda*, *Mondego*: *Durius*, *Duero*: *Minus*, *Mingo*. Regna Hiſpaniæ diſviſa olim inter plures fuere; ac tunc quidem nemo erat illorum, qui non Francorum Regibus libenter adſurgeret, inque adverſis rebus ipſorum ſalutarem opem imploraret: nunc omnibus illis regnis ad unum caput reductis, auſtâque aliunde potentia, crevit cum fortuna animus, eoque tandem devenit, ut plura adhuc appetat. Regni hæc ſunt, *Granata*, cujus urbs primaria à Siracenis condita, idem nomen habet. *Andaluſia*, in qua eminent *Hiſpalis*, *Seville*, *Nebriffa*, *Corduba*, & *Faen*, *Eſtramadura*, in qua *Pax Julia*, *Badaioſ*; *Auguſta Emerita Merida*, ad *Anam* utrâque. *Murcia*, in qua *Carthago nova*, *Carthagena*. *Valentia*, & *Illice*, *Alicante Catalonia*, in qua *Dertofa*, *Barcino*, *Taraco*, *Emporiæ*. *Arragonis*, in qua *Cæſar-auguſta*, *Saragoſſa*: *Ilerda*, *Lerida*: *Orgelis*, *Urgel*: *Oſea*, *Hueſca*. *Guiſcoſa*.

piscoa, in qua Tolosa Flaviobriga, *Fuentiravie*. *Biscaia*, in qua Flavionavia, *Bilbao*. *Asturia*, in qua Oviedum; *Galecia*, in qua Compostella, *S. Fago*, *Legio*, quæ urbem habet ejusdem nominis *Castella nova* in qua Tole- tum & Madridum. *Castella vetus*, in qua Salmantica & Valedolit. His accessere *Navarra*; pars in qua Pampelo *pampeluna*; & *Portugallia* in qua urbes, *Olisippo*, *Lisbone*, ad Tagum flumen; *Conimbriga*, *Coymbre*: *Ebora*, *Euroa*. *Algarbia*, in qua *Silvis*, & *Tavila*. Insulæ vicinæ Hispaniis sunt, in Oceano quidem *Gales*, *Caditæ*: in Mediterraneo vero *Gymnesiæ* live *Baleares*, *Majorica*, & *Minorica*, cum *Ebyso* quæ nunc *Tyica* dicitur; minores volens prætereo. Titulus Regis sic ferè concipitur: *Philippus* Dei gratiæ Rex Castellæ, Legionis, Arragoniæ, utriusq; Siciliæ, Hierosolymæ, Portugalliæ, Navarræ, Granatæ, Toleti, Valentia, Galiciæ, Majoricæ & Minoricæ, Hispalis, Sardinia, Cordubæ, Corsicæ, Murciæ, Jac, Algarbiæ, Algeriæ, Gibraltar, Insularū Canariæ, Indiarum Orientalis & Occidentalis, Insularū & Continentis Oceani: Archidux Austriæ, Dux Burgūdiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi, Luxemburgi, Geldriæ, Mediolani, &c. Comes Habspurgi, Flādiæ, Tirolis, Barcelonæ, Arthesiæ, Hannoniæ, Hollādiæ, Zelādiæ, Namurci, Zuphaniæ, &c. Marchio Imperiū, Dominus, Biscaia,

Q

Frifiæ,

Frisiæ, Mechliniæ, Trajecti, Transalpaniæ,
Groningæ: Dominator in Asia & Africa.

Gallia, *la Gaulle*, quæ & ante Romanos
belli gloria per orbem claruit, & sub Romanis
per diu habuit Imperii sedem Augustæ Trevia-
rorum, Pyrenæis, Oceano, Rheno, Alpibus,
& mari Mediterraneo clauditur. Hæc à Ro-
manis initio tributa fuit in Citeriorem & Ul-
teriorem: illius pars Cisalpina sive Italica, ab
habitu gentis vocata fuit *Togata*: Transalpinæ
verò pars vicinior dicta fuit Provincia Nar-
bonensis fuitque *Braccata*; Reliquam omnem
Galliam quæ *Comata* appellabatur, divisit Cæ-
sar in partes tres, Aquitanicam, Celticam,
quæ postea Lugdunensis vocata est, & Bel-
gicam: Nam Provinciam Narbonensem, quæ
jam tunc Romanis parebat, non accensuit ille
Galliæ à se vincendæ. *Franci* partem illam
quæ ipsorum armis subacta fuit, appellavere
Franciam occidentalem: ad discrimen scili-
cet Franciæ orientalis, quæ est in Germania.
Itaque Aquitania initio Francia non fuit.
Burgundia Sequanica, *la Franche Conté*, nunc
non est Francia. Hodie enim Franciam vo-
camus, eam omnem Galliam, quæ Regi no-
stro subiecta est. Et quia de veteri illa ditio-
ne partes Rheno, Scaldi, Mosæ, ac Mosellæ
vicinæ jam pridem abrasæ sunt; facile est
videre quantum imminutum sit Francorum
prædium. Eam ergo hodie ab Italia separat
adhuc

adhuc antiquus limes: à Sabaudia Rhodanus & Aratis à Burgundia; Mosella à Lotharingia, & Ducatu Luxemburgensi; *As* rivulus à Flandria. Amnium alii in Mediterraneum influunt, ut Varus, *le Var*, Argenteus; *Argent.* Rhodanus, *le Rhofne.* Ledus, *le Lez.* Aurauraris, *Erhault.* Obris, *le Orbe.* Atax, *le Aude*; è quibus Rhodanus recipit ripa dextera Ararim *la Saone*, Eriduam, *le Erieu*, Ardescham & Vardonem, *le Guard*: sinistra Isaram, *le Iser*; & Druentiam, *la Durance.* Arar excipit Loignionem & Dubim *le Doux.* In Oceanum verò se exonerant, Atyrus *le Adour*; Garumna, *la Garone*; Carantonus, *la Charonete*; Alcisio, *le Autye*; Semaigna, Ligeris, *le Loire*; Orna, *le Orne*; Sequana, *la Seine*; Sommona; *la Somme*; Scaldis, *la Escault*; Rhenus *le Ryn.* Atyrus duos Gavos recipit ex Pyrenæis devolutos. In Garumnam influunt læva quidem Savus, Gimovus, Ægircius, *le Gers*, & Balisa. Dextra verò, Tarnis, *le Tar*, Oldus *le Ot* Duranus, *la Dordoigne.* In Ligerim, Elaver, *la Allier*, Vigenna, *la Vienne*, Anger, *la Indre*, Caris, *le Cher*, Maduana, *le Meyne*, qui recipit Sartram, Huinam, & Ledû, *le Loir.* In Sequanam, Matrona, *le Marne*; Icauna, *l'onne*, Alba *le Aube*, Ælia *le Oise*; In Æliam, Axona, *le Aisne*, qui recipit Basilam, *le Vesle.* In Scaldim Legia *Lys*, Scarpa, *le Escarpe*, Dendra & Deinera. In Rhe-

num, Mosa & Mosella. Postremum, plures habet sola Gallia fluvios opportunos, & fluminibus impositos pontes, quam reliqua omnis Europa. *Montes* Galliaë præcipui sunt Pyrenæi, Alpes, Gebennæ, *Vogesus*, Jura: Alpinum alia sunt Maritimæ: alia Graia & Coctia, alia Penninæ, quæ à *Penno* Deo nomen habent. *Herculem* Graiis, *Annibalem* Coctiis in Italiam venisse constat. Fuit autem Francorum Regibus id semper curæ, ut per *Alpes* plures ipsis aditus paterent in Italiam. *Lacuum* maximus est *Lemanus*. Divisiones alias Galliaë, quæ sub Romanis, Gothis, Francisque prima, secunda, ac tertia stirpi fuere, nunc omitto, contentus præsentia referre. *Francia* igitur, si eam seorsim à partibus iis quæ abraia sunt, spectes, variè dividi potest, per *Diaeceses*, per *Parlamenta*, per *Provincias*, per *Censum*. Harum primæ, non tantum quia vetustissima est, sed etiam quia maxime proportionata. minimèque obnoxia mutationibus, nec nunc insistemus. Sub imperio igitur Christianissimi Regis nostri sunt. 1. *Diaecesis* *Lugdunensis*, ad *Rhodani* & *Araris* confluentes, cujus *Præsul* vocatur *Cleri Gallicani* *Primas*. 2. *Rothomagensis* ad *Sequanam*, in *Normannia*, quæ est *Lugdunensis* secunda. 3. *Turonensis*, ad *Ligerim* quæ est caput *Britanniaë*, in *Lugdunensi* tertia. 4. *Senonensis* ad *Icaunam*, habet in se *Lugdunen-*

sem quartam, à qua resecta est, & in Metropolim erecta est, Lutetia Parisiorum. 5. Treverensis ad Mosellam suffraganei sunt: in Francia, Merensis, Tullensis, Verdunensis, omnes in Belgica I. ipse autem est Elector German. 6. Vesontinus ad Dubim extra Franciam est: ejus suffraganeus tamen Bellicensis, paret nostro Regi, in Lugdunensi quinta. 7. Rhemenfis Dux & Pars Franciæ, est in Belgica secunda, ad Basilam flum. 8. Viennensis prima est ad urbem ejus nominis ad sitam Rhodano. 9. Ad Narbonam quæ Ataci prætextitur, est pars una secundæ Viennensis. 10. Ad Tolosam, quæ Garumnæ est apposita, pars altera. 11. Ad Aquas Sexias, *Aix en Provence*, pars una tertiæ Viennensis. 12. Ad Arelaten, *Arles*, pars altera. 13. Ebrodunensis, *Embrum*, est quarta Viennensis. 14. Biturica *Bourges*, Aquitaniæ primæ, diciturque ejus Præsul utriusq; Aquitaniæ Primas. 15. Burdegala, *Bordeaux*, Aquitaniæ secundæ, ad Garumnam. 16. Auscii, Aquitaniæ III. ad Ægircium flumen. 17. Avenio cessit Pontifici.

Nec fuerit abs re, breviter hoc loco ostendere, quænam in Gallia civitates Episcopales, quibus Metropolis subjectæ sint. Habet ergo *Lugdunensis* Archiepiscopus suffraganeos IV. Eduensem sive Augustodunensem, *Aulun*; Lingonensem, Ducem & Parem Fran-

ciæ, Langres; Cabillonensem ad Ararim; Châlons sur Saône; Matisconensem, Mascon. Romagenfis, sex, Bajocassinum, Bajeux; Abrincatensem, Auranche; Ebroicensem, Eureux; Sagiensem, Seez; Lexovienlem, Lizieux; Constantinum, Constances. Turonenfis ix. Cænomanensem, Mans, ad Sartram amnem; Rhedonensem, Renes; Andegavensem, Auad Meduanam; Nannetensem, Nantes, ad Ligerim. Corisopitensem Cornualle; Venerensem, Vannes; Briocensem, S. Brieu; Maloiviensem, S. Malo; Leonensem, S. Paul de Leon; Tricoriensem, Triguier, & Dolensem, Dol, qui quondam Archiepiscopi titulum ac dignitatem gessit. Senonensis tres, Autissiodorensem, Auxerre, ad Icaunam; Treccassinum, Troyes en Campaigne, ad Sequanam. Nivernensem, Nevers. nam P A R I S I E N S I S cum subjectis Carnutenfi, Chartres; Aurelianensi, Orleans; & Meldensi, Meaulx, à Senonensi relectæ sunt anno MDCCXIII. De Treverensi ejusque tribus suffraganeis, deque Vesontino, jam dixi. Rhemenfis suffraganei sunt octo, Sueffionensis, Soissons, Catalaunensis ad matronam, Comes & Par, Châlons sur Marne; Laudunensis, Dux & Par Franciæ, Laon. Silvanectensis, Senlis. Bellovacensis, Comes & Par Franciæ Beauvais: Ambianensis, Amiens; Novomensis Comes, & Par, Noyon; Bononienfis

in Pago Gessoriacō, *Bouloigne sur mer*: nam Morinensis sive Tervanensis, *Tervanne*, i-
tēmq̃ Cameracensis, *Cambrai*, Atrebaten-
sis, *Arras*, & Tornacensis *Tournay*, jam in-
de ab anno MDXXV. translato ad Burgundum
jure omni Politico, Ecclesiasticam quoque
subjectionem Rhemensi averterunt. *Viennen-*
sis Metropolis habet sibi subiectos Episcopos,
Genevensium, *Geneve*, cujus sedes ob civium
hæresi infectorum rebellionem transita est
Anicium, Sabaudiaꝝ opidum, *Anicy*: Gratia-
nopolitanum, *Grenoble*, ad Isaram: hanc autem
urbem vocat Cicero in Epistolis Cularonem,
Albensē sive Vivariensē: *Vivieres*, Dien-
sem, *Die*: Valentinensē, *Valense*, ad Rhoda-
num: Maurianensē, *S. Jean de Morienne*.
Narbonensis habet suffraganeos novem, *Bi-*
terrensem, *Beziers*: *Agathensem*, *Agdo*:
Carcaſſonenſem, *Carcaſſonne*: *Nemausenſem*,
Nismes: *Lutevenſem*, *Lodesue*: *Montpeſſula-*
num, *Montpellier*, qui olim fuit *Megelonæ*, in
stagnis *Volcarum*, *S. Pontii Tomeriarum*,
S. Pont. de Tomiere; *Alectensem*, *Alet*: &
Ucetenſem, *Usez*. *Tolosanus* habet septem:
Apamienſem, *Pamiers*; *Mirapicenſem*, *Mi-*
repoix: *Montis Albani*, *Montauban*: *Vaurenſem*,
Vaur au pays de Laurageois: *Lombarienſem*,
Lombez, *S. Papuli*, *S. Papoul* & *Rivenſem*,
Rieux. *Aquisextienſis* habet quinque; *Ap-*
tenſem, *Apt*; *Rejenſem*, *Ries*; *Forojulienſem*,

Ferius; Vapinensem, Gap, Cistaricensem, Sestron, Arclatensis, præest quatuor suffraganeis, *Mafilensi Marseile; Tricastino, S. Paul de Tricastin, Telonensi, Tolon, & Arausonensi, Oranges. Ebrodunensi* subjecti sunt sex, *Diniensis, Digne: Grassensis, Grassè;* cujus olim sedes fuit *Antipoli, Antiboul Venciensis, Vences;* *Glandatennensis, Glandeves;* *Senetensis, Sares: & Nicensis, Nîc. Bituricensis* habet suffraganeos undecim; *Claramontensem Clairmont en Auvergne. S. Flori, S. Flour;* *Ruthenensem, Rodez; Vabrensem, Vabres;* *Caduzensem, Cahors;* *Lemovicensem, Limoges;* *Tutelensem, Tulle;* *Mimatensem, Mande;* *Albiensem, Alby;* *Castrensem, Castres;* & *Aniciensem, Puyen Velay. Burdegalensis* Archiepiscopi suffraganei sunt novem. *Aginnensis; Agen; Enculimensi, Angoulesme.* *Santonicus, Sainctes;* *Pi&aviensis, Poitiers,* *Petrocoriensis, Perigeux;* *Condomensis, Condon.* *Maleacensis, Malezais;* *Luxionensis Lucon;* & *Sarlatensis, Sarlat.* *Auscus* vel *Auxitanus* habet suffraganeos decem, *Aquensem de Aqs;* *Lectorarensem, Laidoure,* *Convenensem, Conseran;* *Adurensem Aire;* *Valatensem, Bazas,* *Lescariensem, le Escar;* *Tarbensem* in *Castris Bigerriis, Tarbas,* *Oleronensem, Oleron* & *Bijonensem, sive Boatun.* *Bajone,* nam *Eulua* jam pridem esse desiit *Pampeio* verò retracta est ad *Hispanos.* *Pares* sæculares cum titulo *Ducali* sunt, *Burgundus,* *Nor-*

mannus, & Aquitanus: cum titulo vero Comitatenſi, Flander, Tolofanus, & Campanus.

Francos autem imprimis commendant iſta. I. Zelus Religionis Catholicæ: nuſquam enim terrarum ardentius Deus ab omni ſexu, ab omni ætate, ab omnibus ordinibus colitur: & quidem ſine ullo vel fuco vel inquisitione: In Gall. ſe primum exſeruit ſub Conſt. publica Chriſtiani nominis profeſſio, fugato Paganismo. I. Europæ regnum Chlodovæus Chriſti fidem in Gallia amplexus eſt. I. Car. Magn. ut nurantem in Occidente fidē Catholicam ſtabiliret, Imperium Francorum inſtituit. Plures Martyres habuit ſola Gallia ob Chriſti nomen quam cætera omnis Europa. Nuſquam alibi plura ob commune Eccleſiæ bonam Concilia celebrata ſunt. In Gallia præcipuorum Cœnobiorum ſunt origines. Ciſterciensium, Clarevallenſium, Præmonſtratenſium, Cluniacenſium, Grandimontenſium, Carthuſianorum quorum propaginem in reliquam Europam, imo & terrarum orbem poſtea deductæ ſunt. Franci Romanos Pontifices ut Eccleſiæ Chriſtiænæ parentes nudis de ſuis bonis ditavere; oppreſſos defendere: ejectos excepere, Fugatos reſtituere: quodq; omnium Gentium erat officium, ſoli præſtitere: ob quas res merito Reges Franciæ dicuntur Chriſtiſſimi, & filii Eccleſiæ primogeniti. Habet quidem Francia ex

fuis nuper ortos visceribus hæreticos Calvinistas, sed solos; & quis unquam ager sine loliæ mixtura? habet ergo sed non probat: habet, sed ut formosa facies ver rucam: ut Israëlita in terra sancta Philistæos; ad fidei suæ exercitium, exigentibus ita adhuc peccatis nostris, denique in spem ipsorum conversionis. 2. Commendat etiam Francos Monarchiæ duratio, jam enim MCC anni sunt, quum Reges Regibus perpetuo succedunt, & quidem præcipuis virtutibus insigniti: alii quippe Sancti audiunt, alii Fortes, Intrepidi, alii Clementes, alii Augusti, alii Iusti, alii Casti, alii Prudentes: I N L U D O V I C U M hodie regnantem Deus plena manu omnia ista bona simul congeffit, addita insuper singulari in rebus gerendis Felicitate. 3. Commendant insuper Francos divinæ defensionis miracula: nunquam enim deseruit cœlestenumen, excitata etiam desperatissimis rebus ad viros animandos virguncula. Quam fuerit stupenda Galliæ post excessum Henrici III. Regis Christianissimi ex circumstantibus malis liberatio, sciunt & testari possunt, qui tunc vixerunt. 4. Adde legum Sanctitatem: ex Gallia quippe cæteræ ferè Gentes per Europam traxere Rerum publicarum suarum administrandarum exemplum. Qui Senatum Parisiensem videt, habet, unde sibi repræsentet Amphicyonum gravitatem, A-reopa-

teopagitarum dignitatem, Senatus Romani splendorem & majestatem. 5. Adde sanctitatem, eruditionem, modestiam Cleri. 6. Adde toto regno florentes litteras, artes, sapientiam. Una Parisiensis schola plumarum per Europam est mater: ex ea profecti P. Lombardus, Albert. Magnus, Thomas Aquinas, & miraculum orbis Julius Cæsar Scaliger. Debent litteratores Budæo, Turnebo, Erasmo, Passeratio. Debent Cujacio, Alciato, Tiraquello, Jureconsulti: Fernelio, Dureto, Riolano, Medici: Aurato & Ronfardo Poëtæ: Mureto Oratores: B. Hilario & S. Bernardo, Theologi: Orontio, Mathematici; Fremenio pictores: Imperatores denique & belli Duces Henrico Magno 7. Neque omittenda est morum comitas. Huc ergo tanquam in veram humanitatis scholam mittitur quotannis ex omnibus orbis partibus selecta nobilitas, ut cum lingua civilem vivendi modum posita barbarie addiscat. 8. Addam postremo locum ubertatem & felicitatem soli, cujus tria sunt signa certissima: primum, eversiones & exportationes fructuum merciumque dominantarum, tritici inquam, salis, vini, olei, lanarum, croci, glasti, ferri, telarum, merciumque manufactarum: Secundum, frequentia portuum, versus utrumque mare, interius & exterius, urbiumque nihilominus à mari remotarum
 amplitudo

amplitudo & multitudo: Tertiū, civiū copia. hi scē rebus fit, ut una Gallia plura valeat regna.

Sunt etiam in *Gallia Belgica* Germaniæ dux Cisirhenanæ, diversæ à Germania magna; Dividitque illas Mosella fluvius, quem Ptolemæus Obrineum vocat. In *Germania Superiore* sunt Helvetia, Alsatix pars Cisirhenana, Lotharingia, Palatinatus pars, cum agro Moguntiaci. In *Germania Inferiore* sunt; Treveri Leodioneses, Mursenses, Clevenes, Bergenses, Julienses, Batavi, alique, quos omnes, Juraque habent, & privilegia, & arma, à Francorum regibus nemo gentium ignorat. Hodie promiscuè vocant Provincias Belgicas, & Provincias Germaniæ Inferioris, eas omnes, quas Burgundionum Dux, qui nunc est Rex Hispaniarum, ut patriam hæreditatem vel habet, vel repetit; quamvis illarum nonnullæ trans Rhenum in Germania Magna sitæ sint. In Gallia numerantur, *Artesia*, cujus Metropolis Atrebatum: *Flandria*, in qua Gandavum, Brugæ, Ipræ, Insulæ, Duacum. *Hannonia* habet Valentinianas, & Montes. *Luxemburgum*, *Limburgum*, *Namurcum*, *Cameracum*, *Mechlinia*, habent urbes singulæ suorum nominum. *Zelandia* quoque tota Gallica est, ad ostia Scaldis, constatque pluribus insulis, quarum nobilissima est Walachria, habens opida portusque; *Ullisingam*, *Middelburgum*, *Veriam*, *Armadam*, trans Rhenum in Germania Magna sunt
Frisia,

Frisia Occid. quæ urbes habet Alcmariam, Enchusam, Hornam, aliásq; *Frisia* simpliciter ita dicta est, in Germania magna, habetq; Leovardiam, Harlingam, Doccomiũ, Franekeram urbes præcipuas. *Groninga*, urbem habet cognominem. *Geltria* habet Rurmundam, & Arnemium: In *Transsalania*, *Overyssel*, sunt Daventria, Cãpi, Swolla. Ultima Transrhenanarum Provinciarũ in Germania inferiore est *Zutphania*. Ex utraq; Rheni parte sitæ sunt *Hollandia* & *Utrajestum Utrecht*. Illius urbes sunt Dordrechtum, Harlemum, Delfum, Leyda, Amsterdamum, Gauda: hujus, Trajectũ, civitas Archiepiscopalis, & Amersfordia. Habent autem singulæ Provinciæ Curias suas supremas, in quibus jus dicunt peremptoriè, & à quibus non datur provocatiõ. Quæ autem est Hagæ Curia Ordinum Generalium, ea tantum decernit de rebus ex communi confœderatione ad bellum, pacem & navigationes pertinentibus. Gubernator Hollandiæ Zeelandiæ & Westfrisiæ post excessum Mauritiĩ Nassovii, est Henricus ejus frater Princeps A-rausionensis, Gubernator Geldiæ & Trajecti est Ernestus Nassovius.

HELVETICI, *Les Suif*. Pagos XIII. tenent, ut sũt, *Tigurinus Zurich*, *Berẽsis*, *Lucernensis*, *U-rẽsis*, *Suitẽsis*, *Underwalt*, *Tugẽsis*, *Glaronensis*, *Basileẽsis*, *Friburgẽsis*, *Salodurẽsis*, & *Abbatiscel-lẽsis*. *Valesi* oram tenent quæ inter Rhodani fõ-tes & lacũ Lemaniũ interjecta, n̄ õtibus utrim-que ingitur; urbs præcipua est *Sedunum*. *Alsatia*

est Argentoratum : *Nemetum Spira: Vangio-
num Wormatia.* *Palatinatus* habet cis Rhe-
num in Gallia Frankendalium & Neosta-
dium.

GERMANIA Magna sive Transhe-
nana nunquam à Romanis exactè cognita,
nedum subacta fuit. Eam omnem Franci ho-
die ex una ejus gente vocant Alemaniam;
Sunt enim Alemanni siti ad fontes Danubii:
nomen habet vel à viris, nam *man* virum si-
gnificat, ut in Norman, Herman, Ka-
rolman, Duitlman; vel ab Alemone amne
ejus tractus. Debet autem Germania impe-
rium suum Francis nunc, devoluta per Saxo-
nes & Suevos ad domum Austriacam guber-
natione, paret Burgundioni. Terminatur
Rhenò, Vistula, Oceano, ac Danubio. Am-
nes habet præter eos quos jam dixi, Vidrum,
le Vecht, Amasim, *le Emse*, Visurgim, *le Wy-
ser*, Albim, *le Elue*, Oderam, *la Odere*. In
Rhenum influunt ex parte Germanica Nicer,
le Necker, ubi sunt, Reut'inga, Tubinga,
Stutgardia, Helbrunna, & Heidelberga. Mœ-
nus, *le Mein*, ubi sunt Bamberga, Wurtzbur-
gum quam vocant Herbipolim, ac denique
Francofurtum. Lupia, *la Lippe*, ad quem
sunt Paderborna & Lipstat. In Visurgim se
præcipitant Fulda, Adrana, Alara. In Al-
bim se exonerant parte dextra Elstera, & Ha-
vela; læva, Molda, & Sala. Sunt autem in
Germania

Germania Regna aliquot, & Ducatus, & Comitatus, & Marchionatus. Regna sunt, *Norwegia*, in qua *Berga*; *Suecia*, in qua *Stoc-holmia*; *Dania*, in qua *Hafnia* *Koppenhagen*; *Bo-hemia* in qua *Praga*, ipsúmque insuper Regnum Germaniæ. Ducatus præcipui sunt hi, *Saxonia Superior & Inferior*, quarum hæc habet Ducatum *Lawenburgicum*, *Lunæburgensem*, cui vicinus *Episcopatus Halberstaden-sis*, & *Meckelburgensem* cum Ducatu *Brunsvi-censi*, cui nunc præest *Ulricus*, frater *Christia-ni Halberstaden-sis*. Illa *Electorum Saxon-icum*, cū *Misnia*, & *Lusatia*: nã *Westfalia*, quæ *Saxonix* quondam fuit, nunc alios Dominos habet. *Electoratu* nunc præest *Joannes Ge-orgius*, cujus aula *Dresdæ*. *Dux Wirteberg*. in *Suevia* habet *Tubingam* & *Sturgardiam* ad *Nicum fluv.* *Dux Bavaria* habet *Ingolstad.* & *Ratisbonam* ad *Danubium*, *Dux Silesiæ* *Uratislaviam*, *Breslaw*, ad *Oderam*. *Dux Holsatiæ* *Sleswicum*, *Segenburgum*. *Wurce-burgensis* *Dux* præest *Franciæ Orientali*, in qua est *Bamberga*. *Comites* præcipui sunt isti, *Palatinus*, *le Comte Palatin*, habens cis & trans *Rhenum*, itémque ad *Danubium* amplas ditio-nes. *Inferioris Palatinatus* caput est *Heidel-berga*: *Superioris* *Amberga*: utrique nuper, adsumpto etiam *Electoris* titulo præest *Ma-ximilianus* *Dux Bavariæ*, post ejectum rebel-lionis titulo *Fredericum Palatinum*, *Jacobi*
Britan-

Britannæ regis generum : factum id solenniter Ratiſponæ an. MDCXXIII. die 25. Febr. *Comites Embdenſis & Oldenburgicus* Friſiis vicini ſunt, pertinentq; ad Friſiam Orient. *Landgraviatus Haſſiæ* habet Caſſeliam & Marpurgum, cui præfuit Mauritius Calviniſta; nam Darmſtadienſem habet Ludovicus, cui etiam adjudicatum eſt Marpurg. In *Thuringia* eſt Erfordia. *Marchionatus Brandenburgicus* Sarmatis initio oppoſitus fuit, nunc eſt Electoratus, præſtque illi Georgius Guilielmus. In eo Marchionatu eſt Iagerndorf. Archiepiſcopus Magdeburgenſis eſt totius Germaniæ Primas, habetque ſuffraganeos Merſeburgenſem, Miſchnenſem, Brandenburgenſem, & Havelbergenſem. Electores Eccleſiaſtici ſunt : Moguntinus, Coloniens, Treverenſis. Sæculares, Saxo, palatinus, Brandenburgicus & Rex Bohemiæ. *Urbes Anſeaticæ, les Villes Anſeatiques*, diviſæ ſunt in quatuor Anſas Lubecenſem, Coloniens, Brunſvicenſem & Boruſſicum. *Circuli Imperii les cercles ou Kreys de le Empire* ſunt decem. *Franconicus, Bavaricus, Auſtriacus, Suevicus, Rhenenſis, Electoralis, Weſtphalia, Saxonia Superioris, Saxonia Inferioris*, ac denique *Burgundicus*. Curia ſive Tribunal Forenſe litium decidendarum in Imperio, eſt Spiræ Nemetum, in ripa Gallica. Titulus Imperatoris, ex quo res ad domum Auſtriacam delatæ eſt, ſic fere concipitur ***

pitur *** Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Getmanix, Hungarix, Bohemix, Dalmatix, Croatix, Slavoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stirix, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c.

Danubius maximus, inter lacum Constantiesem & Nicri fontes haud procul Schafhusia in Hercynia oritur, decurrítque per Sueviam & Alamaniam, ubi est Ulma, itémq; per Baviarum, Austriam, & Hungariam, ac sumpto Istri nomine mergitur Ponto Euxino *Mer Major*, ou *Mer Noire*, quinq; ostiis. Influnt in ipsum amnes **LX.** quorum præcipui, ex parte dextera, Lechus, ad quem Augusta Vindelicorum *Augsbourg*: Isera, ad quam Frisinga, urbs Episcopalis: *Ænus le Tn*, qui *Ænionti* nomen dedit, *Tn spruck*, urbi Metropolitanæ, cñjus suffraganæ sunt Tridentina, Passaviensis, Vienna Austriæ, Gurca, Brixia, Frisinga, Secovia, & Chyema. Recipit autem *Oenus Saltzam* ad quem sita est *Zaltzburgum*, dicta quondam *Juvavia* sedes Archiepiscopalis; *Anisam*, *Ens*, qui Bavaros à Pannoniis separat. Tum Arabonem, *Rab*, & nobilissimos amnes *Dravum Savumque*; Deinde *Moravam* & *Jeterum*. Sinistra ripa accipit *Alemonem*, ad quem est *Eichstadium*. Regionem ad quem *Ratispona*, & ex *Carpatho monte* decurrentes, *Teyam*, sive *Tibiscum*, *Malkam*, qui juncti, Danubio miscentur

Aus:

A U S T R I A E caput est *Vienna*, ad Danubii ripam sinistram. Austrum versus ei adhaeret *Stiria* Ducatus, inter Muer & Mieretz amnes, qui in Dravum influunt. Est & Ducatus *Carinthia* inter Muer & Dravum, cujus incolæ strumosi. Est denique & *Carinia*, hisce omnibus Australior.

H U N G A R I A partem tenet veteris Pannoniæ, quæ tota Cisdanubiana Jazygumque fuit, & *Dacia*, quæ fuit Transdanubiana. Est autem Hungaria Turcorum Imperio proxima, qui in ea quidem occupavit Belgradum an. 1420. Strigonium, & Valponem anno. 1443. Quinque Ecclesias, an. 1543. Budam, anno 1526. Albam Regalem 1543. Singidunum, anno 1439. Reliqua pars adjuta Principum Catholicorum opibus, hostilem vim adhuc fortitur sustinet. Nam Calvinistæ ab Ecclesiæ defensione sunt alienissimi. Daciam hodie vocamus *Transilvaniam*, vel *Sibenbergiam*, quasi dicas, Septem castrensem, à septem urbibus, quarum primaria, est Cibicum: *Hermanstar*; eam mediam intersecat Marisus fluvius: Possidetur autem à Gabriele Bethlem.

Silesiæ amnis præcipuus est Odera qui & Viadrus dicitur; urbs, Uratislavia *Præslaw*; infra eam est *Moravia*, de qua dixi, urbs præcipua *Olmütz*. Ortum versus sequitur *Polonia*, cujus pars major sive Germanica cis *Vistu*.

Vistulam sita est; minor sive Sarmatica, trans amnem. Flumina in Vistulam decurrunt ex parte Germanica, Pilcza, ad quam sita est Petricovia, *Pieter Kow*, Tribunal Regni unum: ex ripa vero Sarmatica fluit *Buck* cui adfides *Kaminiez*. Urbs minoris Poloniæ præcipua est, Lublinum, sedes altera Tribunalis. Majoris verò Poloniæ urbes sunt Cracovia, Sandomiria, Pofnania, & *Varsavia*.

Borussia, *Preussen*, in Regiam & Ducalem dividitur, fuitque olim utraq; Equitum Teutonicorum. In illa sunt, Marienburg, Torunia, Culma, *Varmia*, Gedanum, *Damfick*; in hac, quam à Rege Poloniæ in feudum tenet Georg. Guilielmus Elector Brandenburgicus, sunt Elbinga & Mons Regalis, *Kuningsberg*, Emporia satis nota. In Littore hujus tractus colligitur Electrum. In *Livonia* sunt Riga & Revalia. In *Curlande* *Memel*, & *Windair*. In *Lithuania*, *Vilna*. In *Podolia*, quæ se ad Pontum usque Euxinum porrigit, est Kiovia. In *Russia* est Moscow, magni Ducis Aula & Tribunal.

Italia Alpibus separatur à Gallia & Germania, cætera cingitur mari Ligustico, Tyrreno, Siculo, Adriatico. Mons Apenninus medio ejus dorso incumbit, pertingens inde à Liguria usque ad mare Siculum, occupansque quartam ferè Italiæ partem. Amnes nobilissimi sunt, Padus qui & *Tridanus*, *le Po*, *Athesis*

Athesis, Italis *Adeſe*; Germanis, *Eſch*, Ar-
 nus: Tiberis. Padus recipit ex Alpibus Duri-
 am, Ticinum, Adduam, Ollium, Mincium.
 Parte altera ex Apennino, Granam, Tenerum
 qui *Stura*, Bormium, Seraiam, Gabellum, Tre-
 biam & Rhenum, qui fuit per Bononiam.
 Vix autem duæ tertix partes Italiæ habent
 flumen navigabile. Tiberis recipit Clanum
Cliani, Narem, *Nera* & Anienem *Teverone*.
 Poſt Tiberim ſequuntur Liris, nunc *Gariglia-
 no*. Vulturum, Silurus, Sybaris, quem nunc vo-
 cant *Cocito*. Inde pergentibus ad Mare ſupe-
 rum occurrunt, Aufidus, *leOvanto*, Horatii ver-
 ſibus & clade Romanor. adverſus Aſdruba-
 lem clarus: poſtea Aternus, *Poſcara*, Metaurus,
Metro, cujus in ripa Aſdrubal Annibalidis
 frater cæſus fuit. *Lacus* in Tranſpadana
 regione ſunt, Urbanus, *Lago Major*,
 qui Ticinum recipit, *Cerelius*, *Lago di Lugano*,
Larius, *Lago di Como*, qui recipit Adduã, *Sebi-
 nus*, *Lago de Iſco*, qui Olliũ tranſmittit. *Benaeus*
Lago di Garda, per quem fluit Mincius. In
 Hetruria, *Peruſinus*, qui & *Traſimenus*, &
Vulſinus.

In fronte Italiæ eſt *Pedemontium*, in quo
 Auguſta Taurinorum, *Turin*, Auguſta Præ-
 toria, *Oſta*, *Salucia*. *Mons ferratus* habet *Albam*
Pompejam. *Liguria*, *Genuam*. In *Lombardia*
 præcipuos tenet Ducatus *Mediolanenſis*: Su-
 pra eum ſunt *Rhati*; quorum urbs *Curia*, *Coy-*

re, & ad Adduam *Vultureni*, quos quum tene-
 rent nuper Hispani, exstructa ante aliquot an-
 nos arce *Fuentes*, & armis Christianissimi
 Regis Lud. XIII in pristinam liberta-
 tem restituti sunt, hac lege, ut sola fides Ca-
 tholica illic obtineat. Parte altera versus ma-
 re Adriaticum est *Forum Julii*, in quo
Aquilea; Est *Istria*, in qua *Justinopolis*:
 est *Carniola*, in qua *Labatus*; est *Tirolensis*
Comitatus. Est *Marchia Tarvisina*: Sunt
Verona, *Vicentia*, *Patavium*, *Venetia*,
Brixia, *Mantua*, & cis Padum *Parma*. *Ro-*
mandiola juris est Pontificum cum *Ferraria*,
 & donatione *Pipini*, & *Caroli Magni*, *Re-*
gnum Francorum. Hic fuit *Exarchatus Raven-*
ensis, sive *Flaminia*. *Venetorum Resp.* imprimis
 notens est. Possidet ea *Corcyram* in ipso *Sinus*
aditu sitam. Tum vicinas *Peloponneso*, *Ce-*
haleniam, *Zacynthum*, & *Nerigum*: inq; *Æ-*
geo Zaram, & *Cretam*. Sequitur postea
Magnus Ducatus Hetruria, *la Toscane*, in quo
Arnum flumen *Pisa*, *Luca* *Florentia*: Et in
ari Insula Ilus, cujus urbs *Cosmopolis* con-
 ta est à *Cosmo Medico*. Tum *Tractus Se-*
nsis, *Perusinus*, *Orivetanus*, *Picenus*, *Marchia*
anconitana, *Ducatus Spoletinus*. Post hæc occur-
 , *Latium*, *la Campaigne de Rome*, in quo *Roma*,
 les Pontificis *M.* qui nunc est *Urbanus VIII.*
vicina Romæ Ostia, *Praneste*, *Pilastrina*,
bur, *Tivoli*, *Alba*, *Mons Cæcubus*
 est

est in sinu Cajetano. *Campania*, *Terra di Lavoro*, habet Capuam, & versus mare Puteolos & Baias. ubi veterum structurarum monumenta, & deliciarum reliquæ spectantur. In regno Neapolitan est Neapolis. Montes sunt *Vesuvius*, *le monte de summa*, *Massicus Falernus*, *Mondragone*. In Aprutio sunt *Aquila*, *Sulmo*, *Pancianum*, *Orotona*. In Calabria, *Polycastrum* & *Regium*. In Apulia Daunia, *Apuglia Plina*, *Asculum*, *Manfredonia*. In Peucertia *Barum*, à quo regio Barenfis nomen traxit, *Polinium*, *Tranum*, *Venusium*. In Salentinis sunt *Hydrus Otranto*, *Callipolis*, *Brundusium*.

Insulæ circa Italiam sunt *Corfica* *Genuesium*, *Sardinia* & *Sicilia* Regis Hispaniarum. minores studio omitto, *Gallinarium*, *Georgonen*, *Caprariam*, *Palmariolam* appositam *Plumbino*, *Ischiam*, *Prochyten*, *Capreas*, fecdis *Tiberii* obscœnisque libidinibus decantatas. *Melita* ad *Africam* refertur.

Stiria *Carinthiæ* versus Orientem obijciuntur. Habet amnes, *Stiram*, *Muram*, *Dravum*; Urbes, *Brugam*, *Grazium*, *Marchpurgum*. *Sclavonia*, *Illyrici* veteris pars est, sita magna sui parte, *Savum* inter & *Dravum*. *Croatia*, *Hungariæ* vicina est. *Liburnia* vicinior est sinui *Adriatico*: eamque sequitur *Austrum* versus *Dalmatia*, in qua sunt, *Sara*, *Sebennicum*; cum urbe *Spalato*, cujus *Episcop.* *M.*

Antonius

Antonius de Dominis ad Eccl. Cathol. à qua,
recesserat, reversus est, ac nuper Romæ ex-
inctus. Habet eadem Dalmatia Stridonem,
Patriam B. Hieron. *Bosena* ad annum jacet
sui nominis. *Servia* est vet. Mœsia superior,
ad fines Macedoniæ ex parte sui Orientali.
Walachia Servix Rascixque objicitur ab Ori-
ente: Annum habet Alutam, qui se in Da-
nubium præcipitat supra Nicopolim. *Mol-
davia* & *Podolia* tenentur à Poloniæ Rege
contra Turcam.

Romania est ipsissima Thracia, habetque
ad Bosphorum Constantinopolim, sedem Im-
perii Orientalis, quæ antea *Byzantium* dicta
fuit, nunc vocatur *Stamboli*. Et quia eadem
vocata fuit nova Roma, idcirco regio vicina
vocatur Romania. Urbes in Romania præ-
ter Byzantium sunt; Pera, Nicopolis ad Nes-
um flumen, Philippopolis ad Hebrû, Adria-
nopolis, Trajanopolis, Selymbria in littore
Propontidis. *Bulgaria* in extrema Europa
inter Hæmum & Danubium sita est. *Tau-
ricam* Chersonesum quæ *Gazaria* dicitur, in-
vadent Tartari Precopæies, subacti nunc à Tur-
cis. In *Græcia* primo occurrit trans Danubii
recurrentis ripam, dexteram. *Macedonia*, tum
Thessalia, inde *Achaia*, cum *Bœotia*, ac denique
Peloponesus. In Bœotia sitæ sunt Thebæ,
Thespia. Ad mare Ionium sitæ sunt, E-
piros le *Albanie*, *Acarmania*, *Acarnanie*, & *Æ-
tolia*,

solia. Montes decantatissimi sunt, *Athos, Monte Sancto, Olympus, Pelion, Pindus, Othys,* in Thessalia. *Ceraunii* in Epiro: *Parnassus, Helicon, Hymettus,* in Achaia. *Flumina, Strymon, Alyacmon, Peneus, Sperchius, Achelous, Asopus. Urbes, Thessalonica, Philippi, Amphipolis, Pharsalis* aliæque. *Promontorium nobile Aëgium,* ad quod commissa Pugna *Aëtiaca.* Sinus sunt *Acaranicus,* ad quem *Olpeæ,* nunc *Soppote,* *Corinthiacus, Golfo di Lepante,* cui adsidet *Naupactus Sarronicus, Golfo di Engia, Thermaicus, Golfo di Thessalonica.* *Insule* in Jonio, *Corcyra, Corfu, Nerigus, Cephalenia. Naxus, Ithaca, Zacynthus:* inque *Ægeo, le Archipelago, Creta* centum quondam Urbibus clara, cum labyrintho, postea *Eubœa,* quæ Euripo disjungitur à Bœotia. In *Ægeo* sunt *Cyclades,* quarum notissimæ *Delus & Andros, Sporales,* in quibus *Icaria, Samos, Pathmos, Claros, Chios,* atque aliæ.

Peloponnesus la Morée, Isthmo adhæret continenti. in ea fuere populi *Corinthii, Sicyonii, Elei, Messenii, Lacones, Argivi,* & in medio istorum *Arcades.* *Flumina, Ele, Oorum, Peneus,* ad quem *Pisa Olympica, & Alpheus.* *Messeniorum Panisus, Lacedæmoniorum Euroras,* ad quem *Sparta* sive *Lacedæmon, Argivorum Inachus,* ad quem *Mycenæ, Montes Pholoe, Stymphalus, Taygetus.*

IV. *Africam veterum nonnulli Nilo ab*

Asia

Asia diſjungere: nos Sinu Arabico. Est ergo Africa nobis Peninſula, cujus Iſthmus eſt inter Mare Mediterraneum & Sinum Arabicum: extendit autem ſe utrumque trans Tropicos, maxima ſui parte ſubjecta ſolis ardoribus, ſicca, arenosa, ſerpentibus uſque adeo ſcatens, ut alibi deſerta ſit, alibi non niſi ab ocreatis agricolis proſcindi poſſit. Quæ trans Æquatorem ſita ſunt, non diſcribuntur à Græcis aut Romanis ſcriptoribus. Est autem in ea ſtatim ab Iſthmo Ægyptus, Maritima, & Cyrenaica, quæ & *Pentapolis* dicitur, tum Bizacium, & Africa ſive Lybia proprie dicta: adhæc Numidia, ac denique Mauritania, & quidem duplex, Trigitana & Cæſarienſis. Ægyptus Nili oſtiis continetur, quorum extrema ſunt, Orientem verſus Peluſium, ubi Damia; verſus Occaſum Canopicum, ubi Alexandria & Pharus; loca Francorum expeditionibus clara, Reliquâ Africæ pars uſque ad Fretum Gaditanum vocant vulgo *Barbariam*: ſuntque in ea Emporia, Tripolis, Africa, Tunis, Goleta vicina Carthaginis ruinis, Hippona, Bona, Algerium nec procul à Fretum in ſinu, ſita eſt arx *Penon de Velix*, Gonorum vel Saracenorum opus.

Trigitana Auſtrum verſus Atlante montes eminentiſſimo terminatur, verſus ortum *Alva* fluvio ſeparatur, à Provincia Cæſarienſi; verſus Septentrionem eſt mare Mediter-

terraneum ; ad Occasum Oceanus Atlanticus .
 In ea sunt mōtes Abyle & Heptadelphi . Regna
 hodie Fessæ & Marocci . *Fessanum* regnum ha-
 bet Provincias septem 1. est Tremizen quæ
 nunc Sævia , in qua urbes olim XL . hodie
 memorantur Oranum ad littus , Tremezen ,
 Anafa , Mancora , Rabatum , Menzala , Nuche-
 le , Adendum , Tegegiltis , Madravanium , Da-
 zia , Azarfa , 2. Fessa , in qua urbes , Sa-
 la , Mequines , Fessa , quam triurbem merito
 dixeris ; constat enim oppido veteri , novo &
 medio . . Aſgaretta , in qua Laracha , Alca-
 zara , Arzil , 4. Habata in qua Ezagena , Be-
 niteudia , Amergo , Tenzerrum , Aguria , Bez-
 zatum , Teruana , Tingio , & Ceuta , quæ vete-
 rum Septa est . 5. Errifana , in qua Beatis , Vel-
 lezum , Hiellezium , Tagaza , Geba , & Megi-
 ma . 6. Garetia juncta regno Tremezen ,
 habetque opida , Melilla , quæ Ptolemæo *Rys-
 fadirum* , Cassacam , Tez notam , & Megenum .
 7. Est Chauſa , vicina Numidiæ , in qua Teu-
 rerum , Dudubum , Tezara , Ainelginunum ,
 Mehedia , Umeginnabe , & Carclivum .

Marocum creditur esse Bochi Regia : sunt
 qui malint esse Bocanum Himerum . adſidet
 autem Tensisto flumini , quod Nubiensis Geo-
 graphus vocat *Tanfist* : habuit urbs ipsa quon-
 dam C. millia ædificiorum , portas XXIV . ab-
 éstque non procul ab Agmeti angustiis per
 quas ad Lamptunias , ſolitudines itur . Pro-

vinciæ

vinciæ illi subiectæ sunt 7. Inter quas Ducala, & Tedela.

Cæsariensis Mauritania est Salustii Numidia: sed post conditum Juliam Cæsaream juncta est Mauritanix. clauditur versus ortum Ampsaga flumine, noménque habet ab urbe primaria quam hodie vocant, *Alger*. Fuit autem Numidia Masanissæ Regis nomine celebris: urbes habuit, Juliam de qua jam dixi, Arsenariam, Ruscibar, Rusibirsim, Saldas.

In *Africa* sive *Lybia* proprè dicta fuère Hippo Regius, Aprodixæ, Utica, Carthago, Tunis, Maxula. Syrtis duæ; major minorque: Amnes Rubricatus, Bagrada, Triton.

Bizatium Lybophœnices primi coluère, èstque *Africa* ea pars, in qua duæ illæ sunt Syrtis: urbs primaria Hadrymettus, fluvius Cyniphs. *Cyrenaica* sive Pentapoli: quinque habet urbes, quarum præcipuæ sunt *Arthone* & *Berenice*. Cæterum confusis veterum limitibus auctoque Arabum Mahumetanorum imperio omnia ista nunc subsunt Regi Tunetano, qui ditionem istam in quatuor provincias distinxit. 1. est *Constantina*, in qua urbes novem, Collobesus, Ruscicada, Tacaccia, Hippo, Biserta, Constantina, Milia, Tirfesa, & Tebera, 2. *Tunetana*, in qua urbes quatuordecim, Utica, quam Itali hodie vocant Porto Farino, Carthago, Tunes, Camattia: *Abdirana*, *Nemillis*, *Hametha*,
R 2 *Clupea*,

Clupea, Heraclia, Singul, Monasterium, Tabulba, Aphrodisium, Ruspina. 3. Tripolitana, continet Menigem insulam quæ Lotophagitis, nunc Gerbi. ad hæc Zoroatam, Lepidem, ipsamque Tripolim Aliaticorum coloniam. 4. Est Zebensis ad quam interiora Africæ Numidiæque pertinent. In hac est mons Atlas, qui ex Marmarica ortus, se in occasum late spargit, ac juxta fauces Sufi amnis, qui Messam tergemnam urbem alluit, in Oceanum se fundit Atlanticum.

Prope Marocum est Promontorium Can- tin, & in Oceano Insula Maderæ, & magis Australes, *Insula Canariæ*. Sequitur postea regnum, *Gualata*, cum Promontorio *Albo*, *Cabo Blanco*: cui Austrum versus objicitur Promontotium *Viridè*, *Cabo Verde*, à quo vicinæ insulæ vocantur *Virides*, *isles de Cabo Verde*. Decimo ab Æquatore gradu occurrit Promontorium, *Serra Lionna*, ubi littus in Orientem curvatur habetque Regnum *Guinæ* auriterum. Sub Æquatore est *Insula S. Thomæ*. cui supra infraque adjacent insulæ, *Principis*, *Isola del Principe*, *Anni boni*, *de Anno Bono*, ubi jam littus ad gradum usque xxxv. in Austrum porrigitur: quo in tractu est Regnum *Congo*, vel *Manicongo*, & Regnum *Argola*: tum Promontorium *Bonæ Spei*, *le Cap de Bonne Esperance*. Unde se iterum littus in ortum æstivum curvat, extenditque etiam trans Æqua-
torem

forem usque ad Promontorium Aromata, quod vulgo vocant *Cabo de Guardo fu*, ostium sinus Arabici. In continentibus sunt *Monomotapa*, *Mozambica* & ad Sinum Arabicum, *Adel*, cum Insula Zocrotora: aloës optimi feracissima, quam Ptolameus vocat Diolece-ridum. Insula nobilis *Madagascar* sive D. Laurentii à Tropico Capricorni ad XII. usq; gradū ab Æquatore porrigitur. Interius, in Africa, sunt *Biledulgrid*, *Nubia*, & *Regnum Atyssinorum* potentissimum. Sunt autem Regis hi ferè tituli***Supremus meorum regnorum, à Deo unice dilectus, columna fidei, orcus ex stirpe Juda, filius David, filius Salomon, filius columnæ Sion, filius ex semine Jacob, filius manus Mariæ, filius Nahu secundum carnem, filius sanctorum Petri & Pauli secundum gratiam. Imperator superioris & inferioris Æthiopiæ, & amplissimorum Regnorum, jurisdictionū, & terrarum, Rex Gox, Caffres, Angolæ, Barn, Baliguaza, Adox, Vanguæ, Goyamæ, ubi Nili fontes sūt, Amara, Baguamodri, Ambeæ, Vanguci, Tigremahon, Sabanas, quæ patria est Reginæ Sabæ: Barnagassi, & Dominus usque in Nubiam, quæ in Ægyptum extenditur. Amnes nobilissimæ Africæ sunt, Mulucha qui Mauritaniam finit. Ampsaga qui Numidiam. Nilus, insulam faciens Meroen, quæ nunc dicitur *Gueguere*, & Niger. Ad Nilum fuit

Memphis, nunc est Cairus, cui vicinæ Pyramides. Lacus sunt *Zaire & Borreo*. Montes præcipui, *Heptadelpi, Abyle, Atlas, Lunæ*. Porro Atlas sic per *Africam* discurrit sicut per *Asiam* Taurus, per *Europam* Alpes. *Deserta* Africae sunt, *Tegazza, Barcha, Elfocar*. *Henr. Promontoria* si à *Gadibus* profiscere, *Cantin* quod *Ampelusiam* vocat *Mela*; *Dalguer, S. Maria, Blanco, Verde*, quod est Veterum *Hesperion* kerat, *Roxo, Vorgia, de las Palmas, de las Baxas, de tres puntas, de S. Paul, de sancti Bencisti, de Lopes Consalves, de Primero, de Lerdo Arcas, Negro, Cenertan, de Bonna Esperanza, de Correntes de Guardafu*.

Totus verò tractus *Ægypti* qui ad *Sinum Erythræum* extenditur, olim tributus fuit *Asiæ*, nunc pertinet ad *Africam*. In eo tractu hoc est memorabile; quod nullum flumen inde se exoneret in *Mare rubrum*. Ipsum illud mare hodie vocatur *Italis Mar Rosso*. *Arabibus Calzem* *Hebræis Jam Zuph*. Scatet autem insulis, & cæcis vadis. Fretum sive ostium sinus vocant hodie *Babelmandel*. *Merces Africanæ* sunt, *Ebur, Aurum, dactyli, coria caprina, bubula, aliæque*: adhuc *Zibetum, Pisticaci, Simiæ, Elephantes*.

V. *Asiam* ab *Europa* dividunt *Tanais* fluvius, *Don, Mæotis Palus, Mar del Zabache, Cimerius, Boccadi S. Joanni, Pontus Euxinus, Mar Maggiore, vel Mar negro*. *Bosphorus Thra-*

Thracius, *Stretto di Constantinopoli*, Propontis, *Nar di Marmora*, Hellepontus, *Bras de S. George*, vel *Destroit des Casseaux*, Mare Ægeum. *Archipelago*, & Mare Syriacum. Ab Africa Isthmus, & Sinus Arabicus, cætera clauduntur Mari Arabico, Oceano Indico, Eoo, & Sarmatico. Una autem Asia sua magnitudine æquat Europam & Africam simul junctas. Dividitur autem ea rectè à nobis in partes septem I. habebit ditionem Imperatoris Turcarum. II. Moschi ditionem Asiaticã. III. Terras Magni Tartarorum Chami. IV. Persarum Dominium. V. Indiam utrãmq; tum eam quæ est intra Gangem, tum eam quæ est extra. VI. Sinas. VII. Insulas Eoas.

Turcarum Imperio nunc præest Sultanus Amurathes, post Sultanum Osman, & Sultanum Mustaham. Ejus in Asia partes sunt istæ, *Natolia*; quæ Asia minor, *Syria*, *Arabia*, cum Insulis ad Asiam pertinentibus, Tenedo, Icaria, Chio, Carpatho, Rhodo, Cypro. Hisce omnibus in Asia præsunt XXI. Beglerbegi: nimirum Natoliæ, qui præfectus est undecim Provinciis Caramaniæ, qui septem, Sivas, Tocati, Dulgarid, Aleppi, qui subjectas habet VII. Præfecturas, Cham, sive Damalci. qui decem: Tripolis, qui v. Maras, Diarbech, Bagdar quæ est Babylonia, qui XVI. Balsas ad ostium Tigris, Carman, Aden, seu Gemen, quæ est in Arabia

Fælice, habétq; sibi subiectas præfecturas V. Geberz, quæ est in Cypro, Schéherezul, quæ est in Assyria. Unan, in finibus Persarum præfectus XIII. Provinciiis Arzerum in Armenia majore, qui III. Triflu, Tschildir, qui IX. Sochum, Cars, Temicarpi, Batin in finibus Georgianorum: Sirvum seu Mediæ: Fassæ in Mangrelia, Revan, & Somachizæ. *Novalia* Turcæ quatuor in universum sunt, unum in Pera, pro urbe Constantinopolitana; Secundum Callipoli, pro ponto Euxino; Tertium in Zues, pro sinu Arabico; Quartum in Balseram ad tuendum sinum Persicum.

Mare Caspium *de Sala* vel *Babu*, in hac parte est, quod falso crediderunt Veteres Sinum esse Oceani Septentrionalis, undiq; enim terris cluditur, exonerant se in illud ab occasu Araxes, à Septentrione Rha. ab ortu Jaxartes & Oxus, ab Austro Cyrus. *Amnes* in Pontum Euxinum influentes sunt Thermodoon, Iris: *Ponti*, Halys: *Ga'atia*, Parthenius, & Sangarus: Bithyniæ, Rhindacus. In Ægæum influunt ex Phrygia Simois & Scamander. Ex *Lydia* Caycus & Hermus. Caystrus & Mæander ex *Caria*. Xanthus ex *Lycia*. Cataractes ex *Pamphylia*, sive *Caramania*, Cydnus ex *Cilicia*, qui Tharsum, Pauli Apostoli patriam, præterlabitur Orontes ex *Syria*, cui adsidet Antiochia: Jordanes ex *Palestina*. Lacus ingens Asphaltites, in quem se effundit Jordanes. Hic ex Libano duobus capitibus oriens, Jor, & Dan

per Samachoniten lacum & mare Tiberiadis se exonerat in eum quem dixi Asphaltitem lacum vel Mare mortuum. *Urbes Asiae* praecipuae nunc sunt, Theodosia *Casi* & Trapezus *Trebizonde*. Fuerunt quondam Amasus, Prusa, Chalcedon, Abydus, Troia, Smyrna, Colophon, Ephesus, Miletus, Patara, Tarsus, Antiochia, Tripolis, Berytus, Tyrus, Sidon, Joppe *Jassa*, Aicalon, Azotus, Gaza, Damascus, Hierosolyma, quam Aelius Adrianus, a se Aeliam vocari voluit. *Montes Phrygiae* Cimon & Ida, cujus pars Gargara. *Lydiae* Siphylus, *Cariae* Cadmus: Sunt etiam in hac Asiae parte Taurus & Antiataurus, itemque Libanus & Antilibanus. In *Cypro* sunt urbes famosae, Salamis, quae nunc Famaugusta, *Amathus*. Paphus *Nicosia*.

Arabia triplex est Petrea, in qua Petra opidum: Deserta, inter Aegyptum & Petream: Felix inter Mare Erithraeum & Persicum. In deserta sunt montes Sina & Horeb, ubi Deus Moisi tabulas legis dedit.

Populi confines, Moabitae, Idumaei, Judaei, Galilaei, Samaritani. Tituli Magni Turcarum Imperatoris hi sunt. Imperator*** Filius ***semper victor. Ego, qui per infinitas gratias Omnipotentis, & abundantiam miraculorum Principis Prophetarum, sum Imperator Augustorum Imperatorum distributor, coronarum ac diadematum inter maximos

terræ Principes, minister duarum sacratissimarum & augustissimarum urbium & pulcherrimarum totius orbis, Meccæ & Medinæ, protectos sanctæ Hierusalem, Dominus maximæ partis Europæ, Asiæ, & Africæ, victrice nostro ense partæ, scilicet regionum & regnorum Græciæ, Themisuar, Bosnæ, Segeti, Natoliæ, Caramaniæ, Ægypti, omnisque terræ Parthorum, Curde, & Georgianorum, portæ ferri, regionisque Principis parvorum Tartarorum, Cypri, Diarbequir, Aleppi, Etsrum, Damasci, Babylonis, Barzaræ, Arabiarum Abeck, Tunis, Tripolis, Barbariæ & plurimarum aliarum regionum, insularum, fretorum, portuum, populorum, familiarum, generationum, & infinitarum myriadum præstantissimorum militum, qui sub nostro obsequio requiescunt & sub mea justitia, qui sum Imperator *** Filius Imperatoris.***, Imperatoris Mahumet, Imperatoris***, Imperatoris***, & Imperatoris*** gratia Dei, refugium præcipuorum Principum Mundi, & asylum honoratissimorum Imperatorum.

Magnus Moscorum sive Russorum Dux, præterea quæ in Europa tenet, ingentes habet regiones in Asia, confines Tartaris, ut sunt *Perour, Condora, Permia, Duvina, Obdora*, usque ad *Volgam* flumen. Tituli Ducis hi sunt *** Gratia Dei Imperator & Dominator totius Russiæ, magni Ducatus *Kolodimiræ, Moscoviæ*

via, Novogrod, magnæ Pscoviæ, Smolenskiæ, Thueriæ, Ingariæ, Permiæ, Wiathkiæ, &c. Dominator & magnus Princeps Novogrod regionis inferioris, Czernigol, Retzan, Wolochdæ, Bsoviæ, Bielloy. Rostoviæ, Jorofloviæ, Poloczkiæ, Udor, Obdoræ, Condimiæ, &c.

Perficum imperium transmissio Euphrate sequitur, éstque proximum ei Mare Caspium, quod undique terris clauditur. Terminus Persarum Imperii est Indus amnis. Sunt autem in eo *Media, Assyria, Susiana, Mesopotamia, Persis, Parthia, Hyrcania, Margiana, Bactriana, Paropamisus, Aria, Drangiana, Gedrosia, & Carmania*. Flumina, Euphrates & Tigris, qui in Amenia orti diversis fontibus posita junguntur, effunduntque se in mare Perficum sive Rubrum. Mons Taurus variis nominibus pro locorum situ appellatur per totam Asiam, Imaus, Emodus, Paropamisus. Urbs in sinu Persico memorabilis est, *Ormuz*, quam superiore anno qui erat 1623. eripuit Persa Hispano.

Tartari Septentrionalia Asiæ tenent à Mæotide usque ad Oceanum Eoum, neque est ullius in toto orbe majus latiusque Imperium. *Tartaria Deserta* multas hordas habet. *Sagatai* est Scythia intra Imaum, nomine à Sogdianis petito. *Catai* regnum cælo, soloque beatissimum. *Tangut* est Scythia extra Imaum

um, cum Serica regione vicina Sinensibus. Urbes præcipuæ sunt, Combalu, Samarcanda, Cainsus, Cassa, quæ est Tartari Præcopensi, est veterum Theodosia. Quinzai urbem totius orbis maximam solus memorat Paulus Venerus, qui de eâ stupenda narrat, fidemque excedentia. Pertinent autem ad Septentrionalem Tartariam Samoita, oppositi freto Weygaz. Flumina præcipua sunt, Pulisachnis, Caromora, Quiantu, & Quiam, quorum istum aiunt latissimum esse & profundissimum.

Indiam Ganges mediam secat, quo fit, ut pars ejus Persis vicina, sive occidua, vocetur India intra Gangem, altera verò, extra Gangem. Illam hodie appellant *Indostem*: suntq; in ea *Camboja*, *Bisnazar* in qua urbs *Goe*, *Calicut*, *Narsinga*, cum Insulis *Ceilon* & *Maldivis*, quarum numerus ignoratur. In Transgangerana sunt, *Bengala*, *Peru*, & ingens Promontorium in quo Malacca. Eidem accensetur quoq; *Sumatra* insula, quam Plinius & Ptolemæus vocant *Ta brobanam*; describuntq; exactius quam nobis haecenus enotuit. Merces Indiæ sunt aurum, sericum, gemmæ, uniones, aromata, ut piper, caryophylli, nuces myristicæ, cinnamomum, habarbarum, aliæque.

Sinarum regnum in Zona temperatâ sitû est terminaturque Mari Eoo, India, & Tartaria à qua per spatium ecce. leucarum, ubi natura montium munimentum non dedit, muro discluditur,

eluditur, humana industria exstructo, Regio
 aplissima est. Provinciarum ea CL. Metropoles CC-
 XXV. Castella majora MCLIV, Municipia CCC-
 XX. Villarum pagorumque numerus innumerus.
 Incolarum summa excrefcit ad LXX. myriadas.
 Urbes præcipuæ sunt *Panquin* & *Namquin*,
 Cives ibi & per omne regnum ingeniosi at-
 que industrii: Typographias, Tormenta belli-
 ca cum usu pulveris sulphurei, aliisque artes ha-
 buerunt ante nos.

Insula *Maris Eoi* sunt *Fava Major*, *Borneo* fe-
 rax aromatum, *Ceilam*, *Moluccæ* quinq; , *Ter-
 nate*, *Tidor*, *Mutir*, *Machiam*, & *Bachian*, oc-
 cupatæ à *Batavis*, qui etiam possident *Amboy-
 nam* & *Bantam*. *Luconiam*, *Philippinas*, & *Ja-
 ponæ* partem tenet *Hispaniarum Rex*. Abundat
 autem *Japona* argento, cæteræ insulæ gem-
 mis, unionibus, aromatibus.

VI. Superest spectanda *America*, inter *Mare
 del Zur* & *del Nort* interjecta; æa dubia per diu
 suspitione, postea accuratiore *Christophori
 Colubi*, *Cortefii*, *Valboæ*, *Pizari*, *Americi Ve-
 sputii*, & *Ferdinãdi Magellanis* inspectione co-
 gnitam descriptamque; ob ingentem amplitudinẽ
 statim *Novũ Orbẽ* vocavere: inventa est autẽ
 an. MCCCXCVII. regnante in *Hispanio* *Ferdi-
 nando Aragonum Rege*. Dividiturque in *Se-
 ptemtrionalem* & *Australem*, quas partes
 connecti *Isthmus Darienis*. In illa sunt *E-
 stroilundia*, *Terra Laboratoris*, *Canada*, *Nova
 Francia*.

Francia, Norumbega, Virginia, Florida, Jucatan, Nicaragua. Nova Hispania. California & Quivira. Interius Nova Granata, & Nova Hispania. In hac sunt, Castella Aurea, Popajana, Peruvia, Chili, Chica, & Brasilia. Peruvia sub Carolo V. detecta est anno MDXXX. Brasiliam commendant portus Fernamboci, & Todos los Santos, proventu saccari nobiles, quorum hunc Batavi quum an. MDCXXIV. occupassent, deserere iterum coacti sunt.

Amnes præcipui sunt, Paragnion, fluens per Novam Franciam, Maragnion, qui idem vocatur fluvius Amazonum, per Meridionalem Americam labens. Fluvius Argenteus, *Rio de la Plata*. Hi omnes exonerant se in *Mare del Nort*. In oppositum verò mare sive Pacificum, quod vocant *del Zur*, nullus (quod mirum est) eximius amnis labitur: tantum inter Californiam & Novam Granadam Caramara fluvius se injicit in Sinum Vermilium. *Urbes in America præcipuæ sunt Cusco, Mexico, Quito, Havana, Nombre de Dios. Insulæ in sinu Mexicano sunt, Cuba, Hispaniola, quæ & Sancti Dominici insula vocatur, Iamaica, quæ & S. Jacobi dicitur, Sancti Joannis, quam Boriques nominant, Magarita, quibus prætexuntur ea quæ vocantur Antillas vel Cameranzæ insulæ, quæ omnes Hispano subjectæ sunt. Ulterius ortum versus in patente Oceano ad gradum latitudinis*

XLVIII. sunt *Azores* sive *Flandricæ*, ad quarum meridianum acus magnetica recta in Septentrionem fertur. Merces Americanæ sunt *Argentum*, *Coria*, *Sal*, *Concinaglia*, *Gemmæ*, *Uniones*.

Nunc Terris peragratis aperienda quoque sunt **M A R I A**: est enim homo animal amphibium, & non minus mari præest quàm terræ: sed illi ob hanc. Maria igitur partim terras fubeunt, partim circumfluunt. Illud ubi fit, Sinus est; hoc Insula. Mare autem quod vis terras subiens, vocari potest *Mediterraneum*, sicut est; quod vero ambit, vocatur *Oceanus*: *Mediterranei* tamen nomen singulariter illi *Sini* adhæsit, quod per *Fretum Herculeum* immisissum, *Europæ*, *Africæ*, atque *Asiæ* oras non tantum tangit, sed etiam terminat. Id *Græci* Latinique interius vocant, *Arabes*, *Damascenum*. In eo sunt, *Mare Ibericū*, *Balearicum*, *Galicum*, *Ligusticum*, *Tyrrhenum* sive *Hetruscū*, *Siculum*, *Adriaticum*, *Ionium*, *Creticum*, *Ægæum*, *Archipelago*, cujus pro *Insularum* numero varia nomina, nam à *Myrto*, *Myrtoum*, ut *Icaria*, *Icarium*, ab aliis *Rhodium*, *Carpathium*, *Lesboum*, *Hellepontus*, *Bras de S. George*, *Propontis*, *Mar di Marmora*, *Bosphorus*, *Thracius*, *Sarette di Constantinopoli*; *Helleponto Xerxes*, *Thracio Darius* in *Europam* irrupit. Ad hæc *Pontus Euxinus*, *Mar Maggiore*, *Bosphorus Cimmerius*, *Bocca S. Joanni*,
Palus

Palus *Mæotis*, *Mar della Tana*, *Scythis Temerida*, in quem influit *Tanais*, quem *Scythæ Siliim* vocant. Littora autem *Asiæ* atque *Africæ* ab *Hellesponto* stringenti, occurrunt hæc *maria*, *Carium*, *Rhodium*, *Pamphylia*, *Cilicium*, *Syria*, *Phœnicium*, *Palæstinum*, *Judæicum*, *Ægyptium*, *Cyrenaicum*, *Lybicum*, *Nu- midicum*, *Mauritanicum*.

Alter sinus est *Septentrionalis*, *Codanus*, *Balthicus*, *Germanicus*, *Cimbricus*, extenditurque à freto *Sontico* usque ad extremas *Finniæ* & *Boddicæ* oras. Estque hoc in *Finlandia* memorabile, quod tribus à *Rasséburgo* milliaribus *Austrum* versus inter cautes *marinas* locus sit, ad quem naves quæ appulerunt, vident acum *pyxidis* *nauticæ* statim in *gyrum* verti, nec cessare hunc motum, priusquam uno inde *milliari* abscesserint.

Tertius sinus quem veteres plerique (nam *Herodotus* & *Aristoteles* à cæteris dissentiunt) crediderunt è *Scythico Oceano* proficisci, & esse *Mare Caspium* ^{imaginarium} est, immo erroneus: mare enim istud undique *terris* cingitur. Esto ergo nobis Tertius sinus *Arabicus* *Mar di Mecca*, à patria *Mahometi*. Quartus *Persicus*: pertinent autem hi duo ad *Mare Erythræum*. Quintus *Argaricus* sive *Gangericus*; *Golfo di Bengale*.

In *Hemisphærio Occidentali* sive *Americano* duo sunt; Sinus memorabiles, *Mexicanus* & *Vermilius*.

OCEANUS ipse pro situ aut qualitate varia sortitur nomina : vocatur Scythicus, Septentrionalis, Glacialis, Cronius, Amalthius sive Hyperboreus, Germanicus, Britannicus, Calcedonius (nam Deucalidonius fictitium est) Gallicus, Aquitanicus, Cantabricus, Hispanicus, Atlanticus, Æthiopicus, Indicus, Sericus, Australis, Eous, Sinensis, S. Lazari, *Mar del Nord*, *Mar del Zur*, sive pacificum.

PERIPLUS oræ maritimæ in nostro Hemispherio sic se habet. A Fretto Weygats usque ad Promontorium Caninos, *Russia* est sive *Sarmatia Europæa*. Inde ad Promontorium Norwegiæ maxime Septentrionale, *Finmarchia*: Unde ad Fretum, Sontium sive Balticum, *Norwegia*. A Fretto Baltico usque ad Albi fluminis ostium, est Chersonesus Cimbrica sive Dania. Ab Albi ad Rheni ostia littus *Germanicum*. Hinc ad Bajonam, littus *Gallicum*, variis nominibus, Flandricum, Normanicum, Britannicum, Santonicum, Aquitanicum. A Bajona ad Promontorium Celticum ora est *Cantabrica*, *Biscaye*; Inde *Portugallica* post quam sequitur *Betica* sive *Andalusia*. A Gadibus & fretto Herculeo usque ad Promontorium Capitis viridis est *Africa*, Inde ad Promontorium *Serra Lionna*, *Guinea* & *Nigritarum* ora tum sequitur Regnum *Congo*, & *Angola*; ad Caput *Bona*
næ

næ Spei, *Zanzibar*; Postea littus *Monomotapa*; à quo ad Promontorium usq; Guardafu juxta Sinum Arabicum, est littus *Mozambicæ*. Hinc sequitur littus *Arabicum*, *Persicum*, *Indicum* & ad Orientalem Oceanum littus *Sinæ*. Unde per Fretum Anian reditur ad Mare Septentrionale, & Fretum Weygaz.

P E R I P L U S Americanus ex iis quæ diximus nosci potest. In ora maximè Septemtrionali nobis cognita sunt freta Davis & Forbresseri à quibus Promontorium Breton est *Estotilandia* cum *Terra Cortereali*. A Britonum Promontorio usque ad Caput de *Arenaz* est *Norumbega*, tum *NOVA FRANCIA*, & *Virginia*. Hic se in Isthmum contrahit vasta regio, facta ab Oriente in Occisum ingenti Sinu, qui vulgo *Mexicanus* dicitur. Isthmus utrinque Oceano pulsatur. Promontorium in eo *Fucatan*, à quo sursum versus ora Septemtrionalis pertinet ad novam Hispaniam. inferior sive Australis vocatur *Nova Castella*. Hinc ad Promontorium *Alindæ* & fluvium *Maragonem* sunt oræ *Caribantis* & *Tisnada*, subjectæ *Æquatori*. A Promontorio *Alindæ* usq; ad Cabo Frio quod subjacet Tropico Capricorni, litus est *Brasilia*, in quo nobilis portus *S. Salvatoris*. Hinc ad ostium fluminis *Argentei*, *Rio de la Plaa*, sunt *Spinikini*. Unde ad Fretum Magellanicum regio *Chica* se pandit. Fretum ipsum credi-

tum est unicum esse duntaxat, nec posse in mare adversum nisi eo solo penetrari: Sed ab *Isaaco le Meire* edocti sumus, esse, etiam alias vias magis vergentes ad Polum Antarcticum, quibus commodior se aperit navigatio; quas tamen vias Hispanicæ Tabulæ ante hos annos xxx. editæ, aliæque Venetæ his ipsis ventustiores signaverunt. A Fretum igitur isto rectè ferè se in Septentrionem spargit litus, habens interius Regnum *Chili*, usq; ad Promontorium *Fortunæ*, quo ad Promontorium *S. Jacobi* est *Peruvia*. Inde ad promontorium *Vermilium* ora *Nova Hispania*. A Promontorio *Vermilio* usq; ad *Sierra Novada*, est *California*. A qua ad Fretum *Anian*, *Quivira*. Fretum autem *Anian* creditur *Americã* ab *Asia* separare.

Addamus hoc loco aliquid de *Marium* inter se *Conjunctione*, nam & hæc res ad Geographiam pertinet, quatenus ea Politicæ ancillatur. Jungi ergo posse inter se *Maria*, quæque natura primo disclusit disjunctique, posse remotis impedimentis reddi navigantibus pervia, docuit nos ipsa natura. *Siciliam* quippe, quum continens esset, agróque *Brutio* adnexa, mare ex *Tyrrheno* & *Hadriatico* immissum, a *Isthmi* angustiis interceptis, fecitque *Insulam*, & ut ait *Poëtarum Princeps*,

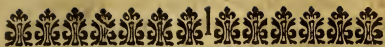
— quum protinus utraq; tellus
Una foret, venit vi magna *Pontus*, & undis
Hesperium Siculo latus absedit, arvæque
& urbes Littore

Littore diductas angusto interluit aestu.

Avulsit simili modo natura Cyprum Syria, Eubœam Bœotix, Eubœnx Atlantem & Macrin, Besbicum Bithynix, Leucosiam Sirenum promontorio, docuitque nos suo exemplo, jungere inter se maria, sublatis obstaculorum molibus ad usum commerciorum. Est enim ut Ars Immitatrix naturæ, ita natura Artis dux, magistra, & comes. Hoc modo fretum Gaditanum aiunt ab Hercule perfossum. Sesostrim quoque ferunt Ægypti Regem, post eum Psammitichum, ac denique Ptolemæos, ducta ex Nilo in finem Arabicum fossa, conatos esse navigabilia inter se reddere maria, internum sive Mediterraneum, & Æthiopicum. Fuit quoque consilium Seleuco Nicatori, Pontum Euxinum jungere Mari Caspio. Nero Imperator Isthmum Corinthiacum perfodere conatus est, & ex Peloponneso insulam facere, ne ex Jonio in Ægeum proficiscentibus opus esset periculosissimum Maleæ promontorium præternavigare. Carolus Magnus Francorum Rex, & primus Imperator, quum expeditionem meditaretur in Græcos, fossam ducere instituit ab Alemone in Radantium, ut commabilia inter se efficeret Oceani & ponti littora, possétque exercitus suos & castrensia impedimenta ex Oceano, Mosæ, & Mosella in Rhenum inde in Mœnum amnem, postea in Regne-

Regnelum & Radentiam, inque Alemonem & Danubium deducere, atque ita secundo amni usque in Pontum Euxinum deferre. Sed & ante eum Lucius Vetus, qui imperante Nerone exercitibus in Gallia præfuit, Mosellam & Rhenum facta inter utrumq; fossa conatus est necere, ut copiarum per mare, dein Rhodano & Arari per illam fossam subvectæ; mox fluvio Mosella in Rhenum; exin in Oceanum devenirent, sublatisque itinerum difficultatibus navigabilia inter se Occidentis Septemtrionisque littora fierent: cujus tamen institutum impeditum est à Gracili. In Hispania etiam non semel actum est de perfodiendo Isthmo Darem, qui Americæ partes connecti, ducendæque fossa inter *Non pre de Dios*, & Panamam, ut ita ex sinu Mexicano in Mare pacificum navigari posset, pateretq; inter duas Americas liber & tutus Hispanis in Indias Orientales itus ac reditus. Statuerat quoq; Franciscus I. Atacen Garumnæ committere, ut ne opus esset iis qui ex portibus Galliarum Mediterraneo mari aditis in Oceanum Aquitanicum, aut Gallicum, aut Germanicum proficisci vellent, Hispaniam omnem circumnavigare, & præter itinerum moras, pericula, impensas, alieni quoque Regis Imperium experiri. Quin & nostro hoc sæculo Præsidis Jeannini sagaci industria inventa est ratio jungendi Ararim cum Ligeri, beneficio lacus cujusdam in Burgun-

Burgundia, pari fere octo leucarum intervallo utrumque ab istis amnibus siti, ut ita ex Masilia portubusq; vicinis subvectæ naves in Rhodanum, ex Rhodano in Arariam, ex Arari in eum quem dixi lacum pervenirent, unde postea in Ligerim, inq; Oceanum secundo amni descenderent, Lacum vocant *Long-pendu*, constatque, ex eo lacu duos amnes fluere, Verbincham & Dunam, quorum alter supra portum Digoini se injicit in Ligerim: alter prope Verodunum miscetur Arari; ut videri possit natura ipsa Regem nostrum ad tantum opus suis quoq; subsidiis invitare. Ad quas commoditates illa etiam accedit, quod per canalem Briaræ ex Ligeri in Sequanam ipsamq; Parisiorum urbem Lutetiam, facilis atque expedita possit institui navigatio. Si ad cæteras Galliarum laudes, de quibus suo loco breviter dixi, hæc una posset accedere, habet procul dubio Galliarum Regis beneficio compendiosam, commodam & fructuosam mercium suarum transportandarum, militumque quaque-versum subvehendorum rationem, vitæ longis, lentis, periculosis, ac dispendiosis profectioibus.

SERIES ROMANORUM
IMPERATORUM.

Ante Natum Christum.

C. Julius Casar. Ann. XLVI. Roman. Cas. Octav. August. In hujus Imperii ann. 42. natus est DOMINUS, & Salvator Noster JESUS

CHRISTUS. Imperavit ipse adhuc 14.

C. Tiberius Nero. ann. à N. C. suscepit Imperii gubernacula XV. fuitque nationem Roman.

C. Caligula. 39. Romanus.

Claudius Casar. 43. Romanus.

Domitius Nero. 57. al. 59. Romanus.

Sergius Galba. 71. al. 69. Roman.

Syl. Otto. 71. al. 69. Roman.

A. Vitellius. 71. al. 70. Roman.

Fl. Vespasianus. 72. al. 71. Roman.

Titus Vespasianus. 81. Romanus.

Domitianus. 83. al. 82. Roman.

Coccejus Nerva. 98. al. 99. Rom.

Ulpius Trajanus 1.00.

Æl. Adrianus. 119. Rom.

Antonius Pius. 139. al. 40. Roman.

M. Antoninus Philosophus, &

L. Ann.

- L. Ann. Verus.* 163. Romani.
Commodus Antonin. 182. al. 183. Rom.
Æl. Pertinax. 194. al. 195. Italus.
Didius Julianus. 194. al. 195. Mediol.
Septimus Severus. 195. Romanus.
Antonius Bassian. 214. al. 213. Roman.
Popil. Macrinus. 220. Tingitanus seu Cartha.
Varius Heliogabalus. 222. al. 223. Rom.
Alexander Severus. 225. Romanus.
Maximinus. 238. Arabs, quem & Bubulcum
 dicunt, cum Maximo Filio.
Gordianus, cum Gordian. filio. 238. Rom.
Pupienus & Balbinus. 239. Roman.
Gordianus III. 241. Romanus.
M. philippus I. cum filio. 247. Arabs.
Decius cum filio. 251. al. 252. Pannonius, seu
 Hungarus. (*lian.* Gall. 254.
Gallus Hostilianus cum Volufiano F. & Æmi-
Licinius Valerianus cum Galieno. 256.
Fl. Claudius II. 271. al. 270. Dalmata cum
Quintilio.
Valer. Aurelianus. 273. Dacus.
Ann. Tacitus. 278. al. 279. Pannonius seu
 Hungarus, cum Floriano.
Aurel. Probus. 280. Pannonius seu Ungarus.
Carus cum filiis Carino & Numeriano. 286.
 al. 287. Illyric. (288
Diocletianus Jovius cum Maximiano Herculio
Constantino Chlorus cum Galerio (308.) &
Severo, & Maximiniano Juniore, & Maxentio
 & *Licinio.* Constan.

ROM. IMPER.

59

Constantinus Magnus. 310. al. 312. cum Dalma-
rio. 341. & Constantio II. Constante, Constan-
rio, Magnentio, Gallo, &c.

Julianus Apostata. 363. al. 365.

Jovianus. 365. al. 367.

Fl. Valentinianus & Fl. Valens. 336. al. 368.

& seqq.

Gratianus et Valentinianus II. 382. Hung.

Theodosius magnus. 388. al. 383.

Arcadius, Hispanus & Honorius Fr. 401..

Theodosius Junior seu II. 412. al. 427.

Valentinianus III. 430.

Martianus Flaccus. 454. al. 453.

Leo I. Pater & Leo II. Fil. Thraces. 459. al. 461.

Zeno Cilix Isauricus. 474. al. 478.

Anastarius Macedo. 491. al. 494.

Justinus Subulcus. 518. al. 521.

Justinianus. 527. al. 528. Illyricus.

Justinus II. 564. al. 566.

(Thrax

Tiberius II. Constantin. 575. al. 577.

Mauritius Cappadox. 584.

Phocas 603. al. 604. terræ Filius.

Heraclius vel Heracleus. 611. Apher.

Constantinus III. & Heracleonas. 640. al. 642.

Constans II. 643. al. 644.

Constantinus IV. 670.

Justinianus II. 687. al. 686.

Leontius. 696. al. 697. Constantinopolitanus.

Tiberius Abfimarus III. 699. al. 700.

Philippus Bardanes. 713.

S

Anast.

- Anastatius II.* 715. Constantinopolitanus.
Theodosius III. 718. al. 717. Constantinopol.
Leo III. 719. al. 718. Isaurus.
Constantinus V. alias *Copronymus.* 742. al. 743.
Leo IV. 777. al. 776. Constantinopol.
Constantinus VI. 781. al. 782. cum matre. Irene=Alecto.
Carolus Magnus. 800. al. 801. Primus Imperator Germanicus.
Ludovicus Pius. 814. al. 815.
Lotharius. 841.
Ludovicus II. 856.
Carolus I. dictus Calvus. 876. al. 875.
Ludovicus III. dictus Balbus. 858.
Carolus II. dictus Crassus. 880.
Arnolphus. 890. al. 888.
Ludovicus IV. Gallus. 902. al. 900. vel Francus.
Conradus I. 911. al. 912. Francus.
Henricus I. dictus Auceps. 919. Saxo.
Otto I. dictus Magnus. 937. Saxo.
Otto II. 973. al. 974. Saxo.
Otto III. 983. al. 984. Saxo.
Henricus II. 1001. al. 1002. Bavarus.
Conradus II. 1025. al. 1024. Francus.
Henricus III. 1039. Francus.
Henricus IV. 1056. al. 1057. Francus.
Henricus V. 1106. al. 1108. Francus.
Lotharius II. 1125. al. 1126. Saxo.
Conradus III. 1138. Suevus.
Fredericus I. Barbarossa dictus 1152. al. 1153.
 Henri-

- Henricus VI.* 1189. al. 1190. Suevus.
Philippus II. 1198. Suevus.
Otto IV. 1028. Saxo.
Fridericus II. 1213. al. 1212. Suevus.
Conradus IV. 1246. al. 1250. Suevus. (Glandus.
Wilhelmus 1252. al. 1253. Batavus seu Hol-
Alphonfus Hispanus & Richardus Anglus In-
 terreg. annos. 20. ab an. 1253.
Rudolphus Habsburg. 1273. al. 1272. Patriara
 cha Archiducum Austriacorum. (1292
Adolphus Nassaensis seu Nassovicus 1291. al.
Albertus I. Austriacus 1298.
Henricus VII. 1508. Lutzelburgicus.
Ludovicus V. 1313. al. 1315. Bavarus, huc ali-
 qui Interregnum, alii.
Fridericus Austriacus. 1314.
Carolus IV. 1347. al. 1348. cum *Gunthero* Bo-
 hemus.
Wenceslaus. 1376. al. 1378. Bohemus.
Rupertus. 1400. al. 1401. Palatinus.
Sigismundus. 1401. al. 1411. Bohem.
Albertus II. 1438. al. 1439. Austriacus.
Fridericus III. 1439. al. 1440. Austriac.
Maximilianus I. 1493. Austriacus.
Carolus V. 1520. 1519. Austriacus.
Ferdinandus. 1558. Austriacus.
Maximilianus II. 1564. Austriacus.
Rudolphus II. 1576. Austriacus.
Matthias II. 1612. Austriacus.
Ferdinandus II. 1619. Austriacus.

SERIES CAPITUM
Singulorum librorum Introdu-
ctionis Geographicæ.

PHIL. CLUVERII.
LIBER. I.

CAPUT.	PAG.
I. Quid Geographia, & quid Globus, seu Or- bis terræ.	9
II. De Globi partibus & Circulis.	11
III. De quatuor majoribus Circulis.	13
IV. De quatuor minoribus Circulis.	18
V. De Zonis.	20.
VI. De Parallelis & Climatibus.	21
VII. De Globi in partes cccLX. sectione; item de âbitu terræ, & longitudine ac latitudine ejus.	27
VIII. De quatuor mundi Regionibus, & de Ventis.	29
IX. De locorum mensuris.	31
X. De Oceano ejusque partibus.	33
XI. De magnis sinibus Oceani.	36
XII. De Mari interno.	38
XIII. De Navigatione Oceani.	41.
XIV. Summa totius orbis divisio.	43
LIBER. II.	
I. Summa Europæ descriptio.	46
	II De

II. De Hispania.	48
III. Divisio Hispaniæ Veteris.	50
IV. De Nobilioribus Hispaniæ fluviiis & Urbibus olim claris.	53
V. De incolis Hispaniæ, ac recentiori ejus divisione.	54
VI. De Urbibus, Portibus, & Academiis hodie claris.	59
VII. De Insulis ad Hispaniam.	61.
VIII. De Gallia.	62.
IX. De Gallia Braccata, quæ & Narbonensis provincia.	64
X. De Gallia Comata, ac prima ejus parte Aquitania	65
XI. De Gallia Celtica, seu Lugdunensi.	67
XII. De Gallia Belgica; item Fluminibus universa Gallia Transalpina.	68
XIII. De incolis Gallia, ac posteriori ejus divisione.	72
XIV. De recentiore Gallia, ejusque in varias Provincias divisione.	75
XV. De Urbibus Gallia celebribus, Academiis, que illustribus.	79
XVI. De Sabaudia, ac Burgundia Comitatu.	81
XVII. De Helvetiis & Valleis	83
XVIII. De Hodierna Belgica, sive de Inferiore nunc Germania.	86
XIX. De præcipuis Inferiori Germaniæ Urbibus.	89
XX. De Britannia	96
XXI. Divi	

XXI. Divisio Veteris Britanniae, item de fluviis & opidis.	97
XXII. De Incolis Britanniae.	99.
XXIII. De Anglia.	102
XXIV. De Scona.	104
XXV. De Hibernia.	105

L I B E R. III.

I. De Veteri Germania.	108
II. Divisio Veteris Germaniae, ac primum de Vindilis & Ingevonibus.	112
III. De Istævonibus, Hermonibus atque Bastarnis, item Sueviæ, & Veterum Germanorum habitationibus.	115.
IV. De Vindelicia & Norico.	121
V. De fluviis, silvis ac montibus Germania.	123
VI. De Incolis Germania.	125
VII. Quota pars Germania subiecta fuerit Imperio Romano.	127
VIII. De variis Germania Regnis, ac novissima ejus divisione.	129
IX. De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis.	131
X. Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni &c.	135
XI. Palatinatus Superior, Bavaria, Salisburgiensis Archiepiscopatus, Tirolis Comitatus.	137
XII. Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria.	139
XIII. Bojohemia, Moravia, Silesia, Lusatia.	141
XIV. Marchia Brandeburgensis, Pomerania, Meckeloburgium.	144

xv. <i>Luneburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westfalia, Clivia & Montanus Ducatus.</i>	146
xvi. <i>Hassia, Wetteravia, Puctovia, Thuringia</i>	149
xvii. <i>Misnia, Saxonia, Brunsvicensis Ducatus.</i>	150
xviii. <i>De Archiepiscopatibus & Academiis Germania.</i>	153
xix. <i>Dantæ Regnum.</i>	154
xx. <i>Norvagia, Finnomarchia, Islandia, Greenlandia, Frieslandia.</i>	155
xxi. <i>Suedia, Bornia, Scricfinnia, Lappia, Finnia.</i>	158
xxii. <i>De Italia & variis ejus nominibus.</i>	160
xxiii. <i>De divisione veteris Italiae.</i>	162
xxiv. <i>Ligures, Taurini, Cotii & Ideonni Regna; Salassi, Lepontii, Euganei, Rhati, Veneti, Carni, Histri.</i>	164
xxv. <i>De Gallis Cisalpinis.</i>	168
xxvi. <i>Etruria & Umbria.</i>	169
xxvii. <i>De Sabinis & Latio.</i>	172
xxviii. <i>Picentes, Vestini, Marrucini, Peligni, Marfi, Frentani, Samnites, Hirpini.</i>	175
xxix. <i>De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria.</i>	176
xxx. <i>De Lucanis, Brutiis & Magna Gracia.</i>	179
xxxi. <i>De fluviis Italiae.</i>	181
xxxii. <i>De Montibus Italiae.</i>	183
xxxiii. <i>De variis Italiae incolis.</i>	184
xxxiv. <i>De novissima Italia divisione.</i>	187

XXXV. Histria, Forum Fulium, Marchia Tarvisina, Grifones, Helvetiorum stipendiarii, & Pedemontium.	189
XXXVI. Lombardia, & Genuensis ager.	192
XXXVII. Tuscia, Romaniola, Marchia, Anconitana, Romanus ager & Ducatus Spoletanus.	194
XXXVIII. De Regno Neapolitano.	198
XXXIX. De Urbibus Regni Neapolitani.	200.
XL. De Episcopatibus Italia, Academiis, & urbium clarissimarum Epithetis.	201
XLI. De Sicilia.	203
XLII. De incolis Sicilia & nova ejus descriptione.	206
XLIII. De Sardinia & Corsica.	208

LIBER IV.

I. De Pannonia.	211
II. De incolis Pannoniarum & de Regno Hungarie.	213
III. De Sclavonia & Bosnia.	215
IV. De Illyrico.	216
V. De incolis Illyrici, & nova ejus descriptione.	218
VI. De Gracia, & summa ejus divisione.	219
VII. De Epiro & Peloponneso.	221
VIII. De Hellade, seu Gracia proprie dicta, & Thessalia.	222
IX. De Macedonia.	225
X. De Fluviiis, Montibus ac Insulis Graciae adjacentibus.	227
XI. De incolis Graciae & nova ejus descriptione.	229
	XII.

XII. De Creta Insula.	230
XIII. De Thracia.	233
XIV. De Urbibus veteris Thraciæ, Fluviis ac Montibus.	234
XV. De incolis Thraciæ & urbibus nunc clari- item de Patriarchis Græcanicæ religionis.	238
XVI. De Mœsia.	238
XVII. Summa universæ Scythiæ descriptio. Item de veteri Scythia Europæa.	240
XVIII. De Dacia.	241
XIX. Transilvania, Valachia & Moldavia de- scriptio.	244
XX. Tartaria minor; ubi Taurica Chersonesus.	245
XXI. Sarmatia Europæa.	246
XXII. De incolis Sarmatiæ, fluviis ac montibus; item de Hyperboreis.	248
XXIII. De Polonia regno Provinciisquæ ei sub- jectis	252
XXIV. Polonia proprie dicta.	252
XXV. Lituania, Russia & Podolia.	253
XXVI. Volinia, Podlaffia, Masovia, Livonia, Sa- mogitia.	255
XXVII. De Borussia & Cassubia; item de Episc- opatibus & Academicis regni Polonici.	257
XXVIII. Moscoviæ sive Russia Albæ Ducati Magnus.	260

LIBER V:

I. Summa Asiæ descriptio.	26
II. Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.	26

VI. Summa Tartaria descriptio.	266
IV. Tartaria deserta, Zagataja & Turckestā.	267
V. Catainid Magni Chani Imperium; item Tartaria vetus.	269
I. De Sinarum regione sive China.	271
VII. De India Veteri.	274
VIII. Summa India novæ descriptio.	276
IX. Cambaii, Narsinga, Malabar, Orixa.	278
X. Bengala, Pega, Sian Camboja, India Septem- trionalis.	280
XI. Insule in Indico mari.	281
XII. De Persarum imperio.	282
XIII. Gedrosia, Carmania, Drangiana, Aracho- sia, Paropamisus, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia.	283
XIV. Persis, Susiana, Assyria, Media.	286
XV. De varia imperii Asiatici mutatione, nova Soporum regni descriptio; item de regno Or- muz.	288
XVI. De reliquis veteris Asia regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtinet; & speciatim de Albania, Iberia, Colchide & Armenia.	290
XVII. Cappadocia, Galatia, Pontus, Bithynia.	292
XVIII. Asia Minor sive proprie dicta.	294
IX. Lycia, Pamphilia & Cilicia.	297
XX. Summa Syria descriptio: item Palaestina: sub qua Idumæa & Judæa.	299
XI. Samaria, Galilæa, Phœnice & Libanus.	303
XXII. Antiochene, Comagene & Cœlesyria.	305
XXIII. Mesopotamia & Babylonia.	307
XXIV. Ara-	

perio, urbibusque s^a

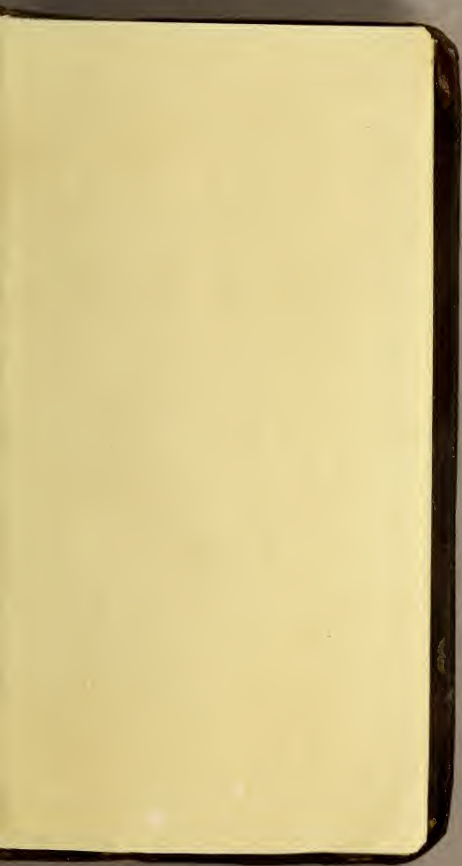
31

XXVI. Cyprus & Rhodus. 31.

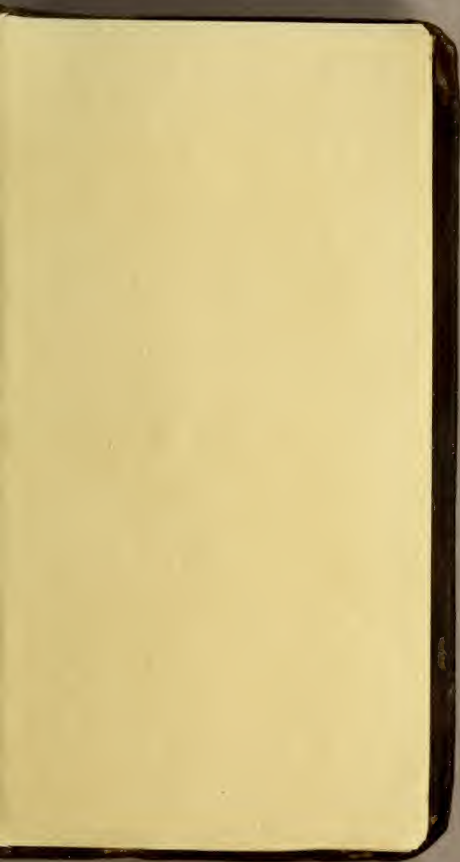
LIBR VI.

- I. Summa Africa descriptio. 31
- II. Ægyptus. 31
- III. De incolis Ægypti ac Nilo flumine: item de Libya exteriore. 320
- IV. Cyrenaica, Africa minor, Libya deserta, Troglodytæ & Garamantes. 322
- V. Numidia & Mauritania. 32
- VI. Gætuli, Atlas Mons, Libya interior & Æthiopia. 327
- VII. De incolis universæ Africa novæque ejus descriptione: ac primum de Ægypto. 329
- VIII. Barbaria. 331
- IX. Biledulgerit, Sarra desertum, Nigrita, Abissini. 333
- X. Æthiopia exterior sive inferior; item insulæ Africa adjacentes. 336
- XI. Summa America descriptio. 338
- XII. America Septentrionalis sive Mexicana. 341
- XIII. Florida, Nova Granata, California, Nova Hispania. 341
- XIV. America Meridionalis, seu Peruvia. 3
- XV. De Insulis Novi Orbis. 3.
- XVI. Magellanica. 34

FINIS.

F657
C649i

